

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ**

ЗБІРНИК ТЕЗ

**I Міжнародної
науково-практичної інтернет-конференції
„ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МОВНО-
КОМУНІКАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ, ПРІОРИТЕТИ,
ПЕРСПЕКТИВИ”
26-27 жовтня 2023 року**

Дніпро 2023

„Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи”

УДК 338.43

ББК 65.9 (4Укр) 32

Організатор конференції:

Факультет обліку і фінансів Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Програмний комітет конференції:

ПАВЛОВА Г. Є. – декан факультету обліку і фінансів, доктор економічних наук, професор;

ВАСИЛЬЄВА Л. М. – заступник декана факультету обліку і фінансів з наукової роботи, доктор наук з державного управління, професор;

ХАЛАТУР С. М. – завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, доктор економічних наук, професор;

СТАСЮК Т. В. – завідувач кафедри філології, доктор філологічних наук, професор;

ГУБАРИК О. М. – в. о. завідувача кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, кандидат економічних наук, доцент;

КАРАМУШКА О. М. – в. о. завідувача кафедри інформаційних систем і технологій, кандидат економічних наук, доцент.

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками:

1. Інформаційні системи і технології в аграрному секторі.
2. Облік, аудит, аналіз та оподаткування підприємств аграрного сектору.
3. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства.
4. Особливості фінансового забезпечення та страхування аграрного виробництва.
5. Інноваційні методи і технології в педагогічному процесі аграрних навчальних закладів.
6. Культура професійного спілкування як складова професійної підготовки фахівців-аграріїв

Учасники конференції:

Ariadha LLC, Temirtau, Kazakhstan

Вінницький національний аграрний університет, Україна

Державний податковий університет, м. Ірпінь, Україна

Google LLC, California, USA

Запорізький національний університет, Україна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Мікрофінансова установа «Agnur Credit», м.Шимкент, Казахстан

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Одеський національний економічний університет, Україна

ПАТ Акціонерний банк «Південний», м. Одеса.

ПВНЗ «Буковинський університет», Чернівці, Україна

Поліський національний університет, м. Житомир, Україна

Полтавський державний аграрний університет, Україна

Полтавський університет економіки і торгівлі, Україна

Slovak University of Agriculture in Nitra

State Agrarian University of Moldova

Український державний університет науки і технологій, Дніпро, Україна

University Harran, Turkey

University of Lodz, Poland

Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 26-27 жовтня 2023 р. : Дніпро : ДДАЕУ, 2023. 309 с.

Матеріали подано в авторській редакції.

Висловлені у виданні думки належать виключно авторам

Інформаційні системи і технології в аграрному секторі

DIGITALIZATION OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE

O. Karamushka

*PhD in Economics, Associate Professor,
Acting Head of the Department of Information Systems and Technologies,
Dnipro State Agrarian and Economic University*

The agricultural sector is an important branch of the economy of Ukraine, which ensures food security and produces raw materials for export. However, even with great agricultural potential, Ukraine faces numerous challenges, such as low productivity, environmental pollution, and high costs. The answer to many of these challenges can be found in the digitalization of the agricultural sector.

Digitization is the process of introducing digital technologies, including sensors, artificial intelligence, blockchain, and the Internet, into agriculture to improve productivity and product quality. This initiative can contribute to the effective use of land resources, reduce crop losses, improve market access and ensure greater sustainability of the agricultural sector. A number of real advantages provided by digitalization of the agricultural sector:

1. Digitalization allows to improve production processes. Modern technologies, such as GPS navigation and autopilots, allow for more precise tillage and fertilizer application. Monitoring and analysis systems can provide farmers with useful information about soil conditions, weather conditions and plant development. The integration of these technologies helps to increase productivity and reduce production costs.

2. Digital innovations contribute to the creation of "smart" farms. Farmers can install sensors that automatically monitor the condition of equipment, plants and animals. They can remotely control watering, lighting and feeding systems, allowing for more efficient use of resources and reduced environmental impact. The use of artificial intelligence to predict the development of diseases and pests also helps to reduce crop losses.

3. Digitalization helps to facilitate the access of farmers to capital markets and financing. Electronic platforms and mobile applications allow farmers to find buyers faster and receive information about prices and demand. Blockchain can ensure the transparency and security of transactions, which contributes to the attraction of investments and the development of agrarian business.

4. An important aspect of digitalization of the agricultural sector is the ability to reduce product losses and optimize logistics. The use of the Internet of Things (IoT) allows monitoring and controlling the conditions of storage and transportation of agricultural products. This helps to avoid overspending, as well as to ensure the quality of products that are exported, increasing the competitiveness of Ukrainian goods on the world market.

5. Blockchain opens up new opportunities for increasing trust and transparency in the agricultural sector. Thanks to this technology, it is possible to create reliable systems for tracking the origin of products, from the field level to the moment they reach the store shelves. This is especially important for exports, where documentation and product provenance are of great importance.

6. Digitalization helps to solve problems related to climate change. In particular, it allows agricultural producers to be more adaptable to changes in climatic conditions and reduce the negative impact of agricultural processes on the environment. The use of predictive systems and data analysis helps to adapt agricultural methods to new conditions.

7. Digitization allows creating digital agricultural markets and ecosystems that unite various players in the agricultural sector. This includes manufacturers, intermediaries, logistics companies, investors and consumers. These markets help increase trade, expand opportunities for farmers and ensure competitive prices.

8. Machine learning and data analytics can be used to predict market trends and demand for agricultural products. It helps farmers plan their production and decide which crops to grow to maximize profits.

9. Digital technologies also affect the management of the economy and labor force. Inventory management, resource accounting, and workflow monitoring can be automated, increasing productivity and reducing administration costs.

10. Digitalization can contribute to the development of rural areas and increase the quality of life of the rural population. Improving access to information, markets and financial services through digital solutions can make rural areas more attractive to young people, supporting the development of various sectors of the economy.

However, the implementation of digitalization in the agricultural sector is not a task without problems. Serious questions arise regarding the availability of these technologies for all farmers, especially for those working in small farms. Privacy and data security issues must also be considered, as the increase in the amount of digital data can lead to threats to its privacy.

The Government of Ukraine, together with the private sector, should develop a strategy for digitalization of the agricultural sector aimed at solving these issues. It is important to ensure the training of farmers in the use of digital technologies and the creation of affordable infrastructure solutions for agriculture. It is also necessary to establish rules for data protection and ensuring their security. Digitization of the agricultural sector of Ukraine has great potential for increasing productivity, sustainability and competitiveness. It can become an important tool for achieving food security and sustainable development of the country. However, to be successful, a variety of aspects need to be considered, including technology availability, data privacy and farmer training. Only then will Ukraine be able to use the potential of the digital revolution in the agricultural sector to achieve sustainable economic growth.

In general, digitization of the agricultural sector of Ukraine is a necessary and promising initiative. It contributes to increasing productivity, sustainability and competitiveness, and also contributes to reducing the negative impact of agriculture on the environment. However, the successful implementation of digitization requires cooperation between government, the private sector and the public, as well as

addressing the issues of technology availability and data privacy. With the understanding and improvement of these aspects, Ukraine can implement the digitization of the agricultural sector as a key tool for achieving sustainable economic growth and improving the quality of life of the population.

THE USAGE OF THE GOOGLE APPLICATIONS IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF UNIVERSITIES: REALITIES AND PROSPECTS

*Ievgen Lagoda, Software Engineer,
California, USA*

*Yevhen Zdorovyi, Head of the information and computing center,
Dnipro State Agrarian and Economic University*

The integration and active utilization of innovative educational technologies, such as Google Meet, Google Classroom, and Google Calendar, represent a pivotal stride in modern university education. These tools facilitate effective distance and blended learning, enhance the overall learning experience, offer accessibility and flexibility, and foster increased interaction between students and educators. The advantages of employing Google technology are manifold:

- **Enhanced Accessibility:** The introduction of Google Meet makes education accessible to a wide range of students, regardless of their geographical location. This is particularly crucial during times of crisis, such as a pandemic or conflict, when physical classroom attendance may be restricted.

- **Flexibility in Learning:** Google Classroom promotes flexibility in organizing the educational process. Instructors can post course materials, assignments, and resources online, enabling students to engage with the content at their convenience, a boon for those juggling work or other responsibilities.

- **Active Engagement and Feedback:** The use of Google Meet for virtual classes creates an interactive learning environment where students and teachers can engage in real-time discussions, ask questions, and hold group conversations. This fosters a deeper understanding of the subject matter and promotes increased student-teacher interaction.

- **Efficient Scheduling with Google Calendar:** Google Calendar aids in organizing educational events and assignment due dates. It seamlessly integrates with Google Classroom, sending notifications about upcoming assignments and activities, helping students manage their time effectively.

- **Enhanced Operational Efficiency:** By combining Google Meet, Google Classroom, and Google Calendar, universities can streamline their educational processes and provide students with an elevated level of service.

- **Data Analysis and Continuous Improvement:** Integrating student progress data and feedback into Google Classroom allows universities to analyze and implement data-driven improvements, thereby tailoring the educational program to meet the needs of students and enhance the quality of education.

- **Support for Collaboration and Group Work:** Both Google Classroom and Google Meet support collaborative projects, enabling students to collaborate on

assignments, share ideas, and work on projects together, thereby fostering crucial teamwork and cooperation skills.

- **Cost Reduction:** The adoption of Google technologies can lead to cost savings by reducing the need for physical classrooms and printed materials, as well as facilitating remote learning options.

- **Data Security Assurance:** Google maintains stringent data security and protection standards, offering peace of mind in the secure storage of student data and academic outcomes.

- **Digital Literacy Development:** Using Google applications in education helps students develop digital literacy, a vital skill in today's technology-driven world.

- **Enhanced Student Motivation:** Modern educational technologies, like Google Classroom, can boost student motivation. Access to online learning materials and assignments makes the learning process more engaging and interactive, thus encouraging active student participation.

- **Personalized Approach:** Google Classroom empowers educators to create personalized assignments and learning plans tailored to individual students, optimizing the learning experience.

- **Multimedia Integration:** Google Classroom supports the use of multimedia resources such as videos, audio, and interactive activities, making educational content more engaging and comprehensible.

- **Information Organization:** Google Classroom allows for the systematic arrangement of educational materials, simplifying navigation for students and enhancing their learning experience.

- **Environmental Responsibility:** Online learning with Google technologies contributes to reducing the consumption of paper and resources, aligning with universities' environmental initiatives and sustainable practices.

In summary, the incorporation of Google Meet, Google Classroom, and Google Calendar in the university education process profoundly impacts the quality of education, ensuring accessibility, flexibility, and efficiency. These innovative technologies support learning in both remote and blended environments, bolstering modern educational practices and equipping students for the challenges of the digital era.

In conclusion, the implementation and active utilization of Google Meet, Google Classroom, and Google Calendar in university education have proven to be highly effective in improving the quality of education, offering flexibility and accessibility, motivating students, and enhancing the efficiency of the educational process. These innovative tools create a contemporary learning environment that caters to students' needs and expectations, preparing them for successful careers in the digital age. Their introduction and active use in the university teaching process are essential in ensuring accessibility, flexibility, interactivity, and efficacy in learning, contributing to the advancement of modern education and the achievement of educational goals for both students and educators.

**INFORMATION EXCESS PROBLEM:
PROS AND CONS OF DATA SCIENCE**

*V. Dmytriieva, Ph.D., Associate Professor
Dnipro State Agrarian and Economic University*

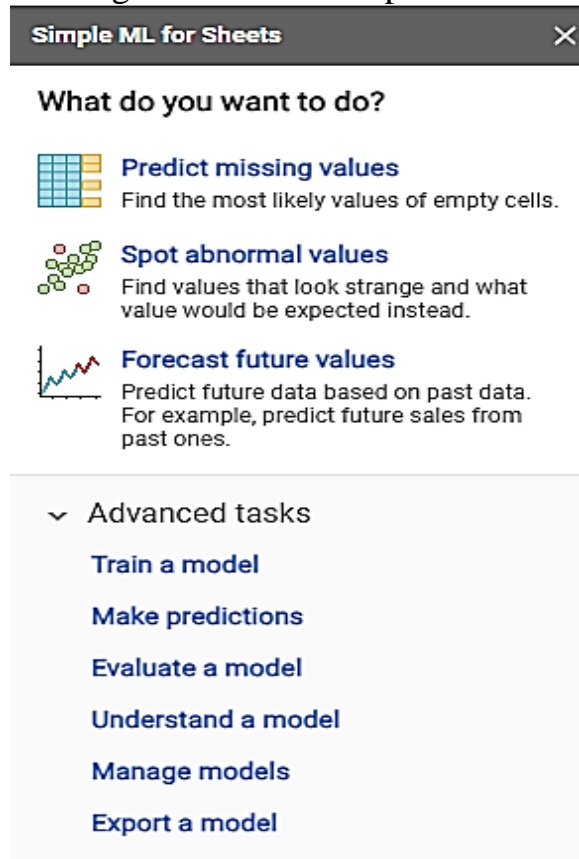
Rapid development of information technologies leads to the soaring of information volumes in times. It seems that data can be analyzed more effectively and fast, but simultaneously it is produced in the same speed or even more quickly than it is collected or elaborated. Thus, we have effect when technologies of artificial intelligence instead of to decrease level of information and make shorter time of its analysis causes its splash.

Humanity tries to overcome the problem of information excess. For instance, researchers use tools of data science to combine methods of statistics, mathematics, programming, decision making, skills in cleaning data and its verification. To solve tasks of analysis this science requires complex approaches. It provides data description and prediction with different methods. Statistical methods include regression modelling, neural networks, Bayesian and instance-based learning, tools of support vector machines. Predictions can be made with such symbolic methods as rule learning and decision trees. Description can be provided with clustering or association rules. Each of methods is intended for certain types of tasks and data. It is worth to say about preparation or pre-processing data before analysis. It allows to reveal incorrect or missed values and for that it can be applied methods of dropping, imputation, standardization, scaling, coding, and others that help to save important information and have correct and valid results of analysis.

Nowadays, it is used three branches in analysis of big data sets that are data science, artificial intelligence, and machine learning. These directions have own peculiarities but at the same time they are intersected one with others. For example, machine learning use methods of classification and regression modelling in supervised learning, cluster and component analysis in unsupervised learning or, at least, q-q algorithms in reinforcement learning. Which of them is the most acceptable that is the task of competent analytic. Besides that, the best data processing means application of tools for data visualization. It is not enough to calculate data. It is necessity to present it in dashboards and explain results.

Indeed, any made decision should be based on data-driven approach that means careful investigation. Therefore, competent analytic should be competent scientist who understands meaning of data and can make comprehensive conclusion. Such specialist applies program language (it can be R, Python, or others), has skills to manipulate data to clean and verify it for analysis. It is especially important for economists and managers who study constructive and destructive factors in development and must be able to predict falls and rises in economic systems. Vision of correct analysis is equals to strategy elaboration of how latent features can be revealed in data and which tools can be applied to get result.

Actual information technologies have ready tools for analysis. There are as various programming languages as online services like “Simple ML for Sheets” that can be implemented even in Google to the data in spreadsheets:

It is worth noting that econometrics is only one of many utensils that helps to elaborate economic information. It is one of the bricks in the base for data analysis in economics and should not be limited by studying of correlation, regression, and evaluation of the significance of their parameters. Moreover, this science must be part of complex course about methods of data sets analysis. Economists should be aware of ways in complex information analysis in conditions of the fast changes in development both for individual enterprises and the country's economy at whole, internal and external threats for their activity that lead to the raise of amount of nonformalized tasks with high level of uncertainty. That means that economics as behavioral science should not exclude such tools of investigation as methods of fuzzy sets, decision trees, neural networks, or other heuristics.

Contemporary situation in agrarian universities as in the others is in reduction of teaching hours for such important science as econometrics. Some of economic faculties deliberately refuse from this discipline learning and take off the hours for it from the curricula. It can lead to the lack of understanding of causal mechanisms in economic processes and phenomena among future specialists and, therefore, it can bring to unfounded decisions making. Reluctance, disinterest or even unconcern in studying information with scientific methods can be explained by dominance of the scholastic formalized approach in academic society. This is why person who wants to be a competent data scientist leave universities and find knowledge and practice in

private IT-companies. As a result, universities remain without specialists who could provide real scientific analysis or teach students to do that.

AUTOMATED ACCOUNTING SERVICES FOR SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES OF UKRAINE

*Inna Shramko, lecturer
Dnipro State Agrarian and Economic University*

The development of information technologies has significantly changed the set of knowledge and skills of agricultural sector managers. A modern manager of an agricultural enterprise needs to have skills in working with various types of hardware and software, navigate in the information environment and possess network information technologies. Systematic and timely coordination of the interactions of the head of the enterprise with other employees, with the help of information technologies, will allow to obtain the greatest effect in the management of agricultural production.

The organization of effective agricultural production, which will be able to fully function in the conditions of market relations, will make it possible to ensure the economic security of Ukraine, namely its food component.

In the difficult economic conditions that have developed, a large number of Ukrainian enterprises have faced the problem of survival. Everyone is trying to find a way out of a difficult economic situation. Some are trying to launch a new product and actively advertise it, others are reducing their activities on the market or closing down, others are trying to reduce costs by reducing or not paying staff wages, etc. In order to solve the problems, it is necessary to create an effective organizational structure that would flexibly respond to constant changes in the market and form a new approach that provides more advanced methods of production and commercial activity, their implementation at a qualitatively new level.

Like any other software, management, accounting or other accounting systems can be stored and administered locally or in the cloud.

First of all, you should pay attention to the CRM system for the commodity business HugeProfit, which will allow you to keep records of sales, goods, expenses, create and track sales invoices, work with the client base and clearly display the income and expenses of your commodity business. In terms of accounting for goods, it is possible to control deliveries, purchases and cost calculation; in financial accounting, it is possible to keep accounts in different currencies and keep track of actual expenses, as well as keep track of small productions.

A powerful representative of web services for accounting is the Diliod program. On the service website, you can register transactions and prepare reports, send them to the tax inspectorate, keep records of goods and track payments for goods and services. The program provides a separate interface for an accountant and an entrepreneur. Also, this service provides daily data backup, protection against unauthorized access and theft, and the possibility of simultaneous use of the service by several users.

To automate retail and wholesale trade through the system of online stores, warehouses and factories, you can use the TORGSOFT program. This program allows you to carry out a full cycle of product placement, order formation and return of goods to the supplier, multi-currency purchases, control of payments with buyers (goods on order, on credit, for sale); automate the product research process and improve marketing activities.

The primary purpose of the UKRSklad functional program is to solely manage inventory records. It offers the capability to maintain an archive of various documents, enabling users to extract documents and employ them as templates. Additionally, it facilitates swift document retrieval, filtering, and sorting across all documents and directories. Users can establish directories for products, services, currencies, clients, and active businesses. Furthermore, there is a directory dedicated to banking institutions in Ukraine. The program also incorporates a feature for independently generating standard document numbers for various companies during document registration. The UkrSkлад program supports work with a barcode scanner, there is also a "Designer" function of forms, using which you can change the types of any documents and create new reports yourself.

One of the representatives of software for financial and warehouse accounting is a fairly simple and affordable accounting system for small and medium-sized businesses Quincefin. This system allows you to keep simple and convenient financial accounting: monitor cash and non-cash payments and accounts, keep multi-currency accounting, fully automate payments with the client-bank system. The Quincefin system will allow full analysis of warehouses and the entire warehouse document flow; keep records of goods and customer base.

For the full automation of the management of an agricultural enterprise, you can use the ATHINA system, which will allow you to manage the budget and exercise control over production management, payroll, logistics management, finance and accounting. Also control the accounting of actual costs and cost calculations, management of tenders and personnel.

The set of TURNOVER programs will allow automating the accounting of goods and finances, namely, accounting for all customers and partners, maintaining loyalty and discount systems. TURNOVER allows you to use a chart of accounts that describes the storage locations of material resources; keep registers of invoices with detailed logistics, accounting of goods by bar codes. Developers offer different installation options: one computer for accounting, several workstations connected to the network with a dedicated server for the database, and separate offices with the possibility of offline data replication.

EPR FOSS can be singled out among cloud services for business management, accounting and taxes. This service is suitable for private entrepreneurs and will allow you to keep track of goods, work with customers and suppliers, purchase and sell goods and services, create analytical reports and submit tax returns online.

For a small business that uses a simplified accounting form, you can use the free ZStore accounting program. Its functionality will allow you to manage warehouses, warehouse logistics, purchases and sales; perform accounting of

payments and mutual settlements with counterparties, accounting for batches of goods and series of the manufacturer.

All of the listed accounting systems will improve the efficiency of small and medium-sized businesses of an agrarian profile.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ АГРАРНО-ПРОМИСЛОВОЇ ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПЕРШОМУ ПІВРІЧЧІ 2023 РОКУ

О.А. Колісник, викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Аграрно-промисловий та гірничо-металургійний комплекси (ГМК) України за підсумками першого півріччя 2023 року, як і у 2022 році залишаються головними наповнювачами дохідної частини Державного бюджету [1].

Аграрно-промисловий комплекс (АПК) України в умовах повномасштабної агресії РФ сповільнив свій розвиток за підсумками 2022-2023 маркетингового року (МР) [2]. На Рис. 1 наведений аналіз експорту агропродукції України 2023 року порівняно з минулим сезоном станом на 28 червня 2023 року, зокрема показники по пшениці та ячменю перевищують минулорічні.

Рисунок 1 – Аналіз експорту агропродукції 2023 року порівняно з минулим сезоном.

На рис. 2 наведено рейтинг найбільших країн-вигодоотримувачів від експорту аграрної продукції з України у 2022-2023 маркетинговому році. Як випливає з інформації Держмитслужби та Держстату України, першість у такому рейтингові мають Туреччина за обсягами імпорту пшениці, ячменю та соняшникової олії; Китай – у сегменті експорту кукурудзи, а Польща щодо закупівлі в Україні ріпаку (див. рис. 2).

До повномасштабного вторгнення український аграрний експорт орієнтувався на країни Азії та насамперед Китай – частка цього напрямку в структурі аграрного експорту досягала 30% [2]. Це колосальний показник,

враховуючи величезні грошові та товарні обсяги української торгівлі АПК. Закупівельну активність 2021-2022 сезону деякі аналітики трактували як підготовку Китаю до європейської війни, яка неминуче викличе зростання цін на продукти харчування. Як бачимо, вони були праві стовідсотково, і 24 лютого 2022 року КНР зустріла з історично-рекордними запасами агропродукції. [2]

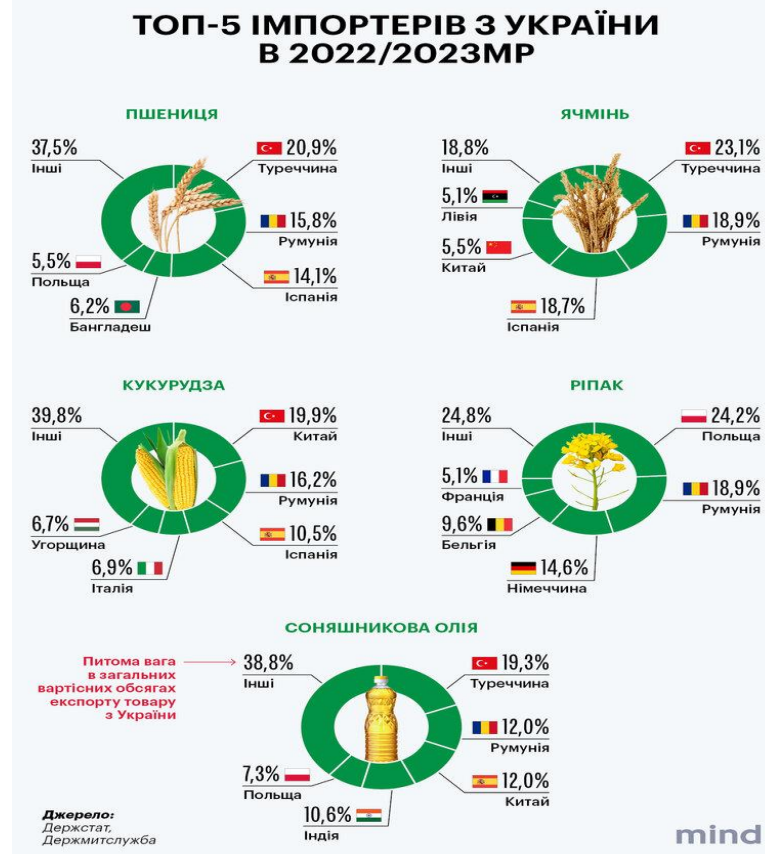

Рисунок 2 – ТОП-5 рейтингу імпортерів з України за 2022-2023 МР [2]

У 2022 році обсяги постачання української аграрної продукції до країн – членів ЄС збільшилися порівняно до показника 2021 року на 66% і склали \$13,1 млрд. При цьому частка ЄС у вітчизняному експорті сільгосппродукції вперше перевищила половину всього українського агроекспорту і торік становила 55,5%. За підсумками 2022-2023 маркетингового сезону співвідношення збереглося. [2]

Підсумовуючи викладене варто зазначити, що подолання перманентних кризових явищ та прагнення до вдосконалення є запорукою подальшого поступу, навіть в умовах воєнного стану. Наведені приклади розвитку аграрно-промислового комплексу України це наочно засвідчують.

Література:

1. Мироненко М.А., Колісник О.А. Аналіз деяких трендів розвитку аграрної та гірничо-металургійної галузей України за підсумками 2022 року // Збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством» Ч. 2. (30-31 березня 2023 р.) – Полтава: ПДАУ, 2023. – С. 166 – 168.

2. Кравченко В. Сезон закінчено: як аграрний експорт зміг утриматися на довоєнних показниках URL: <https://mind.ua/publications/20259450-sezon-zakincheno-yak-agrarnij-eksport-zmig-utrimatisya-na-dovoennih-pokaznikah>

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕТЕРИНАРНОГО БІЗНЕСУ

О.А. Колісник, викладач

А. Шкадова, студ. гр. 6ВМ-3-23

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ветеринарна медицина, як інші галузі аграрного сектору розвиваються дуже швидко, постійно вдосконалюючись. Нові технології та наукові розробки активно використовують у створенні приладів і апаратів для охорони здоров'я. Так, на зміну аналоговим пристроям прийшли цифрові, ручне управління змінилося програмованим комп'ютерним. Сучасне обладнання для діагностики, лікування та профілактики захворювань наших чотирилапих та пернатих друзів становить важливу частину сучасної ветеринарної практики. Не залежно від специфіки роботи, кожен спеціаліст ветеринарної медицини застосовує те чи інше обладнання. З його допомогою вдається надати як екстрену допомогу, так і планові послуги нашим маленьким пацієнтам. В багатьох випадках саме досконала медична апаратура вирішує долю тварини та змінює знак «мінус» на «плюс» в результаті лікування. Мережа клінік Центру Сучасної Ветеринарної Медицини обладнана сучасним медичним обладнанням по потребам сьогодення. В клініках ветеринарної медицини є сучасні УЗД апарати з доплерометрією, цифровий та аналогові рентгенівські апарати, ендоскоп, апарат штучного дихання, монітори пацієнта, ветеринарні електрокардіографи, системи біохімічного аналізу обладнані сучасним програмним забезпеченням і все це в Україні. [1]

Розвиток ветеринарного бізнесу є складним процесом, що вимагає облікової дисципліни і контролю за рухом коштів. Сьогодні бухгалтерія активно трансформується у цифровий формат, спрощуючи і автоматизуючи численні процедури. На ринку представлено безліч програм контролю фінансових операцій, але не кожна з них враховує особливості конкретного бізнесу. Активну популярність набувають комплексне програмне забезпечення (ПЗ), що формує індивідуальний підхід до потреб підприємства. Ці системи надають можливість управління, налаштування прав доступу, ведення бухгалтерського обліку. Вони обладнані ефективними робочими інструментами, тому такі використовуються як єдине робоче середовище для всіх співробітників. Така цілісність дозволяє забезпечити ефективну роботу всього ветеринарного закладу або цілої мережі.

При виборі ПЗ слід звертати увагу на такі аспекти:

1) глибока бухгалтерська функціональність – необхідність забезпечення ведення всіх бухгалтерських операцій, від складського обліку до формування різних видів звітності.

2) інтеграція з іншими підсистемами: такими як облік пацієнтів, проведення платежів за послуги, під'єднання до касового апарату, інтеграція з торговим обладнанням, співпраця з підрядниками.

3) зручність та інтуїтивність – система автоматизації ветеринарної клініки повинна мати зрозумілий інтерфейс і бути зручною для користувачів різного рівня підготовки.

4) надійність – програмне забезпечення має надійно працювати, зберігаючи всю облікову інформацію в безпеці, тому обирайте додатки, що надають персоналізований доступ співробітників. Підвищену гарантію на збереження даних надають сервіси на основі хмарного сховища. Звертайтеся до тих ПЗ, щодо яких проводяться постійні технічні оновлення та є підтримка від розробників.

5) адаптивність – програма має надавати змогу налаштувати усі процедури з урахуванням особливостей клініки, враховуючи її специфіку та облікову політику.

Прикладом досконалого ПЗ є Jetvetpass – електронна медична картка пацієнта. У разі реєстрації власника тварини в додатку під номером телефону, вказаним при реєстрації в Jet.vet, додаток підтягує картку пацієнта. До неї входять дані з картки пацієнта, власника, поля “мета звернення”, “рекомендації”, “файли та аналізи із шаблонів”, рахунки без деталізації, нагадування про майбутні прийоми та вакцинації.

Альтернативою є EasyWeek – це програмне забезпечення, створене українцями в Дюссельдорфі. Сервіс підтримує 24 мови та доступний у Європі, Америці та, звичайно ж, Україні. EasyWeek добре зарекомендували себе як якісне ПЗ, яке пропонує багато корисних функцій за приємну вартість. При цьому ви отримаєте українську технічну підтримку, безкоштовний сайт та ще безліч корисних інструментів. До переваг CRM-сервісу EasyWeek можна відвести електронний журнал відвідувань клієнтів, зберігання результатів аналізів та призначень. Особливості поведінки тварини у різних ситуаціях, харчові звички та хронічні захворювання – все це можна вказати у картці пацієнта. EasyWeek – зручна електронна реєстратура ветеринарної клініки.

CRM програма для ветеринарної клініки EasyWeek дозволяє згенерувати QR-код для запису онлайн. Автоматизована програма з управління ветеринарною клінікою перебирає складський та організаційний облік. EasyWeek допомагає провести інвентаризацію, зробити замовлення матеріалів, складає розклад лікарів та медсестер, підтримує усі сервіси Google, Meta та Google карти. [2]

Література:

1. Центр Сучасної Ветеринарної Медицини URL: http://csvm.com.ua/ua/o-nas/nashi-unikalnye-vozmozhnosti_o-nas/noveishee-medicinskoe-oborudovanie.htm
2. Програма для Вашого бізнесу EasyWeek URL: <https://easyweek.com.ua/programa-dlya-vetklinik.html#chim-korisna-easyweek-dlya-keruvannya-vetkl-n-koyu>

ОНЛАЙН СЕРВІСИ ДЛЯ АНАЛІЗУ ДАНИХ В БІЗНЕС КОНТЕКСТІ

*С.І. Мороз, к.е.н., доцент кафедри інформаційних систем і технологій
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Сталий розвиток передбачає прийняття зважених рішень і оперативного моніторингу та коригування змін, що не можливо без використання аналітичних процедур та мережних банків даних.

Для проведення аналізу використовують внутрішню інформацію про ресурси підприємства та його потенційних клієнтів. Джерелом зовнішньої інформації є банки даних статистичної і ринкової інформації. Насамперед, інформацію щодо світових сільськогосподарських ринків можна отримати на FAOSTAT (<http://www.fao.org/faostat/en/#data>). Слід зауважити на зручний формат зберігання даних й надання їх у запитовому режимі у формі бази даних і/чи електронних таблиць задля їх подальшого статистичного аналізу. На сайті також вбудовані інструменти візуалізації даних, за допомогою яких можна оцінити дані світового ринку за обраний період по певній країні й вказаному виду продукції тощо. Вітчизняну статистику надає портал Державної служби статистики (<https://www.ukrstat.gov.ua/>), проте подача даних мало придатна для подальшого аналізу. Дані зі статистичних збірників у форматі PDF, тому їх слід попередньо вносити в бази чи електронні таблиці для подальшого аналізу.

Статистичні дані використовують менеджери і маркетологи для аналізу ринків при розробці бізнес-планів, проектів, стартапів тощо.

Для фінансистів у відкритому доступі знаходиться багато інформації щодо фінансового стану підприємств, банків, котирувань акцій, облігацій, криптовалюти, біржових торгів тощо. Проблемою є знаходження актуальної і вірогідної інформації, її аналіз й трактування. Тут насамперед відзначимо портал Світового банку (<https://data.worldbank.org>) з великою кількістю показників фінансових систем країн світу. Дані можуть бути доречними при оцінці перспектив інвестицій чи у пошуці вигідних кредитів тощо.

Фахівцям з інвестицій слід порекомендувати портал <https://investing.com/>, на якому крім зведень по світовим біржовим торгам, новин, оглядів ринків тощо, надані й інструменти аналітики та проведення операцій. Слід відзначити наявність в біржових списках і українських представників, наприклад АТ Українські енергетичні машини. Також можна прослідкувати падіння котирувань після початку повномасштабного вторгнення, нині ж ситуація потроху виправляється, що свідчить про позитивні сподівання інвесторів. Для технічного аналізу на порталі надані інструменти для побудови графіків, трендів, підрахунку індикаторів. Можливості фундаментального аналізу передбачають підрахунки фінансових показників, як-то витрати, прибуток та ін. при прийнятті рішень з інвестування.

Онлайн-соціальна платформа TradingView надає графіки, технічний аналіз, новини, ідеї для торгівлі та інші інструменти фінансових ринків.

TradingView також має активну спільноту трейдерів, які діляться своїми ідеями та стратегіями.

На стартовій сторінці Finviz.com розміщені графіки і значення найбільш популярних індексів США: Доу Джонс, NASDAQ та SP 500. Поряд зі стандартними блоками слід відзначити наявність сканера для пошуку акцій по технічним і фундаментальним показникам. Але слід бути обережним, бо активність може наганятися і ботами.

Безкоштовний вебсервіс Datawrapper з відкритим кодом може застосовуватися для створення оригінальних діаграм, карт, таблиць, інфографіки з подальшим їх розміщенням на веб-ресурсах підприємства.

Інструмент Tableau Public пропонує засоби для візуалізації даних без використання навичок програмування. Отриману інфографіку можна публікувати на веб-ресурсах, наприклад, соціальних мережах, блогах тощо.

Останнім часом достатньо популярними стали сервіси, що використовують технології штучного інтелекту і машинного навчання. Тут слід відзначити хмарний сервіс Google Colaboratory, відкриту платформу KDnuggets для пошуку програмного забезпечення для різних задач аналітики даних та машинного навчання та відкриту платформу Kaggle з машинного навчання та аналізу даних

Окремо слід відмітити авторський проект Кобилецького В.Р. <https://analizua.com/>, де зібрані методичні матеріали з фінансового аналізу, пропонуються послуги з його проведення. Цікаво, що після реєстрації можна провести один аналіз безкоштовно, що за відгуками студентів спеціальності «Облік та оподаткування», може бути корисним у дипломному проектуванні.

Агрономам, фермерам, менеджерам та членам територіальних громад слід порекомендувати сервіс <https://zemli.vkursi.pro/>, де можна відстежити й візуалізувати земельні ділянки, проаналізувати їх власників й перевірити записи в реєстрах. Вказане буде сприяти впорядкуванню земельних відносин.

Окремо слід зупинитися на сервісах для оцінки ефективності сайтів. Їх цільовими користувачами є менеджери та маркетологи, але не лишаються осторонь і команди розробки і супроводу сайту. Онлайн продажі набирають все більший обертів і зі зростанням конкуренції слід чітко будувати і швидко, за реакцією покупців, коригувати маркетингову стратегію і тактику.

Багато рейтингів у цій категорії сервісів очолює SimilarWeb. Він дозволяє проаналізувати відвідуваність сторінок з мобільних чи стаціонарних пристроїв, канали трафіку, поведінку аудиторії і час проведений на сайті, відсоток відмов, демографічні й географічні дані аудиторії сайту та ін.

Сервіс Serpstat оперує близько 230 баз даних Google, включаючи пошукові запити і результати пошуку з усіх країн світу, тобто дозволяє визначити що шукають потенційні клієнти і що їм пропонують. Це дозволить визначитися з активними ключовими словами та змістом контекстової реклами і потенційними конкурентами у обраному регіоні. За допомогою цього сервісу можна провести дослідження ключових слів у вибраному регіоні та доповнити дані конкурентного аналізу.

Наостанок, вибір одного чи декількох сервісів для аналізу перш за все визначається аналітиком, з огляду на мету і очікувані результати аналізу.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА МАЛОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Д.В. Іванова, студент гр. МгОп-1-23

*Науковий керівник: О.В. Чернецька, к.е.н. доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

На сьогоднішній час головною умовою розвитку економіки є розвиток та удосконалення підприємницької діяльності. Всі показники свідчать на те, що малий бізнес добре впливає на розвиток підприємницької діяльності в країні в цілому. Тому зараз держава намагається будь-якими методами підтримати малий бізнес та залучати для цього працездатне населення. Адже малі підприємства мають змогу надавати людям робочі місця, підтримувати економіку держави, впроваджувати нові товари тощо.

Питання обліку малих підприємств зараз набуває чималої актуальності, адже в них є чималий перелік показників, через які вони мають багато варіантів організації обліку. Звичайно, найбільш оптимальний варіант на сьогоднішній час це діджиталізація на підприємстві. Вважаємо, що це є передумовою для ефективної роботи та збільшення конкурентоспроможності підприємства.

Головним завданням введення діджиталізації на підприємстві є своєчасне та повне надання інформації для задоволення потреб її користувачів. Вона надає змогу вирішувати проблеми, уникати відповідних помилок, витратити менше часу на формування тих чи інших документів, в тому числі і звітності, тощо. Тобто автоматизація значно спрощує життя підприємству. Проте не всі підприємства повністю мають автоматизовану систему.

На даний момент, програмний ринок для обліку на підприємстві дуже різноманітний. Найпоширенішим програмним продуктом є «BAS Бухгалтерія». Ця програма має зручний інтерфейс, який може налаштувати під себе користувач. Є можливість змінювати за необхідності форми документів. Існують декілька версій цієї програми – це «BAS Бухгалтерія ПРОФ», в даній версії є доступ до базового кадрового обліку, «BAS Бухгалтерія КОРП» - в ній вже є повноцінний кадровий облік з складними розрахунками заробітної плати, і «BAS Бухгалтерія Базова», яка має такі обмеження один користувач, одне підприємство та закритий код.

Наступною програмою від українських розробників є «MASTER: Бухгалтерія». Це платформа, яка була розроблена для автоматизації обліку на малому та середньому бізнесі. Вона має декілька програмних продуктів щодо автоматизації бухгалтерського обліку різних напрямків діяльності підприємства. До таких напрямків належить – документообіг, податковий та бухгалтерський облік, заробітна плата та організація кадрової роботи. Ця програма до речі інтегрується з клієнт-банком, що в майбутньому спрощує проведення розрахункових операцій. Звітність формується автоматично, а інтерфейс можна налаштувати самостійно.

Ще однією бухгалтерською програмою, яка має достатньо можливостей для її використання малими та середніми підприємствами є «Bookkeeper». Ця програма є сучасною онлайн бухгалтерією, яка дає можливість вести облік і складати та подавати звітність будь-якої системи оподаткування з будь-якого пристрою. Кожен працівник має можливість самостійно створювати первинні документи, а бухгалтеру залишиться лише перевірити їх правильність та достовірність. «Bookkeeper» також інтегрується з клієнт-банком, що не менш важливо, а також з програмою «Соната», через яку подається електронна звітність.

Наступною програмою для ведення обліку є «Dilovod» - це також вітчизняний продукт, який використовується для онлайн ведення як бухгалтерського обліку, так і управлінського. Ця програма не є такою популярною, проте її особливостями є те, що в ній можуть працювати відразу кілька користувачів, налаштоване автоматичне архівування копій, а також перевірка помилок. Головним недоліком цієї програми можна вважати те, що не має можливості синхронізувати дані з іншими програмами.

Також існують окремі платформи для подання звітності на підприємстві. В Україні найбільш популярною такою програмою є продукт від українського виробника - «М.Е.ДОС». Вона є легкою у сприйнятті і не потрібно навіть знання з бухгалтерського обліку, щоб в ній розібратись. Ця програма дає можливість для зручного документообігу та миттєвого подання електронної звітності. Її може використовувати будь-який підприємець з будь-якою системою оподаткування.

Отже, малі підприємства залишаються дуже важливою ланкою в економіці держави. Адже саме вони надають чималу частку робочих місць. Варто приділяти достатньо уваги таким підприємствам. І тому діджиталізація обліку малих підприємств на сьогоднішній момент спрямована для полегшення їх роботи з безліччю процесами. На програмному ринку присутнє велике різноманіття бухгалтерських програм, які допомагають як великими, так і малим та середнім підприємствам. Вважаємо, що саме для малих підприємств найбільш оптимальним варіантом буде використання програми «М.Е.ДОС», яка призначена для подачі звітності. Адже вона є легкою та простою у використанні, і тим паче для малого бізнесу.

Проте, існує і чимало таких підприємств, які не готові автоматизувати свій облік, через певний ряд причин, але це їхній вибір. І сподіваємось, що в найближчому майбутньому діджиталізація буде займати вершину при організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Література:

1. <https://www.golovbukh.ua/article/9463-top-10-program-yak-polegshuyut-jittyu-buhgalteru>

2. Співак С., Гундерук Т., Гогусь С., Чичун С. Діджиталізація облікових процесів на підприємствах малого і середнього бізнесу. Тернопіль, 2021. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38800/5/21ssmtsб.pdf>

ГЕОГРАФІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ЯК МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

*В.Д. Козенкова,
кандидатка економічних наук,
старша викладачка кафедри інформаційних систем і технологій,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Сільське господарство є одним з найважливіших та найбільш затребуваних секторів економіки в світі. Звісно, інфраструктура сектору розкидана та неоднорідна, від присадибних ділянок і фермерських господарств до великих агрохолдингів. Важливим фактором, що впливає на функціонування господарств будь якого розміру, є навколишнє середовище: погодні умови, кількість та якість водних ресурсів, родючість ґрунту, активність шкідників, тощо.

Для врахування цього фактору та вирішення проблем, які він породжує, передусім необхідні отримання та обробка відповідної інформації – щодо зараження сільськогосподарських культур шкідниками та бур'янами, необхідності вживання контрзаходів для забезпечення здоров'я культур, ідентифікації пошкоджених культур, оптимізації системи зрошення та водопостачання, місцезнаходження та можливостей використання техніки та машин, зокрема самоврядних. Таку інформацію можна отримати за допомогою використання новітніх технологій для збору просторових даних – безпілотних літальних апаратів, цифрових камер, супутникових даних, індикаційних датчиків. Нові інноваційні сенсори, встановлені на приладах спостереження, тракторах та польових вимірювальних пристроях, надають можливість збирати багаточасові та мультиспектральні дані з високою роздільною здатністю, що допомагають доповнити та об'єднати дані, зібрані за допомогою більш традиційних підходів. Звідси виникає необхідність перетворення цих даних на інформацію, доступну до інтерпретації фермерами та землевласниками для прийняття ефективних та обґрунтованих рішень.

Географічні інформаційні системи (ГІС) – це інформаційні технології для картографування та аналізу об'єктів реального світу. Сільськогосподарські підприємства використовують ГІС для просторового аналізу та моніторингу тенденцій продуктивності виробництва; страхові компанії – для оцінки ризиків та страхування врожаю; постачальники обладнання, добрив та отрутохімікатів – для рекламування та збуту власної продукції, а також для пошуку оптимальних маршрутів доставки продукції.

Загалом цифрова картографічна інформація як основа інформаційних систем аграрного сектору дозволяє забезпечити вирішення таких управлінських завдань, як: інвентаризація сільськогосподарських ділянок із формуванням кадастрів; охорона ґрунтових ресурсів, оцінка земель та планування землекористування; оцінка можливих наслідків стихійних лих (повені, посухи, пожежі, зсуви тощо); просторове цифрове управління підприємствами та

угіддями; точне землеробство, інтелектуальне землеробство та збирання даних за допомогою просторових цифрових технологій; моніторинг функціонування підприємств та агрокосистем; забезпечення надходження інформації, пов'язаної із захистом рослин, боротьби з бур'янами, шкідниками та хворобами; визначення наявності та достатності поживних речовин ґрунту та управління родючістю; управління тваринництвом та пасовищами; картування земель за даними моніторингу та ін.

ГІС включає цифрові карти типів і характеристик ґрунтів, ухилів (з цифровою моделлю рельєфу), схилів, вмісту мінеральних речовин, карти, погодних, кліматичних і гідрологічних умов. Можливе отримання інформації щодо таких факторів, як врожайність та тип посівів, тип механічної та хімічної обробки ґрунтів, просторовий розподіл захворювань культур та динаміка поширення шкідливих комах.

До основних переваг моніторингу за допомогою ГІС можна віднести: оперативність – актуальні фото з космічного простору готові вже за кілька днів після оформлення заявки; об'єктивність – отримана аерокосмічна інформація відрізняється достовірністю та відображає справжню картину стану ґрунту, рослинності; періодичність – супутники та БПЛА дозволяють робити зйомку детального дозволу з частою періодичністю; однаковість – інформація надходить з відкаліброваних сенсорів, отже відсутня необхідність проведення додаткової обробки; оглядовість – сучасні супутники дозволяють робити знімки площ, за рахунок чого досягається одноразовість спостереження в зонах, що знаходяться на великій відстані одна від одної; вирішення великої кількості прикладних завдань у агробізнесі.

Ключову роль розвитку ГІС в кінці 60-х минулого сторіччя зіграло Бюро перепису США, яке розробило формат Geographic Base File, Dual Independent Map Encoding, або GBF-DIME. Цей формат пізніше трансформувався у TIGER. Багато важливих ідей, що стосуються ГІС, виникли в Гарвардській Лабораторії комп'ютерної графіки та просторового аналізу, яка заклала основи картографічної алгебри та створила растрові програмні засоби Map Analysis Package. Найбільш відомими їх продуктами є SYMAP; CALFORM; SYMVU; ODYSSEY.

В даний час найбільш розповсюдженою супутниковою системою є американська Navstar (Navigation System using Timing And Ranging), більш відома як GPS (Global Positioning System). Головне завдання супутників, що входять до складу цих систем, полягає у постійній передачі сигналів, які приймають наземні (авіаційні, корабельні, автомобільні, ручні тощо) приймачі.

В основі будь-якої ГІС лежить автоматизований комплекс, що складається з приладів та програмних засобів, який забезпечує збирання, обробку, аналіз, моделювання та зберігання даних, а також створення карт. До його складу входять підсистеми введення, обробки та виведення інформації.

Підсистема введення інформації призначена для перетворення просторової інформації в цифрову з наступним введенням їх до комп'ютера чи бази просторових і атрибутивних даних. Після сканування цифрова інформація

надходить до бази даних. Як вихідну цифрову інформацію найчастіше використовують топографічні карти різного масштабу та аерокосмічні зображення. Бази просторових даних утворюють упорядковані масиви інформації тематичних шарів, які у цифровому вигляді.

Головними функціями підсистеми обробки інформації є візуалізація, дешифрування аерокосмічних зображень та класифікація об'єктів, що картографуються, моделювання процесів, побудова карт, поєднання їх одна з іншою, виведення їх на друк тощо.

Підсистема виведення інформації є комплексом пристроїв для візуалізації обробленої інформації в картографічному вигляді. За допомогою підсистеми оператор ГІС може оперативно виводити на друк картографічний матеріал, тексти, графіки, тривимірні моделі, таблиці тощо.

В даний час для вирішення геоінформаційних завдань у аграрному секторі функціонують такі розробки, як MapInfo Professional, WinGIS, ArcGIS ArcEditor, ArcGIS ArcInfo, ArcGIS, ArcView, ArcView GIS, Autodesk Map, GeoMedia Professional, Microstation. Всі перелічені ГІС працюють на платформі Windows, підтримують обмін просторовою інформацією через обмінні формати: SHP, E00, GEN, VEC, MIF, DWG, DXF, WMF, DGN. Також вони підтримують роботу з растровими форматами: TIFF, JPEG, BMP, WMF, PCX.

Але найбільш поширеним програмним продуктом для створення та ведення карт і баз просторових даних можна назвати сімейство продуктів ArcGIS [1], зокрема модуль просторового аналізу Spatial Analyst, модуль геостатистичного аналізу Geostatistical Analyst та модуль обробки знімків Image Analysis для ArcGIS. Перші два формують картину просторового розподілу показників (наприклад, агрохімічних) за точковими вимірами, а також досліджують залежність між різними показниками, що впливають на продуктивність сільгоспугідь. Модуль Image Analysis доповнює базові продукти ArcGIS функціями обробки зображень. По суті це елементи іншого продукту – ERDAS IMAGINE, – вбудовані в середовище ArcGIS. Переваги цього модуля в тому, що користувачу ArcGIS під час роботи зі знімками не потрібно освоювати інтерфейс іншого програмного продукту, всі функції доступні в знайомій формі.

Програмне забезпечення може надати цінну інформацію щодо оптимального використання сільськогосподарських інструментів – зокрема, стосовно підказки термінів, місць та обсягів внесення добрив, отрутохімікатів, управління іригацією тощо. Тільки актуальність, точність та повнота вихідних даних можуть забезпечити ефективне прийняття рішень щодо розвитку аграрного бізнесу. Впровадження комп'ютерних технологій ГІС дозволяє значно спростити введення інформаційних баз та знизити ймовірність виникнення помилок. Головне достоїнство сучасних засобів побудови ГІС полягає у їхній відкритості та сполучності з іншими інформаційними технологіями та системами обробки даних, тоді як масштабованість рішень ГІС дозволяє використовувати різні продукти одного сімейства на різних рівнях управління.

Література:

1. ArcGIS Online. URL: <https://www.esri.com/en-us/arcgis/products/arcgis-online/overview> (дата звернення: 17.10.2023)

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ В ЛОГІСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

*С. А. Нужна, к.е.н., доцент,
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Логістична діяльність є дуже важливою складовою на всіх підприємствах, особливо підприємствах аграрного сектору.

Логістична діяльність підприємства поєднує постачання, зберігання, виробництво та збут в єдиний процес. Функції логістики на підприємствах включають аналіз потреби в матеріальних ресурсах для задоволення виробничих потреб, прогнозування попиту на продукцію та збір даних про потреби ринку. Крім того, логістика на підприємствах повинна також вирішувати питання оперативного планування, що означає скорочення запасів при відповідному рівні ефективності виробництва та збуту продукції підприємства [1]. Тож виникає необхідність обробки на аналізу колосального інформаційного потоку різноманітної інформації.

Інформаційний потік, який є невід'ємною складовою інтегрованого логістичного потоку, повинен адекватно відображати реальну практичну діяльність у сферах фізичного розподілу, виробництва й матеріально-технічного постачання.

Перспективи застосування інформаційних систем і технологій у логістиці досить великі, оскільки підприємство як система за своїм визначенням вимагає взаємозв'язку між частинами для утворення складного інтегрованого цілого. Тому сучасний фахівець у сфері логістики повинен знати і вміти використовувати в повсякденній роботі новітні інформаційні технології. Швидкий розвиток і широке застосування засобів комп'ютерної техніки визначають вимоги до підготовки сучасного економіста-логістика, що повинен за допомогою впровадження і використання інформаційних систем вміти аналізувати складні логістичні процеси на підприємстві.

Вимоги, яким повинні відповідати інформаційні технології в логістичній діяльності аграрних підприємств, такі:

– гнучкість – передбачає можливість зміни у логістичній діяльності у розрізі структурних і параметричних показників;

– адаптивність – припускає можливість інформаційних технологій реагувати на зміни вихідних умов, які визначаються динамікою зовнішнього середовища;

– надійність/стійкість – здатність інформаційних технологій зберігати стійкість процесів під впливом чинників зовнішнього середовища;

– інтегрованість – можливість поєднання та взаємодія інформаційних рішень щодо сервісної логістики з іншими програмно-інформаційними системами збору й обробки даних;

– автономність/інтелектуальність – забезпечення відповідного рівня автоматизації логістичної діяльності підприємств у процесі реалізації управлінських рішень [2].

Існують інформаційні системи, які відповідають за виконання конкретних функцій в логістичній діяльності підприємств. Так, у таблиці 1 узагальнено сучасні інформаційні системи і технології, які використовуються в логістичній діяльності підприємств аграрного сектору.

Таблиця 1

Перелік інформаційних систем та технологій у логістичній діяльності підприємств

Назва інформаційної системи	Особливості призначення	Інформаційні технології автоматизації
Системи TMS (Transport Management System)	Рішення питань щодо транспортування та надання супутніх послуг (розрахунок вартості перевезення різними видами транспорту, митні витрати, дані про вантажно-розвантажувальні роботи, терміни постачання)	Транспортна логістика
Системи WMS (Warehouse Management System)	Управління топологією складу, параметрами товарного асортименту, плануванням складських операцій, методами зберігання та обробки товарів	Складська логістика
Системи M(D)RP II (Manufacturing (Distribution) resource planning)	Інтегровані методології планування/розподілу матеріальних і виробничих ресурсів	Логістика управління запасами, постачання, збут
Система ERP (Enterprise resource planning)	Інтегрована методологія управління всіма ресурсами підприємства.	Усі бізнес-процеси підприємства
Система CSRP (Customer Synchronized Resource Planning)	Управління всіма видами ресурсів підприємства, синхронізована з потребами покупця	Усі бізнес-процеси підприємства

Система CRM (Customer Relationship Management)	Інтегрована методологія управління взаємовідносинами з клієнтами	Логістичні бізнес-процеси
Система SCM (Supply Chain Management)	Управління ланцюгами поставок	Мережа підприємств
Система SRM (Supplier Relationship Management)	Корпоративна інформаційна система (або її модуль), призначена для автоматизації SRM-стратегії підприємства	Взаємодія з постачальниками
Електронна комерція (E-commerce)	Системи електронних торговельних майданчиків для onlineзамовлення на вебсайті підприємства-продавця	Взаємодія з покупцями

Не всі підприємства аграрного сектору, особливо підприємства середнього та малого бізнесу, мають можливість використання у своїй діяльності спеціалізованих інформаційних систем та інформаційних технологій. Ці проблеми пов'язані з відсутністю спеціалістів-фахівців та недостатньою кількістю грошових ресурсів на їх придбання.

Таким чином, дослідження підтверджують недостатній рівень інформаційного забезпечення логістичного сервісу в практичній діяльності сільськогосподарських підприємств. Суттєвими перешкодами запровадження інформаційних технологій у системі логістичного обслуговування процесів діяльності виступають: висока вартість запровадження та підтримки подібних інформаційних рішень, відсутність чітко орієнтованої стратегії впровадження інформаційних технологій, неготовність до реінжинірингу ключових бізнес-процесів, використання застарілих управлінських підходів. Окрім того, переважну більшість прогресивних ERP-систем розроблено для зарубіжних компаній, і, відповідно, архітектура даних рішень не відповідає специфіці роботи підприємств аграрного сектору в Україні.

Отже, основою логістичної діяльності підприємств є розроблення теоретико-методологічних основ для прийняття оптимальних рішень у сфері логістичного обслуговування товаровиробників, учасників ланцюгів постачання та збуту, контрагентів та партнерів, кінцевих споживачів та формування ефективних економічних стратегій розвитку. Реалізація процесу управління системою логістичного сервісу здійснюється на основі інформаційно-аналітичного інструментарію прийняття управлінських рішень. Розроблений механізм управління процесами логістичного обслуговування дасть змогу підвищити ефективність логістичних бізнес-процесів у діяльності підприємств. Активне запровадження інформаційних технологій у системи логістичного обслуговування бізнес-процесів дає змогу підвищити оперативність, повноту і достовірність інформації, необхідної для ефективної

реалізації механізму управління системою логістичного сервісу в умовах динамічного середовища.

Література:

1. Логістика в Україні. URL: <https://logistics-ukraine.com/> (дата звернення 14.10.2023).

2. Сухомлин Л. В. Застосування інформаційних технологій для удосконалення внутрішніх логістичних процесів компанії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 24. С. 44–50. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.24.44

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

М.Г. Світенко студент, гр. МгОП-1-22

Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічного університет

Роль і значення внутрішньогосподарського контролю останніми роками значно зросла. Сучасні умови розвитку економіки країни вимагають від підприємств різних форм власності раціоналізації та планування внутрішньогосподарського контролю з метою підвищення ефективності діяльності. Яке сформулювала у своїх дослідженнях Меліхова Т.О.: «внутрішньогосподарський контроль – це система методів та процедур, які здійснюються керівництвом підприємства відповідно до чинного законодавства та внутрішнього регламенту, сприяючи підвищенню виробничо-господарської діяльності, а також якісному виконанню управлінських рішень та посадових обов'язків працівниками» [2].

Проте, не всі підприємства прагнуть цього, ігноруючи організацію внутрішньогосподарського контролю, зокрема великі агрокомпанії, які використовують його виключно як перевірочну функцію, що породжує низку проблем. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» не вказуються методики щодо формування та здійснення внутрішнього контролю, що надає право кожному економічному суб'єкту в самостійній розробці правил організації внутрішнього контролю [1]. В даний час внутрішньогосподарський контроль в агрономії здійснюється, враховуючи вимоги галузевих або відомчих інструкцій, спираючись на практику та впровадженням новітніх систем й технологій.

Інформаційні системи та технології дозволять аграрним компаніям слідкувати за використанням ресурсів та оптимізувати свої витрати на кожному із бізнес-процесів. Керівництво Аграрних підприємствах бачитиме вузькі місця і робитиме відповідні дії для їх мінімізації.

Для забезпечення такої можливості слід звернути увагу на оснащення працівників в аграрних підприємствах відповідною технікою та надати кожному персональний комп'ютер. Саме це сформує ефективність бізнес-процесів аграрних підприємствах. А для того, щоб ці бізнес-процеси постійно

відбувалась необхідно проводити робочі зустрічі та документувати поточні бізнес процеси аграрних підприємств, основні проблемні питання та інформаційно-технологічні аспекти діяльності.

Також вадливо розробити основні рекомендації щодо оптимізації бізнес-процесів та утвердити основні моделі бізнес-процесів. Основними результатами даного етапу для аграрних підприємств є затверджені моделі бізнес-процесів та затверджені основні критерії щодо завершення етапу конфігурації та реалізації його на практиці.

Акумулявання, обробка, передача, контроль і аналіз даних в єдиній інформаційній системі, формування консолідованої внутрішньо фірмової управлінської звітності, введення даних в єдину технічну систему співробітниками, відповідальними за надходження первинної інформації забезпечує контроль за коректністю даних, а також можливість обробки інформації на різних стадіях процесу фінансово-господарської діяльності забезпечить максимальний контроль внутрішньогосподарських операцій в агрокомпаніях

Таким чином, внутрішньогосподарський контроль виступає як потужний інструмент, здатний забезпечити економічну безпеку в аграрних підприємствах. Без організації ефективної роботи внутрішньогосподарського контролю неможливо домогтися реалізації будь-якої соціально-економічної стратегії розвитку на перспективу. Крім того, варто зазначити, що внутрішньогосподарський контроль, виступаючи як джерело інформації багато в чому дозволяє визначити прийняття управлінських рішень. Тому внутрішньогосподарський контроль виступає як значущий елемент системи економічної безпеки в аграрних підприємствах, а інформаційні системи та технології дозволить максимально швидко бачити цілісну картину усіх бізнес процесів аграрного підприємства

Література:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>).
2. Меліхова Т.О. Методичні засади проведення внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. *Агросвіт*. 2019. № 9. С. 17-24. DOI: 10.32702/2306- 6792.2019.9.17

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОБЛІКУ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Д. Юшковський, здобувач групи МгОП-1-22

Науковий керівник: О.Одношевна, к.е.н, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Україна переживає надзвичайно важливий етап свого розвитку, який обумовлений стрімким наростанням цифровізації. Особливо активно цей процес прискорився під час світової пандемії та після повномасштабного

вторгнення Росії в Україну. Ці катастрофічні події вимагали від нас переходу на дистанційну роботу, та, відповідно, змусили шукати чи розробляти власне програмне забезпечення для ефективного ведення обліку податку на додану вартість (ПДВ). Важливим аспектом цього переходу є політична складова, оскільки популярна програма 1С, використовувана широко в Україні, є російського походження. Це викликало необхідність відмови від продукції країни-агресора на користь внутрішніх рішень. У цьому контексті, важливо розглянути необхідні функції для автоматизованого ведення обліку з ПДВ та визначити, які інструменти можуть нам допомогти в цьому завданні.

Одним із варіантів, який відкриває нові можливості, є використання вітчизняної програми М.Е.Дос. М.Е.Дос виявляється надзвичайно компетентним інструментом для повного циклу обробки операцій з податку на додану вартість (ПДВ). Його функціонал дозволяє нам не лише створювати податкові накладні та розрахунки коригування, що відповідають нормативам чинного законодавства, але й забезпечує майже автоматичне заповнення відповідно до проведених операцій. Подальша перевірка на наявність помилок в оформленні чи розрахунках стає ефективним етапом у процесі обліку ПДВ. Імпорт даних з інших систем бухгалтерського обліку дозволяє нам ефективно інтегрувати існуючу інформацію. Додатково, можливість підписувати електронні документи цифровим підписом забезпечує високий рівень юридичної дійсності та безпеки облікових записів. Важливим кроком є реєстрація наших податкових накладних та розрахунків коригування відповідно до вимог законодавства. Цей процес дозволяє нам уникнути можливих невідповідностей та забезпечити точність обліку ПДВ. Запит на звірку з єдиним реєстром є ключовим моментом в процесі контролю за відповідністю наших операцій стандартам та регуляціям. Це гарантує згідність із загальнонаціональними обліковими нормами [1]

Маючи на увазі усі переваги М.Е.Дос, слід визнати, що ця програма не є універсальним рішенням для кожного підприємства. Незважаючи на його відмінні характеристики, М.Е.Дос не надає можливості ведення деталізованого обліку та складання повноцінної фінансової звітності. Важливо вирішувати проблему обліку на підприємстві в цілому. Цей аспект особливо актуальний для підприємців, а також аграріїв, що використовують програми російського походження. Ця ситуація мотивує наше суспільство до активного пошуку альтернативних рішень. Одним з найбільш обговорюваних продуктів стає програмне забезпечення Agri: Бухгалтерія, розроблене Agri Analytica, особливо популярне серед аграріїв. Agri: Бухгалтерія відкриває можливість автоматизованого формування первинних господарських документів та бухгалтерських проводок. Однак, головною перевагою є можливість формування фінансової та статистичної звітності, що є ключовим аспектом в системі обліку. Для нас надзвичайно важливо підкреслити можливість експортування документів в М.Е.Дос для формування та подання необхідних документів, зокрема, для обліку ПДВ. Це забезпечує надійність та точність

облікових записів, що є критичним аспектом в сучасних умовах підприємницької діяльності [2].

Підсумовуючи, потрібно сказати що облік податку на додану вартість не вимагає багато функцій: оформлення податкових накладних та розрахунків коригування, податкових декларацій та можливість їх подання до податкової служби. Все це, та навіть чуть більше, нам дозволяє зробити М.Е.Дос, проте відсутність деяких важливих функцій обліку, таких як складання звітності, проводок та іншого не дозволяє повноцінно перейти на використання єдиного програмного забезпечення. Була розглянута також програма від вітчизняної компанії, що може замінити на нашому ринку російське програмне забезпечення та допоможе більш якісно автоматизувати процес обліку на підприємстві. При правильному шляху розвитку до легкої інтеграції програм між собою, за розумної цінової політики виробників цього програмного забезпечення та відповідальності підприємств, в нашому близькому майбутньому будуть призведені до мінімуму близькі нам проблеми помилок в податковій звітності через мінливість податкового законодавства та корупції з відносинах з податковою.

Література:

1. Сукачова М. М. Проблеми обліку витрат, доходів та фінансових результатів інноваційної діяльності. – Управління розвитком: збірник наукових робіт № 1 (141). – 2013. – С. 11-13.

2. Тенюх З. І., Пелех У.В., Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. Економіка і суспільство. Випуск 41. 2022рік.

ONLINE FINANCING FOR AGRICULTURAL PURPOSES IN UKRAINE

*A. Telychko, student of group EK-1-21,
N. Vasylieva, Doctor of Economic Sciences, Professor
Dnipro State Agrarian and Economic University*

Credits and loans to farmers are key to the development of agriculture, which is extremely important for our country. This is due to the fact that there are not enough funds in the accounts of agrarian enterprises owing to essential inflation and low profitability. At the same time, it is difficult to find external investors because they are not ready to take high risks associated with agribusiness. Therefore, to improve the situation, the government of Ukraine has launched a program of credit support for domestic agricultural producers. Now they can find funding with state guarantees and light compensations.

Information on crediting for farmers is presented on various sites. <https://agrianalytica.com/uk> seems the most convenient. The most advantageous options with an annual interest rate below 1% are provided by: 1) PrivatBank which lends loans in the amount of 100000–7000000€ for up to 3 years for purchasing fixed assets, including agricultural machinery; 2) Oschadbank with an offer of 100000–6000000€ to acquire fertilizers and seeds of agricultural crops; 3) OTP Bank which

can lend 50000–20000000₴ for 6–12 months to purchase pesticides and insecticides; 4) UKRGASBANK with loans of 50000–6000000 ₴ without collateral if it is spent on agricultural machinery, fertilizers and seed materials.

By and large, different banks try to do their best to meet demands of farmers by means of various personalized options and encourage borrowers to choose the most beneficial loan packages concerning their ability to repay it in the future.

The “Agroseason” financing program for farmers, in which PrivatBank is a participant, deserves separate consideration. The respective detailed lending options on how to cover expenditures based on the agricultural cycle are described at <https://privatbank.ua/business/kreditnaja-linija-agrosezon>. The obtained money can be used to pay for maintenance of agricultural equipment, fertilizers, seeds, fuel, building materials, and so on.

Besides, PrivatBank takes part in the state program “Affordable loans 5–7–9” that was established by the government to activate entrepreneurial activity in Ukraine. It allows both individual entrepreneurs and legal entities to borrow loans on preferential terms – with partial state guarantees and interest rates of 0, 3, 5, 7 or 9% per annum. The major advantages of this program are a convenient loan repayment schedule, direct investment in the development of the enterprise, and a reduced interest rate (see at <https://privatbank.ua/handbook/kredyty-dlia-fermeriv>).

However, rural households, which are self-sufficient, non-commercial and sell only surpluses of their agricultural produce, do not always have access to banking services due to bureaucratic obstacles and the ongoing war in Ukraine. In addition, such financial requests are smaller, but require urgent satisfaction. That is why, the logical way to deal with this challenge is microcrediting. This is a risky tool of financing, but people can pick out more reliable offers through analyzing options at numerous sites.

Namely, the website <https://www.ipay.ua/ua/kredyty-online> accumulates data about financial organizations that suggests various credit lines with minimal interest rates and optimal payment terms. The core advantage of such lending is speed and availability since you will get the money in just 20–30 minutes. “Moneyveo” is currently the top service for providing financial assistance. It proposes the maximum body credit of 25000₴ for up to 20 days with an interest rate of 0.01% a day for the first issued loan. Unlike the previous one, “Selfie Credit” allows a maximum credit of 15000₴ for up to 30 days with the same daily interest rate of 0.01%. “Money4you”, “Credit7.ua”, “CreditPlus”, “SlonCredit” and “AvansCredit” are in the market with similarly attractive options of loans up to 15000₴ a month with a daily interest rate of 0.01% and a repayment period of 3 to 30 days. To cover urgent funding needs, the site at <https://credismart.com.ua/?utm> released a slightly different list of microfinance institutions. The top options with an interest rates of 0.01% a day (in case of the first loan) and an average repayment period of a month are from “SlonCredit” (a maximal loan is 15000₴), “Credos”, “StarFin”, “Tengo”, “Milolan” (all are with credit limits up to 22000₴), and “Quick Money” which lends up to 30000₴.

All in all, microcredits are popular as it is only necessary to have a passport, personal identification number, bank card and in some places indicate a mobile phone

number. Since the beginning of the war on February 24, 2022, many people have faced financial problems. Therefore, in the conditions of martial law in Ukraine, the penalty for untimely repayment of loans is canceled, but interests on monetary obligations are still accumulated (see at https://ombudsman.gov.ua/news_details/yak-spozvivachi-finansovih-poslug-mozhut-zahistiti-svoyi-prava-v-umovah-voyennogo-stanu).

Hence, farmers should also think about alternative sources of financing, which are grants widely described on the application-portal of digital services of Ukraine Diia (see at <https://business.diia.gov.ua/marketplace/finansuvanna/grant-programs>). In particular, the international humanitarian organization “Mercy Corps”, as part of the global program to support economic stability during hostilities, ensures financial assistance of up to \$1500 to small farmers and households to restore, expand or start a new agricultural activity. Also, “Mercy Corps” announced grants of up to \$40000 for small and medium-sized farms of Poltava, Sumy, and Chernihiv regions to overcome the consequences of the war. In addition, the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine allocates grants of up to 7000000₴ for the construction of a modular greenhouse on an area of 1.6 to 2.4 ha with the subsequent employment of over 40 people. By October 2023, 28 farms on an area of 38 ha received such grants for almost 155000000₴. There are also grants for gardening. As of October 2023, 130 farmers started orchards on an area of over 1880 ha and received grant compensations for their expenses for almost 576000000₴ (see at <https://minagro.gov.ua/pidtrimka/nadannya-grantiv-dlya-stvorennya-biznesu>).

Thus, online financial options to support farmers are diverse, numerous, relevant and active. The main thing is that there should be a strong desire to use them effectively.

INFORMATION SYSTEM FOR MANAGING TRANSFER PRICING OPERATIONS

*O. Yu. Muravskyi, Ph.D Student
State Tax University, Irpin, Ukraine*

The study of the information system of transfer pricing and applied tools for automation of transfer pricing operations was reflected in works [1-3, 5], while the authors pay attention only to certain aspects of the researched subject, such as the application of accounting automation technologies or the formation of databases. At the same time, a holistic information system for managing transfer pricing operations is not disclosed in scientific works as an object of research.

In our opinion, the information system for managing transfer pricing operations should be understood, on the one hand, as a set of technical and technological solutions created for information management of the transfer pricing process in the company in accordance with the adopted policy; on the other hand - a management service, the main purpose of which is to provide operational information management of transfer pricing operations based on databases and information resources and the preparation of transfer pricing reports for a wide range of

stakeholders. The functioning of the information system for managing transfer pricing operations should be based on principles and provisions that will ensure its maximum effectiveness as an information provision tool, namely:

- centralized collection and systematization of information directly or indirectly related to transfer pricing operations;
- integration with other information systems and software (corporate management information system, accounting automation system, analytical procedures implementation system);
- limitation of the human factor in decision-making within the framework of transfer pricing operations;
- development and use of templates for standard transfer pricing documents and reporting, etc.

The structure of the information system for managing transfer pricing operations is reflected in the source [4, p. 34]. The displayed structure by functional directions most fully, in our opinion, provides informational support for management decision-making in the implementation of transfer pricing operations, and simplifies and automates the process of compiling documentation and reporting on transfer pricing. The technology of digitalization of transfer pricing reporting will be disclosed in more detail in the practical section of the dissertation research.

Therefore, information support for the process of managing transfer pricing operations can be represented, first of all, by the company's Transfer Pricing Policy. The completeness and comprehensiveness of the aspects of transfer pricing in this document will ensure the proper functioning of this system both at the level of the main company (head office) and at the level of business units. Also, an important importance in information provision is given to the information system for management of transfer pricing operations as a support service for making managerial decisions during the implementation of such operations.

References

1. Hrynenko, Yu.I. (2017). Vykorystannia informatsiinykh baz danykh dlia potreb transfertnoho tsinoutvorennia [The use of information databases for the needs of transfer pricing]. Proceedings of the Oblik, opodatkuvannia i kontrol: teoriia ta metodolohiia (Ukraine, Ternopil, November 20, 2017). Ternopil: TNEU. pp. 190-193
2. Karlova, I.O., Verbytska, A.I. (2020). Transfertne tsinoutvorennia: ekonomichniy zmist ta osoblyvosti provedennia avtomatyzovanoho obliku na vitchyznianskykh pidpriemstvakh [Transfer pricing: economic content and features of automated accounting at domestic enterprises]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 56, pp. 125–132
3. Kononov, I.I. (2021). Oblik hospodarskykh operatsii za transfertnymiy tsinamy na zasadakh tekhnolohii Big Data [Accounting of business transactions based on transfer prices based on Big Data technology]. Kyiv. KNEU, pp. 390-393
4. Kraievskiy, V.M., Muravskiy, O.Yu. (2023). Informatsiina pidtrymka system oblikovo-analitychnoho ta kontrolnoho zabezpechennia upravlinnia operatsiiamy transfertnoho tsinoutvorennia [Information support of systems of

accounting and analytical and control management of transfer pricing operations]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, vol. 7 (07), pp. 32-40

5. Lokhanova, N.O. (2018). Problemy informatsiinoho zabezpechennia transfertnoho tsinoutvorennia v systemi dilovoho partnerstva pidpriumstv [Problems of information provision of transfer pricing in the business partnership system of enterprises]. *Efektivna ekonomika*, vol. 8. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/op=1&z=6481>

ІНТЕРНЕТ ЯК ПРОСТІР КОМУНІКАЦІЙ ІНСТИТУТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СУСПІЛЬСТВА

*М.М. Бурилко, магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,
Поліський національний університет, м. Житомир, Україна*

Молоде покоління готове отримувати в цифровому просторі інформацію з різних джерел, оскільки більше половини молоді виявляють інтерес до політичної інформації: підписані на ресурси органів публічної влади чи опозиції, на онлайн-спільноти, які обговорюють публічні теми, у різній формі створюють політичний контент. Інститути публічного управління також перебудовуються та трансформують політичні процеси, в яких є учасниками по-різному, відповідно до цієї тенденції, щоб не упустити це покоління як цільову аудиторію.

Ми вважаємо, що комунікація в онлайн-просторі, побудована за новими правилами, вимагає від інститутів влади їхньої репрезентації в мережі для формування в масовій свідомості уявлень про їхню діяльність, значущості, що можливо при адаптації до цифрового простору технологій політичного маркетингу та реклами. Уявлення в масовій свідомості про будь-які інститути влади є ілюзорними, оскільки формуються на основі інформації, що транслюється.

На наш погляд, інститутам влади важливо самим моделювати та підтримувати уявлення про свою діяльність, оскільки без створення образу в Інтернет-просторі інші політичні актори, які конкурують з інститутами влади, отримають переваги у процесах створення негативних уявлень у громадян, навіть якщо інститути влади працює ефективно, але не займається самопрезентацією в мережі. Профілі в Інтернет-просторі фактично дозволяють користувачам заявляти про своє існування громадянському суспільству, без сторінки в соціальних медіа людини для суспільства не існує, а її видалення означає «соціальний суїцид» [1, с.199].

Залежно від засобу отримання інформації в індивідів формуються різні погляди на ті саме події і від трактування того чи іншого явища залежатиме громадська думка. У сучасному світі індивід отримує різну інтерпретацію картини світу, якщо він звертається до традиційних ЗМІ та Інтернету. П. Хайер стверджував, що і канали передачі не відрізняються нейтральністю, а «спосіб

організації та передачі наших знання світі сильним чином впливає природу сприйняття світу і те, як ми пізнаємо світ» [4, с. 111].

На наш погляд, інститутам влади необхідно займати певну частину онлайн-простору, щоб мати можливість утримати владу, але зміст їхньої діяльності в Інтернеті має бути побудований відповідно до особливостей онлайн-простору. Розвиток сучасних цифрових технологій спричинило формуванню нового способу політичної комунікації через Інтернет. Якщо раніше існував лише один основний канал комунікації інститутів влади та громадян – через ЗМІ, то розвиток Інтернет-комунікації ставить перед владою нові проблеми та завдання, насамперед це формування та захист ціннісно-смыслових просторів від кризи політичних режимів.

На наш погляд, ця проблема пов'язана з тим, що технологічні особливості створення та роботи каналів масової комунікації в цифровому просторі забезпечують можливість трансляції альтернативної (часто опозиційної інформації), що важко для традиційних ЗМІ в умовах державного контролю за національним інформаційним простором, тому реалізація ефективних цифрових інформаційно-комунікаційних проектів може призводити до делігітимації влади та її рішень, підриву стабільності політичних режимів.

В той же час політичне управління також необхідно здійснювати з урахуванням особливостей технологій масової комунікації. «... як ЗМІ, так Інтернет-простору характерно застосування технологій переконливої комунікації, передусім політичної пропаганди, сутність якої полягає у формуванні світоглядних установок» [2, с. 176]. Незважаючи на те, що Інтернет відрізняється горизонтальністю комунікацій, він виконує функцію формування поглядів і цінностей. На основі масових горизонтальних комунікацій у цифровому просторі формуються стійкі уявлення про політичну реальність і суб'єктів політичної діяльності, які залежать від транслюваної інформації з каналах традиційних ЗМІ з допомогою асинхронних способів комунікації.

Розвиток інформаційних технологій змінює соціальну структуру у традиційному розумінні даного поняття приходять на зміну мережеві спільноти. Вертикальні канали комунікації та трансляції інформацій, в умовах яких функціонують традиційні ЗМІ, викликають меншу довіру до інформаційного контенту в аудиторії, ніж Інтернет-комунікації, яка дозволяє користувачам встановлювати горизонтальні зв'язки, а тому відкриває шляхи для формування груп за різними характеристиками. [3, с. 196]

На наш погляд, користувачі не опираються різним механізмам тиску на їхню поведінку, які існують у віртуальних спільнотах, через психологічне сприйняття онлайн-комунікації людьми: інформацію в Інтернеті транслюють «прості користувачі», а не представники органів влади чи офіційні особи, тому «простого користувача» немає мотивів транслювати недостовірну інформацію, а суб'єкти влади для приховування «істини» використовуватиме інструменти фальсифікації даних.

Інститутам влади в умовах Інтернет-комунікації необхідно трансформувати функціональні параметри діяльності з урахуванням

розширення політичного простору за рахунок віртуальної реальності. Однак функціональні характеристики інститутів влади повинні мати розширення не лише просторове, оскільки відбувається трансформація часових параметрів їхньої роботи в Інтернеті. Прискорення часу, «затирання» подій новими інформаційними повідомленнями, можливість знайти дані. Політична комунікація про минулі дії суб'єктів влади змушують інститути влади перебудовувати свою діяльність. Необхідно швидко приймати рішення у відповідь на інформаційні повідомлення, а також враховувати той факт, що результати ефективної роботи будуть швидко «забуті», якщо відбудеться негативна подія, яка буде використана опонентами інститутів влади у своїх цілях.

Таким чином, постмодернізм, за умов якого відбулися певні зрушення у суспільних процесах, проявляється у вигляді абсентеїзму, високої недовіри до інститутів публічної влади та політики, що породжує нові форми політичних міфів, маніпулювання свідомістю, а також інші способи політичної пропаганди не через традиційні медіа, а за допомогою соціальних мереж та онлайн-ресурсів. Саме держава та її інститути влади у разі нових форматів взаємодії також багато в чому стають «ілюзорними». Якщо вони не є активними учасниками комунікації в онлайн-просторі, не створюють і не підтримують свій імідж, а також не висвітлюють своєї діяльності в мережі, то про них не знають користувачі, а значить, для них, у їх свідомості інститутів не існує.

Література:

1. Воронкова В. Г. Формування інформаційної культури особистості як умова успішної адаптації людини до життя в інформаційному суспільстві. *Гілея : науковий вісник: зб. наук. праць.* – Київ: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2014. Вип. № 86 (7). С. 198-203.

2. Воронкова В.Г. Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаційного суспільств. *Гілея : науковий вісник: зб. наук. праць.* Київ : Вид-во УАН ТОВ “НВП” “ВІР”, 2015. Вип. № 93(2). С. 174-179.

3. Савченко С. В. Філософія глобального інформаційного суспільства як цивілізаційна парадигма розвитку сучасного суспільства. *Гілея: науковий вісник: [зб. наук. пр.]* Київ : Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2014. Вип. 90. С. 194-198.

4. Соснін О. В. Проблеми державного управління системою національних інформаційних ресурсів з наукового потенціалу України : [монографія]. Київ : Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. 2003. 572 с.

**Облік, аудит, аналіз та оподаткування підприємств
аграрного сектору**

**ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ ТА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ
ЗВІТНОСТІ ЗА МСФЗ**

*Д. В. Іванова, здобувачка гр. МгОп-1-23
Науковий керівник: О. М. Губарик, в.о. зав. кафедри обліку,
оподаткування та УФЕБ, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Основним питанням під час складання фінансової звітності є її концептуальна основа. Вона базується на певних концепціях, які є підґрунтям для складання та подання фінансової звітності загального призначення. Немає чіткого визначення, що є концептуальною основою, проте допускають, що на неї впливає чимало певних факторів.

У концептуальній основі визначаються в якості основних припущень – безперервність діяльності підприємства у майбутньому та нарахування.

Припущення безперервності діяльності підприємства передбачає, що бухгалтерський облік здійснюється, а звітність складається з припущення, що у підприємства немає ані намірів, ані необхідності припиняти або суттєво скорочувати господарську діяльність у ближчому майбутньому. В протилежному випадку, якщо намір або необхідність ліквідації або суттєвого скорочення діяльності існує, бухгалтерські звіти мають складатись за іншими правилами.

Обов'язковий принцип нарахування застосовується для визнання господарських операцій у момент, в якому вони відбуваються, а не тоді, коли сплачуються або отримуються грошові кошти.

Основними якісними характеристиками звітної інформації є:

- зрозумілість - вимагає від конкретного користувача певного мінімуму спеціальних знань бухгалтерського обліку, фінансів, деяких інших економічних дисциплін;
- доречність звітної інформації - характеризується її спроможністю впливати на оцінку ситуації і рішення, що приймається зараз або у майбутньому, оцінювати минуле, передбачати майбутнє;
- своєчасність подання - важлива тому, що більш цінною для користувачів буде інформація, що отримана у потрібний момент;
- суттєвість - фінансова звітність має містити всі достатньо значні дані, які значно впливають на оцінки і рішення її користувачів;
- можливість застосування для прогнозування - фінансова звітність в основному є концентрованим описом минулих подій у господарському житті;
- надійність – визначається її достовірністю, що гарантує користувачам відсутність суттєвих помилок та викривлень, а також повноту відображення всіх суттєвих показників;

- правдиве представлення інформації - базується на чесності її укладачів і уяві про те, що вона відображає саме ті операції, факти і події, які вона повинна відображати;
- превалювання сутності над формою - при відображенні у фінансовій звітності окремих господарських фактів;
- нейтральність - надійна інформація не може бути упередженою, своїм підбором або формою представлення впливати на користувачів з метою підштовхнути їх до прийняття раніше визначеного рішення або судження;
- обачність - при розгляді фінансової інформації суттєву роль відіграє фактор невизначеності, що виникає в реальних умовах у відношенні деяких господарських операцій;
- можливість перевірки – обумовлена правильним застосуванням методології бухгалтерського обліку, плану рахунків і сформульованої облікової політики в оцінці і класифікації господарських операцій, фактів та подій;
- співставність - необхідна користувачам для аналізу господарської діяльності різних підприємств або одного і того ж підприємства за кілька звітних періодів.

Згідно з МСБО 1 «Подання фінансової звітності», фінансова звітність підприємства містить:

- Баланс (звіт про фінансовий стан) на кінець періоду;
- Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід за період;
- Звіт про зміни у власному капіталі за період;
- Звіт про рух грошових коштів за період;
- Примітки, що містять виклад суттєвих облікових політик та пояснення.

Основними елементами фінансової звітності є: активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати, прибутки і збитки.

Визнання елементів фінансової звітності – передбачає словесний опис статті та визначення грошової суми, в якій елементи звітності мають бути відображені в балансі або Звіті про прибутки і збитки.

Вимір активів, зобов'язань, капіталу, доходів і витрат у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності здійснюється у грошовому вимірнику. Існують такі оцінки елементів фінансової звітності:

- вартісна оцінка - представляє собою методику визначення грошової суми, за якою господарські операції, факти і події заносяться у реєстри бухгалтерського обліку та узагальнюються у фінансовій звітності;
- первісна вартість (історична, фактична собівартість) - представляє вартісне значення того чи іншого об'єкту бухгалтерського обліку на основі фактичної суми грошових коштів, їх еквівалентів, що має бути сплачена при його придбанні або нарахованих при його виготовленні власними силами;
- поточна вартість (відтворювальна) - є кількісним вираженням грошових коштів або їх еквівалентів, яке прийшлося би виплатити у даний момент за необхідності заміни даного об'єкта майна новим;

- вартість реалізації (погашення) - складає суму грошових коштів або їх еквівалентів, за яку той чи інший об'єкт активів може бути проданий на ринку в ході звичайної комерційної операції;

- справедлива вартість - це сума грошових коштів, що є достатньою для придбання активу або виконання зобов'язання при проведенні операцій між добре обізнаними, дійсно бажаючими здійснити таку операцію, незалежними одне від одного сторонами;

- дисконтована вартість (теперішня) є дисконтованою вартістю чистого притоку грошових коштів, який буде створений даним активом при нормальних умовах господарської діяльності.

Отже, слід сказати, що Концептуальна основа є фундаментом для розробки і оцінки всіх стандартів фінансової звітності. З використанням таких принципів фінансова інформація підприємства повинна відображати достовірну інформації про фінансовий стан підприємства та його результати. Принципи не є стандартами, проте вони дають оцінку фінансовій звітності – якість виконання та визначають ступінь відображення елементів фінансової звітності. В результаті фінансова звітність відповідає всім вимогами та стає корисною для її користувачів.

Література:

1. Пархоменко В.М. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. Посібник / В.М. Пархоменко, Н.М. Малюга. – Київ, 2019. – URL: http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/4061/1/%d0%9f%d0%b0%d1%80%d1%85%d0%be%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be_%d0%ba%d0%bd%d0%b8%d0%b3%d0%b0.pdf

2. Момотюк Л.Є. Принципи підготовки та подання фінансової звітності за МСФЗ: синтез теорії та практики / Л.Є. Момотюк, Л.В. Шкуліпа // Київ: НАСОА. – 2015. - URL: https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=087089099092099127001024123013114005018043040037001065095010009_113090101108026089067002010036056019123016101111003081097065020104087070023007099017027070026025124090000078039006125082125125124070127099090106109072019127028087067067015025074075106098103&EXT=pdf&INDEX=TRUE

ПЕРЕВАГИ РОФОРМУВАННЯ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

*В. Панченко-Терещенко, здобувач гр. МгОП-1-23
Науковий керівник: О.М. Губарик, в.о. зав. кафедри обліку,
оподаткування та УФЕБ, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

На сьогоднішній день проблема формування фінансової звітності за МСФЗ уже широко розкрита у різних наукових джерелах. Однак, у багатьох українських підприємств досі не склалося розуміння потреби переходу на МСФЗ. Єдиним обґрунтуванням таких змін вони вбачають у необхідності

привести українські норми у відповідності до європейських, що диктується євроінтеграцією [1].

Втім, МСФЗ передбачає не просто зміну зовнішнього вигляду відображення фінансової звітності, а і надає багато нових можливостей і переваг для подальшого ефективного розвитку підприємства.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) - це сукупність інформації бухгалтерського обліку, що призначена для користування власне підприємствами та особами, які безпосередньо зацікавлені в результатах діяльності цих підприємств.

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» певна частина підприємств України, що до цього часу здійснювала бухгалтерський облік за НП(С)БО, в обов'язковому порядку повинна надалі здійснювати бухгалтерський облік за МСФЗ. Передумовами необхідності та мотивації переходу підприємств на ведення обліку за МСФЗ є розширення господарських зв'язків, потреба кредитування, збільшення кількості підприємств, що займаються міжнародною діяльністю, потреба в іноземних інвестиціях, європейська інтеграція, можливість залучення іноземних клієнтів та постачальників, збільшення суб'єктів конкурентного ринку та можливість порівнювання результатів підприємств.

Переваги від впровадження МСФЗ при складанні фінансової звітності існують як на мікроекономічному, так і на макроекономічному рівні. До мікроекономічних переваг можна віднести чітке визначення майнового стану підприємства, контроль над виконанням зобов'язань підприємства і рухом майна, ефективне використання матеріальних і фінансових ресурсів, аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства. До макроекономічних належить можливість здійснення зовнішньоекономічної діяльності та залучення іноземних інвестицій.

Фінансова звітність, складена із застосуванням МСФЗ, надає управлінському складу детальнішу інформацію, ніж звітність, складена за національними стандартами бухгалтерського обліку. На відміну від ПСБО у МСФЗ немає регламентованої форми звітів, а є лише перелік мінімальних рядків, що підлягають розкриттю. Цікаво, що при подачі звіту про фінансовий стан можливе довільне відображення рядків в балансі (як горизонтальне, так і вертикальне), розташування їх в порядку зростання або зменшення ліквідності, а розділи оборотних і необоротних активів для фінансових компаній можна і не виділяти. Якщо це буде потрібним, то можна об'єднати рядки (наприклад, витрати на збут та 30 адміністративні витрати). Це все дозволяє фінансовій звітності набути більш прозорої та зрозумілої форми [3].

Застосування МСФЗ стане корисним не лише для тих підприємств, що ведуть зовнішньоекономічну діяльність. Для компаній, що поки не збираються виходити на міжнародні фінансові ринки, головною перевагою є забезпечення менеджерів та всього управлінського складу аналітичною інформацією, яка стане необхідна для оцінки та аналізу стану підприємства, прийняття адекватних управлінських рішень, побудови стратегій, визначення

короткострокових та довгострокових цілей. Із застосуванням МСФЗ, з'являється можливість ведення ефективнішої підприємницької діяльності, так як стає можливим ведення обліку із врахуванням власних організаційно-економічних механізмів.

Отже, обов'язкове застосування МСФЗ є важливим кроком на шляху розвитку системи бухгалтерського обліку та економіки України в цілому. Такі зміни можуть бути оцінені лише з позитивної сторони, так як переваг здійснення бухгалтерського обліку за МСФЗ є значно більше, ніж недоліків. Порівнявши, ПСБО та МСФЗ стають зрозумілими практичні переваги застосування МСФЗ, зручність його інтерпретування для кожного підприємства відповідно до його особливостей та специфіки роботи. Головною перевагою є інвестиційна привабливість підприємства. Принципи, що закладені в порядок здійснення бухгалтерського обліку за МСФЗ, роблять фінансову звітність підприємства зрозумілішою та показують її реальний стан.

Література:

1. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. URL: <http://search.ligazakon.ua>

2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>.

Міжнародні стандарти фінансової звітності. [Електронний ресурс] І Головбух. - 18. - URL: https://www.golovbukh.ua/article/7302-mjnarodn-standarti-fnansovo-zvtnost-2018?from=PW_F5_+blurring_podsek&ustp=W

ПЕРЕВАГИ ЗДІЙСНЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЗА МСФЗ

Д. С. Белов, здобувач гр. МгОП-1-23

*Науковий керівник: О.М. Губарик, в.о. зав. кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Міжнародні стандарти фінансової звітності – це набір стандартів бухгалтерського обліку, розроблених і підтримуваних Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Вони забезпечують спільну глобальну мову для ділових справ, щоб звітність компанії була зрозумілою та порівнюваною за міжнародними кордонами.

МСФЗ не є домінуючими над законодавчими актами будь-якої країни. Однак вони сприяють гармонізації та поліпшенню фінансової звітності для всіх країн. Вони можуть використовуватися в якості базових вимог різними країнами, які розробляють власні національні стандарти; в якості національних стандартів; різними суб'єктами підприємницької діяльності на вимогу відповідних органів (Світового банку, фондовими біржами, Європейської комісії тощо).

Міжнародний бухгалтерський облік, на відміну від українського, протягом багатьох років обслуговував іншу господарську систему, а саме ринкову. Відомо, що в ринковій економіці діяльність підприємств спрямована на отримання прибутку та збагачення власників підприємств, тому і ведення бухгалтерського обліку здійснюється, насамперед, в інтересах власників підприємств. Переваги від впровадження МСФЗ при складанні фінансової звітності існують як на мікроекономічному, так і на макроекономічному рівні. Основні переваги Міжнародних стандартів обліку:

1. Міжнародне визнання: МСФЗ є світовими стандартами в галузі бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Використання МСФЗ дозволяє підприємству оперувати рахунками, звітами та фінансовими показниками, які визнаються міжнародною спільнотою, що сприяє підвищенню привабливості та довіри з боку іноземних інвесторів та кредиторів.

2. Більш повна та надійна інформація: МСФЗ вимагають детальної та точної звітності про фінансові операції, що дозволяє підприємству надавати більш повні та надійні фінансові дані. Така інформація забезпечує управлінську прозорість та допомагає приймати обґрунтовані рішення на основі об'єктивних показників.

3. Міжнародна сумісність: МСФЗ забезпечують однакові принципи обліку та фінансової звітності, що дозволяє порівнювати фінансові показники різних підприємств у різних країнах. Це полегшує аналіз та оцінку фінансового стану підприємства, його ефективності та конкурентоспроможності на світовому ринку.

4. Поліпшення доступу до фінансування: МСФЗ прийнято багатьма великими міжнародними фінансовими інститутами та кредиторами. Фінансові звіти, складені відповідно до МСФЗ, підвищують достовірність та об'єктивність інформації, що може сприяти отриманню кращих умов кредитування та залученню інвестицій.

5. Дотримання регуляторних вимог: У деяких країнах законодавство вимагає чи рекомендує використання МСФЗ для складання фінансової звітності. Підприємства, які застосовують МСФЗ, можуть дотримуватись цих вимог, уникаючи можливих штрафів або правових проблем.

6. Найкраща інформація для прийняття рішень: Бухгалтерський облік на основі МСФЗ надає більш точну інформацію про витрати, доходи та активи підприємства. Це дає можливість керівництву приймати обґрунтовані рішення та планувати довгострокову стратегію на основі точної та глибокої аналітики фінансових даних.

7. Поліпшення корпоративного управління: Дотримання МСФЗ сприяє покращенню рівня корпоративного управління. Він забезпечує чіткість та прозорість у фінансовій звітності та дозволяє ефективніше керувати фінансовими ресурсами, а також підвищує відповідальність та нагляд з боку зацікавлених сторін.

Перехід суб'єктів господарської діяльності в Україні на МСФЗ характеризується і рядом недоліків. Серед них можна виділити відсутність

обов'язковості застосування МСФЗ в усьому підприємницькому секторі, недостатня кількість кваліфікованих кадрів для здійснення обліку за МСФЗ та неготовність наявних кадрів до перепідготовки, додаткові витрати на заміну програмного забезпечення та висока вартість навчання. Усі вищезгадані проблеми можливо вирішити шляхом створення координаційних органів, реформування освіти, залучення додаткових фінансових, кадрових та консалтингових ресурсів. Вирішення цих недоліків є питанням часу, що дозволить реформувати бухгалтерський облік та розпочати якісно новий етап економічного розвитку країни.

Отже, переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами дійсно є і вони незаперечні для більшості користувачів фінансової звітності. МСФЗ можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки і світових господарських зв'язків. Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно МСФЗ, роблять її адекватнішою і здатною відобразити істинний майновий стан організації. У зв'язку з цим цінність МСФЗ важлива не тільки для іноземних, але й для національних інвесторів також. Це ще раз підтверджує необхідність і корисність процесу впровадження МСФЗ для всіх секторів економіки України.

Література:

3. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. URL: <http://search.ligazakon.ua>

4. Міжнародні стандарти фінансової звітності. Головбух. - 18. - URL: https://www.golovbukh.ua/article/7302-mjnarodn-standarti-fnansovo-zvtnost2018?from=PW_F5_

5. Скоробогатова Н. Є. Наближення українського законодавства у сфері бухгалтерського обліку до норм законодавства ЄС // Європейські інтеграційні процеси у ХХІ столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26-27 березня 2018 р.). - Київ: Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції. - 2018. - С. 487 -496.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

О.М. Губарик к.е.н, доцент

В.О. Киричок, здобувачка гр. МгОП-1-23

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Глобалізація світової економіки та євроінтеграція висувають нові вимоги до вдосконалення методології збору, обробки та оприлюднення економічної інформації про господарську діяльність суб'єктів господарювання. До основних показників, що характеризують компанію та є важливими для користувачів, відноситься чітка звітність, розроблена за міжнародними стандартами.

Питання впровадження та застосування міжнародних стандартів і покладення їх в основу національної системи бухгалтерського обліку завжди викликало багато суперечок та супроводжувалося дискусіями, як в наукових колах, так і серед фахівців-практиків. Найбільш ґрунтовно свої позиції щодо міжнародних стандартів висвітлювали у своїх працях як вітчизняні так і зарубіжні вчені, серед яких: Г. Г. Кірейцев, Ф. Ф. Бутинець, В. М. Жук [3], С. Ф. Голов, В. М. Пархоменко, С. Я. Зубілевич, І. А. Белоусова, С. Ф. Голов [1], О. І. Жабін, Я. М. Соколов, О. П. Славкова, Ш. М. Саудагаран, Дж. С. Трей, А. Яруга.

Існує декілька причин, які поступово змушують Україну до переходу на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. Найважливіше те, що цей перехід дозволить уникнути бухгалтерського хаосу, коли одна компанія готує звіти одночасно відповідно до національних і міжнародних вимог, що може ускладнити розуміння інформації інвесторами, кредиторами та іншими користувачами. Існують також переваги для ринків капіталу, що дозволяє їм швидше реагувати на відхилення або зміни в інформації. І, нарешті, це суттєва допомога для бухгалтерів та підприємців у формуванні швидкої, правдивої та неупередженої інформації [3].

Застосування бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами дозволить виділити декілька переваг:

- здійснення ефективного фінансового аналізу підприємства щодо його ліквідності та платоспроможності;
- дає можливість прогнозувати майбутню діяльність компанії;
- фінансова звітність доступна будь-якому колу користувачів;

Таким чином, можемо виділити найвагологішчу перевагу, а саме те, що облік дозволяє контролювати виконання підприємством зобов'язань, наявність і рух майна, ефективного використання матеріальних і фінансових ресурсів.

Впровадження МСФЗ дасть можливість: залучити іноземних інвесторів та розширити експортні можливості України, що згодом призведе до зниження рівня безробіття, забезпечить вихід із кризи та майбутнє процвітання економіки.

Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності потребує вирішення низки проблем, серед яких можна виділити:

- необхідність створення інституційних механізмів, які забезпечать розробку та впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності та нагляд за їх дотриманням на міжнародному, національному та регіональному рівнях, а також забезпечення злагодженого функціонування цих механізмів;
- необхідність вирішення питань правової імплементації МСФЗ у національну практику, розробки нових стандартів та внесення змін до чинної законодавчої та нормативно-правової бази;
- відсутність достатньої кількості кваліфікованих експертів, які розуміються та використовують МСФЗ. На їх навчання будуть витрачені додаткові кошти та час;

– відсутність навчальних програм, пов'язаних з МСФЗ, внаслідок чого виникає необхідність закупівлі нового програмного забезпечення, що значно полегшує роботу персоналу, що тягне за собою створення знову ж таки додаткових витрат;

– складність окремих стандартів [1].

Найбільш важкі для сприйняття на сьогоднішній день стандарти МСФЗ, присвячені відображенню у звітності фінансових інструментів, таких як: вкладень у цінні папери, похідних інструментів, дебіторської та кредиторської заборгованості.

Можна зробити висновок, що Україна за рівнем наближення національних стандартів до міжнародних стандартів фінансової звітності значно відстає від передових країн світу, але на все ж таки на шляхи застосування МСФЗ. Інструментами вирішення проблем мають стати:

- розробка норм, методичних рекомендацій із застосування МСФЗ;
- координація дій органів державної влади, які регулюють організацію і методику ведення фінансового обліку та звітності;
- узгодження норм положень (стандартів) бухгалтерського обліку та податкового законодавства з метою формування оптимальної моделі взаємозв'язку системи оподаткування з системою бухгалтерського обліку;

За таких умов запровадження МСФЗ може стати інструментом підвищення прозорості та ефективності системи управління компанією, що в свою чергу забезпечить Україні можливість залучення іноземних інвестицій та кредитів, а також вихід на зовнішні ринки.

Література:

1. Голов С. Ф., Костюченко В. Н. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: [підручник] / С. Ф. Голов, В. Н. Костюченко. – Харків : Фактор, 2007. – 976 с.

2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія / С. Ф. Голов – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.

3. Жук В. М. До проблем стратегії запровадження МСФЗ в Україні / В. М. Жук [Текст] // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №10. – С. 16-22.

4. Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", Закон України від 12.05.2011 р. № 3332-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3332-17>

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В.Борщевич, магістр

Науковий керівник: О.М. Губарик, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Головною вимогою збереження дієвості аграрних підприємств є запровадження адаптивного управлінського реагування на зміни у безпеці

функціонування на території певного регіону, ефективності функціонування, стабільності стану й розвитку господарського суб'єкта, забезпечення його діяльності від впливу негативних чинників у поточній і довгостроковій перспективах. За таких обставин набуває актуальності питання формування й запровадження ефективної стратегії економічної безпеки. Успішність функціонування і розвитку аграрного підприємства у довгостроковій перспективі залежить від якісного стратегічного управління, основою якого є узгоджена система стратегій, ефективність реалізації яких напряму залежить від спроможності суб'єкта здійснювати свою основну (підприємницьку) діяльність під впливом викликів, небезпек і ризиків, що можуть переростати у загрози такій діяльності. Тому актуальним є питання передбачення у складі системи стратегій суб'єкта господарювання елементів стратегії економічної безпеки.

Діяльність підприємств в сучасних змінних та динамічних умовах потребує напрацювання нових підходів до забезпечення та управління їх економічною безпекою, особливо на стратегічному рівні. Рівень економічної захищеності підприємства та його систем є однією із найбільш чутливих до змін характеристик його діяльності, тому комплексна система стратегічного управління економічною безпекою має бути адаптивною до новітніх умов провадження господарської діяльності. Управління економічною безпекою, яке відповідає сучасним вимогам та викликам, дозволяє підприємству забезпечити результативність не лише у визначеному поточному періоді, але й на довгострокову перспективу, що передбачає врахування усіх можливих чинників не лише сьогодні, але й у майбутніх періодах, тобто визначає їх стратегічний характер. Сьогодні особливо гостро стоїть проблема швидкості адаптацій підприємств до сучасних умов і однією із характеристик успішного стратегічного управління є здатність адаптуватися до чинників, що впливають на підприємство загалом й зокрема на управління його економічною безпекою на стратегічному рівні.

Здійснення ефективної діяльності підприємств потребує розробки заходів щодо мінімізації негативного впливу чинників зовнішнього середовища, пошуку шляхів захищеності від зовнішніх та внутрішніх загроз, швидкої реакції на зміни середовища, а також ефективного використання наявних та потенційних ресурсів. Об'єктом стратегічного управління є зовнішні умови формування стратегічного потенціалу безпеко-орієнтованого розвитку та внутрішні – ефективність бізнес-процесів (з прийняття стратегічних рішень; мотивації та навчання персоналу; формування корпоративної культури та кадрової безпеки; ефективного функціонування маркетингової та комерційної, фінансово - інвестиційної та виробничої підсистем). З огляду на взаємозалежність бізнес-процесів, що відбуваються на підприємстві, необхідним є дотримання принципу стратегічного мислення та системності в управлінських діях, коректного використання стратегічного інструментарію для комплексного охоплення всіх підсистем підприємства.

Стійкість фінансово-економічного стану є головною умовою ефективного функціонування підприємства в ринковому середовищі та передумовою для успішної реалізації стратегічних змін. Критеріями успішної реалізації стратегій безпеки - орієнтованого розвитку виступають: стійкість фінансово - економічного стану підприємства; ефективність діяльності; наявність зростання та інноваційного розвитку; наявність конкурентних переваг на ринку.

Таким чином, кожен суб'єкт господарювання здійснює діяльність в досить несприятливому середовищі, де спостерігаються загрози різного характеру: економічного, соціального, екологічного, політичного, військового тощо. Тому, стають актуальними питання забезпечення економічної безпеки підприємств. Необхідним є створення умов і можливостей, розробка нових інструментальних засобів – стратегій, механізмів (координації, навчання, регулювання, збереження та захисту), організаційних способів, форм стратегічного управління економічною безпекою, а також методів вибору та узгодження адаптивних заходів.

Література:

1. Ковальчук А. М. (2021). Чинники стратегічного управління економічною безпекою підприємства в умовах змін. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*, (18), 88-93. URL: <https://jpv.s.donnu.edu.ua/article/view/3843/3876>

2. Христенко Л. М., Чорна О. Ю., Супрун Ю. П. (2022). Концептуальні аспекти стратегії економічної безпеки як ключового елементу стратегічного управління агрохолдингами у царині забезпечення світової продовольчої безпеки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, (42), 135-145. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/42_2022ua/26.pdf

3. Шкрібень Р. П., Харнам М. В., Отенко І. П. (2020). Формування стратегічного потенціалу безпеки-орієнтованого розвитку підприємства. *Проблеми економіки*, (4 (46)), 256-264. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-4_0-pages-256_264.pdf

4. Ковальська Л., Голій О., Голій В. (2023). Економічна безпека підприємства: сутність, структура та механізм забезпечення. *Економічний форум*, (1(1)), 126-137. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/386/373

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ВІТЧИЗНЯНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

В.Бугаєску, здобувач гр. МгОп-22

Науковий керівник: О. Губарик к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Відображення в бухгалтерському обліку собівартості та подальший рух готової продукції – важливий компонент ведення бухгалтерського обліку на виробничому підприємстві. Собівартість визначає фінансовий підсумок (як

доходи, так і витрати) у фінансовій звітності компанії. Відповідно, від неї також залежить і сума, що підлягає оподаткуванню. Випущена на виробничих потужностях продукція – це готові вироби та напівфабрикати, що пройшли необхідні стадії обробки. Кінцевим результатом виготовлення визначається відповідністю стандартам, а також надходженням продукції до складських приміщень компанії-виробника чи замовника.

Аналізуючи облік готової продукції, доречно підкреслити необхідність вчасно та у повному обсязі відображати в документації відомості про виготовлення та відвантаження готових виробів. При цьому, за для коректного ведення діяльності, бухгалтеру слід поставити перед собою та виконати наступні задачі, зокрема:

- вчасно та відповідно до регламенту документально оформити операції щодо виготовлення, руху та відпускання готової продукції з виробництва;
- контролювати цілісність у точках, призначених для зберігання готової продукції (склад, холодильник, овоче чи фруктобаза та ін.).

Сучасний облік готової продукції здійснюється одним з трьох способів:

- за прорахованою собівартістю виробів та напівфабрикатів;
- на підставі планової собівартості;
- за прямими статтями витрат.

У більшості випадків планова собівартість відрізняється від фактичної, що знаходить відображення у сальдо – дебетовому чи кредитовому, яке підлягає списанню проведенням чи сторнувальним записом. Говорячи про дебетове сальдо, вказують на те, що фактична собівартість перевищила планову, тобто, має місце перевитрата. Відповідно, кредитове сальдо – ситуація, коли планова собівартість виявилася вищою, аніж фактична.

Відвантаження готової продукції на склад підприємства документально закріплюється з допомогою вимоги-накладної. Після того, як виріб надійшов на склад, актуалізується задача із забезпечення зберігання. Для цього відкривають картки обліку матеріалів: їх під розписку видають відповідальній особі [1].

В той же час, доцільно приділити увагу окремим нюансам обліку готової продукції в контексті формування собівартості та реалізації готової продукції. Розглянемо окремі моменти, про які важливо пам'ятати при проведенні операцій із собівартістю продукції:

1. Присутній часовий розрив. З моменту, коли вироби та напівфабрикати надходять до складу, до етапу розрахунку собівартості проходить певний час. Тому залежно від можливостей визначення фактичної собівартості, застосовують один з методів її розрахунку – нормативний чи фактичний;

2. Якщо готова продукція не була реалізована та відвантажена покупцеві до звітної дати, вартість залишків відображається у рядку балансу «Запаси». Те, яким чином необхідно деталізувати цей показник, підприємства вирішують самостійно. Якщо дані про витрати на матеріали та в незавершеному виробництві розглядаються як суттєві, їх фіксують в балансі.

За для оптимізації процесу формування собівартості готової продукції та процесу її реалізації, вважаємо за доцільне впровадити у виробничий процес

вітчизняних підприємств діджитал сервіси по обліку. Сучасні електронні продукти дають можливість спросити, пришвидшити та оптимізувати облік реалізації. Впровадження електронних модулів у процес виробництва та реалізації продукції, дозволить досягти наступних результатів, зокрема:

- оптимізувати процедуру контролю за повнотою вихідної інформації шляхом порівняння первинних даних і даних, що беруть участь у розрахунку;
- удосконалити систему контролю за правильністю здійснення розрахунків (алгоритм вирішення завдання);
- налагодити своєчасність здійснення розрахунків і відображення результатів на рахунках бухгалтерського обліку;
- контроль взаємозв'язку показників в інформаційній базі;
- налагодження системи контролю за наявністю інформації в нормативно-довідковій інформації [2].

Отже вважаємо, що впровадження діджитал технологій та електронних продуктів в процес виробництва та реалізації готової продукції дозволить оптимізувати фінансово-господарську діяльність підприємства в контексті коректного відображення виручки від реалізації, правильного та своєчасного відображення податку на додану, реєстрації податкових накладних, а також уникнення понаднормових витрат.

Література:

1. Зенько Б. В. «Готова продукція: особливості обліку». Вісник, право знати все про податки і збори 2017 №11 ст.6-17.
2. Сопко В., Завгородній В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу. – К.: КНЕУ, 2015. – 453 с.

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ

*Н.М. Прищак, магістрант 2-го року навчання, факультету обліку, фінансів та аудиту
Вінницький національний аграрний університет*

Діяльність суб'єктів господарювання напряму залежить від наявності капіталу, значною частиною якого є залучені ресурси. Кредитні зобов'язання належать до залученого капіталу.

Основою кредитних зобов'язань є кредит.

Термін «кредит» походить від латинського *creditum*, що в перекладі означає «вірю», «довіряю». Це визначення містить найбільш загальні характеристики, що розкривають зміст кредиту. Під час визначення цієї економічної категорії необхідно акцентувати увагу на таких основних ознаках:

- специфічний тип економічних відносин, що ґрунтується на довірі;
- мобілізація й нагромадження тимчасово вільних коштів і формування з них позичкового капіталу;
- акт передання кредитором певної суми капіталу в тимчасове користування позичальникові на умовах повернення та платності [1].

Найважливішою передумовою раціональної організації обліку, кредитів банку є економічно обґрунтована їх класифікація. Законодавством України передбачено різні форми і види кредиту.

Банківський кредит – це частина зобов'язань у складі заборгованості підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [2].

Комерційний кредит – це товарна форма кредиту, яка визначає відносини з питань перерозподілу матеріальних фондів і характеризує кредитну угоду між двома суб'єктами господарської діяльності.

Державний кредит – грошові відносини, що виникають між державою та юридичними й фізичними особами у зв'язку з мобілізацією тимчасово вільних коштів у розпорядження органів державної влади та їх використанням на фінансування державних витрат. Основними формами державного кредиту є позички і казначейські зобов'язання.

Міжнародний кредит – форма руху позикового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин, де кредиторами і позичальниками виступають суб'єкти різних країн.

Споживчий кредит – кошти, що надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) споживачеві на придбання продукції.

Лізинговий кредит – різновид кредиту, що полягає у наданні лізингодавцем у виняткове користування на визначений термін лізингоодержувачу майна.

Факторинг – операції з кредитування обігового капіталу клієнта, що передбачають інкасування його дебіторської заборгованості, кредитування і гарантію від кредитних ризиків.

Іпотечний кредит – кредит під заставу нерухомого майна, землі.

Окрім цього, банківські кредити поділяються:

- за строками користування (короткострокові, середньострокові, довгострокові);
- за забезпеченням (забезпечені заставою, гарантовані, з іншим забезпеченням, незабезпечені);
- за ступенем ризику (стандартні та кредити з підвищеним ризиком);
- за методами надання (у разовому порядку, відповідно до відкритої кредитної лінії, гарантійні);
- за строками погашення (водночас, у розстрочку, достроково, з регресією платежів, після закінчення обумовленого періоду).

Зазначена класифікація дуже важлива для розробки робочого плану рахунків.

Бухгалтерський облік кредитних операцій здійснюють відповідно до внутрішнього плану аналітичних рахунків. Аналітичні рахунки містять детальну інформацію про кожну кредитну операцію та контрагента, яку розкривають за допомогою обов'язкових параметрів: загальних та спеціальних.

Бухгалтерський облік має забезпечити правильне і своєчасне складання й

подання банку документації, що необхідна для одержання кредиту, контроль над цільовим використанням і своєчасним поверненням кредиту, інформацію про ефективність залучення кредитних коштів, яка необхідна для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Ураховуючи вищеописане, слід зазначити, що правильна організація обліку кредитів банку здатна забезпечити підприємство інформацією про фінансовий стан, ефективність кредитування і використання банківських кредитів для прийняття ефективних управлінських рішень.

Література:

1. Пилипенко С.М., Гелей Л.О. Проблемні аспекти обліку кредитів банку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. URL: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2019/40-2019/26.pdf>

2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 16.10.2023).

ВПЛИВ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПРОЦЕДУРУ ФОРМУВАННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ

*О. Одношевна к.е.н., доцент, В. Якименко, магістр
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Адміністративні витрати кожного підприємства є невід’ємною складовою поточних витрат. Зокрема адміністративні витрати – це загальногосподарські витрати, спрямовані на управління підприємством і його обслуговування. Згідно нормативно-правового забезпечення, адміністративні витрати включають: загальні корпоративні витрати, (організаційні, на проведення річних зборів, представницькі тощо); витрати на службові відрядження; витрати на утримання основних засобів; винагороди за професійні послуги (наприклад: аудиторські, юридичні, з оцінки майна тощо); витрати на зв’язок (наприклад: поштові, телеграфні, телефонні, факс ...); амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання; витрати на врегулювання спорів у судових органах, тощо.

Зазначимо, що структура та сукупність адміністративних витрат формується під впливом безпосереднього обліково-аналітичного забезпечення. Оскільки, саме правильне та своєчасне ведення обліку дозволяє сформувати коректний масив адміністративних витрат. Адже правильний обліковий супровід адміністративних дозволяє в подальшому провести детальний їх аналіз, який допоможе оптимізувати адміністративні витрати загалом.

Ефективна організація обліку адміністративних витрат і внутрішнього контролю за використанням адміністративних витрат вимагає їх класифікації за однорідними ознаками. Це можуть бути як і класифікаційні групи, так і елементи, кожний з яких розподіляється на конкретно визначені статті. Класифікацію адміністративних витрат підприємство повинно здійснювати

керуючись даними з приводу особливостей галузі, виробництва, форми власності, своїх власних потреб та при цьому додержуючись нормативно-правових вимог. На основі цього, можна стверджувати той факт, що від 11 коректної класифікації адміністративних витрат і їх розподілу на певні групи, облік цих витрат буде набагато більш раціональним [2].

Враховуючи вимоги сьогодення, слід підкреслити, що ретельне ведення обліку витрат являється передумовою створення інформаційної бази за для можливості здійснення аналізу витрат та прийняття управлінських рішень. Аналіз адміністративних витрат здійснюється з метою визначення обґрунтованості понесених витрат та оцінки впливу окремих причин і факторів на їх величину. Результати аналізу дозволяють виявити резерви зниження витрат підприємства і причини перевитрат коштів, а також визначити основу для планування витрат.

Аналітичне забезпечення процесу формування та відображення адміністративних витрат дозволяє підрахувати такі важливі аналітичні для підприємства показники. Зокрема, представницькі витрати є складовою фінансово-економічного забезпечення господарства, зокрема: рівня рентабельності, платоспроможності, ліквідності, автономії, тощо.

До основних завдань періодичного аналізу витрат підприємства належить виявлення основних напрямків найбільш раціонального використання виробничих ресурсів, внутрішніх виробничих резервів для зниження витрат. Саме тому, на досліджуваному підприємстві кожного року здійснюється аналіз адміністративних витрат та фінансового стану підприємства в цілому. Виходячи з теорії, показники рентабельності є особливо важливими характеристиками факторного середовища формування прибутку (доходу) суб'єкта господарювання. Саме з цієї причини вони є найважливішими обов'язковими елементами порівняльного аналізу й проведення оцінки фінансового стану підприємства. При здійсненні аналізу виробництва показники рентабельності використовуються як інструмент інвестиційної політики та ціноутворення [1].

Отже, вагомим компонентом формування витрат окремо взятого підприємства є їх раціоналізація, що слугує суттєвим важелем збільшення рівня прибутковості господарства. Зазначимо, що детальний збір інформації стосовно загальної сукупності операцій і процедур, які відбуваються на підприємстві дозволяють оптимізувати функції управління, в контексті споживання ресурсів підприємства.

Підсумовуючи вище викладений матеріал, узагальнимо, що ведення своєчасне та коректне ведення обліку згідно чинної нормативно-правової бази є джерелом якісного та своєчасного здійснення аналізу фінансово-господарського стану підприємства, як передумови успішної діяльності підприємства.

Література:

1. Подмешальська Ю. В., Феофанов Л. К., Осетрова Г. Ю. Облік та аудит адміністративних витрат. Агросвіт № 23, 2018. с. 38-44
http://www.agrosvit.info/pdf/23_2018/7.pdf

2. П(С)БО № 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 зі змінами і доповненнями

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОНТРОЛЮ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

К.Іонова, магістр

*Науковий керівник: А.В. Міньковська, к.е.н., доц.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Систематичне підтримання достовірності даних бухгалтерського обліку досягається «в додаванні до обліку можливості перевірки». При цьому перевірка, як і інші принципи обліку, досягається «шляхом поєднання облікової техніки, правил з проходженням бухгалтером категоричного імперативу». Розгляд можливості перевірки як частини техніки обліку передбачає створення «таких облікових правил, які забезпечують саму можливість перевірки: документальну основу обліку, супроводжувану постійним проведенням інвентаризацій, належну аналітичність». Відповідно, «перевірки становить невід'ємну частину бухгалтерії». Крім того, як вказує В.Я. Соколов, наявність інституту контролю «автоматично передбачає, що бухгалтерський облік повинен підкорятися принципу можливості перевірки».

Таким чином, вивчення бухгалтерського обліку амортизації основних засобів призводить до необхідності розгляду техніки і правил обліку, які дозволять надати обліку перевірки і, відповідно, дозволять формувати достовірні дані. На нашу думку, для розгляду та опису такої техніки і правил найбільш доцільно привести методика перевірки відповідних областей обліку в ході контролю бухгалтерської (фінансової) звітності, що включає в себе план і програму аудиту даних областей.

Зазначимо, що контроль амортизації основних засобів є складовою частиною контролю основних засобів. На нашу думку, при складанні плану контролю в частині основних засобів, перевірку правильності формування первісної або поточної (відновлювальної) вартості основних засобів доцільно виділити в окремий пункт плану, так само як в окремий пункт доцільно виділити перевірку правильності нарахування амортизації основних засобів. Дані пункти повинні слідувати в плані один за одним у відповідному порядку, так як результати перевірки першого є вихідними даними для перевірки другого. Відзначимо, що багато авторів наукових і навчальних видань у що наводиться ними плані контрольної перевірки основних засобів включають в різні пункти перевірку правильності формування первісної або поточної (відновлювальної) вартості і перевірку правильності амортизаційних відрахувань.

Зазначимо, що перевірка розумності і обґрунтованості затверджених

термінів корисного використання по групах основних засобів. Строк корисного використання основних засобів і метод нарахування амортизації є оціночними значеннями, тобто представляють собою показники бухгалтерського обліку, розрахунок яких заснований на припущеннях, прийнятих керівництвом компанії виходячи з його професійного судження. Перевірка даних значень здійснюється шляхом аналізу припущень і процедур розрахунку, власних розрахунків аудитора, заснованих на знанні бізнесу клієнта і аналізі наступних подій, що підтверджують правильність визначення розрахункового (оціночного) значення керівництвом компанії.

Відповідно, для перевірки облікових оцінок аудитору необхідно володіти знанням діяльності підприємства, де проводиться аудит, а також ознайомитися з його системою внутрішнього контролю. Для цього, аудитору необхідно визначити ким і як вони формуються і схвалюються, чи існують і які засоби контролю, чи мали місце зміни в порівнянні з попереднім періодом.

На думку Яремко І.Й. «основою обліково-контрольної системи є три взаємопов'язані та взаємозалежні базові елементи (бухгалтерський облік, аналіз господарської діяльності, аудит), які поділяються на структурні складові, які генерують інформацію залежно від поставлених цілей» [1]. В системі обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємства формуються певні види фінансової та нефінансової інформації, які є основними джерелами даних, що використовуються під час прийняття управлінських рішень тактичного та стратегічного характеру.

Інформація першого виду – нормативно-правова інформація, яка представлена законодавчими і нормативними актами, методичними рекомендаціями та організаційно-економічною документацією підприємства. Цей вид інформації визначає процес обліку та управління (тактичного та стратегічного) основними засобами підприємства.

Мороз Ю.Ю. зазначає, що «інформація другого виду – дані бухгалтерського обліку, які формуються в системі реєстрів обліку та різних видів звітності (фінансової, управлінської, стратегічної). Цей вид інформації становить ліву частку всієї одержуваної інформації. Інформація бухгалтерського обліку є незамінною інформацією під час розроблення управлінських рішень щодо основних засобів, істотно впливаючи на задану стратегію» [2].

Інформація третього виду – відомості аналітичного обліку, що характеризують структуру, склад, рух, ефективність використання основних засобів та вплив на показники фінансового стану підприємства.

Інформація четвертого виду – «необлікова інформація, що відображає достовірність обліку первинних операцій з основними засобами в облікових та звітних реєстрах і групується у виробничих, технічних, маркетингових, контрольних, аудиторських, інвестиційних та інших звітах. Дані, які генеруються інформаційними блоками обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами, систематизуються і доповнюються бухгалтерськими відомостями, а також використовуються для розроблення

внутрішньо фірмових стандартів щодо вдосконалення процесу обліку. Інформація про основні засоби, сформована в системі обліково-аналітичного забезпечення має задовольняти конкретні потреби управління залежно від характеру та рівня прийнятих рішень.

Оскільки необхідна інформація формується з різних джерел, то для можливості її використання в інформаційній системі вона має відповідати вимогам і принципам, серед яких слід назвати такі: – об’єктивність (інформація має об’єктивно відображати відомості про основні засоби на поточний момент і про перспективи їх змін); – своєчасність (інформація має надходити до керівництва якомога швидше, тобто в момент появи в облікових регістрах, управлінській та фінансовій звітності); – аналітичність (інформація має відповідати управлінським потребам, дані про основні засоби мають надходити з таким рівнем деталізації, яка необхідна для вирішення поставлених завдань та цілей); – єдність інформації, що надходить з різних джерел; – релевантність (інформація має бути точною для прийняття рішень).

Врахування галузевої специфіки, внутрішніх та зовнішніх факторів під час формування обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємства дасть змогу бухгалтерам-аналітикам сформувати достовірну інформаційну базу для прийняття ефективних управлінських рішень тактичного та стратегічного характеру.

Література:

1. Яремко І.Й. Знос і амортизація необоротних активів – інструмент оцінки капіталу підприємства: монографія / І.Й. Яремко. – Львів: «Новий світ», 2020. – 76 с.
2. Мороз Ю.Ю. Облікове забезпечення амортизаційної політики в системі формування економічного потенціалу підприємств / Ю.Ю. Мороз // Вісник ЖДТУ. – 2021. - №2(56). – С.140-144

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

А.Іванусь, магістр

Науковий керівник: О.В. Чернецька, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Процес постачання є невід’ємною ланкою кругообігу засобів. Покупець купує у продавця (постачальника), сировину і матеріали, пальне і мастильні матеріали, мінеральні добрива, запасні частини та інші матеріальні цінності, необхідні для здійснення господарської діяльності. Від постачальників можуть поступати також верстати, трактори, автомобілі, комп’ютери та інші об’єкти основних засобів. Підрядні організації виконують для замовників будівельні роботи, а також роботи і послуги виробничого характеру - ремонтні роботи, внесення добрив, технічне обслуговування тощо. Взаємовідносини між підприємствами регулюють двосторонніми угодами. Під час організації обліку

потрібно забезпечити формування інформації про стан виконання умов, зазначених в угодах.

Для управління кредиторської заборгованістю за розрахунками з постачальниками та підрядниками управлінському персоналу необхідна достовірна інформація про стан розрахунків з постачальниками та підрядниками, причини виникнення заборгованості постачальників перед підприємством та підприємства перед постачальниками. Така заборгованість виникає внаслідок порушення умов договірних поставок, а саме: за кількістю отриманих матеріальних запасів, за забракованими, неякісними матеріальними цінностями, іншими обставинами. Для підвищення надійності поставок під час вибору постачальника потрібно враховувати такі умови, як цінова конкурентоспроможність (зокрема витрати на зберігання, транспортування і страхування); умови платежу; гарантійні строки; ремонт і післяпродажне обслуговування; відповідність продукції постачальника до стандартів якості; можливість закупок безпосередньо у виробників або оптовиків.

Особливості бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками вимагають ведення більш деталізованого аналітичного бухгалтерського обліку розрахунків для накопичення інформації, контролю бухгалтерського обліку, надання необхідної оперативної, достовірної інформації управлінському персоналу для прийняття оперативних управлінських рішень, а також для її повного та достовірного відображення у фінансовій звітності відповідно до принципів підготовки фінансової звітності та якісних характеристик інформації фінансової звітності.

Розрахункові взаємовідносини між постачальниками та підрядниками виникають у процесі господарської діяльності підприємств і паралельно з виникненням цих відносин, як правило, здійснюється формування інформаційної бази документів укладання договорів контрактів купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей договорів підяду на виконання різних робіт товарно-транспортних накладних податкових накладних рахунків-фактур зовнішньоекономічних договорів купівлі-продажу вантажномитних декларацій та ін.

Облік розрахунків з постачальниками і підрядниками ведуть на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Це активно-пасивний рахунок, який може мати одночасно два сальдо: по дебету - сума дебіторської заборгованості, а по кредиту - кредиторської. Тобто, залишок за дебетом рахунку 63 (борги нам) потрібно відобразити в активі балансу, а за кредитом рахунку 63 (наші зобов'язання) – в пасиві балансу. Рахунок 63 кредитується на суму фактично одержаних товарно-матеріальних цінностей, спожитих робіт і послуг в кореспонденції з дебетом матеріальних і затратних рахунків. Запис роблять на підставі товарно-транспортних накладних, накладних, рахунків-фактур, актів приймання виконаних робіт і послуг.

У зв'язку з тим, що виробничі запаси оприбутковують за цінами постачальників без суми податку на додану вартість (ПДВ), то по кредиту рахунку 63 записують загальну суму, яку потрібно заплатити згідно одержаних

документів, а по дебету кореспондуючих рахунків запис роблять без ПДВ, суму якого відносять у дебет субрахунку 641 «Розрахунки за податками». Якщо ПДВ окремо не виділяють (покупець або продавець не платники ПДВ, звільнені від сплати ПДВ, немає податкової накладної тощо), то на вартість придбаних цінностей відносять загальну суму, яка підлягає сплаті постачальникам. За дебетом рахунку 63 обліковують уплачені суми для погашення заборгованості постачальникам і підрядникам, а також внесення підприємством попередньої оплати або погашення кредиторської заборгованості. Запис роблять на підставі виписок банку та інших документів, які підтверджують факт проведення оплати.

Таким чином, розрахунки з постачальниками та підрядниками займають вагомe місце в системі розрахункових операцій, а також є важливою складовою облікового забезпечення системи управління підприємством. Для вирішення поточних проблем, що виконують на підприємстві майже щоденно управлінському персоналу, необхідна різноманітна інформація: в якій кількості необхідно закуповувати виробничі запаси; приймати нове замовлення тощо. Правильно налагоджена система розрахунків на підприємстві має суттєвий вплив на зобов'язання та фінансовий стан підприємства загалом.

Література:

1. Гайдаржийська О.М., Попович О.В., Кромбет А.Ю. (2018). Управління дебіторською заборгованістю підприємства в контексті її обліково-аналітичного забезпечення. *Економіка і суспільство*, (18), 874-880. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/121.pdf
2. Подмешальська Ю. В., Корнієнко Д. В.. (2022). Облік розрахунків з постачальниками за видами економічної діяльності. *Агросвіт*, (24), 58–64. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/24_2021/9.pdf

АВТОМАТИЗАЦІЯ СКЛАДСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

*К. А. Шендрик, здобувачка групи МгОП-1-22
Науковий керівник: О.С. Ткаченко к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Автоматизація складського обліку виробничих запасів є важливим інструментом для підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах. У світі, де швидкість і точність відіграють вирішальну роль, здатність точно визначати, контролювати та оптимізувати обсяги матеріальних ресурсів стає ключовим фактором успіху для будь-якого виробника чи дистриб'ютора. Автоматизація в цьому контексті дозволяє позбутися від ручних процесів, мінімізувати помилки, підвищити швидкість обробки та відслідковування інформації, а також забезпечити вчасне реагування на зміни попиту та інші фактори. У цьому контексті, автоматизація складського обліку стає стратегічним інструментом, який сприяє оптимізації

процесів управління запасами, забезпечує раціональне використання ресурсів і підвищує загальну продуктивність підприємства

За даними асоціації ритейлерів України, втрати українського бізнесу за час повномасштабного вторгнення РФ перевищили 50 млрд грн. Усього в Київській області знищено або пошкоджено близько 400 000 кв. м складів [2]. Паперові архіви сьогодні - це 100% втрата документів у разі вогненебезпеки. Висновок для компаній, які бажають вберегти свої документи - електронний документообіг.

Українські підприємці, ще донедавна активно користувалися російськими продуктами: 1 С: управління торгівлею, Мой Склад, ЕКАМ, Антисклад. Але чим замінити російське програмне забезпечення?

Лідери симпатій серед іноземних користувачів представляють собою Zoho Inventory, Megaventory, LogiwaWMS , Cin7 і звичайно, ERP, а також ті що можуть похвалитися потужним складським модулем – SAP WM (Business One), Sage Intacct, Odoo, NetSuite (Oracle). Тим не менше, український ринок також має програмні продукти, які не поступаються іноземним.

Компанія KeyCRM виступає проти програмного забезпечення із країни агресора, не лише через моральну позицію, але і з міркувань безпеки, та радить звернути увагу на локальні українські сервіси – Dilovod, УкрСклад, Bookkeeper, Zipru склад тощо [1].

Для автоматизації обліку важливо, щоб кількість товару «на папері» – в таблиці, в системі, відповідала фактичній, тоді не буде неприємних ситуацій: коли вже після того, як клієнт оформив замовлення, йому доведеться повідомляти, що продукту немає в наявності. Товари, що є на складах, повинні бути систематизовані таким чином, щоб на пошуки витрачалось як можна менше часу.

Бухгалтерська програма Dilovod – це сервіс онлайн бухгалтерії, що замінить 1С, BAS та інші російські ПЗ. Окрім зручного ведення бухгалтерського та управлінського обліку, електронної звітності, вміє стежити за справами на складах:

- Різні види обліку: партійний, сортовий, за варіаціями товарів
- Автоматизація процесів списання, оприбуткування, інвентаризації
- Облік у різних одиницях виміру, наборами
- Швидкий пошук товарів за кодом
- Шаблони документів (накладні, маркування) та друк етикеток, чеків
- Робота зі сканером, штрихкодами
- Контроль взаєморозрахунків із постачальниками (імпорт банківських виписок)
- Статистика щодо руху товарів, ціноутворення, готовий звіт «Аналіз складських запасів»
- Можливість додавати кілька складів
- Власний вбудований програмний РРО.

Також є інтеграції з Новою поштою, банками (Monobank, ОТП Bank, Приват, Ощадбанк), українськими маркетплейсами (Rozetka, Prom).

Bookkeeper є хмарним сервісом, що обіцяє усунути хаос як у вашій бухгалтерії, так і на складах, бо є базовий функціонал для:

- Обліку запасів (у тому числі на виробництві)
- Контролю матеріально-відповідальних співробітників
- Проведення інвентаризації
- Окремого обліку опту та роздробу
- Роботи з документами (акти, описи тощо).

Є можливість додавати кілька «складів», розділяти за типами (відповідальна особа, офіс компанії, магазин, місце зберігання-сортування товарів, склад контрагента тощо), задавати властивості, прив'язувати до бухгалтерських документів (накладних). Завдяки інтеграції з клієнт-банком Приват 24, система автоматично підтягує виписки, дозволяє обмінюватись платіжними документами тощо.

Український програмний продукт, що спеціалізується на складському обліку та працює на пристроях з Windows – це УкрСклад. Функціонал цього ПЗ дозволяє: контролювати залишки на складах (у філіях); управляти рухом товарів; вести документообіг (величезний список шаблонів документів, плюс вибір їх дизайну); фіксувати взаєморозрахунки з контрагентами (клієнти та постачальники); працювати зі сканером штрих-кодів, «читати» магнітні картки; аналізувати фінанси (прибуток, витрати); експортувати податкові документи для звітності.

Є модуль «Виробництво», з можливістю вести статистику за періодами: кількість готових товарів, витрати та залишки матеріалів тощо.

Недоліком цієї програми є Інтерфейс. Він перевантажений, несучасний та викликає багато питань, але тих, хто працював з 1С точно не налякає.

Отже, автоматизація складського обліку - ключовий інструмент для підвищення ефективності підприємств у сучасних умовах. Вона дозволяє точно визначати, контролювати та оптимізувати запаси, позбавляючи від ручних процесів та помилок. Українські підприємці можуть вибрати різні програми для складського обліку, такі як Dilovod, Bookkeeper, УкрСклад. Кожна з цих програм має свої переваги і можливості, але також має свої недоліки, наприклад, застарілий інтерфейс в УкрСклад. Для підприємств, які прагнуть зберегти свої документи в безпеці, електронний документообіг є обов'язковим. Окрім того, існують іноземні програми, такі як Zoho Inventory, Megaventory, LogiwaWMS, які також можуть бути варіантами для автоматизації складського обліку.

Література:

1. Анна Горбатова. Програми для складського обліку: обираємо українське. URL: <https://blog.keycrm.app/uk/programi-dlya-skladskogo-obliku-obiraiemo-ukrainske/> (Дата звернення 17.10.2023 р.)

2. Електронні документи – це безпека для бізнесу під час війни. *Дебет-Кредит*. URL: <https://news.dtkr.ua/debet-kredit/partner-news/78266-elektronni-dokumenty-ce-bezpeka-dlia-biznesu-pid-cas-viini> (Дата звернення 16.10.2023 р.)

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Є.В.Шаповалов, магістр

Науковий керівник: А.В.Міньковська, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах ринкової економіки ефективне функціонування суб'єктів господарювання можливо завдяки збалансованого використання всіх видів ресурсів. Інтенсифікація та збільшення обсягів виробництва забезпечується, насамперед, зростанням рівня інтенсивного і інтенсивного використання основних засобів.

Одним з найбільш важливих об'єктів бухгалтерського обліку є основні засоби, оскільки вони мають значну частку в активах підприємства. Крім того, основні засоби є важливою умовою функціонування підприємства, тому облік повинен забезпечувати систему управління якісною інформацією для подальшого вирішення проблем ефективного і раціонального використання матеріалів.

Для чіткого розуміння економічних процесів, включаючи формування і відтворення основних фондів, необхідно вивчити економічну сутність основних фондів, включаючи нормативну підтримку.

Вивчення багатьох вітчизняних і зарубіжних економістів було присвячено вирішенню питань, пов'язаних з істотною інтерпретацією основних фондів. Але через масштабність і багатовекторності цього поняття взаємозв'язок основних фондів з багатьма економічними явищами і процесами, що відбуваються в економіці, широко обговорюється їх істотна інтерпретація.

Таким чином, сьогодні немає єдиного визначення «основних засобів» і списку їх компонентів (основних засобів) відповідно до чинного законодавства. У дослідженнях українських та зарубіжних вчених і в нормативній базі існує багато точок зору на інтерпретацію «основних засобів». Це, перш за все, вказує на недостатній рівень досліджень по суті основних фондів. Слід зазначити, що в сучасній бухгалтерській та економічній літературі автори в основному використовують визначення основних засобів відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби».

Відповідно до Податкового кодексу України основні засоби представляють собою «матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або

операційний цикл, якщо він довший за рік)» [1]. Та класифікує основні засоби за 16 групами.

У національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» зазначено, що «основні засоби є матеріальними активами, які підприємство / установа призначена для використання у виробництві / діяльності або поставки товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисної служби (експлуатації) яких становить більше одного року (або робочий цикл, якщо є то більш тривалі роки)» [2].

Об'єктом основних засобів є наступні групи:

1) Основні засоби: земля, капітальні витрати на благоустрій території, не пов'язані з будівництвом, будівлями, спорудами і передавальними пристроями, машинами та обладнанням, транспортними засобами, інструментами, приладами та обладнанням (меблями), тваринами, багаторічними насадженнями та іншими основними засобами;

2) Інші довгострокові матеріальні активи: фонди, малоцінні довгострокові матеріальні активи, часу (не титульні) об'єкти, природні ресурси, інвентарна упаковка, орендні позиції, інші необоротні матеріальні активи.

Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 «Основні засоби» визначає, що основні засоби є матеріальними активами, які:

а) призначені для використання при виробництві чи постачанні товарів чи наданні послуг для здачі в оренду або для адміністративних цілей;

б) використовувати, як очікувалося, більш одного періоду [3].

За Державним класифікатором України № 507 «основними активами є матеріальні активи, операційний період і вартість яких перевищує один календарний рік та 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян». Об'єктом основних засобів є наступні групи:

1) будівлі, споруди, їх конструктивні елементи і пристрої передачі;

2) транспортні засоби, включаючи вантажні автомобілі та автомобілі; меблі, оргтехніка; побутові електромеханічні пристрої та інструменти; інформаційні системи, в тому числі електронні обчислювальні та інші машини для автоматичної обробки інформації;

3) інші основні засоби, які не були включені в групи 1 і 2, включаючи сільськогосподарські машини та інвентар, робочий і продуктивну худобу та багаторічні насадження.

Таким чином, розкривається економічна сутність «основних засобів» з різних позицій. Встановлено, що поняття «основні засоби» не знаходить однозначної інтерпретації в роботах економістів. Грунтуючись на аналізі чинників, що впливають на визначення «основних засобів», ця концепція пояснюється: «основні засоби - це матеріальні активи, придатні для використання в процесі діяльності підприємства або установи (організації), які частково втрачають свою перенесення його на новостворений продукт, очікуваний період використання (експлуатації) якого становить понад один рік (або робочого циклу)».

Отже, з вищесказаного ми прийшли до висновку, що існують відмінності в ознаках суттєвої інтерпретації основних засобів. З позиції обліку основних засобів: функції основних фондів і очікувані терміни корисного використання більш чітко визначені; процеси, властиві основних засобів, такі як знос і відтворення, не враховуються; місце основних засобів при створенні доданої вартості не враховується.

Література:

3. Податковий Кодекс України зі змінами, внесеними згідно із Законами № 3292- VI (3292-17) від 21.04.2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T113292.html

2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/file/link/320289/file/IAS%2016.pdf> – Офіційний сайт Міністерства фінансів України.

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В.О. Гавриш, магістр

Науковий керівник: А.В.Міньковська, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Облік розрахунків з покупцями і замовниками є важливою складовою системи управління на підприємстві, оскільки в умовах воєнного часу для України є актуальною проблема не платежів [1]. Недоотримання коштів суб'єктом підприємництва в зв'язку з збільшення величини заборгованості покупців та замовників унеможливорює погашення зобов'язань перед бюджетом за нарахованими податками, виплати заробітної плати працівникам, закупівлю матеріальних цінностей для провадження підприємницької діяльності тощо.

Розрахунки з покупцями та замовниками - це товарна дебіторська заборгованість. Покупцями є фізичні або юридичні особи, які придбали продукцію, роботи, послуги. Замовниками є фізичні або юридичні особи, на замовлення яких виробляється конкретна продукція, надаються конкретні послуги, виконуються роботи. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг з дотриманням критеріїв визнання доходу від реалізації:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію, товари, роботи, послуги;
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією, товарами, роботами, послугами;
- сума доходу може бути достовірно визначена;

- є впевненість, що у результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені [2, 3].

Підставою для реалізації продукції є укладений договір із покупцями та замовниками, який за своєю суттю є угодою, згідно з якою продавець зобов'язується реалізувати готову сільськогосподарську продукцію, надати послуги або виконати роботи, а покупець – прийняти продукцію, роботи та послуги та оплатити їх вартість. У договорі відображається інформація щодо обсягів і термінів відвантаження продукції, виконання робіт, надання послуг, порядку приймання продукції покупцем, прийняття робіт та послуг замовниками, ціни продукції, термінів постачання, порядку розрахунків, терміну оплати та інші умови процесу реалізації.

Відпуск матеріальних цінностей покупцям здійснюють за накладними на відпуск товарно-матеріальних цінностей, товарними накладними, а в разі використання транспорту – за товарно-транспортними накладними. Ці документи є підставою для списання цінностей у продавця й оприбуткування у покупця (замовника). Як правило, продукцію на складі продавця одержує представник покупця. Для того щоб упевнитися, що людина справді та, за кого себе видає, знадобиться будь-який із документів:

- письмовий договір (той же договір купівлі - продажу);
- довіреність (складена за правилами ст. ст. 244, 245 ЦКУ);
- акт органу юрособи (наприклад, наказ директора підприємства-покупця).

У разі надання послуг замовникам складається акт наданих послуг (акт приймання-передачі послуг). Якщо учасники процесу реалізації є платниками податку на додану вартість, то у продавця виникає податкове зобов'язання з ПДВ, а покупець отримує право на податковий кредит. Платник податку (продавець) зобов'язаний надати покупцю податкову накладну, складену в електронній формі та зареєстровану в Єдиному реєстрі податкових накладних. Обмін податковими накладними між платниками податку є можливим за допомогою програмних сервісів iFin, Арт-Звіт Плюс, MeDoc, Соната (кожний із перевагами та недоліками, притаманними окремим сервісам).

На підставі рахунку-фактури проводяться грошові розрахунки покупця з продавцем товарів або виконавця із замовником робіт і послуг. Безготівкові розрахунки проводяться із застосуванням платіжних інструментів, передбачених договором (платіжною інструкцією, векселем, акредитивом тощо), готівкові розрахунки – касовими ордерами.

Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками ведеться за кожним покупцем та замовником. Узагальнення інформації про розрахунки з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи і надані послуги, крім заборгованості, яка забезпечена векселем, ведеться на рахунку 36 “Розрахунки з покупцями та замовниками”. Залишки за рахунком 36 на кінець звітного періоду показуються в розгорненому вигляді: по дебету рахунку – суми заборгованості покупців, по кредиту - суми передоплати, під які

не відвантажена продукція, а також суми переplat, під які не відвантажена продукція, а також суми переplat, що підлягають поверненню.

Таким чином, розрахунки з покупцями та замовниками мають динамічний характер, тому потребують постійного контролю і впливу з боку управлінського персоналу у загальній системі менеджменту підприємства. Ефективна система облікового забезпечення таких розрахунків дозволить уникнути проблем неплатоспроможності та непогашення заборгованості.

Література:

1. Слепченко В., Скрипник, М. (2021). Методика обліку розрахунків підприємства з покупцями та замовниками. *Економіка та суспільство*, (29). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/538/516>

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України № 290 від 29.11.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України № 237 від 08.10.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Д.Ю. Гончаренко, магістр

Науковий керівник: А.В.Міньковська, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В будь-якій діяльності управлінські рішення неможливо прийняти без відповідного інформаційного забезпечення. Саме облік виступає тим джерелом, яке забезпечує отримання оперативної, своєчасної та об'єктивної інформації про реалізацію готової продукції. В процесі реалізації кошти, які було вкладено в процес постачання та перетворено на готову продукцію в процесі виробництва, повертаються в склад оборотних активів аграрного підприємства. Управління цим процесом передбачає здійснення ряду заходів, які сприятимуть підвищенню ціни реалізації, а, відповідно, і збільшенню розмірів доходів від реалізації.

Актуальні ринкові відносини висувають нові завдання щодо вирішення проблем обліку витрат і доходів, пов'язаних з реалізацією продукції. Остаточне вирішення проблеми збільшення доходів сільськогосподарських підприємств неможливе без зростання ефективності їх господарювання.

Вчені наголошують, що цей складний комплекс протиріч відображається й у бухгалтерському обліку, який за призначенням повинен максимально об'єктивно відображати фактичний стан справ суб'єктів господарювання.

Отже, слід приділити особливу увагу побудові обліку реалізації готової продукції на підприємствах, вона повинна містити повноту та своєчасність відображення інформації про реалізацію в системі обліку.

НП(С)БО 15 «Дохід» зазначає, що процес реалізації готової продукції на сільськогосподарському підприємстві має враховувати умови визнання доходу від реалізації: покупцеві передані ризики і вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію; підприємство надалі не здійснює контроль та управління за реалізованою продукцією; сума доходу може бути достовірно визначена; є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод, а витрати можуть бути достовірно визначені, пов'язані з цією операцією [1].

Процес реалізації завжди передбачає, з одного боку, передачу відповідної продукції від виробника покупцеві, а з другого – проведення розрахунків згідно з договірною ціною цієї продукції. Отже, кожен вид продукції, що реалізується, матиме дві оцінки: одну для самого виробника – виробничу собівартість, іншу – для покупця (ціну реалізації).

Проблема у загальному вигляді полягає в тому, що існуючі недоліки інформаційного забезпечення негативно впливають на систему управління процесом реалізації продукції сільськогосподарського підприємства. Мова йде, насамперед, про недостатність або надлишок інформації, необхідної для якісного поточного і стратегічного управління процесом реалізації продукції, що викликано недосконалістю та наявністю проблем у системі збору, накопичення, переробки, аналізу та контролю економічної інформації, а також при передачі та обміні інформаційних потоків на всіх рівнях управління. Ці проблеми набувають особливо значення в сучасних умовах невизначеності, коли спостерігаємо постійне збільшення рівня ризикованості функціонування сільськогосподарських підприємств України.

Для того, щоб система управління мала можливість своєчасно та ефективно реагувати на чинники зовнішнього і внутрішнього середовища, необхідним є чітке визначення складу управлінських функцій, їх дії та взаємозв'язку, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню ефективності та розвитку самої системи управління. За допомогою своїх функцій вона діє на будь-який об'єкт управління, а їх сукупність складає замкнутий цикл управління економікою АПК. Отже, управління таким складним об'єктом як сільськогосподарське підприємство передбачає сполучення різних видів діяльності (функцій), кожен з яких направлений на вирішення специфічних, різноманітних та складних проблем взаємозв'язку між окремими підрозділами підприємства. Через це уся управлінська діяльність реалізується в функціях, які відображають її конкретний зміст.

Шпилик С. акцентує увагу на двох основних підсистемах, які спрямовані на виконання функцій планування, організування, мотивування, контролювання і регулювання відповідними елементами системи та впливають на дієвість і розвиток системи управління процесом реалізації – функціональну і забезпечуючу:

- до функціональної підсистеми автор відносить ті складові елементи, які забезпечують ефективне поєднання організаційних форм та економічних методів усіх функціональних підрозділів системи управління процесом

реалізації підприємства: форми організації процесу реалізації на підприємстві; взаємодія суб'єктів процесу реалізації шляхом управління організаційними формами просування продукції до кінцевого споживача (внутрішні й посередницькі системи розподілу продукції); економічне оцінювання збутової діяльності;

- до забезпечуючої підсистеми автором віднесено ті складові елементи, які забезпечують зв'язок системи управління процесом реалізації підприємства з економічною ситуацією, яка склалася на ринку для формування реакції на зміни навколишнього середовища, зокрема інформаційне та аналітичне забезпечення процесу реалізації продукції, робіт та послуг [2].

Оскільки конкурентна боротьба постійно загострюється як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках, значної уваги заслуговують всі аспекти управління процесом реалізації на підприємстві, оскільки від цього залежить його фінансова стійкість. Діагностика ефективності процесу реалізації передбачає аналіз чинників, що впливають на фінансовий результат від реалізації.

Функціонування підприємств у нестабільних умовах ринкової економіки вимагає своєчасної адаптації процесу реалізації продукції, робіт та послуг до змін зовнішнього середовища. Проте цей процес зіштовхується з низкою проблем, зокрема з проблемою інформаційного забезпечення, що виникає у підприємств у зв'язку з низькою оперативністю отримання даних, а іноді навіть неможливістю ознайомлення інформації.

Інформаційні системи сучасних підприємств характеризуються спрямованістю на внутрішнє середовище. Інформація про стан та динаміку зовнішнього середовища зазвичай є несвоєчасною, а отже і неактуальною.

Управління процесом реалізації вимагає створення надійної системи інформаційного забезпечення, у зв'язку з чим необхідно:

- визначити обсяг та структуру необхідної інформації;
- вибрати методи та джерела збору інформації;
- розробити ефективну систему опрацювання, передавання та збереження інформації;
- створити необхідні умови для ефективного використання інформації у процесі стратегічного управління процесом реалізації.

Таким чином, для аграрних підприємств вагоме значення має система управління процесом реалізації продукції, оскільки на цей процес впливає багато чинників. Побудова ефективної системи управління має враховувати вплив кожного з них, їх взаємодію, можливо також врахувавши синергетичні зв'язки, що обумовлюють прояву синергетичного ефекту.

Вищезазначене вимагає відповідної кваліфікації керівного персоналу. Але високий рівень професіоналізму працівників на дасть бажаного результату без якісного інформаційного забезпечення. Головним джерелом даних є система фінансового обліку на підприємстві, яка регламентується відповідними нормативними актами, аналіз яких становить наступне завдання дослідження.

Література:

1.НП(С)БО 15 «Дохід», затверджене Наказом Міністерства фінансів України 29.11.99 № 290. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

2.Шпилик С. Управління збутовою діяльністю сільськогосподарського підприємства / С. Шпилик // Галицький економічний вісник. — 2022. — №4(37). — С.88-95.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

*Т. Дмитренко, здобувачка гр. МгОП-1-22
Науковий керівник: О.О. Одношевна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Важливою складовою системи управління є внутрішній контроль, організація якого сприяє підвищенню ефективності діяльності в цілому на підприємстві.

У сучасних умовах господарювання, де обчислювальна техніка належним чином вписалася в операційну діяльність підприємств, автоматизація процесів бухгалтерського обліку, контролю та аналізу є невід’ємною складовою для ефективної обробки великих обсягів економічної інформації. Тому використання комп’ютерної техніки у бухгалтерському обліку в умовах швидкого розвитку економіки дозволяє не тільки прискорити обробку інформації, але й підсилити контроль за діяльністю підприємства. Незважаючи на те, що використання комп’ютерних технологій стало широко розповсюдженим і спростило роботу співробітників підприємства, це не завжди призводить до позитивного впливу.

Використання комп’ютерної техніки під час проведення перевірок має численні переваги, оскільки надає можливість:

- скоротити обсяг технічних операцій, пов’язаних з перевіркою розрахунків;
- економити час шляхом автоматизації виконання простих, але монотонних дій з порівняння фактичних даних з обліковими;
- автоматично проводити перевірку тотожності та взаємної відповідності показників з різних звітних форм;
- зберігати та повторно використовувати отримані дані;
- здійснювати попередню оцінку результатів робіт шляхом отримання не всіх обчислених значень, а лише виявлених відхилень;
- глибше вивчати економічний аналіз та досліджувати причини, що призводять до виявлення недоліків.

Нерідко в діяльності суб’єктів господарювання зустрічається ситуація, коли комп’ютерні засоби використовуються для скоєння злочинів і порушень, тому контролерам необхідно володіти відповідними навичками та програмним забезпеченням для роботи з комп’ютерами.

На відміну від ручного контролю, де контролер перевіряє документи на папері і розглядає можливість їх знищення, підробки або заміни, при використанні комп'ютеризованого підходу контролер повинен враховувати аспекти безпеки та надійності облікових систем. Отже, контролер проводить оцінку ряду технічних аспектів, які впливають на процес контролю. Це включає оцінку поточного стану комп'ютерної системи та її відповідність вимогам діяльності підприємства. Ця вимога є обов'язковою через те, що при перевірці первинних документів, облікових регістрів та фінансової звітності, які створені за допомогою комп'ютерної програми, контроль не може бути повним без аналізу ресурсів самої програми, зокрема бази даних та алгоритмів роботи програми.

Практичне використання комп'ютерної техніки в діяльності ревізорів може бути в наступних випадках:

Рис. 1. Напрями застосування комп'ютерної техніки в діяльності суб'єкта внутрішнього контролю

Комп'ютерна техніка, що знаходиться в ревізійному органі, відіграє важливу роль у структуруванні й оптимізації роботи, спрощуючи проведення внутрішнього контролю над виконанням завдань ревізорами.

Складання планів і програм ревізій, облік об'єктів перевірки та моніторинг виконаних завдань виявляються набагато більш ефективними завдяки використанню комп'ютерних технологій. Під час процесу планування використовуються довготривала інформація, яку можна легко отримати, обробки та використати за допомогою комп'ютерів. Вони дозволяють зберігати

великі обсяги даних, виконувати пошук інформації за заданими критеріями, систематизувати показники та легко змінювати вхідні дані.

Важливою частиною аналізу ревізора є групування інформації, яка отримується з об'єктів перевірки, з метою подальшого порівняння, перегрупування та формулювання висновків на основі проведених досліджень. Ефективним методом в цьому процесі є створення таблиць і графіків, які можна легко і швидко створити, використовуючи текстові і табличні редактори. Крім того, інформація, яка була введена в комп'ютерну систему та збережена в її базі даних, може бути легко використана у вихідному форматі за потребою, що також підвищує продуктивність роботи контролерів.

Крім того, під час проведення контролю, у деяких випадках може знадобитися виконання розрахунків за допомогою розрахунково-аналітичних (економічного аналізу та економіко-математичних) методів дослідження, які можуть потребувати виконання складних обчислень. Використання комп'ютерних технологій дозволяє вирішити навіть найбільш складні обчислення за кілька секунд і отримати найточніший результати.

Програмне забезпечення, яке використовується ревізорами, можна розділити на дві основні категорії:

1. Перша категорія включає пакети прикладних програм загального та спеціалізованого призначення, що представляють собою готові та універсальні інструменти для ревізорів. Сюди входять текстові та табличні редактори, бази даних, правові бази даних і довідники, статистичні пакети, бухгалтерські програми, програми фінансового аналізу, системи для електронного документообігу, системи підтримки прийняття рішень та експертні системи.

2. Друга категорія включає спеціалізовані інформаційні системи контролю.

Особливістю методики контролю в умовах застосування персональних комп'ютерів є використання діалогового спілкування людини з машиною, завдяки чому в процесі перевірки виявляється відхилення від чинних норм і нормативів у використанні трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Отримавши набір файлів, згрупованих у базі даних за однорідними ознаками, комп'ютер за спеціальною програмою може дати ревізору відповідь про стан об'єкта, що перевіряється (надходження матеріалів від конкретного постачальника за певний період, кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку з відображення господарських операцій щодо окремих партій матеріалів, суми транспортно-заготівельних витрат, податку на додану вартість). Крім того, діалогове спілкування ревізора з комп'ютером підвищує оперативність контрольних дій, точність і вірогідність інформації про стан контрольованих об'єктів. Усе це позитивно впливає на скорочення термінів проведення ревізії і підвищення її якості.

При роботі з автоматизованою інформаційною системою на підприємстві, процес встановлення обмежень на проведення операцій і моніторинг їх виконання стає більш простим, оскільки ці функції тепер виконує комп'ютер.

Отже, налагодження автоматизації процедур внутрішнього контролю дозволить оптимізувати процес оцінки суті та ваги помилок і модернізувати моніторинг діяльності підприємства.

Література:

1. Ціпотан В.С. Внутрішній контроль у сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://socrates.vsau.org/b04213/html/cards/getfile.php/10032.pdf>

2. Яровенко Г.М. Перспективи автоматизації внутрішнього контролю на підприємствах [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://biem.sumdu.edu.ua/images/stories/docs/К_ЕК/Яарovenko_2.pdf

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

О.Г. Залогін, магістр

Науковий керівник: А.В.Міньковська, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Провідне місце в аграрному виробництві України посідає галузь рослинництва. Для цієї галузі характерними є певні особливості, а саме: використання специфічних засобів праці, зокрема землі; сезонність сільськогосподарського виробництва, яка в свою чергу спричиняє нерівномірність понесення виробничих витрат; значна залежність технологічного процесу від природних умов; одночасність виходу декількох основних та побічних видів продукції та ін.

Виробничі витрати в рослинництві здійснюються тривалий час причому дуже нерівномірно, технологічний процес залежить від природних умов і практично не може бути прискорений за рахунок інтенсифікації. Тому досить важливу роль відіграє правильність обліку витрат на виробництво певного виду продукції, облік оприбуткування, калькуляція собівартості виробленої продукції.

Виробництво продукції рослинництва є одним із основних процесів господарської діяльності аграрного підприємства. У процесі виробництва використовують природні ресурси, сировину, паливо, трудові ресурси, основні засоби і одержують готову продукцію, яку потім реалізують. Характерною особливістю цього процесу є формування витрат на виробництво продукції рослинництва, що становлять її виробничу собівартість. До витрат виробництва відносять витрати, обумовлені технологією виробництва, перебувають у залежності від обсягу випущеної продукції і складають її речову основу.

Рослинництво має специфічні особливості, що також впливають на ведення бухгалтерського обліку. Для нього характерний сезонний характер виробництва, розрив між періодами виконання технологічних процесів і одержання готової продукції.

Особливим для аграрних підприємств є використання індивідуального переліку статей витрат, що може різнитися в залежності від видів здійснюваної

діяльності, специфіки виробництва певних видів продукції. Ці статті аграрні підприємства встановлюють самостійно та їх перелік мають наводити у додатках до Наказу про облікову політику. Номенклатура статей калькулювання у рослинництві, як правило, включає: витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; насіння та посадковий матеріал; добрива; засоби захисту рослин; роботи і послуги; витрати на утримання основних засобів(паливно - мастильні матеріали, амортизація); витрати на утримання та обслуговування виробництва; інші витрати. Як видно з вищенаведеної номенклатури, специфічними для рослинництва є витрати на насіння і посадковий матеріал, різноманітні добрива, а також засоби захисту рослин.

Синтетичний облік витрат на виробництво і виходу продукції рослинництва на сільськогосподарському підприємстві ведуть на рахунок 23 «Виробництво», до якого відкривають субрахунок 231 «Рослинництво». За економічним змістом він належить до групи рахунків господарських процесів, за призначенням і структурою – до групи операційних, калькуляційних рахунків. Субрахунок 231 активний на початок року, активно-пасивний протягом року. За дебетом рахунка 23 «Виробництво» в розрізі субрахунків за об'єктами обліку витрат відображуються прямі матеріальні витрати, трудові та інші прямі витрати, а також виробничі накладні витрати та витрати від браку; за кредитом – надходження продукції, виконані роботи та послуги. За кредитом субрахунку 231 «Рослинництво» сільськогосподарські підприємства згідно НП(С)БО 30 «Біологічні активи» обліковують сільськогосподарську продукцію рослинництва за її справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. Первісне визнання сільськогосподарської продукції відображається у тому звітному періоді, у якому вона відокремлена від біологічного активу. Сільськогосподарську продукцію після її первісного визнання оцінюють і відображують відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси».

Головним призначенням обліку виробничих витрат можна вважати контроль за виробничою діяльністю та управління витратами, які необхідні для її реалізації. Основними завданнями обліку витрат на виробництво продукції рослинництва є:

- інформаційне забезпечення адміністрації підприємства для прийняття управлінських рішень;
- спостереження і контроль за фактичним рівнем витрат порівняно з їх нормативами і плановими розмірами з метою виявлення відхилень та формування економічної стратегії на майбутнє;
- достовірний облік виходу продукції за її видами з урахуванням якості;
- обчислення собівартості виготовленої продукції для оцінки готової продукції і розрахунку фінансових результатів;
- виявлення й оцінка економічних результатів виробничої діяльності структурних підрозділів;
- систематизація інформації управлінського обліку виробничої діяльності для прийняття рішень, які мають довгостроковий характер (окупність

виробничих програм, рентабельність продукції, ефективність капітальних вкладень тощо).

Отже, на організацію обліку виробничих витрат рослинництва впливають різноманітні фактори, основними з яких є: види діяльності, характер виробництва, структура управління, розмір підприємства, особливості технології та організації виробництва.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

А.Залужня, магістр

*Науковий керівник: О.В. Чернецька, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Джерелом забезпечення прибутковості підприємства є стабільне отримання доходу та тенденція його зростання більш швидкими темпами ніж собівартості продукції. Отримання доходу свідчить про те, що продукція підприємства користується попитом. Забезпечення зростання доходу підприємства, передбачає, в тому числі, аналіз його формування та планування.

У стратегічному аспекті аналіз доходів підприємства передбачає створення інформаційної бази для їх планування та прийняття управлінських рішень, проведення аналізу їх динаміки та структури, оцінку факторів, що на них впливають, формування політики отримання доходів, розробку прогнозних обсягів доходів за різними варіантами та формування оптимального плану доходів підприємства.

Метою аналізу доходів підприємства є оцінка кінцевих результатів діяльності підприємства, вивчення основних причин, їх зміни у динаміці і порівняння з аналогічними підприємствами в регіоні, з показниками підприємств-конкурентів.

Основними джерелами інформації для аналізу доходів є фінансова звітність підприємства, зокрема Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), дані статистичної звітності, дані податкової звітності, дані синтетичного та аналітичного бухгалтерського обліку, бізнес-плани, бюджети та інші фінансові плани тощо.

До основних факторів доходу підприємства, зокрема від реалізації продукції, належать такі як обсяг реалізації, рівень товарності продукції, структура реалізованої продукції, ціна реалізації та собівартість реалізованої продукції. Слід зазначити, що залежність доходів підприємства від ціни і обсягів реалізації є прямою, а зв'язок між доходами та собівартістю реалізованої продукції - обернено пропорційний.

Планування доходів відбувається за допомогою набору певних методів. У найбільш загальному випадку усі методи планування доходу можна поділити на три великі групи – якісні, кількісні та комбіновані.

До якісних методів планування доходів належать експертні та соціологічні. В основі експертного методу лежить сукупність суджень експертів, що стосуються причинних факторів стратегічного фінансового

планування та ймовірності їх реалізації в рамках одного або декількох сценаріїв. Слід вказати, що ця група методів не є основною для планування доходів, а виступає, переважно, як допоміжна, на етапі визначення передумов планування доходів.

Перевага надається застосуванню кількісних методів планування доходів, що базуються на історичній фінансовій інформації у форматі часових рядів. Зміст аналізу часових рядів полягає у побудові тренду на основі минулих даних і наступному екстраполюванні цієї лінії на наступні періоди. Перевага аналізу часових рядів полягає у тому, що він ґрунтується на об'єктивних цифрових даних. До кількісних методів належать статистичні, ковзного середнього, регресійні, тобто ті, які засновані на аналізі динамічних рядів і виявленні в них закономірностей та на оцінці причинно-наслідкових зав'язків і зовнішніх факторів, що впливають на нього.

Комбіновані методи планування доходів передбачають сумісне використання інформації як різних математичних, так й сумісно математичних і експертних методів.

Вважаємо, що найбільш простим є метод рухомого середнього, який застосовується у випадках, коли дуже точний прогноз непотрібний. Складнішим, ніж рухоме середнє, є метод експоненційного згладжування, який дозволяє відобразити швидке реагування прогнозу на всі події, що відбуваються протягом аналізованого періоду, який покривається даними часового ряду. Методи рухомого середнього і експоненційного згладжування належать до прийомів трендового аналізу. Під час розробки моделей фінансового прогнозування тренд є основною складовою прогнозованого часового ряду, на який вже накладаються інші складові.

Для планування доходів широко застосовуються також методи регресійного аналізу. Регресійний аналіз – це математичний метод прогнозування, результатом якого є рівняння з однією або більшою кількістю незалежних змінних, яке використовується для визначення залежної змінної. Зміст регресійного аналізу полягає у дослідженні того, як зміна незалежних змінних впливає на залежну змінну.

Найскладнішими серед методів кількісного прогнозування є комплексні методи економетричного моделювання. Складні економетричні моделі базуються на декількох рівняннях регресії, які комплексно описують взаємозв'язки. Слід зазначити, що застосування таких складних методів вимагає, як правило, залучення консультаційних фірм, що спеціалізуються в галузі економетричного моделювання.

Отже, аналіз доходів має включати обґрунтований аналітичний інструментарій для стратегічного планування розвитку суб'єкта підприємництва, що дозволить підвищити його конкурентоспроможність.

Література:

Козаченко А.Ю. (2021). Доходи суб'єктів господарювання: економічна сутність та класифікація. *Вісник Хмельницького національного університету*.

Економічні науки, (6), 35-43. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/03/en2021-6-t2-06.pdf>

Мулик Т.О. (2020). Методичні підходи до аналітичного забезпечення управління доходами. *Агросвіт*, (6), 77-86. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/6_2020/10.pdf

Кубіній Н.Ю., Данайканич О.В., Кубіній В.В. (2020). Методичні аспекти аналізу доходу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*, (1(55)), 97-102. <http://visnyk-ekon.uzhnu.edu.ua/article/view/213362>

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЩОДО ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

*О. Янко, здобувачка гр. МгОПз-1-22
Науковий керівник: О. Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

За час проведення реформ в економіці України та удосконалень систем управління підприємствами значно зросла роль бухгалтерського обліку та його складових: фінансового, управлінського, податкового, статистичного обліку. Важливим в цьому процесі стало формування облікової політики з урахуванням нормативно-законодавчих і методичних вимог та реалій господарської діяльності підприємств.

Облікова політика як елемент організації обліку знайшла своє втілення у визначенні методологічної складової системи бухгалтерського обліку підприємства. З моменту прийняття Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність підприємства» прийняті нормативні акти та методичні рекомендації з питань формування облікової політики щодо обліку господарських операцій, відображення у звітності їх результатів та наявних майнових об'єктів. Сформулювалися основні вимоги до розпорядчого документа щодо облікової політики підприємства та визначений перелік його елементів. Але процес не є завершеним, і перелік елементів облікової політики аграрного підприємств не є вичерпним. Зміни в законодавстві та практика облікової роботи спричиняють потребу у поглибленні досліджень з цих питань [1].

Формування облікової політики повинно здійснюватися підприємством самостійно враховуючи вимоги національних положень (стандартів) обліку, власну облікову практику та потреби підприємства в ефективному управлінні власними активами.

Узагальнення основних методичних підходів формування облікової політики аграрних підприємств щодо основних засобів проведене з метою розробки єдиного порядку.

Основні методичні прийоми, які повинні бути зафіксовані в розпорядчому документі аграрного підприємства, зазначені в Методичних

рекомендаціях щодо облікової політики підприємства. Серед них до облікової політики щодо основних засобів відносяться:

- методи амортизації основних засобів;
- вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних активів;
- підходи до переоцінки необоротних активів;
- підходи до періодичності зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку;
- кількісні критерії та якісні ознаки суттєвості інформації про господарські операції, події та статті фінансової звітності;
- дата первісного визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу;
- підходи до віднесення витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта основних засобів, до первісної вартості або витрат звітного періоду [2].

Вивчаючи методику формування облікової політики аграрного підприємства щодо основних засобів ми дійшли наступних результатів:

1. Положення щодо визнання майнового об'єкта об'єктом основних засобів.

Якщо один об'єкт основних засобів складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації) на аграрному підприємстві, то кожна з цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів [3].

2. Щоб визнати об'єкт саме об'єктом основних засобів чи малоцінних необоротних матеріальних активів необхідно встановити вартісну межу в відповідності до законодавства.

В складі необоротних активів присутні також малоцінні необоротні матеріальні активи, які за фізичними характеристиками можна віднести до основних засобів, але через незначний термін їх служби, хоча він і більше одного року, амортизація таких активів можлива за методами амортизації 50 % або 100 % первісної вартості в момент передачі в експлуатацію.

3. В разі виділення в обліку малоцінних необоротних матеріальних активів як окремої групи підприємство в розпорядчому документі потрібно визначитись з методом амортизації таких активів і обрати його: 50 % або 100 % первісної вартості. Вибір того чи іншого методу впливає на організацію обліку таких активів, їх експлуатації, зберігання, повернення з експлуатації до повного зношення і подальшого використання, витрат підприємства.

4. Методи амортизації основних засобів визначені ПСБО 7 «Основні засоби». Пунктом 26 ПСБО 7 визначені як можливі такі методи амортизації: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний та виробничий. Для підприємств, які є платниками податку на прибуток і враховують податкові різниці, використання виробничого методу заборонене.

Для аграрних підприємств доцільно вказувати в розпорядчому документі обрані методи амортизації основних засобів, які вони самостійно обирають,

виходячи з економічної доцільності використання основних засобів та визначених строків корисного використання.

5. Підходи щодо визначення строку корисного використання. Зазвичай строк корисного використання визначається в часовому виразі. Підприємство при цьому користується інформацією про технічні та технологічні параметри об'єкта основних засобів, технологією його використання, технічною придатністю, правовими чи іншими обмеженнями строку використання об'єкта.

6. Підходи щодо визначення ліквідаційної вартості. Визначення ліквідаційної вартості формує не лише облікову, а господарську політику підприємства щодо об'єкта основних засобів. Адже методика визначення ліквідаційної вартості залежить від виробничої програми використання даного об'єкта та її інтенсивності.

7. Підходи до переоцінки основних засобів. Мета проведення переоцінки – зазначення у фінансовій звітності об'єктивної інформації щодо балансової вартості основних засобів на рівні їх справедливої вартості.

8. Дата первісного визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу. Такий елемент облікової політики можливий в разі організації обліку основних засобів в результаті припинення певного роду діяльності і ліквідації комплексу основних засобів шляхом продажу.

9. Підходи до віднесення витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта основних засобів, до первісної вартості або витрат звітного періоду. В п.14 та п.15 ПСБО 7 «Основні засоби» зазначено, що первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта. Залишкова вартість основних засобів зменшується у зв'язку з частковою ліквідацією об'єкта основних засобів. Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані (проведення технічного огляду, нагляду, обслуговування, ремонту тощо) та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання, включаються до складу витрат.

Євроінтеграційні процеси в економіці України та потреба в іноземних інвестиціях, вихід на міжнародні ринки готової продукції як товаровиробників, а не лише сировинних джерел, ставлять перед підприємствами України потребу розробки такої облікової політики, яка б запроваджувала методику обліку, що задовольняла б інтереси всіх користувачів облікової інформації.

Фінансова звітність підприємств повинна містити об'єктивну та неупереджену інформацію про основні засоби підприємства як базову основу матеріального виробництва. Облікова політика повинна бути об'єктивною, містити елементи, що визначають методику та організацію обліку і не бути захищеною положеннями, що мають однозначне трактування і не передбачають вибору.

Запропонований порядок буде сприяти уніфікації методичних підходів до формування облікової політики аграрних підприємств щодо основних засобів

та узагальнення набутого досвіду.

Література:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 лип. 1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (Дата звернення 15.10.2023 р.).

2. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства. Наказ Міністерства фінансів України № 635 від 27 черв. 2013р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (Дата звернення 13.10.2023 р.).

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27 квіт. 2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ

Я. Ковальова, здобувачка гр. МгОПз-1-22

О. Ткаченко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Проблема неплатежів на вітчизняних підприємствах була і є актуальною в останні роки. Це стосується розрахунків між підприємствами, за податками з бюджетом, із заробітної плати, зі страхування тощо. Сьогодні більшість сільськогосподарських підприємств України характеризується низьким рівнем рентабельності [3].

Господарська діяльність будь-якого підприємства неможлива без залучення позикових коштів. Позикові кошти у вигляді поточних зобов'язань виступають джерелом формування та фінансування активів, а отже відіграють важливу роль у функціонуванні підприємства.

Отже, для кожного періоду розвитку бухгалтерського обліку існували свої підходи щодо сутності та обґрунтовності категорії зобов'язань. Проте всі вони ґрунтувались на зобов'язальному праві. Розглянемо тлумачення зобов'язань в нормативно-законодавчих документах. Сьогодні основними нормативними документами, які регулюють зобов'язання в Україні, є:

1. Господарський кодекс України «Господарським визнається зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених цим Кодексом, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо), або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (управнена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку» [1].

2. Цивільний кодекс України «Зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони

(кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від вчинення певної дії (негативне зобов'язання), а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку» [6].

3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» «заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди» [2, 4].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку України інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності визначені НП(С)БО 11 «Зобов'язання» (рис. 1).

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом 12 місяців починаючи з дати балансу.

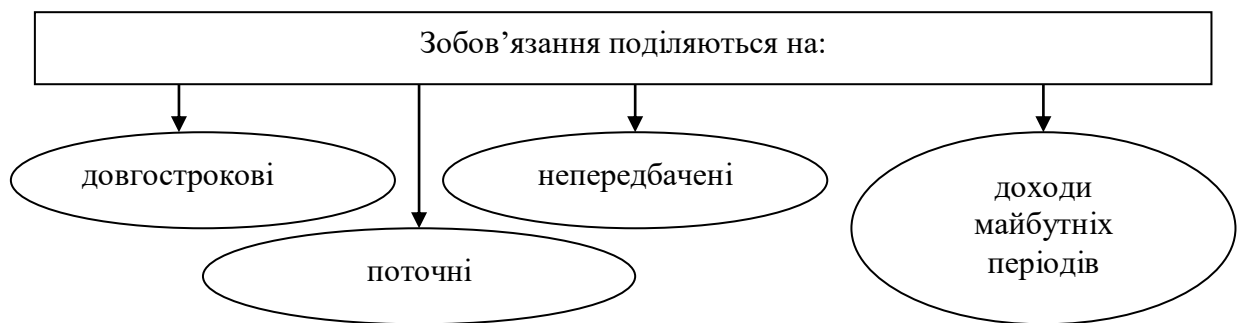

Рис. 1. Класифікація зобов'язань для цілей бухгалтерського обліку за НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [5].

Довгострокові зобов'язання - всі зобов'язання, які не є поточними.

Непередбачене зобов'язання - це:

1) зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю;

2) теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоймовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити.

Отже, в результаті проведеного нами дослідження, встановлено, що «зобов'язання», є неоднозначними, і по різному трактуються у правовому полі.

Література:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 09.10.2023).

2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в

Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 10.10.2023).

3. Лановий В. Гальмування розвитку економіки України за діючої владно-управлінської системи. *Економіка*. 2002. № 11. С. 14–15.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 13.10.2023).

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 12.10.2023).

6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. №435-IV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 12.10.2023).

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*Н.А. Климова, здобувач гр.МгОПз-22
Науковий керівник: Атамас О.П., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Удосконалення обліку і контролю інвестиційної діяльності підприємства є важливим етапом у забезпеченні ефективного управління фінансовими ресурсами та досягненні стратегічних цілей компанії.

Займатися інвестиційною діяльністю мають право як фізичні так і юридичні особи, що розширює можливості для різних суб'єктів господарювання в галузі інвестування та відображенні в обліку. Фізичні особи можуть інвестувати свої власні кошти в різні інвестиційні інструменти, такі як акції, облігації, нерухомість, та інше. Юридичні особи, такі як компанії, фонди, банки, також можуть здійснювати інвестиційну діяльність як частина їх стратегії управління фінансами

В ЗУ «Про інвестиційну діяльність» - «інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект» [1]. Тобто обліку інвестиційної діяльності притаманний дуже широкий спектр об'єктів обліку, кожний з яких має свої особливості відображення. Також необхідно звернути увагу і на облік результатів від здійснення інвестиційної діяльності. В Податковому кодексі трактування визначення «інвестиції» суттєво відрізняється, так: «інвестиції - господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно», що не показує ефект від таких операцій [2].

Визначення поняття «інвестиції» з ЗУ «Про інвестиційну діяльність» можна наглядно відобразити на рисунку 1.

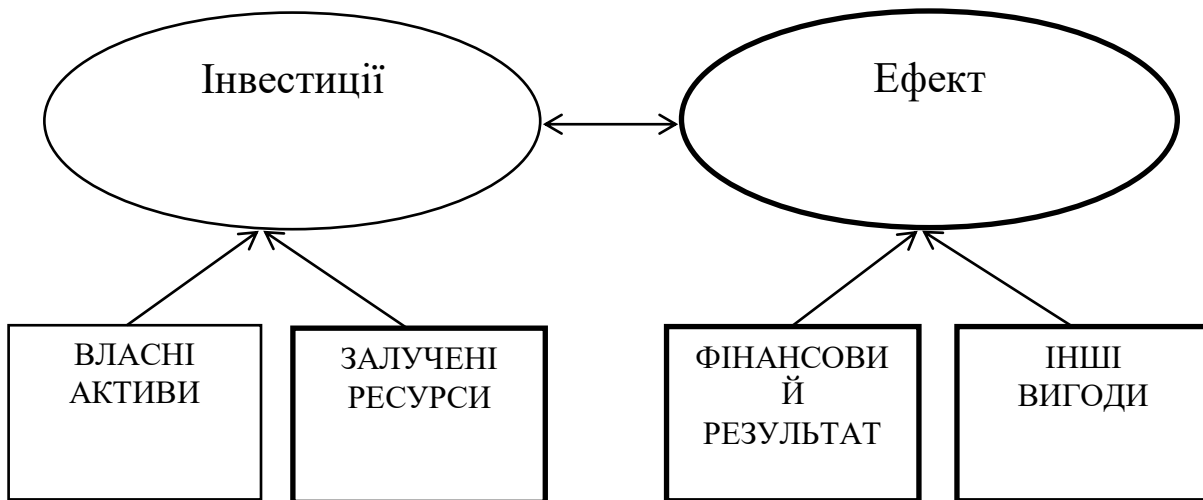

Рис.1. Система інвестування підприємства

Для правильного відображення в бухгалтерському обліку і звітності розроблена класифікація інвестицій за різними ознаками:

- за змістом – капітальні та фінансові;
- за місцем здійснення – внутрішні та зовнішні;
- за об’єктами вкладення – реальні та фінансові;
- за характером участі у інвестуванні – прямі і портфельні;
- за ступенем ризику – ризикові та безризикові;
- за формою власності – державні, приватні, спільні, іноземні;
- за періодом інвестування – короткострокові і довгострокові.

Представлена класифікація впливає на формування інформації про інвестиційну діяльність підприємств, але за необхідністю вона може бути удосконалення та розроблена під конкретні інвестиційні завдання підприємства.

Удосконалення бухгалтерського обліку інвестиційної діяльності важливо для забезпечення точності, надійності та ефективності управління інвестиційними активами. В сучасних умовах використання автоматизованих облікових систем вибір ефективної бухгалтерської програми чи системи для обліку інвестиційних операцій дуже важливий. Ця система повинна підтримувати потрібний функціонал, включаючи реєстрацію, оцінку та аналіз інвестицій, тобто виконувати перелік комплексних завдань.

Також особливу увагу в організації бухгалтерського обліку необхідно приділити розробці внутрішніх інструкцій та процедур для реєстрації, оцінки, аналізу та звітування про інвестиційну діяльність. Забезпечити їх регулярне оновлення відповідно до змін в законодавстві та внутрішніх потреб. Для цього в наказі про облікову політику підприємства доцільно виділити окремий розділ для відображення процедур пов’язаних з інвестиціями. Цей розділ може бути адаптований до конкретних потреб та особливостей підприємства. Крім того,

важливо враховувати законодавчі вимоги та стандарти бухгалтерського обліку, що регулюють інвестиційну діяльність в країні.

Література:

1. ЗУ «Про інвестиційну діяльність» № 1561-ХІІ від 18.09.91

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>

2. Податковий Кодекс України, редакція від 03.09.2023, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

В. Киричок, здобувачка гр. МгОП-1-23

*Науковий керівник: О. Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Введення податку на додану вартість в Україні вважають важливим кроком на шляху до створення сучасної податкової системи, оскільки податок на додану вартість вважається найдосконалішою формою непрямого оподаткування та відіграє важливу роль у державній фінансовій системі. В результаті теоретичного дослідження податку на додану вартість було встановлено, що він є найпоширенішим та бюджетоутворюючим податком і має найбільш очевидну фіскальну функцію.

Податок на додану вартість є найбільш постійним і надійним джерелом надходження доходів до Державного бюджету України. Актуальність даного податку можна аргументувати тим, що платниками податку на додану вартість є велика кількість суб'єктів в виробничій і торгівельній сферах діяльності, сфері послуг (крім послуг, які не є об'єктом оподаткування податком на додану вартість).

Згідно, Податкового кодексу України (ПКУ) податок на додану вартість - непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V ПКУ[2].

На мою думку, податок на додану вартість – це непрямий, загальнодержавний акциз, який стягується з юридичних та фізичних осіб та нараховується на суму доданої вартості.

Податок на додану вартість включається у вигляді надбавки в ціну товару, робіт та послуг і цілком оплачується кінцевим споживачем товарів, робіт, послуг. Сума до сплати визначається як різниця податкового зобов'язання та податкового кредиту. Кінцевий споживач оплачує товар за ціною, збільшеною на всю суму платежів ПДВ.

Внутрішній зміст податку на додану вартість розкривається за допомогою функцій, які виконуються цим податком. Більшість вчених виділяють три основні функції: фіскальну, регулюючу та стимулюючу.

Об'єктом оподаткування ПДВ є операції платників податку з:

- постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній

території України, у тому числі операції з безоплатної передачі та з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувачу/орендарю;

- постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України;
- ввезення товарів на митну територію України;
- вивезення товарів за межі митної території України;
- постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом [2].

Отже, можна зробити висновок, що об'єктами оподаткування податку на додану вартість можуть бути всі види товарів, робіт та послуг, які виконуються в нашій державі.

Також головним чинником будь – якого податку є база оподаткування, яка визначається для кожного податку окремо.

Інакше кажучи, базою оподаткування є митна вартість товару, яка містить контрактну вартість та додаємо митні витрати, і тільки після цього можемо застосовувати необхідну ставку ПДВ.

На сьогодні згідно з Податковими кодексом України встановлені ставки податку в таких розмірах:

- 20% (основна ставка);
- 0%;
- 7%;
- 14% [2].

Цього року почалися найвідчутніші зміни з ставкою оподаткування для сільськогосподарських виробників. З 25 лютого 2021 року відбулися зміни в ПКУ щодо зниження ставки ПДВ з 20% до 14% на операції з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України сільськогосподарської продукції, що класифікується за такими кодами згідно з УКТ ЗЕД: 0102, 0103, 0104 10, 0401 (в частині молока незбираного), 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1201, 1204 00, 1205, 1206 00, 1207, 1212 91, крім операцій з ввезення на митну територію України товарів, звільнених від оподаткування. Ставка 14 % застосовується, починаючи з 1 березня 2021 року [1].

Таким чином, докладно проаналізувавши податок на додану вартість можна сказати, що він є основним бюджетоутворюючим податком, який формує Державний бюджет України, що підтверджує його фіскальну ефективність.

Для того, щоб ПДВ став універсальним фінансовим інструментом ринкової економіки України для сільськогосподарських товаровиробників створені достатньо сприятливі умови для ведення та розвитку їх діяльності проте, необхідно постійно вдосконалювати податковий механізм та усувати існуючі недоліки, які наразі існують у національному податковому законодавстві задля підтримки та заохочення товаровиробників, адже наразі

вони перебувають у дуже скрутному становищі і потребують неабиякої допомоги від держави.

Література:

1. Карпенко С.П. Оподаткування доданої вартості: європейський досвід та українські реалії. *Ефективна економіка*. 2014. №12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3650> (Дата звернення: 10.10.2023).
2. Податковий кодекс України, від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Дата звернення: 11.10.2023).

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

А.Кудрявцева, магістр

Науковий керівник: О.В.Чернецька, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Важливу роль у процесі розвитку й стабілізації діяльності підприємства відіграє політика управління фінансовими ресурсами. Фінансовий стан підприємств значною мірою залежить від ефективно організованої системи управління дебіторською заборгованістю. Повернення дебіторами боргів у неповному обсязі, несвоєчасні платежі, виникнення сумнівних і формування безнадійних боргів за дебіторською заборгованістю знижують конкурентоспроможність підприємств.

Для отримання своєчасної та об'єктивної інформації існує необхідність раціональної організації облікового відображення та аналізу дебіторської заборгованості, що є запорукою прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Ведення обліку дебіторської заборгованості регулюється законодавчими актами, які визначають здійснення оцінювання заборгованості, документальне оформлення розрахунків, порядок визнання заборгованості безнадійною та шляхи й методи її стягнення і списання.

Облікові реєстри, рекомендовані для використання, не передбачають накопичення інформації про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації та узагальнення. Це зумовлює неможливість отримання інформації про дебіторську заборгованість в обсязі та вигляді, які достатні для проведення аналізу розрахунків з дебіторами, з метою прогнозування ймовірності настання платіжної кризи та складання рекомендацій щодо її попередження. Аналітичний облік розрахунків доцільно вести в розрізі кожного контрагента, що забезпечить отримання необхідної інформації для контролю дебіторської заборгованості.

Політика управління дебіторською заборгованістю є складовою частиною загальної політики управління оборотними активами та маркетингової політики підприємства, яка спрямована на розширення обсягу реалізації продукції та полягає в оптимізації загального розміру цієї заборгованості та забезпеченні своєчасного її погашення. В ринкових умовах господарювання основною

метою управління дебіторською заборгованістю є мінімізація її обсягу та строків інкасації боргу.

Управління дебіторською заборгованістю підприємства варто розглядати як процес, що включає систему стратегічних і оперативних заходів (управлінських рішень) із забезпечення керованого стану та уникнення формування некерованої дебіторської заборгованості

Формування політики управління дебіторською заборгованістю підприємства відносно дебіторів здійснюється за такими етапами:

- аналіз дебіторської заборгованості за попередні періоди;
- формування принципів кредитної політики відносно дебіторів;
- побудова ефективних систем контролю за рухом і своєчасністю інкасації дебіторської заборгованості; формування системи штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язань;
- забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості.

Найбільш очікуваними наслідками розроблення та впровадження ефективної системи управління дебіторською заборгованістю суб'єкта господарювання мають стати такі:

- забезпечення успішної та безперебійної діяльності суб'єкта господарювання;
- зменшення обсягу так званих «вільних поточних активів»;
- збільшення швидкості обертання оборотних коштів, підвищення рівня забезпеченості підприємства ліквідними активами та, відповідно, стабілізація його фінансового стану тощо.

Слід зазначити, що процес управління дебіторською заборгованістю має бути інтегровано в план стратегічного розвитку підприємства. Заходи, що впроваджуються на тактичному рівні, мають бути в контексті стратегії розвитку, тому вимагають контролю їх виконання та визначення ефективності їх впровадження.

Таким чином, для потреб управління доцільно проаналізувати види заборгованості за термінами погашення, розміром та клієнтами, оцінити платоспроможність дебіторів та ймовірність визнання їх банкрутом за інформацією із відкритих джерел. Це дозволить визначити гранично допустимий розмір дебіторської заборгованості, розробити комплекс заходів по усуненню причин, що призвели до виникнення простроченої та безнадійної дебіторської заборгованості.

Література:

1. Грицай О.І., Станасюк Н.С. (2018). Управління дебіторською заборгованістю підприємства в контексті її обліково-аналітичного забезпечення. *Економіка і суспільство*, (15), 825-832. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/125.pdf

2. Лащик І.; Віблій П.; Коць О. (2022). Особливості управління дебіторською заборгованістю підприємства.

ActaAcademiaeBeregsasiensis.Economics, (1(74)), 68-75. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/74/1044.pdf>

3. Собчишин В. М., Драчук С. О., Джангіров О. Г., Домбровський А. Ю. (2020). Управління дебіторською заборгованістю підприємства з метою уникнення кризи неплатежів. *Ефективна економіка*, (11). URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/60.pdf

4. Ткачук Л., Чень В. (2023). Теоретико-методологічні аспекти управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Innovation and Sustainability*, (1), 84–90. <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/138/145>

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

О.В.Кірсанова, магістр

Науковий керівник: А.В.Міньковська, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Для оцінки розміру заробітної плати найманих працівників формується фонд оплати праці. До фонду оплати праці включаються нарахування найманим працівникам у грошовій та натуральній формі (оцінені в грошовому вираженні) за відпрацьований та невідпрацьований час, який підлягає оплаті, або за виконану роботу незалежно від джерела фінансування цих виплат. Фонд оплати праці складається з: фонду основної заробітної плати; фонду додаткової заробітної плати; інших заохочувальних та компенсаційних виплат.

Організація оплати праці на підприємстві – це сукупність дій, метою яких є забезпечення визначення величини заробітної плати, принципів її нарахування, строків виплати, диференціації, співвідношення з іншими показниками діяльності підприємства тощо. Організація оплати праці базується на трьох елементах: нормуванні праці, її тарифікації, а також на системах і формах оплати праці. При цьому нормування праці дозволяє дати кількісну оцінку праці, тарифікація – якісну, а системи і форми показують порядок нарахування заробітної плати.

Досліджуючи принципи та порядок нарахування заробітної плати найманим працівникам на підприємствах встановлено, що основними проблемними питаннями обліку праці та її оплати є:

- здійснення контролю за використанням робочого часу та забезпечення зростання продуктивності праці;
- своєчасне і правильне визначення сум нарахованої заробітної плати й відрахувань органам соціального страхування та віднесення їх на собівартість продукції (робіт, послуг);
- здійснення у встановлені терміни всіх розрахунків з працівниками і службовцями із заробітної плати та інших виплат;
- облік і контроль за використанням фонду заробітної плати та іншими грошовими коштами, які виділяють для оплати праці працівників;
- впровадження мотивацій праці працівників підприємства.

Крім того, існує негативна практика підприємств щодо наявності неофіційних позаоблікових нарахувань й виплат заробітної плати працівникам без сплати встановлених законодавством податків і платежів, так звана заробітна плата «у конвертах». Це пов'язано з тим, що облік праці і заробітної плати є трудомістким, потребує уваги, оскільки пов'язаний з обробленням великої кількості первинної інформації, має багато однотипних операцій, здійснення яких потребує багато часу. Саме в області розрахунків з персоналом з оплати праці законодавство України є найбільш нестабільним, тому потребує від бухгалтерів постійного оновлення нормативної бази, яку вони використовують у процесі поточної роботи.

Одна з найважливіших проблем організації заробітної плати – знайти механізм зацікавленості працівників, здатний забезпечити максимально тісний взаємозв'язок їх заробітної плати з фактичним трудовим внеском. Традиційні системи оплати праці на основі тарифної системи за їх раціонального застосування дають змогу забезпечувати такий зв'язок. Разом із тим у кожній організації є свої особливості, залежно від яких повинна розроблятися система оплати праці. На кожному підприємстві можна розробити оптимальну схему нарахування заробітної плати.

Важливим фактором в організації та стимулюванні праці на підприємстві є мотиваційні заходи. У сучасних умовах важливо передбачити на підприємствах такі системи матеріального й морального заохочення, так побудувати відносини в колективі, щоб психологічний клімат сприяв поліпшенню працездатності, підвищенню ефективності виробництва. Серед найбільш розповсюджених заходів для українських підприємств є преміювання, доплати та надбавки. Пошук і впровадження ефективної схеми мотивації передусім залежить від компетентності менеджера з персоналу та менеджерів компанії, від їх теоретичної підготовки і практичних навичок.

Запроваджуючи систему винагород, потрібно пам'ятати, що занадто малі їх розміри можуть розчарувати працівника і не стимулюватимуть його до роботи. Важливо не заохочувати всіх працівників однаково. Щоб підкріплення поведінки було ефективним, заохочення повинні ґрунтуватися на результатах роботи. Однакове заохочення всіх працівників буде стимулювати середніх або поганих робітників та ігнорувати високу продуктивність кращих працівників. А відсутність заохочування стосовно працівника, що відрізнився, може привести до того, що наступного разу він виявить менше заподатливості для досягнення високого результату. Мотивація працівників підвищується, якщо вони бачать, як досягнення цілей підрозділу й організації допомагає їм у досягненні їхніх власних цілей, а також якщо вони попередньо проінформовані, що повинні робити, щоб одержати винагороду. Успішний вплив на трудову мотивацію персоналу неможливий без регулярного зворотного зв'язку у вигляді оцінки ефективності цих впливів.

Важливими завданнями вдосконалення розрахунків з оплати праці є:

- прискорення науково-технічного прогресу;
- механізація трудомістких робіт;

- оптимізація використання трудових ресурсів;
- зменшення втрат робочого часу.

Справедлива оплата працівників повинна залежати безпосередньо від результатів праці, а головне – впливати на його показники, стимулювати розвиток виробництва, ефективність роботи, підвищення кількісних і якісних результатів праці.

Від обліку оплати праці залежать повнота, якість і своєчасність розрахунків із робітниками з оплати праці труда. До вдосконалення організації обліку оплати праці підприємства повинні підходити обґрунтовано, враховуючи передовий досвід.

Бухгалтерський облік повинен забезпечувати точний розрахунок заробітної плати кожного робітника відповідно до навантаження та якості виконання роботи, які виступають формами і системами його оплати, правильний підрахунок утримань із заробітної плати, контроль використання часу і виконання норм виробітку фонду заробітної плати, правильне нарахування і розподіл відрахувань на соціальне страхування і відрахування у Пенсійний фонд України (ЄСВ).

Спростити систему обліку нарахувань та відрахувань на сьогоднішній день неважко, адже є безліч обчислювальних програм, за допомогою яких усю роботу можливо виконувати в автоматичному режимі, узагальнюючи облікову інформацію в розділах, необхідних для контролю, управління та складання бухзвітності.

Інформаційна база за комп'ютерної форми обліку забезпечує єдність за рахунок одноразового введення інформації для обробки дає можливість отримати всі необхідні вихідні дані, які формуються там у вигляді інформаційних масивів. За автоматизованої форми обліку необхідно використовувати документи належної і затвердженої форми, на кожному з яких виділенні зони для кодування. Такі документи заповнюють чітко у відповідних графах. Ведення такої нормативно-довідкової інформації, підтримання її в робочому стані в умовах автоматизації обліку є важливим обов'язком робітників бухгалтерії. Некоректне або несвоєчасне подання даних або їх змін призводить до цілої серії помилок і порушень та веде за собою невиконання автоматичних розрахунків бухгалтерії щодо оформлення і перерахунків.

Удосконалення обліку розрахунків неможливе без удосконалення контролю оплати праці, оскільки він відіграє важливу роль у системі як внутрішнього, так і зовнішнього контролю господарської діяльності підприємства. Це пов'язано з тим, що облік праці і заробітної плати є трудомістким, потребує уваги і сконцентрованості, має багато однотипних операцій, здійснення яких потребує багато часу. Організуючи систему внутрішнього контролю на підприємстві, потрібно дотримуватися системного підходу, що забезпечує його найбільшу результативність та визначає раціональність контрольної діяльності.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З МЕТОЮ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

О.А. Літвинчук, магістр гр.МгОП-22

Науковий керівник: О.П. Атамас, к.е.н, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Аграрний сектор є важливою складовою сучасної економіки, оскільки він відіграє вирішальну роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни та постачанні сировини для різноманітних галузей промисловості. Водночас, сільськогосподарські підприємства, що діють у цій галузі, систематично зіштовхуються зі складністю обліку податкових зобов'язань. У цьому контексті інформаційні системи та обчислювальні технології виявляються необхідними та важливими інструментами для оптимізації та спрощення процесів ведення податкового обліку на сільськогосподарських підприємствах.

Сучасні інформаційні системи у сільському господарстві пропонують багатоаспектний підхід до спрощення процесів оподаткування. Вони забезпечують автоматизацію обліку доходів та витрат, ведуть електронну базу даних, що містить інформацію про об'єкти оподаткування, а також надають можливість невідкладно реагувати на зміни та нововведення в законодавстві.

Системи управління фінансами та обліку в сільському господарстві спроможні точно визначити податкові зобов'язання, враховуючи різні аспекти діяльності аграрних підприємств, такі як види вирощуваних культур, площі земельних ділянок, кількість працівників та багато інших факторів. Це допомагає уникнути помилок та непорозумінь у роботі з податковим обліком.

Завдяки інформаційним технологіям, сільськогосподарські підприємства можуть також впроваджувати оптимізаційні стратегії для зменшення податкових витрат, включаючи в себе ефективне використання податкових стимулів та вивчення різних режимів оподаткування.

Однією з фундаментальних можливостей інформаційних технологій є аналіз фінансових даних, який дозволяє визначити оптимальний податковий режим для конкретного сільськогосподарського підприємства. Цей аналіз може включати вибір між спрощеною системою оподаткування та загальною системою, з урахуванням різниці в податкових ставках та податкових зобов'язаннях. Крім того, інформаційні технології допомагають визначити найбільш вигідний час для здійснення податкового платежу, щоб максимізувати ліквідність підприємства та уникнути надмірних фінансових витрат. Значимою перевагою використання інформаційних технологій в податковому обліку є також можливість вчасної подачі звітності. Завдяки цифровим системам, сільськогосподарські підприємства можуть легко та швидко підготувати необхідні документи та автоматично відправити їх у відповідні органи.

Зниження податкових витрат також досягається завдяки податковому плануванню. Інформаційні системи дозволяють створювати детальні податкові

плани, в яких розглядаються всі можливості для зменшення податкових витрат, що включає в себе отримання податкових кредитів, знижок та інших переваг, які надаються законодавством.

Необхідно також зазначити, що інформаційні технології роблять податковий облік більш прозорим та контрольованим. Системи електронного обліку дозволяють не лише створювати дані, але і зберігати їх в електронному вигляді, що робить процес обліку більш стійким до втрати інформації.

За допомогою інформаційних технологій можливо автоматизувати бухгалтерський облік та звітність, спрощуючи ведення податкової документації та запобігання утворення помилок. Це мінімізує ризик податкових перевірок та супроводжується зменшенням можливих фінансових санкцій, які можуть виникнути внаслідок неправильного обліку податкових зобов'язань.

За важливістю сільськогосподарських підприємств у структурі національної економіки, необхідно підкреслити, що в сучасних умовах їх діяльність вимагає більш складного та об'ємного процесу обробки інформації. Це стосується багатьох інших аспектів управління, включаючи ресурсне планування, виробництво, логістику та взаємодію з ринками, що надалі впливає на оподаткування. Інформаційні технології, окрім цілей податкового обліку, можуть використовуватися для підвищення ефективності цих процесів.

Однією з важливих переваг інформаційних технологій є їх здатність до збору та аналізу великих обсягів даних. За допомогою аналітичних інструментів, сільськогосподарські підприємства можуть здійснювати прогнозування врожаїв, визначати оптимальні моменти для закупівлі агрохімікатів та інших ресурсів, а також адаптувати виробництво до змін на ринках. Такі дії створюють умови, в яких сільське господарство може бути більш конкурентоздатним та допомагають знизити витрати.

Популяризацію сільськогосподарських технологій та "Сільського господарства 4.0" необхідно підкреслити в контексті використання інформаційних технологій [1]. З впровадженням сучасних систем моніторингу, роботизації та IoT (Інтернету речей), сільськогосподарські підприємства стають більш підготовленими до викликів сучасного ринку та забезпечують сталість виробництва.

Усе це свідчить про те, що використання інформаційних технологій на сільськогосподарських підприємствах – це не просто облік податків, а повноцінна стратегічна ініціатива, яка впливає на всі сфери діяльності галузі. Інвестування у ці технології стає важливою умовою для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору та зміцнення його позицій на світовому ринку.

Література:

1. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfer-tehnologiy/2020/08/26.08/tssr-2-silске-gospodarstvo.docx> (дата звернення: 19.10.2023).

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

І.П.Мартинюк, магістр

Науковий керівник: А.В.Міньковська, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сьогодні середовище функціонування малих підприємств характеризується високою динамічністю змін, спричинених нестабільною політичною, соціальною та економічною ситуацією, зростаючою конкуренцією, низьким рівнем рентабельності тощо. Підприємства постійно прагнуть досягти поставлених цілей діяльності. Однак на них впливає значна кількість різних небезпек, як внутрішніх так і зовнішніх. І в першу чергу вони загрожують економічній стійкості підприємства, тому важливо мати концепцію протидії цим загрозам, тобто систему безпеки підприємства.

Система безпеки підприємства не має точного формулювання й для різних підприємств являє собою комплекс певних заходів і способів з метою збереження їх стійкості й конкурентоспроможності в умовах ринкової економіки. У таких умовах підприємствам потрібно знаходити нові комбінації до ведення бізнесу, найбільш ефективно використовувати активи з метою збільшення власної економічної стійкості й конкурентоспроможності. Одним із головних потенційних джерел збільшення прибутковості господарюючого суб'єкта може вважатися високоефективна система внутрішнього контролю

В економічній літературі наразі не склалося однозначного трактування поняття контролю взагалі і внутрішнього контролю зокрема. Так, у перекладі із французької «контроль» означає перевірку чого-небудь. У «Великому економічному словнику» контроль визначається як «система спостережень і перевірки відповідності процесу функціонування керованого об'єкта прийнятним управлінським рішенням, виявлення результатів управлінських впливів на керований об'єкт». Серед різних видів контролю особливе місце займає внутрішній контроль. Внутрішній контроль глибоко проникає у функції менеджменту, організаційну діяльність підприємства, забезпечує інформацією про якість управлінської діяльності, представляє керівництву дані аналізу, оцінки, рекомендації, поради, а також фінансові прогнози щодо об'єктів, які перевіряються

І.А. Белобжецький визначає контроль як самостійну функцію управління всередині підприємства, що має особливу сферу дії і специфіку. При цьому внутрішньогосподарський контроль відрізняється точністю і глибиною, оскільки проводиться там, де знаходиться центр управління виробництвом.

М.Д. Корінько, вважає, що контроль - система заходів, організованих керівництвом підприємства, що здійснюються з метою найбільш ефективного виконання усіма працівниками своїх обов'язків при здійсненні господарських операцій. Внутрішній контроль визначає законність цих операцій та їх економічну доцільність для підприємства.

Л.В. Гуцаленко у якості суб'єктів внутрішнього контролю автор виділяє бухгалтерську, фінансову, інші функціональні служби підприємств та об'єднань у межах встановленої компетенції або працівника чи учасника (власника) підприємства, що здійснює контрольні дії при виконанні покладених на нього обов'язків або тільки на підставі відповідних прав.

З точки зору А.К. Макальської система внутрішнього контролю включає в себе систему бухгалтерського обліку, контрольне середовище й окремі засоби контролю. До окремих засобів контролю може бути віднесена робота внутрішніх контрольних служб.

На основі тлумачень терміну «внутрішній контроль» такими вченими, як І.А. Белобжецький, М.Д. Корінко, Л.В. Гуцаленко, А.К. Макальська маємо власне визначення внутрішнього контролю, як процесу, який сприяє зменшенню схильності до будь-якого ризику для досягнення підприємством власної мети і цілей.

Внутрішньогосподарський контроль малого підприємства у вузькому розумінні являє собою контрольну діяльність в аспектах:

- визначення фактичного стану чи дії об'єкту контролю;
- порівняння фактичних даних з базою для порівняння, яка прийнята на підприємстві;
- визначення місця і причин відхилень, оцінка їх впливу на аспекти функціонування підприємства.

Внутрішній контроль включає в себе певний набір елементів, які визначаються характером управління і об'єднані з механізмом функціонування підприємства в єдине ціле. І. С. Богданович виділяє у структурі внутрішнього контролю три складові елементи: контрольне середовище; систему бухгалтерського обліку підприємства; процедури контролю. О. Є. Орлова додає ще два елементи: інформаційне забезпечення й техніку контролю.

Слід зауважити, що в наш час проблема створення ефективно функціонуючої системи внутрішнього контролю на малих підприємствах далека від вирішення, незважаючи на всю її актуальність. Малі підприємства, що мають недоліки в організації системи внутрішнього контролю, несуть серйозні фінансові втрати, а підприємства, які приділяють серйозну увагу внутрішньому контролю, мають кращий результат і у виробничо-господарській, і у фінансовій діяльності. Багато керівників підприємств починають розуміти необхідність добре налагодженої системи внутрішнього контролю.

Внутрішній контроль — це складна діяльність, яка вимагає певної координації. Різноманіття об'єктів і предметів контролю, їх функціональні розходження визначають необхідність пошуку універсальної структури й організації контрольної діяльності. В економічній літературі сьогодні немає загальноприйнятого визначення поняття форми внутрішнього контролю й загальновизнаної класифікації його форм, у порівнянні, наприклад, з формами бухгалтерського обліку.

На нашу думку, створити ефективну систему внутрішнього контролю вкрай складно. Це пов'язано, по-перше, з організаційними труднощами; по-

друге, з високими професійними вимогами, що пред’являються до працівників системи внутрішнього контролю, які повинні мати кваліфікацію принаймні не нижче кваліфікації осіб, діяльність яких перевіряється.

Система внутрішнього контролю має більше можливостей для ефективного здійснення із залученням керівників різних підрозділів, оскільки:

– по-перше, саме вони більше за інших зацікавлені в досягненні цілей підприємства й результативності його діяльності;

– по-друге, для них немає необхідності вникати у специфічні питання організації виробництва й реалізації продукції — вони професійно інформовані про це.

Таким чином, при здійсненні контрольних процедур власними силами суб’єкт малого підприємства може вирішити усі проблеми швидко й оперативно.

Результат проведеного дослідження підтверджує те, що на кожному підприємстві, в тому числі і на малому, повинна бути створена й функціонувати система внутрішнього контролю, призначена виявляти та попереджати недоліки у стані безпеки, надійності й ефективності роботи підприємства, підвищувати якість діяльності на всіх етапах виробничого циклу економічного суб’єкта, ефективно забезпечувати процес виробництва продукції (товарів, робіт, послуг).

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

С. Покидько, магістр гр МгОП-22

Науковий керівник О. Атамас, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Основою ефективного функціонування сільськогосподарського підприємства в ринковій економіці є раціональне використання матеріальних ресурсів. Процес реформування земельних відносин та системи бухгалтерського обліку в аграрній сфері виробництва потребує отримання оптимальної та неупередженої інформації про стан та використання запасів.

Започатковане реформування системи бухгалтерського обліку запровадило суттєві зміни в процесі організації та методології обліку запасів, які базуються на застосуванні міжнародних стандартів.

Для аналізу визначень поняття «запаси», наведемо порівняльну таблицю 1.

Порівнюючи термін «запаси» можна стверджувати, що визначення «запаси» за міжнародними та вітчизняними стандартами бухгалтерського обліку мають аналогічний зміст.

Основний критерій віднесення активів до запасів — мета, з якою вони утримуються. Тому будь які необоротні активи які підприємство утримує для продажу, також вважається запасом [3].

Порівняння визначення «запаси» в нормативних документах

Нормативний документ	Визначення
НП(С)БО 9 «Запаси» [1]	Запаси - активи, які: а) утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності; б) перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; в) утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством
МСБО 2 «Запаси» [2]	Запаси - це активи, які: а) утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу; б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу або в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг
МСФЗ 13 "Оцінка справедливої вартості" [3]	Запаси - це матеріальні цінності, які утримуються в управлінні для подальшого використання в виробництві, наданні послуг, для обробки, або для продажу, у процесі нормальної операційної діяльності

Запаси підприємств у різних країнах мають різну класифікацію:

- в Україні – товари, готова продукція, напівфабрикати, брак у виробництві, незавершене виробництво, малоцінні та швидкозношувані предмети, сировина і матеріали, тварини на вирощуванні та відгодівлі;
- в Німеччині – товари, готова продукція, напівфабрикати, незавершене виробництво, сировина і матеріали;
- в Естонії – товари, готова продукція, незавершене виробництво, сировина і матеріали;
- США – малоцінні та швидкозношувані предмети, сировина і матеріали;
- Франція – готова продукція, незавершене виробництво, напівфабрикати, сировина і матеріали.

У більшості економічно розвинутих країнах класифікація запасів відбувається відповідно до міжнародних стандартів звітності. Але необхідно відзначити, що в кожній компанії можуть бути деякі нюанси та варіації в класифікації запасів в залежності від специфіки їхньої діяльності. Також для внутрішнього управління запасами підприємства можуть використовувати

власні (специфічні) категорії та підкатегорії відповідно до власних особливостей виробничих процесів.

Запаси є важливою частиною активів сільськогосподарського підприємства, і їх правильний та облік відповідно до прийнятих стандартів та ефективне використання дозволяє ефективно управляти запасами, уникати зайвих витрат та забезпечувати неперервність виробничого процесу. Також, правильна організація обліку запасів має велике значення для визначення вартості продукції та розрахунку фінансового результату.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси". Редакція від 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2) «Запаси». Редакція від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості». URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/IFRS-13_ukr_2016.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОСЛУГ В ІТ-СФЕРІ

*О.В.Чернецька т.к. е. н., доцент, С.Д. Карнаух, магістр
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Діяльність суб'єктів ІТ – підприємництва є достатньо різноманітною і динамічною з огляду на розвиток процесу цифровізації бізнес – процесів. Підтримуємо думку, що «активне впровадження цифрових технологій в різноманітні сфери життя та сектори економіки призводить до зростання кількості замовлень щодо розробки програмного забезпечення, його впровадження» [3].

Суб'єктами підприємництва в ІТ-сфері можуть бути ІТ-компанії, резиденти «Дія – Сіті» (лише юридичні особи), фізичні особи-підприємці та інші підприємства з відповідним кодом КВЕД із груп 62 «Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність», 58 «Видання програмного забезпечення» та 63 «Надання інформаційних послуг». Діяльність ІТ-сфери вимагає ведення обліку та є об'єктом оподаткування.

Вчені виділяють ІТ-послуги, ІТ-продукт та ІТ-аутсорсинг. ІТ-послугу фахівчиня Габріела Лоскоріх у своїх дослідженнях трактує у випадку «якщо ІТ-підприємство лише надаватиме послуги з розроблення програмного забезпечення» [2], тоді як ІТ-продукт має на увазі, «якщо предметом договору є продаж програмного продукту» [2]. Створення ІТ – продукту передбачає передачу права на його використання замовнику, але часто вимагає надалі технічного супроводу процесу використання розробленого ІТ – продукту, тобто ІТ-консалтинг є логічним продовженням взаємовідносин ІТ-компанії з замовником.

Взаємовідносини між суб'єктами ІТ – підприємництва та замовниками в частині надання ІТ - послуг будуються на основі договору, де, окрім традиційних складових, виокремлюється предмет договору: або надання ІТ - послуги (з розробки програмного забезпечення), або створення ІТ – продукту (постачання програмного забезпечення), або поєднання обох варіантів. Факт надання ІТ - послуги зазвичай оформлюють Актом виконаних робіт та наданих послуг, передачу розробленого ІТ – продукту – Актом приймання - передачі програмної продукції.

Специфікою процесу надання ІТ-послуг є використання конфіденційної інформації щодо діяльності суб'єкта ІТ-підприємництва в процесі створення програмного забезпечення відповідно до вимог і побажань замовника, а також володіння конфіденційною інформацією після створення унікального програмного забезпечення. Отже, суб'єкти ІТ-підприємництва мають побудувати взаємодовірчі відносини з замовниками послуг. Факт довіри між контрагентами, зазвичай, оформлюється NDA-угодою, тобто договором про нерозголошення комерційної таємниці.

Суб'єкти ІТ-підприємництва можуть також бути споживачами послуг з необхідністю їх документального оформлення. ІТ-компанії можуть здійснювати діяльність в результаті праці найманих працівників, співпраці з фізичними особами-підприємцями, а також за договорами цивільно - правового характеру з фізичними особами та за гіг-контрактами з резидентами «Дія-Сіті». Гіг - контракт – це цивільно - правовий договір, за яким гіг - спеціаліст зобов'язується виконувати роботи та надавати послуги відповідно до завдань резидента «Дія - Сіті» як замовника, а резидент «Дія - Сіті» зобов'язується оплачувати виконані роботи та надані послуги і забезпечувати гіг - спеціалісту належні умови для виконання робіт чи надання послуг, а також соціальні гарантії. Через можливість проєктного залучення найбільш поширеною формою співпраці в ІТ - індустрії є цивільно - правові договори з ФОПами. ІТ - компанії сплачують винагороду за виконану роботу, підтверджену актами виконаних робіт (наданих послуг).

Вчені Олена Лаговська та Габрієла Лоскоріх аналізують особливості обліку створення нематеріального активу за замовленням. Зокрема, вчені наголошують, що необхідно відобразити перехід «права власності нематеріального активу на підставі договору, в якому повинен обов'язково бути визначений момент та умови переходу права власності й визначена його вартість» [1].

Організацію облікового забезпечення процесу надання ІТ - послуг може бути забезпечено різними шляхами з огляду на потреби ІТ - підприємця та можливості оптимізації податкового навантаження. Організація обліку може бути реалізована шляхом введення в штат посади фахівці з обліку та оподаткування. Вчені пропонують організувати облік процесу надання ІТ - послуг на умовах аутсорсингу.

Таким чином, діджиталізація бізнес-процесів зумовлює підвищення попиту на ІТ - послуги, яким притаманні специфічні особливості, що вимагає

якісного документального оформлення та облікового забезпечення. Специфіка процесу надання ІТ - послуг має бути оформлена у первинних документах. Різноманітність ІТ - послуг відбивається у відповідних методичних аспектах та порядку відображення інформації на рахунках обліку.

Література:

1. Лаговська О. А., Лоскоріх Г. Л. (2020) Формування облікової політики ІТ-підприємств. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*, №19, 108-113. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/19-2020/lagovska.pdf> (дата звернення 05.10.2023)

2. Лоскоріх Г.Л. (2021) Характерні риси діяльності ІТ-підприємств: обліковий аспект. *Проблеми системного підходу в економіці*, (3(83)), 72-77. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/3_83_2021_ukr/12.pdf (дата звернення 05.10.2023)

3. Петрук О. М., Грабчук І. Л. (2021) Організація обліку ІТ-компаній: вплив цифровізації. *Ефективна економіка*, (9). URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/9_2021/19.pdf (дата звернення 05.10.2023)

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТФОРМ

*О.Одношевна, к.е.н., доцент, І. Кислиця магістр
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Сучасне ведення успішного бізнесу неможливе без інноваційних підходів. Так інноваційний облік не став виключенням, адже сьогодні ринок пропонує безліч електронних продуктів, які слугують поштовхом до простого, сучасного та легкого ведення обліку. Слід зазначити, що такі активи, як основні засоби є ключовими для функціонування майже кожного підприємства, а особливо господарств сільськогосподарської галузі. Основні засоби слугують джерелом зберігання, виробництва та реалізації готової продукції. Облік основних засобів – це процедура документального відображення процесу надходження, зберігання, використання, реалізації та ліквідації. Інноваційний облік основних засобів – це сучасні підходи до відображення у фінансово-господарській діяльності руху основних засобів із використання сучасних електронних платформ. Слід зазначити, що якісний інноваційний облік є неможливим без якісно проведеного аналізу, тому розкриття в темі статті аналітичних аспектів є невід’ємною її складовою. Отже зазначимо, що на сьогодні інноваційний облік і аналіз основних засобів є актуальною темою, яка потребує більш детального розкриття [1].

Інноваційний облік неможливий без діджитал технологій і саме впровадження останніх у виробничий процес дозволяє оптимізувати не тільки сам облік, а і дає можливості для ретельного аналізу діяльності. Так на думку Тенюх З. І., Пелех У.В.: «Сучасні комп’ютерні програми значно полегшують процес ведення бухгалтерського обліку, враховуючи той спектр програмного забезпечення, який пропонується: від калькуляторів до автоматизованих

реєстрів та форм звітності. Для ефективного впровадження в різних сферах бізнесу цифрових технологій бухгалтерського обліку, управлінському персоналу варто застосовувати комплекс заходів, а саме:

- дотримання техніко-економічних вимог встановлення цифрових технологій;
- фінансову та ресурсну відповідність нововведенням;
- підвищення професійної компетентності виконавців бухгалтерських операцій; – дотримання стратегії розвитку компанії;
- забезпечення зворотного зв'язку від користувачів цифрової інформації»[2].

Тенюх З. І., Пелех У.В. говорять, що: «обробка даних за допомогою цифрових технологій відбувається швидше та дає змогу уникати помилок, що часто виникають саме при опрацюванні документів вручну. Також використання цифрових технологій дає змогу швидко відшукати інформацію, необхідну в даний момент часу. Це особливо стає актуальним у сучасну епоху діджиталізації, адже від швидкості прийняття виважених рішень багато в чому залежить успіх підприємства загалом» [2].

Спираючись на думки багатьох вітчизняних та іноземних науковців-практиків, констатуємо, що впровадження інноваційного обліку в контексті основних засобів можливе за наступною процедурою. А саме, що інноваційний облік основних засобів базується на таких основних позиціях, як аналіз пропозиції на ринку автоматизованих продуктів, підбір оптимальної, а також безпосередній перехід ведення діяльності на нову діджитал платформу.

Запорукою правильного ведення обліку та відображення у звітності основних засобів є цифровізація облікового простору. Цифровий простір прискорює обліковий процес, мінімізує можливість виникнення помилок, узагальнює результати від першої події (оприбуткування об'єктів основних засобів) до останньої (відображення їх в звітності). Активного розвитку та системного впровадження у діяльність підприємств сьогодні мають такі відомі автоматизовані програми, як «AgriAnalytika», «MeDoc», «BAS Бухгалтерія» та ін. Дані продукти вже добре зарекомендували себе на ринку, що стало проривом у збільшення інноваційного розвитку саме обліку.

Проаналізувавши потреби обліку основних засобів саме сільськогосподарських підприємств, дійшли висновки, що такий інноваційний продукт вітчизняного виробництва, як «AgriAnalytika» є найбільш прийнятним, оскільки має відповідний модуль.

сучасний інноваційний електронний продукт АгріБухгалтерія (AgriAnalytika) повністю відповідає вимогам та нормативам ведення обліку основних засобів, дуже простий і зручний у використанні, не потребує тривалого вивчення та ознайомлення. При використанні запропонованого продукту, сільськогосподарське підприємство зможе удосконалити процедуру ведення обліку та вивести його на новий інноваційний рівень.

Література:

1. Назарова К. О., Мойсеєнко О. М. (2020). COVID-криза як драйвер диджиталізації бухгалтерських процедур // Бізнес-Інформ. 2020. № 6. С. 227–234. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform_2020-6_0-pages-227_234.pdf.

2. Тенюх З. І., Пелех У.В., Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку // Економіка і суспільство. Випуск 41. 2022рр.

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ І НАПРЯМИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

*В.Панченко-Терещенко, студент гр. МгОП-1-23
Науковий керівник: О. Атамас, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Невід’ємною частиною діяльності підприємства є його фінансове і матеріальне забезпечення. Так, для провадження виробничого процесу, будь-яке підприємство повинно мати основні засоби, які характеризуються певною структурою та складом для здійснення виробництва. Для отримання прибутку та підтримки достатнього рівня конкурентоспроможності підприємства проводять аналіз ефективності використання основних засобів, а також виявляють причини і фактори, які впливають на їх зміни.

Актуальність теми, на мою думку, буде постійною, доки матеріальне забезпечення буде приймати участь у виробництві. Від ефективності використання основних засобів залежить прибутковість, можливості економії та отримання більших результатів за менших вкладень, прискорення виробничого процесу, підвищення якості продукції, можливість застосування інноваційних методів виробництва, що в свою чергу призведе до більшої зацікавленості зі сторони покупців та багато інших можливостей, які може надати ефективне використання основних засобів підприємства.

Досліджуючи питання, ми ставили на меті відображення головних аспектів ефективності використання основних засобів.

В НПСБО 7 «основні засоби - матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

В економіці основні засоби визначаються як синонім поняття основних фондів і як матеріальні цінності, що використовуються в якості засобів праці, які діють у незмінній натуральній формі протягом тривалого періоду часу і втрачають свою вартість частинами.

Значення економічного аналізу основних засобів визначається посиленням їх впливу на зміни в економіці країни і кожної галузі окремо. Як

основа техніко-економічного потенціалу і майнового комплексу суб'єктів ринку ці активи повинні забезпечувати реалізацію фінансових і соціально-економічних завдань, а також модернізацію підприємств. Ефективне використання основних засобів сприяє збільшенню виробництва необхідної суспільству продукції, підвищенню віддачі створеного виробничого потенціалу і більш повному задоволенню потреб населення, поліпшенню балансу обладнання, зниженню собівартості продукції, зростанню рентабельності виробництва тощо.

Оптимізація використання основних виробничих засобів багато в чому залежить від наявності обґрунтованої системи показників оцінювання, яка містить вартісні та натуральні показники.

В цілому, аналіз використання основних засобів проводять за такими способами:

- аналіз структури;
- аналіз технічного стану;
- аналіз утримання;
- аналіз техніко-економічних показників використання.

Таким чином, існуючі підходи до аналізу ефективності використання основних засобів досить різноманітні, але в переважній більшості ґрунтуються на грошових показниках.

Використання в аналітичних розрахунках показників таких, як відновлення й вибуття основних засобів, їх вартості на кінець і на початок періоду, відповідно, не дає можливості повною мірою порівнювати ці показники та робити висновки. З метою усунення цього недоліку їх застосовують у комплексі з показником відновлення основних засобів, який розраховується як відношення вартості основних засобів, які вибули у звітному періоді, до вартості основних засобів, які були введені у звітному періоді. Значення показника рівня відтворення менше одиниці свідчить про інтенсивне оновлення підприємством своїх виробничих засобів.

Показник зносу основних засобів характеризує рівень зношеності основних засобів, а його аналіз у динаміці дає змогу спостерігати ефективність їх відтворення. Тенденція до зменшення показника свідчить про оновлення основних засобів.

Фондовіддача характеризується обсягами продукції, що припадає на 1 грн вартості основних виробничих засобів. Фондомісткість є величиною, оберненою до фондівіддачі, характеризується вартістю основних виробничих засобів, які припадають на 1 грн вартості продукції. Фондоозброєність основних засобів характеризується відношенням вартості основних засобів до чисельності промислово-виробничого персоналу. Показник рентабельності основних виробничих засобів – це відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості основних засобів.

Таким чином, наведені групи показників ефективності використання основних засобів дають змогу оцінити наявний технічний стан основних

засобів та визначити інтенсивність їх оновлення, а також оцінити використання всієї їх сукупності, яка характеризує кінцевий результат їх використання.

Сучасні підходи до здійснення аналізу основних засобів не враховують особливостей їх використання у діяльності підприємств різних галузей і тому прийняття управлінських рішень не повністю забезпечується достовірною інформацією. Для удосконалення методики аналізу ефективності формування та використання основних засобів підприємства доцільно використовувати аналіз фінансових коефіцієнтів, який базується на розрахунку співвідношення різноманітних абсолютних показників фінансової діяльності підприємства між собою. В процесі використання цієї системи визначаються різноманітні відносні показники, що характеризують окремі результати функціонування основних виробничих засобів та ступінь їх впливу на загальний рівень фінансового стану підприємства.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ, МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Д. Петрова, здобувач гр. МгОП-1-23

Науковий керівник: О. Атамас, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У даному дослідженні розглянуто важливість організації та методики обліку, контролю та аналізу фінансових інвестицій на підприємствах. Фінансові інвестиції в сучасному бізнес-середовищі є ключовим чинником для досягнення стратегічних цілей та забезпечення фінансової стійкості підприємства. У тезах розглядаються основні аспекти організації та ведення обліку інвестицій, методи контролю інвестиційних активів та аналіз їх впливу на фінансову ефективність підприємства. Представлені методи та практичні рекомендації сприяють оптимізації управління фінансовими інвестиціями та забезпечують сталого росту підприємства.

У сучасних умовах глобалізації та зростання конкуренції підприємства стикаються із необхідністю забезпеченням ефективного управління фінансовими ресурсами. Фінансові інвестиції в активи, цінні папери, нерухомість та інші види активів стають промисловим інструментом для досягнення стратегічних цілей і забезпечення сталого розвитку підприємства.

Податковим кодексом України визначено такі види фінансових інвестицій:

1) прями інвестиції – господарські операції, що передбачають внесення коштів або майна в обмін на корпоративні права, емітовані юридичною особою при їх розміщенні такою особою;

2) портфельні інвестиції – господарські операції, що передбачають купівлю цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку або біржовому товарному ринку [1; 2].

Планування фінансових інвестицій є важливим аспектом у формуванні подальшої стратегії розвитку. Підприємство має визначити свої фінансові цілі, що включають у себе дохідність, ризик та терміни інвестицій. Підприємство має розробити стратегію інвестування, яка вирішить, як досягти цієї цілі. У цей процес входять вибір видів інвестицій, видів фінансування, диверсифікація інвестиційного портфеля тощо.

Пошук і вибір інвестиційних об'єктів, які відповідають стратегії і цілям підприємства є важливим етапом у визначенні напрямку фінансових інвестицій на підприємстві. Це може включати в себе аналіз ринків, аналіз показаних об'єктів інвестування та оцінку їх потенціалу.

Важливо збалансувати джерела фінансування та вартість капіталу через розробку плану фінансування для інвестицій, включаючи власні кошти, залучення боргових коштів через кредити або зобов'язання, або залучення зовнішніх інвесторів.

Облік фінансових інвестицій на підприємстві визначає бухгалтерський облік, що включає в себе фіксацію всіх інвестицій на балансі підприємства відповідно до бухгалтерських стандартів (наприклад, МСФЗ або GAAP). Це означає, що інвестиції реєструються за їхньою початковою вартістю та оцінюються на засадах дії стандартів.

Регулярна оцінка вартості інвестицій для визначення їхньої поточної ринкової вартості є важливим аспектом регулювання інвестиції. Це може бути виконано згідно з ринковими цінами, методами оцінки або з використанням інших критеріїв.

Постійний моніторинг ризиків, пов'язаних з інвестиціями, таких як ринковий ризик, кредитний ризик або ліквідність, що включає в себе стеження за змінами в інвестиційному портфелі управління та вживання заходів для ризиків є великим аспектом в організації і методиці обліку, контролю та аналізу фінансових інвестицій на підприємстві.

Аналіз доходності інвестицій, включаючи такі показники, як рентабельність інвестицій (ROI), чиста поточна вартість (NPV), внутрішня норма прибутку (IRR) допомагають визначити, чи інвестиції виправдовують себе [1; 3].

На основі результатів аналізу підприємство приймає рішення щодо збереження або продажу інвестицій. Це може включати ребалансування портфелю або реалізацію прибутку з інвестицій.

Підприємство підготовляє фінансову звітність, яка включає в себе інформацію про стан фінансових інвестицій та їх вплив на фінансовий стан підприємства. Ця інформація включається в річні фінансові звіти та звіти для інших цікавих сторінок, таких як інвестори та регулятори. Також підприємство має надавати інформацію про інвестиції зацікавленими сторонами через фінансові звіти, презентації та комунікації з інвесторами та аналітиками.

Організація і методика обліку, контролю і аналізу фінансових інвестицій є важливими компонентами ефективного управління фінансами на підприємствах. Комплексний підхід до управління інвестиціями на основі досягнень стратегічних цілей, оптимізації ризиків та забезпечення сталого ризику допоможе збалансувати та забезпечити ефективний розвиток підприємства. Розробка чіткої стратегії та впровадження сучасних методів управління інвестиціями є завданням для підприємств у сучасних умовах.

Література:

1. Yelisieieva O.K., Bieloziertsev, V.S. (2021) Upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu ta faktory vplyvu na yii yakist. European Journal of Management Issues. №29 (1), P. 3 – 11.

2. Організація і методика обліку фінансових інвестицій на підприємстві. Теорія та практика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf2203/5/1.pdf>

3. Організація обліку фінансових інвестицій на підприємстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/137.pdf

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

*О. Ткаченко, к.е.н., доцент, К. Полтавець, здобувачка гр. МгОП-1-22
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Тваринництво належить до однієї з провідних галузей сільського господарства і являє собою комплекс самостійних галузей, від розвитку яких значною мірою залежить рівень забезпеченості потреб населення в продуктах харчування, а легкої і харчової промисловості – в сировині. Проте, галузі м'ясного скотарства та свинарства є і залишаються проблемними в агропромисловому виробництві.

Принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію тваринництва та розкриття її у фінансовій звітності встановлено Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246.

Придбана або вироблена готова продукція тваринництва зараховуються на баланс за первісною вартістю. Формування первісної вартості відбувається залежно від форми надходження готової продукції тваринництва на підприємство (грошові розрахунки, бартер, безоплатне одержання тощо).

Підприємство, відображаючи вартість готової продукції тваринництва у фінансовій звітності, використовує меншу з двох оцінок:

- первісну вартість (історичну собівартість);
- чисту вартість реалізації.

Чиста вартість реалізації – очікувана ціна реалізації активу в умовах звичайної господарської діяльності за вирахуванням витрат на завершення його виробництва та збут.

Відповідно до НП(С)БО 9 Запаси» чисту вартість реалізації визначають за кожною одиницею запасів (найменування за групою або видом) відніманням від очікуваної ціни продажу очікуваних витрат на завершення виробництва та збут. Чиста вартість реалізації використовується для тих видів запасів, ціна яких на дату складання фінансової звітності знизилася або ж вони зіпсувалися, застаріли чи іншим чином утратили очікувану початкову економічну вигоду. Порядок визначення чистої вартості реалізації встановлено наказом Міністерства економіки України та Міністерства фінансів України від 15.12.1999 р. № 149/300.

В інших випадках НП(С)БО 9 Запаси» зміни балансової вартості запасів не передбачає. Таким чином, НП(С)БО передбачає лише уцінку запасів і не передбачає їхню дооцінку.

Нормативно-правові акти, що регулюють питання обліку виробничих запасів:

1) Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010, Верховна Рада України (зі змінами і доповненнями).

2) Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003р. (зі змінами і доповненнями).

3) Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV (зі змінами і доповненнями).

4) Інструкція щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій, затверджена наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. №291 (зі змінами і доповненнями).

5) Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затв. Наказом Мінфіну від 18.11.05 р. №790.

б) Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Мінфіну України від 31.12.99 р. № 318. (із змінами, внесеними відповідно до наказу МФУ № 1176 від 11.12.2006).

Порядок відображення суми податку на додану вартість, яка обчислюється при надходженні та вибутті готової продукції тваринництва, визначено Інструкцією з бухгалтерського обліку податку на додану вартість, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 01.07.97 № 141 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 24.12.2004 № 818).

При організації бухгалтерського обліку готової продукції тваринництва необхідно користуватись законодавчими та нормативними документами України.

Основою бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Цей закон визначає правові засади регулювання, організації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Цей закон поширюється на всіх юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також суб'єкти підприємницької діяльності, яким відповідно до законодавства надано дозвіл на ведення спрощеного обліку доходів і витрат, ведуть бухгалтерський облік і

подають фінансову звітність у порядку, встановленому законодавством.

Відповідно до цього закону бухгалтерський облік ґрунтується на таких принципах: обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історичної собівартості, єдиного грошового вимірника, періодичність.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію тваринництва та розкриття її у фінансовій звітності визначає НП(С)БО 9 «Запаси».

Національні стандарти з обліку були розроблені на основі міжнародних з врахуванням національних особливостей економіки України, тому НП(С)БО 9 «Запаси» має ряд спільних моментів з Міжнародними стандартами фінансової звітності 2 «Запаси», зокрема, щодо умов визнання запасів і основних понять, пов'язаних з ними; рекомендації щодо використання методів оцінки запасів; розкриття інформації про запаси у формах фінансової звітності.

Отже, щоб зберегти об'єктивність оцінки готової продукції тваринництва в умовах цінової нестабільності, вони відображаються в балансі за правилом найнижчої оцінки – у вітчизняному обліку і за чистою вартістю реалізації – в європейських країнах.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК СПОСІБ ГАРМОНІЗАЦІЇ

*І. Приходько, д. держ. упр., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Суттєві способи гармонізації застосовуються для наближення національних стандартів до міжнародних. Прикладом даного процесу є запровадження НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність», які ґрунтуються на МСФЗ. Також останнім часом, відбуваються суттєві зміни в законодавстві щодо ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, які направлені на адаптацію вітчизняного обліку до МСБО та МСФЗ.

Щодо формальних способів гармонізації, свою перевагу віддаємо трансформації фінансової звітності, яка має свої недоліки та переваги (табл.1).

Трансформація – процес перетворення фінансової звітності, що складена за НП(С)БО, у звітність, яка буде відповідати вимогам МСФЗ, тобто це здійснення коригувань звітних форм, що складені попередньо за національними стандартами. Вона здійснюється з урахуванням вимог МСФЗ.

Для трансформації, відповідно до міжнародних стандартів, використовують вже готову звітність, яка сформована за НП(С)БО. Основна робота полягає в здійсненні необхідних коригувань: введення додаткових проводок для доведення статей звітності до величин, за якими вони повинні відображатися у формах звітності відповідно до МСФЗ. При здійсненні коригувань суттєвого значення набуває знання бухгалтером вимог МСФЗ.

Переваги та недоліки процесу трансформації фінансової звітності

Трансформація фінансової звітності	
Переваги	Недоліки
Можливість порівняння трансформованої звітності з міжнародною	Високі вимоги до кваліфікаційного рівня бухгалтера та його знань
Підвищення загального методологічного рівня бухгалтерського обліку	Деякі складності в процесі трансформації (не розуміння принципів відмінностей між вимогами НП(С)БО та МСФЗ щодо критеріїв визнання та підходів до оцінки активів, капіталу та зобов'язань)
Підвищення інтересу з боку іноземних інвесторів	
Скорочення витрат на формування звітності підприємств, що мають іноземні інвестиції	

Для правильного здійснення трансформації, першочерговим є визначення дати першого застосування МСФЗ, що буде відправною точкою для проведення трансформаційних процедур.

Процес коригування за цим методом фінансової звітності можна розділити на три основні блоки: аналіз, здійснення коригувань та формування фінансової звітності (рис.1). В свою чергу, дана система включає в себе такі стадії:

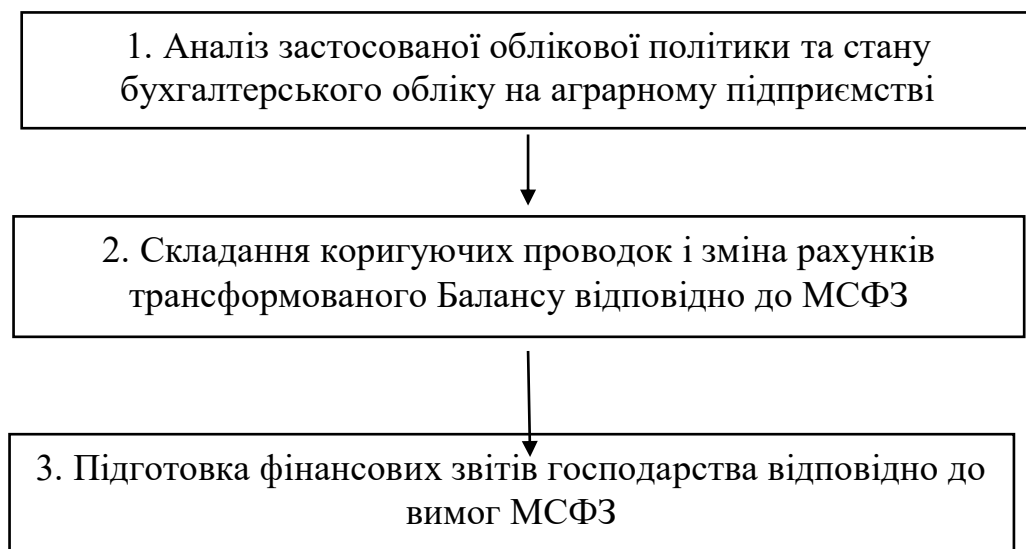

Рис.1. Процес трансформації фінансової звітності підприємства

При переході на міжнародні стандарти головний бухгалтер повинен виконати такі кроки з метою трансформації форм фінансової звітності:

Сформувати аналітичні відомості, в яких наводяться відповідні пояснення і розшифровки до кожних статей звітності з метою правильного перенесення залишків у відповідні рядки звітних форм, також необхідно підготувати оборотно-сальдову відомість за аналітичними й синтетичними рахунками.

Станом на дату переходу необхідно скласти фінзвітність, яка б змогла повністю задовольнити вимоги національних стандартів і до неї можна було б застосувати міжнародні стандарти. Фінансова звітність, яка складена з чітким додержанням всіх вимог національних положень, полегшить процес трансформації і, як наслідок, дозволить уникнути деяких помилок.

Розробити нову облікову політику та здійснити деякі зміни у веденні бухгалтерського обліку на підприємстві. Після чого провести аналіз таких дій на відповідність вимогам МСФЗ.

Провести детальний аналіз активів і зобов'язань підприємства, власного капіталу на предмет відповідності застосовуваних підходів до їх визнання та оцінки.

Згрупувати статті фінзвітності, які заповнені попередньо за принципами національних положень, таким чином щоб вони розкривали потрібну інформацію для користувачів відповідно до передбачених міжнародних вимог. Необхідно зауважити, що на даному етапі буде доцільнішим зробити так, щоб звітні форми, що складені за міжнародними стандартами, відрізнялися від тих, що сформовані за національними положеннями.

6. Сформувати коригуючі проводки й необхідні записи з метою усунення виявлених відмінностей між вимогами міжнародних й національних стандартів під час процесу трансформації звітності.

Література:

1. Жук В.М. До проблем стратегії запровадження МСФЗ в Україні[Електронний ресурс]/ В.М. Жук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. - № 10. – С.16-22. – Режим доступу: <http://zhuk.faaf.org.ua/article-35/>.

2. Лучко М.Р. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / М.Р. Лучко, І.Д. Бенько. – Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2016. – 360 с.

АУДИТ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Н. Роздайбіда, здобувачка гр.МгОПз-1-22

Науковий керівник: О. Ткаченко, к.е.н., доцент

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Офіційне визнання аудиту відбулося в 1993 році після прийняття закону «Про аудиторську діяльність» від 22 квітня 1993 року (який втратив чинність) [1].

Так, ухвалення в квітні 1993 Закону України «Про аудиторську діяльність» надало легітимності цій формі незалежного фінансового контролю і стало імпульсом її інтенсивного розвитку.

Закон «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [2], що вступив у дію з 1 жовтня 2018 року, ґрунтується на положеннях Директиви

2006/43/ЄС та Регламенту 537/ 2014, які регулювали реформу аудиту у 2016 році в країнах ЄС, і посилює вимоги до аудиту і процесу складання та оприлюднення фінансової звітності підприємств. За цей період в Україні сформовано систему незалежного аудиту, подібну тим, що існують в країнах з ринковою економікою.

За період існування аудиторської діяльності на Україні вона підтверджує важливість обов'язкового аудиту. До сфери аудиту належать перевірки, які здійснюються на основі підтвердження достовірності та повноти звітності з метою забезпечення суспільної контрольованості підприємницької діяльності, з'ясування фінансового стану господарюючих суб'єктів, процесів емісії цінних паперів, здачі в оренду цілісних майнових комплексів, приватизації, корпоратизації та інших змін власності, порушення питань щодо визнання господарюючих суб'єктів неплатоспроможними або банкрутами.

Агропромисловий комплекс України є складовою національного господарства та виступає єдиною цілісною виробничо-економічною системою, що об'єднує низку сільськогосподарських, промислових, науково-виробничих і навчальних галузей, спрямованих на одержання, транспортування, зберігання, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції.

Специфіка діяльності сільськогосподарських підприємств вимагає особливих підходів до системи управління, що в свою чергу потребує ефективного контролю за господарською та фінансовою діяльністю та відображенням господарських процесів в системі бухгалтерського обліку та звітності.

Особливості побудови облікової системи підприємств сільського господарства безпосередньо залежить від особливостей його виробничо-господарської діяльності. Бухгалтерський облік та звітність базуються на загальноприйнятих принципах та методиках, однак елементів методу бухгалтерського обліку має певні особливості відмінні від інших галузей національної економіки.

Організація та бухгалтерський облік аграрних підприємств здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3]. Дані бухгалтерського обліку дають достовірну інформацію про доходи і витрати суб'єктів господарювання, що сприяє прийняттю економічно обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності роботи.

В силу специфіки сільськогосподарської галузі аудит має певний ряд особливостей. Особливості пов'язані з характерною для зазначеної галузі сукупності природних та галузевих чинників, що необхідно враховувати на всіх етапах перевірки.

На підприємствах аграрного сектору виділяють головні галузі: рослинництво і тваринництво та допоміжні, підсобні та обслуговуючі виробництва – ремонті майстерні, автотранспорт, млини, масло бійні, консервні цехи, пекарні.

Результати діяльності в рослинницькій галузі залежать від агрокліматичних умов, рівня матеріально-технічного забезпечення, сортової особливості, відповідності районування. Тому для достовірності аудиторських висновків порівнюють результати не поточного року з минулим, а середні дані за 3-5 років.

Особливу увагу аудитор повинен приділити правильності та достовірності відображення інформації стосовно продукції рослинництва, що споживається підрозділами тваринництва як корма або промисловими підрозділами сільськогосподарського підприємства для виробництва кормів в кормоцехах; побічної продукції, яка зменшує фактичну виробничу собівартість (вартість гною).

Фінансово-екологічний аудит визначається, як документальна процедура оцінювання об'єктів аудиту з питань дотримання чинного законодавства про охорону природоохоронного середовища, порядку екологічного управління, перевірки інформації, що відображена в даних бухгалтерському обліку, формах звітності аграрного підприємства. Зазначене проводиться одночасно фінансовим та екологічним аудитором з метою аналізу, оцінки та звіряння даних фінансових та екологічних показників аграрного підприємства.

Фінансово-екологічний аудит дотримання заходів з охорони природного середовища повинен відображати всі етапи від перевірки дотримання нормативних екологічних, бухгалтерських та податкових актів до розробки рекомендацій для покращення їх діяльності [4].

Підтвердження незалежним аудитором фінансової звітності є важливою суспільною місією аудиту як окремого інституту, а на практиці визначає високий рівень прозорості підприємства та забезпечує високий рівень довіри між партнерами по бізнесу, державою та підприємством, менеджментом та власниками, тобто, в широкому розумінні, довіру суспільства до економічної інформації, що наведена у фінансовій звітності підприємства.

Аудиторське обслуговування аграрного сектору має представляти собою не просто одноразове здійснення перевірки фінансової звітності за відповідний звітний рік, а перш за все аудиторське супроводження аграрних суб'єктів господарювання протягом всього періоду діяльності. Це потребує досить близького розміщення аудиторських структур до підприємств, що визначає одну з головних особливостей формування системи незалежного аудиту в галузі [5].

Література:

1. Закон про аудиторську діяльність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3125-12#Text> (16.10.2023)
2. Закон про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (16.10.2023)
3. Закон про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (16.10.2023)
4. Полятикіна Л.І. Аудит в системі аграрного підприємства України. Економіка та суспільство. 2022. № 35. URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1068/1025>
(16.10.2023).

5. Мельничук Б.В. Розвиток аудиторського обслуговування аграрного сектору України. Облік і фінанси АПК. 2023. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/rozvitok-auditorskogo-obslugovuvannya-agrarnogo-sektoru-ukraini.html> (16.10.2023).

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ У ЗУБОТЕХНІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

*Саламашенко І.В. здобувач групи ОП-2-20
Науковий керівник: Одношєвна О.О. к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) у зуботехнічній діяльності є важливим інструментом для ефективного управління фінансами та стратегічного планування. Ця методика надає можливість не лише відстежувати фінансовий стан підприємства, але й аналізувати різноманітні аспекти діяльності, такі як витрати на сировину, оплату праці, податки, амортизацію обладнання та інші важливі показники.

Один з ключових аспектів методики звіту про сукупний дохід - це можливість виокремлення різних джерел доходів та їх взаємодія в контексті забезпечення фінансової стійкості підприємства. Використання цієї інформації управлінням дозволяє усвідомити, які аспекти бізнесу є найбільш прибутковими та належним чином реагувати на зміни у ринкових умовах чи споживацьких вподобаннях [1].

Крім того, важливо враховувати зв'язок між фінансовими показниками та якістю наданих послуг. Звіт про фінансові результати може вказати на те, які види робіт є найбільш вигідними, і допомогти управлінню зорієнтуватися на їхнє покращення та розвиток. Також, відстеження витрат та доходів може виявити можливості для оптимізації процесів та зменшення надмірних витрат.

Складання та використання звіту про фінансові результати допомагає зуботехнічним компаніям ефективно управляти своїми фінансами та досягати стратегічних цілей. Для цього важливо враховувати такі аспекти:

1. Збір та класифікація даних: Коректний збір і класифікація фінансових даних - це важлива початкова стадія. Це включає в себе запис всіх доходів і витрат, а також їх класифікацію відповідно до видів діяльності та рахунків.

2. Аналіз фінансових результатів: Після складання звіту, важливо провести аналіз, щоб зрозуміти, які галузі бізнесу приносять найбільший прибуток, а де можливі покращення.

3. Планування та прийняття рішень: Звіт про фінансові результати допомагає у визначенні стратегії розвитку бізнесу. Це може включати в себе

прийняття рішень щодо інвестицій, збільшення обсягів виробництва або розширення послуг.

4. Внутрішнє та зовнішнє спілкування: Звіт про фінансові результати важливий для комунікації як всередині компанії, так і з зовнішніми стейкхолдерами, такими як інвестори, банки та податкові органи.

5. Відповідність регуляторним вимогам: Звіти повинні відповідати вимогам фінансового законодавства та регуляторів. Важливо вивчити всі вимоги та впровадити їх у практику складання звітів [2].

Існує кілька шляхів вдосконалення процесу складання та використання звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) в зуботехнічній діяльності:

1. Вдосконалення методів аналізу: Важливо розробити і впровадити більш детальні методи аналізу фінансових даних, щоб отримувати більш об'єктивну картину фінансового стану компанії.

2. Планування і бюджетування: Розробка детальних фінансових планів та бюджетів допомагає забезпечити контроль за витратами та доходами.

3. Навчання персоналу: Надання спеціальної підготовки фахівцям, які відповідають за фінансовий облік і складання звітів, є важливим етапом вдосконалення процесу.

4. Застосування ключових показників ефективності (KPI): Визначення та моніторинг KPI допомагають визначити успішність бізнесу і вчасно реагувати на можливі проблеми.

5. Залучення фахівців із фінансів: Розгляд можливості наймати фахівців з фінансової галузі або залучати консультантів для оптимізації фінансового управління.

6. Створення команди для роботи з фінансами: Співпраця між фінансовим відділом і іншими відділами компанії допомагає покращити обмін інформацією та забезпечити кращий аналіз результатів.

7. Впровадження технологій штучного інтелекту (AI) та аналітики даних: Використання AI і аналітики даних може допомогти виявити та прогнозувати тенденції в фінансах, що полегшує прийняття рішень.

8. Перегляд фінансових процесів: Регулярний аудит та огляд фінансових процесів допомагає виявити слабкі місця та забезпечити їх вдосконалення.

9. Впровадження культури фінансової відповідальності: Важливо розвивати у всіх працівників усвідомлення важливості фінансової дисципліни та відповідальності.

Удосконалення процесу складання та використання звіту про фінансові результати в зуботехнічній діяльності сприяє підвищенню ефективності бізнесу, покращенню управління фінансами та сприяє досягненню стратегічних цілей компанії. Звіт про фінансові результати є важливим інструментом для управління зуботехнічним бізнесом, дозволяючи приймати обґрунтовані рішення, спрямовані на підвищення ефективності, прибутковості і якості

наданих послуг. Точне складання та аналіз звіту допомагає досягти успіху в цій галузі.

Література:

1. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України : наказ Міністерства фінансів України від 27 липня 2013 року №635. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

2. 14. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28 березня 2013 року №433. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ. БАЛАНС ЯК ДЖЕРЕЛО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Р.О. Терещенко група ОП-2-20

*Науковий керівник: Одношевна. О.О к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Сучасна Україна поступово наближається до Європейського співтовариства, що створює об'єктивні передумови для жорсткої конкуренції між суб'єктами господарювання. Це призводить до значного зростання попиту на фінансову інформацію про діяльність підприємств, яка важлива як для внутрішніх, так і для зовнішніх зацікавлених сторін.

Фінансова звітність підприємства є основним джерелом даних про його майновий та фінансовий стан, а також результати його господарської діяльності за відповідний період. Саме Баланс надає можливість визначити склад та структуру майнових активів, рівень ліквідності та платоспроможність, наявність власного та запозиченого капіталу та інші важливі показники.

Баланс (звіт про фінансовий стан) є одним із основних фінансових звітів компанії, який надає усім зацікавленим сторонам (інвесторам, кредиторам, керівництву, податковим органам тощо) інформацію про фінансовий стан підприємства на певну дату. Важливою частиною аналізу фінансового стану є розгляд балансу, щоб отримати уявлення про те, як розподілені активи, зобов'язання і власний капітал.

- **Активи:** Показує все, що належить компанії або що їй приносить користь. Активи поділяються на поточні та непоточні (довгострокові).

- **Поточні активи:** Грошові засоби, запаси, дебіторська заборгованість (грошові кошти, які компанія очікує від клієнтів), тощо.

- **Непоточні активи:** Основні засоби, нематеріальні активи, інвестиції, тощо.

- **Зобов'язання:** Показує зобов'язання перед кредиторами та іншими сторонами. Також поділяються на поточні та непоточні.

- **Поточні зобов'язання:** Кредиторська заборгованість, короткострокові позики, тощо.

- Непоточні зобов'язання: Довгострокові позики, векселі, відстрочені податкові платежі, тощо.

- Власний капітал: Це різниця між активами та зобов'язаннями і представляє собою власність власників компанії.

- Після складання балансу можна розрахувати різні показники, які допомагають в аналізі фінансового стану, такі як показники ліквідності, платоспроможності, прибутковості, тощо.

Дата складання: Баланс має дату, на яку він підготовлений. Це важливо, оскільки фінансова ситуація може змінюватися з часом. Його складають на кінець останнього дня звітного періоду.

Також, можна проаналізувати активи, зобов'язання та власний капітал

Аналіз активів:

- Ліквідність: Оцінка того, наскільки швидко компанія може перетворити активи у грошовий еквівалент без втрати вартості. Показники ліквідності (такі як поточне співвідношення та швидке співвідношення) допомагають зрозуміти цей аспект.

-Ефективність використання активів: Потрібно розглядати показники, які дозволяють визначити, наскільки ефективно компанія використовує свої активи для генерації прибутку (наприклад, оборотність активів).

- Якість активів: Потрібно розглянути, чи є велика частина активів у формі запасів, що може призвести до проблем зі збутом.

Аналіз зобов'язань:

- Ступінь фінансового ризику: Потрібно розглянути, наскільки великі частки зобов'язань є відносно власного капіталу. Це може вказувати на рівень ризику для інвесторів.

- Обсяг платежів у майбутньому: Необхідно розглянути непоточні зобов'язання, щоб зрозуміти, які платежі компанія повинна здійснити у майбутньому.

Аналіз власного капіталу:

- Рентабельність власного капіталу (ROE): Це важливий показник, який показує, як ефективно компанія використовує свій власний капітал для генерації прибутку.

- Кредитоспроможність: Оцінка того, наскільки великий капітал може бути втрачений, перш ніж підприємство втратить свою фінансову стійкість.

Оцінка активів, зобов'язань та власного капіталу надає важливу інформацію для управління фінансовою діяльністю та виявлення можливостей для поліпшення. Також, важливо враховувати, що аналіз балансу слід проводити в контексті конкретного бізнесу та його галузі. Розуміння фінансових показників та їх взаємозв'язків дозволяє вчасно реагувати на можливі ризики та використовувати можливості для розвитку. Надзвичайно важливо постійно моніторити фінансовий стан компанії та вчасно коригувати стратегії управління.

Аналіз балансу є важливою складовою ефективного фінансового управління, яка дозволяє приймати обґрунтовані рішення та забезпечує фінансову стабільність та стійкість компанії.

Література:

1. Н. А. Добрянська, Т. С.Поліщук. Бухгалтерський баланс та його аналіз 28.09.2015 р. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4367>

2. Приймак С. В., Костишина М. Т., Долбнєва Д. В. „Фінансова звітність підприємств”. Львів - Ліга-Прес – 2016. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10>

3. І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. Фінансовий аналіз та звітність. Вінниця, 2017. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16550>

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

І.В.Хіміч, магістр

Науковий керівник: О.В. Чернецька, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В системі сучасного менеджменту підприємства інформаційний контент відіграє важливе значення, оскільки від якості вхідної інформації залежить ефективність вихідного продукту – обґрунтовані і оптимальні управлінські рішення. Цієї думки дотримуються фахівці, наголошуючи, що головним джерелом інформації є бухгалтерський облік на підприємстві.

Фахівці наголошують на наявності проблем у менеджерів щодо координації, контролю та спрямування інформації для потреб розробки управлінських рішень, «тому для них важливо мати доступ до надійної бухгалтерської інформації для правильного й точного прийняття рішень, максимізації прибутку та оптимального використання обмежених ресурсів» [1]. Подолянчук Олена зауважує, що «облікова інформація утворюється в системі обліку підприємства і віддзеркалює фактичні господарські процеси, що вже здійснилися, а також фактичний стан залишків за об'єктами обліку» [2]. Підтримуємо думку вчених, що «дані обліку дають можливість здійснювати аналіз не лише минулих подій, але й планувати і прогнозувати показники на перспективу» [2].

Використання облікової інформації в системі менеджменту підприємства в сучасних умовах господарювання менеджерами здійснюється з ретроспективної точки зору, тоді як фахівці наголошують на важливості розробки плану стратегічного розвитку суб'єктів бізнесу. На наш погляд, менеджери мають усвідомити можливість і важливість використання облікової інформації та результатів аналізу для розробки стратегічних напрямків розвитку суб'єкта підприємництва. Для потреб стратегічного аналізу доцільним є застосування спеціального інструментарію, зокрема, аналізу збитковості, розрахунку операційного левериджу, аналізу чутливості, гнучкого бюджетування тощо.

Вважаємо доцільним організувати на високому рівні систему управлінського обліку, адже управлінський облік є невід’ємною частиною системи менеджменту підприємства. Доцільним є формування управлінських звітів для потреб менеджменту підприємства в тій кількості, яка не перевантажить менеджерів зайвою інформацією, але й була б достатньою для обґрунтування управлінських рішень. Зміст такої звітності має відповідати запитам менеджерів в умовах сучасних викликів і загроз зовнішнього середовища. Результати аналізу показників управлінської звітності стануть для менеджерів проміжною інформацією для визначення ефективності прийнятих раніше управлінських звітів.

Наразі актуальним стає вихід суб’єкта підприємництва на міжнародні ринки в умовах Євроінтеграційного процесу. Отже, актуальності набуває залучення міжнародних партнерів та інвесторів. З цією метою менеджерам потрібно приділити увагу формуванню нефінансової звітності, так звану «Звітність про досягнення цілей сталого розвитку», яка буде виступати комунікаційним інструментом для залучення додаткових ресурсів для забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки. Такий звіт передбачає визначення показників соціальної відповідальності бізнесу, що підвищує репутацію та авторитетність компанії в ділових колах, і як наслідок – підвищення показників його ділової активності як результат довіри до соціально свідомого партнера по бізнесу. Для формування зазначених показників соціальної відповідальності бізнесу менеджери використовують результати аналізу показників діяльності.

Можна виокремити наступні складові ефективного сучасного менеджменту підприємства з точки зору облікового забезпечення:

- розробка стратегічних напрямків розвитку суб’єкта підприємництва на підставі результатів аналізу збитковості, розрахунку операційного лівериджу, аналізу чутливості, гнучкого бюджетування та інших інструментів стратегічного аналізу;

- розробка системи управлінських звітів для потреб менеджменту підприємства в достатній кількості та необхідного змісту в умовах сучасних викликів і загроз зовнішнього середовища;

- формування нефінансової звітності, зокрема «Звітності про досягнення цілей сталого розвитку» як комунікаційного інструменту для залучення додаткових ресурсів для забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки.

Таким чином, шляхи удосконалення використання облікової інформації в системі сучасного менеджменту підприємства включають використання інструментарію стратегічного аналізу для розробки стратегічних напрямків розвитку суб’єкта підприємництва, використання управлінських звітів для потреб менеджменту підприємства в умовах сучасних викликів і загроз зовнішнього середовища та формування ефективного комунікаційного інструменту для залучення додаткових ресурсів для забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки.

Література:

1. Королюк Т., Співак С. (2022). Сутність, значення та обліково-інформаційне забезпечення процесу контролінгу. *Галицький економічний вісник*, 5–6 (78–79), 58-64. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/40828/2/G-79n5-6_Korolyuk_T-Essence_importance_and_accounting_58-64.pdf
2. Подолянчук О.А. (2018). Облікова інформація та її якісні характеристики відповідно до облікових стандартів. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*, № 8, 79-90. URL: <http://efm.vsau.org/storage/articles/February2020/ybOZQMIRWBAuPz2dwybX.pdf>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В. Демченко здобувачка гр.ФБС-2-21

Науковий керівник: А. Сірко, асистентка

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Основною метою діяльності будь-якого комерційного підприємства є забезпечення прибутковості. Сутність прибутковості характеризуються економічним станом підприємства і його позиціонуванням на ринку. Основою забезпечення прибутковості є якісний розвиток підприємства, який має свої оціночні параметри. Серед них ключове місце посідає прибуток, точніше показник якості прибутку підприємства. Якість прибутку підприємства визначається як узагальнена характеристика структури джерел формування прибутку. Висока якість прибутку підприємства характеризується зростанням обсягів реалізації продукції та зниженням рівня операційних витрат.

Організаційно-економічний механізм управління прибутком підприємства представляє собою сукупність відповідних принципів, методів, управлінських і організаційно-економічних заходів, та іншого інструментарію, спрямованого на формування прибутку визначеної величини. Він включає в себе його призначення, мету, задачі, принципи створення, часовий інтервал дії, структуру, задачі й результат діяльності кожного блоку механізму.

Характерною рисою організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості підприємства є спонукання виробників до високих результатів господарської діяльності завдяки економічному інтересу його учасників, який є найбільш потужним і дієвим інструментом здійснення перетворень та становлення ефективного власника в різних секторах економіки України. А головною метою створення організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості підприємств є стійкий розвиток й ефективне управління підприємством у ринкових умовах [1].

На одержання суб'єктами господарювання доходів відіграють важливу роль створювані державою умови економічної діяльності. У державі мають бути створені однакові стартові умови ефективного функціонування всіх галузей і сфер економічної діяльності. Дія економічного механізму в умовах ринкової економіки розглядається як система взаємозв'язків економічних явищ,

які склалися в результаті функціонування об’єктивних економічних законів ринку [2].

На нашу думку, сучасні організаційно-економічні механізми характеризуються недосконалими його складовими та невиконанням основних принципів їх формування.

На сьогоднішній день, низькі показники прибутковості підприємств, що заявлені в статистичній звітності можна обґрунтувати небажанням підприємств повідомляти про їх реальні значення, завищенням витрат виробництва для зменшення оподаткування. Оподаткування в забезпеченні прибутковості підприємств відіграє визначальну роль.

Модель раціонального організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості підприємств повинна формуватися на принципах: децентралізації, компактності, інтенсивності, скорочення проміжних ланок, взаємодії саморегуляції з державним регулюванням, гнучкості, відкритості та адекватності соціально-економічній ситуації. Цільовою функцією даного структурного утворення є отримання прибутку через випуск і реалізацію конкурентоспроможної продукції, забезпечення високого рівня рентабельності й ліквідності за допомогою управлінських методів.

До організаційних важелів відносяться: організація управлінської діяльності, система планування, маркетингова діяльність, зовнішньоекономічні зв’язки, застосування механізмів лізингу та оренди. Вони охоплюють структуру управління та розподіл функцій в сфері державного регулювання підприємництва і діяльності підприємств; інститути, інституції і діяльність держави, організаційні структури, які впливають на розвиток підприємництва, система дозвільних та контролюючих органів та ін.

Проте, не менш важливе значення мають функціональні елементи, які складаються з фінансового забезпечення (за рахунок власного, позичкового капіталу й залучених засобів) та із забезпечувальних систем (правової, кадрової, нормативно-регулюючої, інформаційної та дорадчих служб) [3].

Отже, суттю організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості підприємств є створення державою умов для ефективної діяльності підприємств, що полягають, нехай не у сприянні розвитку підприємництва в цілому, а хоча б в обмеженому втручанні контролюючих органів в діяльність підприємств. Також в якості організаційно-економічного механізму слід розглядати комплекс, що складається з системи забезпечення, функціональної та цільової системи, які містять певну сукупність організаційних і економічних важелів, що впливають на економічні і організаційні параметри прибутковості з метою забезпечення ефективності управління і отримання конкурентних переваг.

Література:

1. Гудак В. В. Організаційно-економічний механізм забезпечення дохідності сільськогосподарського виробництва: суть та особливості. Сталий розвиток економіки. 2011. № 2. С. 73-77.

2. Огійчук М. Ф. Суть прибутку та підходи до методики його визначення. Економіка АПК. 2013. № 6. С. 31–45.

3. Плаксієнко В. Я., Дацій О. І. Методика визначення фінансових результатів та відображення їх в обліку. Облік і фінанси АПК. 2015. № 2. С. 16–21.

КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНОГО ЗАСОБУ

Т. Бугай, здобувачка вищої освіти, МгОП-22

Л. Васільєва, д.н. держ. упр., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Основні засоби є важливим ресурсом для будь-якого підприємства та відіграють ключову роль у його діяльності, розвитку та конкурентоспроможності на ринку. Ключовими елементами управління основними засобами є організація, своєчасне одержання та аналіз обліково-аналітичної інформації, що в свою чергу впливає на успішність діяльності підприємства.

Зазначимо, що основні засоби є частиною майна підприємства, які є активами та використовуються для тривалого забезпечення виробництва продукції або надання послуг у господарській діяльності підприємства. Вони включають в себе різноманітні види майна, такі як будівлі, споруди, обладнання, машини, транспортні засоби, інструменти, комп'ютери та інше, які призначені для тривалого використання і не призначені для продажу в короткостроковій перспективі.

Майно враховується в складі основних засобів підприємства при одноразовому виконанні наступних умов:

- майно використовується у виробництві продукції при виконанні робіт чи наданні послуг або для управлінських потреб підприємства чи для надання підприємством за плату в тимчасове володіння і користування;

- майно використовується протягом тривалого часу, (тривалістю понад 12 місяців або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує 12 місяців);

- підприємством не передбачається подальший перепродаж даного майна;

- майно здатне приносити підприємству економічні вигоди (дохід) у майбутньому.

Відмітимо, що важливо також враховувати чи відповідає об'єкт основного засобу таким критеріям (рис. 1):

При цьому наголосимо, що у бухгалтерському обліку актив може бути визнаний як основний засіб, незалежно від його вартості. Основні засоби включають в себе активи, які призначені для використання протягом тривалого періоду (зазвичай більше одного року) для здійснення операцій бізнесу і не призначені для продажу в короткостроковій перспективі. Важливо, щоб такі активи відповідали критеріям для включення до категорії основних засобів, незалежно від їхньої вартості. Якщо актив відповідає визначеним критеріям і буде використовуватися тривалий період часу, він може бути визнаний як основний засіб незалежно від його вартості.

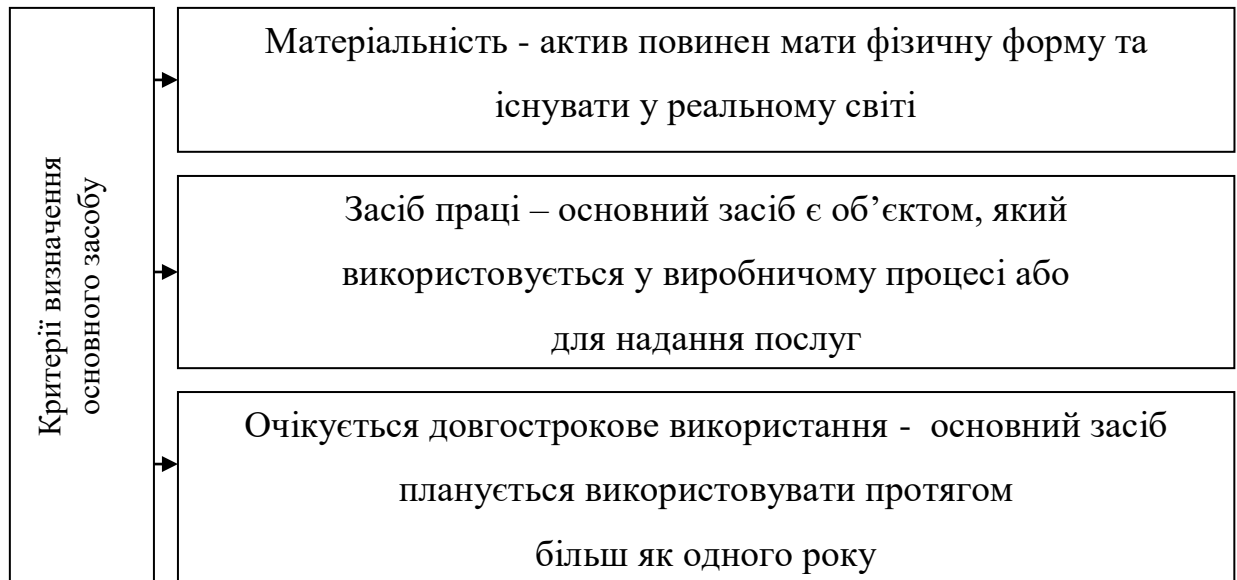

Рис. 1. Критерії визначення основного засобу

Джерело: узагальнено автором [1-3]

Це важливо для правильного обліку і оцінки активів підприємства та для відображення їх у фінансовій звітності згідно з відповідними бухгалтерськими стандартами і нормами.

Література:

1. Домбровська Н.Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація. *Економічні науки*. 2012. Вип. 9(1). С. 340–349.
2. Селіванова Н.М., Качанова Н.С. Організаційно-методичні аспекти компонентного обліку основних засобів в умовах переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності. *Економіка: реалії часу*. 2020. № 1 (47). С. 53-60.
3. Яковишина Н. А., Яковенко К. А. Теоретичні основи обліку основних засобів. *Молодий вчений*. 2018. № 5(2). С. 779-782.

FORMATION OF THE SYSTEM OF INTERNAL ECONOMIC CONTROL IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

*N. Levchenko, student of higher education,
L. Vasilieva, Doctor of Science in Public Administration,
Professor of Department of Accounting, Taxation and Management of
Financial and Economic Security
Dnipro State Agrarian and Economic University, Ukraine*

Ensuring the successful functioning of any enterprise in the conditions of intensifying competition, increasing the level of their profitability, preserving and enriching assets requires the establishment of a rational management mechanism, the most important element of which is the internal control system, thanks to the effective system of which it is possible to avoid such problems as: inefficient use of various kinds resources - human, financial, material; lack of information necessary for making the right decisions; unintentional and intentional distortion of reporting;

outright fraud by staff and managers. Internal control can be defined as the company's policies and procedures aimed at preventing, identifying and correcting significant errors and deviations from the norms that may appear in financial reports. The enterprise cannot effectively develop and function without a clearly organized system of control over production and economic activity at all stages - supply, production, sale. That is why this topic is relevant and needs detailed study.

Internal economic control is a systematic check by all officials of the enterprise within the limits of their competence of compliance with the requirements of current legislation, implementation of decisions of shareholders' meetings, orders of the head of the enterprise, the completeness and accuracy of the reflection in accounting of the facts of their production and financial activities in order to prevent errors and distortions in accounting and reporting, ensuring the preservation of property, rational use of production resources, stopping the facts of embezzlement, abuse and wastage. Internal economic control is a security measure determined by the management in order to ensure the protection of property, the correctness and reliability of accounting records, the coordinated and efficient implementation of operations, the compliance of the decisions made with the policy of the management.

Objects of internal economic control in agricultural enterprises include:

1. Production resources that are difficult to renew (land, forests, water, etc.).
2. Production resources are renewable (labour, material, financial).
3. Extended reproduction (production, distribution, exchange, consumption).

It should be noted that it is expedient to detail the objects of internal economic control by segments representing certain types of production industries (plant breeding, animal husbandry, auxiliary production, etc.) and structural subdivisions, which will allow control over the centers of economic responsibility.

Each of the types of production and structural subdivisions is the center of the occurrence of costs and is headed by a manager who is responsible for their activities. In the process of internal control, the objects of observation are not only the production process and production costs, but also the actions of specialists of agricultural enterprises responsible for ensuring preservation and effective use production resources and implementation of intended business plans. Accordingly, we conclude that the recognition of objects of control and its implementation by centers of responsibility increases effectiveness, allows us to assess the quality of work of managers (head of the division) of such a center. Internal economic control, as an information system, involves the presence of many subjects connected to each other by subordination and intra-economic ties.

Internal economic control is carried out by the owners of enterprises, organizations, and institutions in accordance with current legislation in order to prevent and expose the overspending of material and financial resources, their illegal direction, use and detection.

At the same time, we note that the accounting service is a coordination center in the implementation of internal control. It provides systematic control over the rational, economical use of material, labor and financial resources together with department heads and specialists, monitors the correctness of the registration of the

reception and release of fodder, seeds, the completeness and timeliness of product posting, the correctness of the establishment of salaries and strict compliance with staffing, financial and cash management disciplines, the procedure for conducting an inventory, etc.

Employees of the economic service of the economy are also subjects of internal control. They carry out systematic monitoring of the performance of production tasks by all divisions, the correctness of the application of production standards and piece rates, identify deficiencies in production activities, look for reserves for increasing labor productivity and reducing the cost of manufactured products.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ПРОЦЕСУ ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

*С.Самсонова, здобувачка вищої освіти, гр. МгОПз-22;
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Актуальність цієї теми полягає в тому, що питання організації та методики обліку, аналізу і контролю бюджетних установ є актуальними, оскільки вони впливають на якість надання громадських послуг, фінансову стабільність і довіру громадськості до державних та місцевих органів влади.

Метою цієї теми є організація та методика обліку, аналізу і контролю процесу фінансування бюджетних установ, що мають безперечний та важливий характер в управлінні фінансами і бюджетними ресурсами.

Процес фінансування бюджетних установ не завжди є оптимальним. Розподіл бюджетних коштів може призвести до диспропорційного виділення ресурсів окремим установам або галузям, втрати коштів та неналежного використання бюджетних коштів. Недостатньо розвинені системи обліку та фінансового контролю можуть ускладнювати відстеження та аналіз фінансових операцій і фінансового стану бюджетних установ, що призводить до недостатньої прозорості та зрозумілості витрат.

Варто звернути увагу на систему фінансового контролю, щоб запобігати фінансовим порушенням та корупції у бюджетних установах. Недостатня фінансова дисципліна призводить до втрати коштів та шкодить репутації установи, таким чином наявна недостатньо розвинена або непрозора система звітності, що заважає контролю та внутрішньому аудиту, тому важливо встановити систему звітності, яка б дозволяла вчасно виявляти аномалії та проводити аналіз фінансових даних.

Однією з проблем є відсутність кваліфікованих фахівців у фінансовому управлінні. Тому важливо мати достатньо кваліфікований персонал, який би розумів особливості фінансів у сфері бюджетних установ, для того щоб фінансування було спрямоване на досягнення стратегічних цілей бюджетних установ та для того щоб фінансові ресурси розподілялись відповідно до завдань та пріоритетів.

Вирішення проблемних аспектів потребує застосування систем фінансового управління, внутрішнього контролю, обліку та аналізу. Важливо мати кваліфікований персонал та розробляти стратегічні підходи до фінансування бюджетних установ. Уміле і ефективно використання бюджетних коштів має велике значення для забезпечення якісних громадських послуг та проектів. Оскільки, надмірне або неефективне фінансування призводить до розсіювання ресурсів і недофінансування пріоритетних галузей.

Варто зазначити, що облік і аналіз фінансів пов'язан з компонентами стратегічного планування та прийняття управлінських рішень. Таким чином забезпечення інформацією для аналізу та планування фінансових ресурсів є ключовим моментом для досягнення стратегічних цілей.

Бухгалтерія, як самостійний структурний підрозділ займається бухгалтерським обліком, управлінням, виконанням кошторисів доходів і видатків, а також складанням звітів бюджетної установи. Для бюджетних установ основним фінансовим документом є кошторис доходів і видатків, який підтверджує повноваження на отримання доходів та здійснення видатків та який визначає обсяг та напрями коштів для виконання відповідних функцій.

Зазвичай бюджетні установи відносяться до одного з різновидів організацій некомерційного характеру, для яких одержання прибутку не є їх основною метою. Організації, заклади та установи, для яких одержання прибутку не є основною метою їх діяльності, відносяться до групи організацій, які не займаються підприємницькою діяльністю. Діяльність з надання просвітницьких, наукових, культурних, освітніх та інших послуг є основою для них для суспільного споживання, послуг зі здійснення інших цілей, передбачених статутними документами та створення системи соціального самозабезпечення громадян. [1]

Незважаючи на те, що основна діяльність бюджетних установ не пов'язана з веденням підприємницької діяльності, через що організаціям необхідно підтвердити свій статус неприбуткових. Тому забезпечення вищого рівня прозорості в фінансовому управлінні є критично важливим для публічної довіри. Оскільки публічний доступ до інформації про фінансовий стан бюджетних установ сприяє боротьбі з корупцією та забезпечує відкритий облік.

Можна зазначити, що проблеми у сфері фінансового управління бюджетними установами свідчать про необхідність постійного удосконалення системи обліку та контролю, що важливо для запобігання фінансовим порушенням та ефективного використання бюджетних коштів.

Враховуючи складність фінансового управління, персонал бюджетних установ повинен мати високий рівень професійної підготовки і постійно підвищувати свої знання та навички в галузі фінансів.

Отже, можна зробити такі висновки, що ефективно фінансове управління бюджетними установами є критично важливим для стабільного функціонування держави та забезпечення якісних громадських послуг. Розглянуті проблемні аспекти підкреслюють необхідність постійного

вдосконалення системи фінансового управління та підвищення кваліфікації кадрів в цій галузі.

Література:

1. Фінансовий аналіз діяльності бюджетних установ. URL: [http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/27731/3/Білецька О.Р. ЕПЕМ-21 Фінансовий аналіз діяльності бюджетних установ.pdf](http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/27731/3/Білецька%20О.Р.%20ЕПЕМ-21%20Фінансовий%20аналіз%20діяльності%20бюджетних%20установ.pdf)

DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN KAZAKHSTAN

A.Annenkov

Head of Ariadha LLC, Temirtau, Kazakhstan

Student OP-3-20

Scientific supervisor: Chernetska O.V., PHD.

Dnipro State Agrarian and Economic University

Entrepreneurship is an initiative, independent activity of citizens without the formation of a legal entity, which is aimed at obtaining profit or personal income. Entrepreneurship is carried out on behalf of an individual, at his risk and under someone's property responsibility. An entrepreneur can carry out any type of economic activity, if they are not prohibited by law, from the moment of state registration as an individual entrepreneur.

The importance of entrepreneurship is growing due to the fact that it adds flexibility to the economy, promotes the involvement of financial and production resources of the population. Entrepreneurial activity carries anti-monopoly potential, creates prerequisites for a breakthrough in a number of directions of scientific and technical progress, and in many ways solves employment problems and other social problems of market economy.

At this time, entrepreneurship in Kazakhstan faces a number of difficulties of an objective and subjective nature that prevent the dynamic development of entrepreneurial activity, but the state is trying with all its might to support its development. Entrepreneurship in the country is regulated by the Entrepreneurial Code of the Republic of Kazakhstan, adopted on October 29, 2015. This regulatory act systematized the legal foundations of business relations, established the forms and means of state regulation of entrepreneurship and state support for business.

The right of a citizen to engage in entrepreneurial and any other activity not prohibited by law constitutes the content of civil legal capacity. In order to realize this right, a citizen must possess the so-called entrepreneurial capacity, that is, the ability to independently, proactively and professionally carry out entrepreneurial activity and fulfill all duties arising in connection with its implementation.

Entrepreneurial capacity of a citizen arises upon reaching the age of eighteen. On the territory of the Republic of Kazakhstan, both citizens of the Republic of Kazakhstan and foreign citizens and stateless persons can engage in entrepreneurial activity.

For certain categories of citizens, the laws of the Republic of Kazakhstan establish a ban on self-employment. The Law of the Republic of Kazakhstan "On

Competition and Limitation of Monopolistic Activity in Commodity Markets" prohibits officials of state authorities and state administration from engaging in independent entrepreneurial activity. Judges, employees of the prosecutor's office, tax police, and notaries do not have the right to engage in independent entrepreneurial activity.

In other cases, the ban on engaging in entrepreneurial activity is the result of punishment. For example, according to the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan, illegal entrepreneurship in the field of trade is punishable by deprivation of liberty or a fine, as well as deprivation of the right to engage in entrepreneurial activity in trade for up to five years. In addition to reaching a certain age, doing business requires certain professional skills and professional training. Some laws and other legal acts regulating the procedure for carrying out this or that activity contain qualification requirements for citizens wishing to engage in such activity.

Registration of citizens wishing to engage in entrepreneurial activity without the formation of a legal entity is carried out in accordance with the procedure provided for by the Law of the Republic of Kazakhstan "On the registration fee for natural persons engaged in entrepreneurial activity and the procedure for their registration", as well as the Regulation on the procedure for state registration of entrepreneurial entities activities approved by the Decree of the President of the Republic of Kazakhstan.

Depending on the size, there are small, medium and large enterprises. When registering a business, the entrepreneur chooses to which type of business the created enterprise will belong, taking into account the conditions established by law. These conditions are established by the Law of the Republic of Kazakhstan "On Private Entrepreneurship". Criteria for the correlation of subjects to small, medium or large enterprises are also provided, namely: average annual number of employees; average annual value of assets; in some cases - types of activities. In Kazakhstan, small and medium-sized entrepreneurship is a "nurturant environment" for growing the middle class, without which it is difficult to imagine a politically stable state, an economy free from oligarchic pressure, a decent level of employment of the population, and a reasonable electorate.

In the Kazakh society, the economic structure changed with the transition from the socialist way of production to market methods of management, and a profound transformation of the worldview of citizens took place. In the 3rd year of independence, the main priorities in the economy were successfully implemented in the Republic of Kazakhstan:

- macroeconomic stability has been achieved;
- completed denationalization and privatization of property;
- saturated consumer market;
- a social market economy was formed;
- a regulatory and legal framework has been created for the development of entrepreneurship of all forms of ownership.

Therefore, business entities are the driving force of economic development in the country, which is supported by the state in every possible way, including regulatory regulation, support and assistance.

ОЦІНКА РИЗИКІВ ІТ – СИСТЕМИ ЗАМОВНИКА АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

*О. В. Артюх-Пасюта, кандидатка економічних наук,
доцентка кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Полтавський університет економіки і торгівлі*

Питання, пов'язані з оцінкою ризиків ІТ - системи замовника аудиторських послуг з метою ідентифікації, мінімізації та усунення ризиків суттєвого викривлення фінансової звітності розглянуті у МСА 315 (переглянутий в 2019 році) «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення» (далі МСА 315). Про це свідчить наявність ключових понять та двох розширених додатків до цього стандарту:

середовище інформаційних технологій (IT environment) - політики та процедури, які впроваджує суб'єкт господарювання, а також ІТ інфраструктура і прикладне програмне забезпечення, які він використовує для підтримки операційної діяльності та реалізації бізнес-стратегій;

ІТ-додаток (IT application) - це програма або набір програм, які використовуються для ініціювання, обробки, запису та подання транзакцій або інформації. ІТ-додатки включають сховища даних і засоби створення звітів;

ІТ-інфраструктура включає в себе мережу, операційні системи та бази даних, а також пов'язане з ними апаратне та програмне забезпечення;

ІТ-процеси (IT processes) - це процеси суб'єкта господарювання для управління доступом до ІТ-середовища, управління змінами в програмах або змінами в ІТ-середовищі та управління ІТ-операціями [МСА 315, § 12 g];

Додаток 5. Питання для розгляду при отриманні розуміння щодо інформаційних технологій (IT);

Додаток 6. Питання для розгляду при отриманні розуміння щодо загальних засобів ІТ-контролю.

Відмічаємо, що додатки МСА 315 надають методичні рекомендації для аудиторів, які полягають у запитах до управлінського персоналу, у тестуванні відповідних заходів контролю, зокрема:

заходи контролю загальних інформаційних технологій (General information technology (IT) controls) - заходи контролю над ІТ-процесами суб'єкта господарювання, які підтримують безперервне належне функціонування ІТ-середовища, включаючи безперервне ефективне функціонування заходів контролю обробки інформації та цілісності інформації (тобто повноти, точності та достовірності інформації) в інформаційній системі суб'єкта господарювання [МСА 315, § 12 d];

заходи контролю обробки інформації (Information processing controls) - це заходи контролю, що стосуються обробки інформації в ІТ-додатках або ручних

інформаційних процесів в інформаційній системі організації, які безпосередньо усувають ризики для цілісності інформації (тобто повноти, точності і достовірності транзакцій та іншої інформації) [МСА 315, § 12 е].

Оцінюючи середовище контролю, аудитор тестує засоби контролю на їх наявність та ефективність (рис. 1).

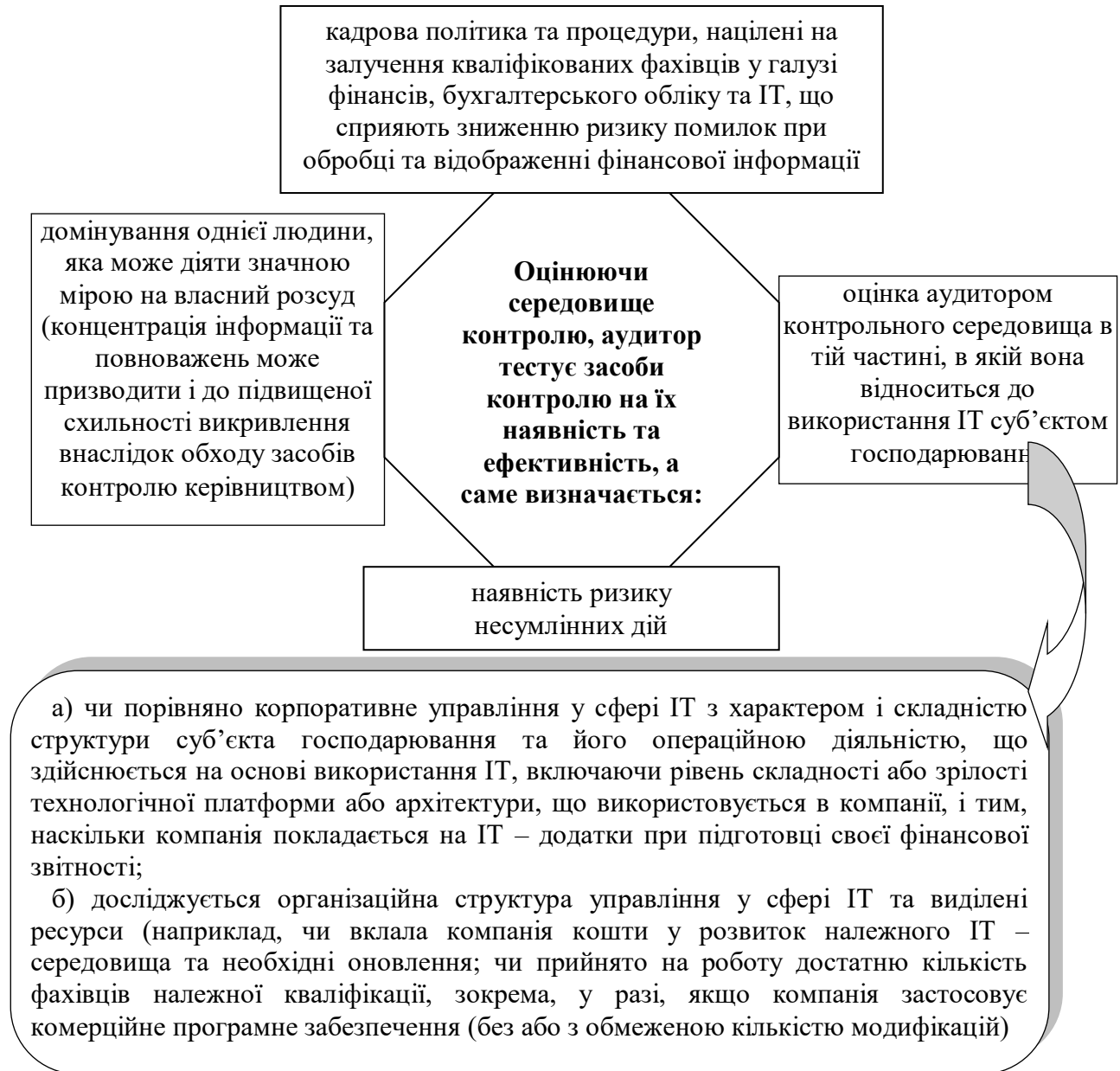

Рис. 1. Тестування аудитором засобів контролю на їх наявність та ефективність
[розроблено автором]

Існує 2 види заходів контролю: прямі та непрямі. Прямі заходи контролю - це заходи контролю, які є досить точним для усунення ризиків істотних викривлень на рівні тверджень. Непрямі заходи контролю - це заходи контролю, які підтримують прямі заходи контролю [МСА 315, § А 5].

Ризики для цілісності інформації виникають через схильність до неефективної реалізації інформаційної політики суб'єкта господарювання, яка є політикою, що визначає інформаційні потоки, записи і процеси звітності в інформаційній системі суб'єкта господарювання. Заходи контролю обробки інформації - це процедури, які підтримують ефективну реалізацію інформаційної політики суб'єкта господарювання. Заходи контролю обробки інформації можуть бути автоматизованими (тобто вбудованими в ІТ-додатки) або виконуватись вручну (наприклад, засоби контролю введення або виведення) і можуть залежати від інших заходів контролю, включаючи інші заходи контролю обробки інформації або загальні заходи контролю ІТ [МСА 315, § А 6].

Література:

1. МСА 315 (переглянутий в 2019 році) «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення». URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2_ISA_315_\(Revised_2019\)_Full_Standard_and_Conforming_Amendments_\(uk\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_ISA_315_(Revised_2019)_Full_Standard_and_Conforming_Amendments_(uk).pdf) (дата звернення: 18.10.2023).

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОЩУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА

*В.О. Гусар, студентка факультету обліку, фінансів та аудиту,
І.М. Лепетан, к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Вінницький національний аграрний університет*

Енергетичні культури – це окремі види дерев та рослин, які спеціально вирощують для виробництва твердого біопалива. Їх поділяють на такі три групи: швидкорослі дерева (енергетична верба, акація, тополя тощо); багаторічні трави (міскантус, шавнат); однорічні трави (сорго, тритикале).

Одним із напрямів використання біомаси є її переробка на рідке біопаливо – біодизель та біоетанол. Традиційні сільськогосподарські культури, які вирощують для виробництва біоетанолу (кукурудза, пшениця), біодизельного пального (ріпак, соняшник), біогазу (кукурудза), також належать до енергетичних рослин.

Енергетичні культури в аналітичному обліку відображають у вартісному й кількісному виразі як біологічні активи рослинництва. Такі активи в кількісному виразі відображають площу, з якої фактично зібраний урожай. Вартісний вираз узагальнено відображає засоби підприємства, джерела їх утворення, а також господарські процеси й результати діяльності в національній валюті як єдиному грошовому виразі. За допомогою вартісного вимірника можливо обчислити загальні виробничі запаси, розмір засобів праці, собівартість продукції. Його застосовують під час планування й обліку виробничих процесів і обігу, для визначення фінансово-економічної діяльності підприємства, галузі загалом, в економічних і кредитних відносинах тощо.

Дослідженням питань організації й методології обліку виробництва та

переробки продукції сільського господарства на енергетичні ресурси займалися такі вітчизняні науковці, як Л. Гуцаленко, В. Дерій, В. Жук, В. Фабіянська та ін. Вчені-економісти зробили суттєвий внесок у розробку положень теорії, методології та організаційно-методичного забезпечення обліку виробництва біологічного палива. Так, В. Жук [2], досліджував, зокрема, вплив на розвиток бухгалтерського обліку фізіократичних доктрин. На його думку, крім біологічних активів, специфічними об'єктами обліку «живої» економіки необхідно вважати відновлювані енергетичні активи, а також інші продовольчі й біологічні складові господарських процесів в аграрній сфері. Учений вважає, що, оскільки такі об'єкти обліку цінні для розвитку людства, то необхідне не тільки їх окреме балансове узагальнення, а й розроблення для їхньої оцінки окремих методологічних підходів. Досліджуючи організаційно-методичні аспекти обліку виробництва біопалива, В. Фабіянська [5], дає обґрунтування підходів до визначення об'єктів і методів обліку витрат та калькуляції собівартості продукції, переліку статей калькулювання, рахунків з метою формування узагальненої інформації про наявність, виробництво і рух біоенергетичних ресурсів.

У дослідженні В. Дерія [1] висвітлені пропозиції, які конкретизують номенклатуру статей витрат у рослинництві й підсобному промисловому виробництві аграрних підприємств, які стосуються вдосконалення аналітичного обліку витрат на виробництво біопалива, а також покращання методики калькулювання собівартості біопалива. Утім, як справедливо зазначає науковець, унаслідок новизни технологічного процесу виробництва біопалива, проблеми обліку витрат на таке виробництво є маловивченими, а отже, потребують подальших досліджень з деталізацією кожного сегмента обліку витрат, з використанням практичного досвіду бухгалтерії сільськогосподарських підприємств.

На вирощування сировини для виробництва біопалива облік витрат ведуть за калькуляційними статтями. Їх перелік подано в Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств № 132 [3].

Поняття біомаси розкрито в Законі України «Про альтернативні види палива», де зазначається, що біомаса – це невикопна біологічно відновлювана речовина органічного походження, здатна до біологічного розкладу, у вигляді продуктів, відходів та залишків лісового та сільського господарства (рослинництва і тваринництва), рибного господарства і технологічно пов'язаних з ними галузей промисловості, а також складова промислових або побутових відходів, здатна до біологічного розкладу [4].

З визначення біомаси можна виокремити такі ознаки її ідентифікації: органічне (рослинне або тваринне) походження; невикопний характер отримання; здатність до біологічного розкладу (рис. 1).

До біомаси можуть належати: продукти лісового, сільського, рибного господарства і пов'язаних технологічно з ними галузей промисловості; відходи вказаних господарств і галузей промисловості; залишки лісового, сільського,

рибного господарства і пов'язаних технологічно із ними галузей промисловості; промислові відходи, що здатні піддаватися біологічному розкладу; побутові відходи, які піддаються біологічному розкладу.

Таким чином, можемо зробити висновок, що як об'єкт бухгалтерського обліку біомаса є продуктом виробництва, що має основними ознаками ідентифікації органічне (рослинне чи тваринне) походження, невикопний характер отримання, здатність до біологічного розкладу і намір господарюючого суб'єкта надалі використовувати її з енергетичною метою.

Об'єктивна необхідність виділити біомасу як особливий об'єкт бухгалтерського обліку аграрних підприємств виникла через стрімкий розвиток у світі і, зокрема, в Україні відновлюваної енергетики. Особливо наголосимо на тому, що всі основні функції управління підприємством, виконуються на основі інформації про витрати на вирощування біоенергетичних культур та подальше використання біомаси з енергетичною ціллю. Така інформація формується в системі бухгалтерського обліку підприємства.

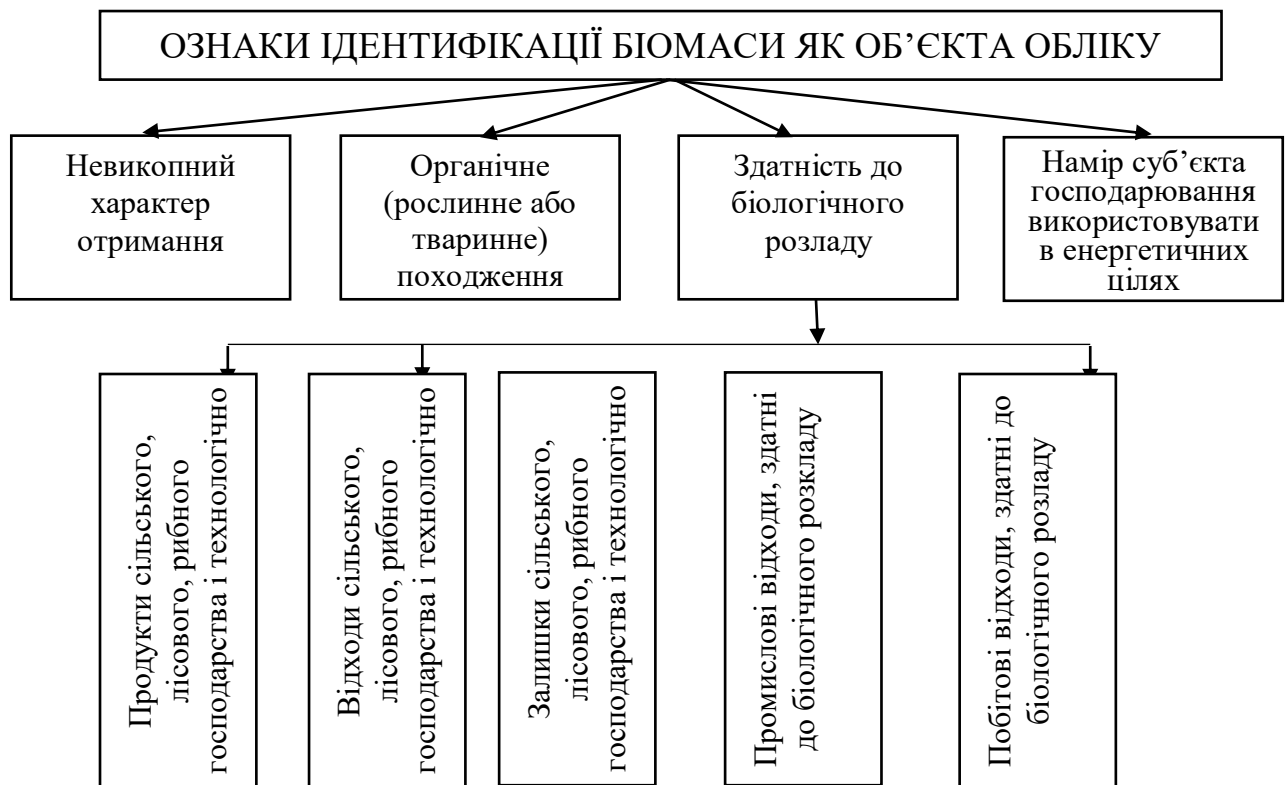

Рис. 1. Ознаки ідентифікації біомаси як об'єкта обліку

Література:

1. Дерій В. Облік і контроль за витратами на виробництво біопалива. *Економічний аналіз: зб. наук. праць каф. економічного аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту*. 2010. Вип. 6. Тернопіль, 2010. С. 414-419
2. Жук В. М. Фізюократична основа побудови обліку сільськогосподарської діяльності. *Агроінком*. 2010. № 7-9. С. 57-62
3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені Наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 р.

№ 132.

4. Про альтернативні види палива: Закон України від 14 січня 2000 року № 1391-XIV, із наступними змінами і доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

5. Фабіянська В. Ю. Проблемні аспекти обліку виробництва біологічного палива. *Інноваційна економіка*. 2014. № 4(53). С. 335-341

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

*Г. Павлова, д.е.н., професор
Л. Волчанська, к.е.н., доцент*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Нормативні документи, що регулюють організацію ведення обліку основних засобів, зокрема НП(с)БО 7 «Основні засоби», передбачають розмежування «витрат, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані» та «витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта». Так, відповідно до п. 15 НП(с)БО 7 «витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані (проведення технічного огляду, нагляду, обслуговування, ремонту тощо) та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання, включаються до складу витрат» [1]. З іншого боку, п. 14 НП(с)БО 7 визначено, що «первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта» [1].

В той же час на практиці досить часто ремонтні роботи, що фактично спрямовані на підтримання об'єкта основних засобів в робочому стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання, призводять одночасно до поліпшення його якісних характеристик, адже ремонт здійснюється із використанням сучасних і більш прогресивних матеріалів, запасних частин і відповідно технології. Таким чином виникає природне запитання, як ідентифікувати витрати на здійснення такого ремонту – як поточні витрати або як капітальні витрати.

Особливо проблемного характеру розглянута невизначеність набуває в практиці оподаткування прибутку підприємств податком на прибуток. Так, платники податку на прибуток, включивши витрати на проведення ремонту основних засобів до поточних витрат і зменшивши таким чином прибуток до оподаткування, постійно ризикують, що працівники Державної податкової служби при здійсненні перевірок визнають ці витрати навпаки витратами на поліпшення основних засобів, що мають бути капіталізовані. Наслідком буде донарахування суми податку на прибуток та застосування до платника пені та штрафних санкцій.

З метою хоча б часткового вирішення зазначеної облікової проблеми на рівні окремого підприємства пропонуємо таке. По-перше, доручити головному інженеру підприємства розробити у якості внутрішнього документу Положення про ремонти та поліпшення основних засобів, у якому у розрізі основних засобів, що експлуатуються на підприємстві, передбачити як дії із тим чи іншим об'єктом основних засобів варто визнати – такими, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані, або такими, що мають за мету поліпшення якісних характеристик об'єкта основних засобів. По-друге, за кожним ремонтом бухгалтерія має отримувати від головного інженера доповідну записку із зазначенням – йдеться про ремонт, що здійснюється для підтримки об'єкта в робочому стану, або йдеться про ремонт, спрямований на поліпшення якісних характеристик об'єкта. Відповідні доповідні записки головного інженера мають бути додані до карток обліку витрат на здійснення ремонту основних засобів, що є в основним документом для обліку витрат на здійснення ремонтів.

Принципове вирішення проблеми відображення в обліку та врахування при оподаткуванні прибутку підприємств витрат на ремонт основних засобів можливе лише у законодавчій площині. Так, у науковій статті Ю.Б. Скорнякової пропонується доповнити «ст. 138 Податкового Кодексу України нормою про те, що платник податку має право включати до поточних витрат витрати на відновлення та поліпшення технічних характеристик основних засобів, у тому числі витрати на ремонт, модернізацію та реконструкцію основних засобів, у розмірі не більше як 25 відсотків амортизаційних відрахувань, нарахованих за період експлуатації окремого об'єкту основних засобів, за мінусом вже врахованих таким чином витрат на попередні роботи щодо відновлення та поліпшення технічних характеристик даного об'єкту основних засобів» [2, с. 41]. У площині бухгалтерського обліку автор пропонує «внесення змін у НП(с)БО 7 «Основні засоби», які дозволять підприємству самостійно визначати доцільність та встановлювати розмір відповідної вартісної межі витрат на відновлення та поліпшення технічних характеристик основних засобів, що можуть бути визнані поточними витратами, у відсотках від суми накопичених амортизаційних відрахувань за кожним об'єктом основних засобів. Витрати, понад встановлену межу, будуть вважатися капітальними, тобто такими, що збільшують первісну вартість. Відповідні елементи, таким чином, стануть додатковим елементом облікової політики підприємств» [2, с. 41].

Таким чином, незважаючи на появу додаткової причини корегування прибутку до оподаткування, впровадження обґрунтованих пропозицій в податкове законодавство дозволить зняти питання суб'єктивності та конфліктності врахування витрат на відновлення та поліпшення основних засобів при визначенні розмірів прибутку до оподаткування та податку на прибуток.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні

засоби" : Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. Дата оновлення: 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 19.10.2023).

2. Скорнякова Ю.Б. Витрати на ремонт та поліпшення основних засобів: обліково-податковий аспект. *Інвестиції: практика та досвід. Науково-практичний журнал*. 2019. № 12. С. 37-42.

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ЯК АНАЛІТИЧНИЙ ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*О.Ф.Томчук, к.е.н., доцент, доцент кафедри аналізу та аудиту
Вінницький національний аграрний університет*

Однією з найважливіших умов результативного управління розвитком підприємства є створення ефективної системи інформаційного забезпечення. Найважливішим елементом такої системи є аналітичне забезпечення, за допомогою якого відбуваються спостереження, збирання, реєстрація та аналіз інформації про внутрішнє середовище підприємства, а також оцінюється його зовнішнє оточення.

Оцінку фінансово-господарської діяльності підприємства та його економічної ефективності неможливо провести одним яким-небудь показником. Показник – це ознака, що характеризує яку-небудь одну сторону явища, дії, їх кількісну чи якісну характеристику, ступінь виконання певного завдання. Показники в економічному аналізі відіграють надзвичайно велику роль. Виступаючи в ролі величини, критерію, параметра, рівня, вимірника, індикатора, вони дають змогу оцінити стан економіки країни (регіону, підприємства, домогосподарства), його зміну, що дозволяє судити про економічний розвиток, зростання, підйом або спад економіки, регіону, виду діяльності.

Кожне сільськогосподарське підприємство має різні можливості для формування та впровадження стратегії розвитку, виходячи із економічної ефективності. Тому на побудову стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств впливають внутрішні економічні показники, такі як:

- 1) використання земельних ресурсів;
- 2) використання фінансових ресурсів;
- 3) використання трудових ресурсів;
- 4) використання матеріально-технічних ресурсів.

Вважаємо, що для визначення стратегічної спроможності сільськогосподарського підприємства потрібно використовувати збалансовану систему економічних показників, що впливають на його діяльність. Така система є необхідною для вибору інструментів стратегічного аналізу та методів побудови стратегії.

Збалансована система економічних показників як новий метод управління дає можливість вирішити наявність економічних проблем

сільськогосподарського підприємства, а також сформувані та впровадити оптимальну стратегію розвитку відповідно до наявних стратегічних можливостей (таблиця 1).

Використання збалансованої системи економічних показників здійснюється в такій послідовності:

1) розрахунок ключових показників збалансованої системи економічних показників;

Таблиця 1

Ключові показники збалансованої системи економічних показників

Напрямок	Назва показника	Нормативне значення показника
Використання земельних ресурсів	Виробництво валової продукції на 100 га землі, Ез.	зростання
Використання фінансових ресурсів	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, Кабс.л.	більше 0,1
	Коефіцієнт загальної ліквідності, Кзаг.л	більше 1
	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, Кд.з	менше 1
	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ROE), Рвл.к.	не менше 1 %
	Коефіцієнт рентабельності активів (ROA), Ракт.	оптимально 10-20 %
Використання трудових ресурсів	Продуктивність праці, Ппр	зростання
	Рентабельність персоналу (ROL), Рперс.	зростання
	Коефіцієнт плинності кадрів, Кпл	зменшення
Використання матеріально-технічних ресурсів	Коефіцієнт оборотності оборотних активів, Коб.а	зростання
	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів, Коб.з	3-6
	Рентабельність запасів, Рз	зростання

Джерело: розроблено автором за даними [2]

2) розрахунок інтегральних групових показників кожного окремого напрямку діяльності сільськогосподарського підприємства;

3) побудова лінійної діаграми інтегрованих значень складових збалансованої системи економічних показників для визначення рівня використання земельних, фінансових, трудових та матеріально-технічних ресурсів;

4) розрахунок загального інтегрального показника збалансованої системи економічних показників;

5) визначення стратегічної спроможності сільськогосподарського підприємства за допомогою відповідної шкали оцінювання;

6) вибір оптимальних інструментів стратегічного аналізу та методів побудови стратегії розвитку;

7) проведення стратегічного аналізу сільськогосподарського підприємства;

8) формування та реалізація стратегії сільськогосподарського підприємства.

Таким чином, збалансована система економічних показників є основою для визначення стратегічної спроможності сільськогосподарського підприємства на основі оцінки використання земельних, фінансових, трудових та матеріально-технічних ресурсів. Дана система дає можливість обрати оптимальні інструменти стратегічного аналізу та методи побудови стратегії подальшого розвитку підприємства. Окрім того, збалансована система економічних показників дозволяє виявляти та усувати недоліки в різних важливих напрямках діяльності підприємства.

Формулюючи очікувані результати, підприємство ставить мету й створює умови для її реалізації, а вище керівництво спрямовує енергію, здібності й знання співробітників на розв'язок завдань довгострокової перспективи. Ефективне використання даної системи передбачає необхідність використання значного обсягу інформації, який може бути генерований бухгалтерським обліком за умови організації відповідних розрізів його аналітики.

Література:

1. Андрєєва Г.І. Система формування економічних показників як база аналізу господарської діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2872>. (дата звернення: 14.10.2023).

2. Боришкевич І. І. Фактори впливу на побудову стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств. *Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25 жовтня 2018 р.)*. Луцьк: 2018. С. 57-60.

DIGITALIZATION OF ACCOUNTING

*Nataliia Roshko, Department of accounting and finance,
Faculty information technologies and economics,*

Private higher educational institution "Bukovinian university", Chernivtsi

Digitalization of accounting is important in the context of increasing the competitiveness of enterprises. Modern economic conditions and technological innovations place demands on businesses to be efficient and optimize their accounting processes. The introduction of digital technologies in accounting, known as digitalization, helps to meet these requirements and provide competitive advantages

Digitalization also helps to improve analytical capabilities and strategic planning. Analytical tools and data management systems allow for in-depth analysis of financial indicators, identify trends, and forecast results. This helps businesses respond quickly to changes in the market and competition, improve strategy, and make optimal decisions

The introduction of digital technologies in accounting allows businesses to increase efficiency, ensure the accuracy and speed of financial information processing, improve analytical capabilities and strategic planning, ensure control and compliance, and provide flexibility and mobility in working with financial data.

In general, the latest digital solutions improve the efficiency, accuracy, and security of accounting. They provide quick access to important information and facilitate better management decisions, which is an important factor in ensuring the success and competitiveness of enterprises.

The middle positions in the expert rating are occupied by solutions for the automation of accounting operations, which include two blocks: digital solutions for the automation of accounting processes, digital solutions for accounting data analytics, and related analytical and automated digital solutions that incorporate the advantages of the previous two groups.

The sample size used in the study may be limited, which may affect the generalizability of the results to a broader population of businesses or industries. A larger and more diverse sample may provide a more complete understanding of the impact of digitalization on accounting and finance processes. Dependence on secondary sources and certain methods of data collection may limit the depth of analysis or fail to take into account certain aspects of the impact of digitalization on accounting and finance processes.

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

О. Френкель, здобувачка гр. МГОПз-1-22

Науковий керівник: Т.Саванчук, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Галузь птахівництва в Україні є провідною та однією з найбільш продуктивних галузей у тваринництві. Також птахівництво є важливим сектором економіки України, який сприяє як розвитку внутрішнього ринку, так і міжнародним торговельним відносинам і відіграє ключову роль у забезпеченні населення продуктами харчування високої якості.

Швидкий розвиток галузі птахівництва ставить особливі вимоги до системи обліку витрат в цій галузі та формування собівартості продукції. Визначення собівартості продукції передбачає розрахунок всіх витрат, пов'язаних з виробництвом птахівницької продукції. Основні складові собівартості включають витрати на відгодівлю птахів, ветеринарну допомогу, витрати на утримання обладнання та інфраструктури, заробітну плату працівникам, амортизацію обладнання, витрати на електроенергію, воду та інші комунальні послуги, а також витрати на упаковку та транспортування готової продукції.

Налаштування системи обліку витрат та визначення собівартості продукції птахівництва повинно враховувати цілий ряд специфічних особливостей галузі, які визначають її велику економічну ефективність:

- стійка виробнича активність: птахівництво не має вираженої сезонності, продукція постійно виробляється та реалізується протягом усього року.
- висока необхідність продукції: яйця та м'ясо птиці є продуктами

першої необхідності, і незалежно від економічної кон'юнктури в країні, попит на них залишається стабільним.

- різноманітні можливості реалізації: продукція птахівництва може бути продана як безпосередньо споживачам, так і на переробку, що створює ринок як для прямого, так і для опосередкованого попиту.

- гнучкість виробництва: птахівництво дозволяє змінювати масштаби виробництва в порівнянні з іншими галузями тваринництва, маючи меншу залежність від кількості та якості земельних угідь.

- спеціалізовані виробники: основними учасниками цієї галузі є спеціалізовані підприємства, такі як птахофабрики, які відповідають за всі етапи виробництва, від інкубації яєць до відгодівлі птахів [1].

Облікова інформація є основою прийняття управлінських рішень у цьому контексті важливо також враховувати, що є законодавчі норми та стандарти, пов'язані з якістю та безпекою продукції, які встановлені в Україні та міжнародними організаціями, а тому виробники продукції птахівництва повинні виділяти як окрему категорію витрат – витрати на управління якістю.

Загалом, формування собівартості продукції птахівництва - це складний процес, який вимагає уважності, аналізу та розрахунків з урахуванням всіх можливих факторів, що впливають на виробництво та реалізацію продукції, а тому, на нашу думку, важливо визначити основні принципи формування собівартості продукції птахівництва, що мають лягти в основу підготовки облікової інформації для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації ресурсів у виробництві птахівницької продукції. Зокрема до таких принципів можна віднести наступні:

1. Систематичний облік витрат: підприємства мають вести детальний облік всіх витрат, включаючи відгодівлю, ветеринарні послуги, оплату праці, витрати на утримання і обслуговування устаткування, а також витрати на енергію та воду.

2. Оптимізація витрат кормів: велика частина витрат у птахівництві пов'язана з кормами. Тому важливо застосовувати оптимальні раціони, які задовольняють потреби птахів у поживних речовинах, забезпечують їхнє здоров'я та максимізують продуктивність, а значить система обліку має акумулювати інформацію по витрати на корми при застосуванні різних раціонів годівлі.

3. Ефективне використання трудових ресурсів: оптимізація витрат також пов'язана з ефективним використанням робочої сили. Це може включати в себе навчання персоналу для підвищення їхньої кваліфікації та впровадження ефективних методів роботи і облік витрат на оплату праці та підвищення кваліфікації персоналу.

4. Оцінка ефективності нових технологій: впровадження сучасних технологій у галузі птахівництва може допомогти знизити витрати, збільшити продуктивність та поліпшити управління виробництвом.

5. Стандарти якості та безпеки: забезпечення якості та безпеки продукції вимагає дотримання стандартів, що може впливати на витрати через

впровадження необхідних процесів контролю та сертифікації продукції і рівень витрат на ці процеси має бути правильно відображений в обліку.

6. Планування та прогнозування: планування виробництва та прогнозування попиту в системі управлінського обліку можуть допомогти у визначенні оптимальних рішень з управління виробництвом та запасами, що впливає на загальні витрати.

7. Економія енергії та ресурсів: раціональне використання енергії та інших ресурсів може допомогти знизити витрати та зробити виробництво більш економічно ефективним, тому в системі обліку необхідно окремою статтею визначити витрати на енергоносії.

Таким чином, облік витрат птахівництва має бути націлений на формування облікової інформації яка буде необхідна для прийняття управлінських рішень щодо оптимізацію витрат досліджуваної галузі.

Література:

1. Мельник Б.А. Сучасний рівень виробництва та перспективи розвитку м'ясного птахівництва в Україні // Економіка АПК, №10, 2003 – С.20 – 26.

Управління фінансово-економічно безпекою підприємства

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

В. Бондаренко, здобувачка гр. МгУФЕБз-1-22

О. Губарик, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах ринкової економіки головною метою діяльності будь-якого сільськогосподарського підприємства є досягнення запланованого фінансового результату (прибутку). Всі інші цілі підпорядковані цьому завданню, оскільки саме прибуток є найбажанішим власним джерелом відновлення ресурсів для подальшого розвитку підприємства. Встановлення фінансового результату ґрунтується на попередньому визначенні доходів сільськогосподарського підприємства.

Ефективність діяльності підприємства ґрунтується, перш за все, на правильному визначенні прибутку. Тому питання бухгалтерського обліку прибутку та контролю за їх формуванням і відображенням у обліку та звітності сільськогосподарського підприємств є досить актуальними.

У господарській діяльності сільськогосподарського підприємства важливу роль відіграють фінансові результати. Оскільки для кожного суб'єкта господарювання в умовах ринкових відносин кінцевою метою будь-якої діяльності є одержання прибутку, то для його визначення порівнянням доходів

з витратами, пріоритетне місце в обліковій системі підприємства повинна зайняти раціональна побудова їх обліку.

Інформація про прибутки сільськогосподарського підприємства повинна відображатися у первинних документах, реєстрах синтетичного і аналітичного обліку та фінансовій звітності.

Сільськогосподарське підприємство складає квартальну та річну фінансову звітність, яку подає користувачам відповідно до чинного законодавства. Правові основи порядку складання, подання та оприлюднення фінансової звітності закладені в статті 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. №996 – XIV та Порядку подання фінансової звітності, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. №419.

«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» – це звіт про доходи, витрати і фінансові результати діяльності сільськогосподарського підприємства.

Метою складання звіту про фінансові результати є надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки та сукупний дохід сільськогосподарського підприємства за звітний період.

У звіті про фінансові результати наводяться доходи і витрати, які відповідають критеріям, визначеним в національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку.

Інформація про доходи наводиться в розділі 1 «Фінансові результати» форми № 2 «Звіт про фінансові результати». Основним нормативним документом, яким може керуватися сільськогосподарського підприємство при відображенні до ходів у звітності, є Методичні рекомендації № 433.

У фінансовій звітності згідно з принципом висвітлення повинна наводитися інформація про доходи та фінансові результати, здатна впливати на управлінські рішення. Інформація узагальнюється в єдиній грошовій одиниці, що забезпечується завдяки дії принципу єдиного грошового вимірника. Для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, які були понесені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності у момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. У цьому полягає сутність принципу нарахування та відповідності доходів витрат.

У звіті про фінансові результати зіставляються доходи і витрати від здійснення різних видів діяльності сільськогосподарського підприємства, – операційної фінансової та інвестиційної.

Операційна діяльність – це основна діяльність сільськогосподарського підприємства тобто операції, пов’язані з виробництвом або реалізацією продукції товарів, робіт, послуг), які є головною метою створення підприємстві забезпечують основну частку його доходу. До операційної також належать інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

З погляду передбачуваності виділяють також надзвичайні доходи та витрати, що утворилися внаслідок надзвичайних подій. Надзвичайна подія – будь-яка подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності сільськогосподарського підприємства, та не очікується, що вона повторюватиметься періодично або в кожному наступному звітному періоді.

Результатом діяльності сільськогосподарського підприємства є чистий прибуток або збиток, який відповідно збільшує або зменшує величину власного капіталу підприємства і відображається у балансі.

Один із принципів формування фінансової звітності – це нарахування та відповідність доходів і витрат. Тому, щоб звітність містила достовірну інформацію сільськогосподарського підприємства повинне порівняти доходи звітного періоду з витратами, здійсненими для одержання таких доходів. Результат порівняння саме і відображається у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Прибуток є отриманням економічних вигод, які виникають у результаті діяльності підприємства. Для визнання прибутку необхідне не лише надходження активу або зменшення зобов'язання, його наслідком а і збільшення власного капіталу (крім внесків учасників). Прибуток входять до складу об'єктів бухгалтерського обліку на підставі принципу відповідності та нарахування доходів і витрат.

Загалом функціонування підприємства як господарюючого суб'єкта передбачає його виробничу діяльність з метою виробництва продукції і отримання прибутку – з одного боку, і вирішення питань розвитку виробництва та збільшення його ефективності – з іншого, що у подальшому призводить до збільшення капіталу підприємства та його власників.

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТОВ «НОВА ПОШТА»

*А.В.Череп, доктор екон. наук, професор,
В.С. Кармазіна, магістрант,
Запорізький національний університет*

В сучасному світі інновації стали ключовим фактором розвитку та конкурентоспроможності підприємств у різних галузях господарства. Особливо це стосується компаній, які працюють у сфері логістики та поштових послуг. Ця галузь динамічно розвивається, змінюючи традиційні підходи до організації та забезпечення послуг, і однією з провідних компаній у цьому сегменті є ТОВ «Нова Пошта» (яка активно співпрацює з клієнтами аграрно-промислового комплексу, маючи у структурі інвестиційних вкладень ПП «Агріком-Інвест» (100% доля володіння); логістично-транспортного комплексу – ТОВ ««НП Діджитал», ТОВ «НП Сервіс», ТОВ «Подол-Експо» тощо). Аналіз інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку є особливо важливим

завданням, котре дозволить визначити, наскільки ефективними є стратегічні рішення компанії.

ТОВ «Нова Пошта» постійно вдосконалює свої процеси, включаючи електронну комерцію, автоматизовані системи та мобільні додатки. Наприклад, щоб надавати клієнтам швидкий та якісний сервіс в умовах постійного зростання обсягів відправлень, ТОВ «Нова Пошта» активно розбудовує власну логістичну інфраструктуру. Вона вже має 110 сортувальних терміналів та депо у кожному обласному центрі країни, у яких продовжує автоматизувати процеси сортування. Насамперед, 6 найбільших інноваційних терміналів знаходяться у Хмельницькому (ХІТ), Києві (КІТ), Харкові (ХАІ), Львові (ЛЕО), Дніпрі (ДАО) та Запоріжжі (ЗІТ) (збудований у 2022 р.). Ці термінали здатні обробляти від 20 тис. до 50 тис. посилок на годину. Наразі у 2023 р. триває будівництво інноваційних терміналів в Одесі та у Борисполі [1].

Нерозподілений прибуток (котрий керівництво ТОВ «Нова Пошта» згодом інвестує у розвиток діяльності, а особливо у останні роки кошти направлялися на будівництво інноваційних терміналів) зростав, та продемонстрував приблизно 421,38% росту за 2019-2022 рр. Такі доволі позитивні зрушення цілком точно характеризують розвиток компанії зокрема, та Групи Нова Пошта загалом, адже сервісні послуги в Україні модернізуються, а нові компанії у рамках Групи відкриваються у сусідніх країнах [1;2].

Майновий стан об'єкта дослідження у рамках інноваційної діяльності говорить про достатність інвестованих коштів, оскільки активно з 2023 р. діє проєкт платформи відкритих інновацій «Nova Tech», місією якого є створення інноваційних рішень, що змінюватимуть логістику та покращуватимуть клієнтський досвід; розвиток стартапів в Україні та сприяння їх масштабуванню, а також об'єднання та надання підтримки інноваторам по всій державі [3].

Така схема інвестування ресурсів у інноваційну діяльність від ТОВ «Нова Пошта» є подібною до схеми функціонування технологічних та індустріальних парків, а тому має позитивні перспективи науково-технічного прогресу насамперед самого суб'єкта господарювання. Прикладами компаній-партнерів, а саме торгових марок, які включені до складу деяких технопарків України, та активно співпрацюють із даною платформою «Nova Tech» є: «Konsort» (системи модернізації складів, обладнання для автоматизації виробництв); «SB Robotics» (роботизовані складські процеси); «УРРАС» (Асоціація Учасників ринку робототехніки та автоматизованих систем); «UIS» (українські інтелектуальні системи тощо [1;3].

Новітні рішення, які були винайдені у комунікації між ТОВ «Нова Пошта» та описаними організаціями, були включені до матеріальної або інтелектуальної власності об'єкта дослідження, та особливо застосовуються у інноваційних терміналах. Прикладом інноваційного рішення, направлено на залучення уваги та довіри клієнтів до дійсності розвитку компанії, стала розробка 3D-туру по Київському інноваційному терміналу, який є одним із найбільших [4].

Підприємство має тип абсолютної ліквідності та є цілком платоспроможним за результатами останніх років, незважаючи на деякі відхилення від нормативних значень, пов'язані із впливом російсько-української війни від 24.02.2022 р. Проаналізований коефіцієнт платоспроможності підприємства відповідав нормативу протягом 2019-2022 рр., а саме перевищував 0,1, склавши 0,12 за останніми даними 2022р., що був дещо нижчим за 2021 р. на 0,04 одиниці. Це говорить про спроможність ТОВ «Нова Пошта» надалі розвиватися у інноваційному напрямку, маючи інвестиційну подушку безпеки.

Отже, компанія проявила значний потенціал для науково-технічного зростання та покращення якості послуг в сфері логістики та поштових перевезень. Для подальшого збереження стабільності та нарощення фінансової бази необхідно шукати актуальні інвестиційні можливості (наприклад, співпраця з технопарками), залучати висококваліфікованих спеціалістів до розробки та впровадження новітніх рішень, встановлювати партнерські відносини із інноваційними компаніями, стартапами, та систематично проводити моніторинг результатів поточного стану своєї діяльності.

Література:

1. Офіційний сайт ТОВ «Нова Пошта». URL: https://novaposhta.ua/istoriya_kompanii.
2. Досьє компанії ТОВ «Нова Пошта». Електронний портал «You Control». URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/31316718/.
3. Офіційний сайт проекту платформи відкритих інновацій «Nova Tech». URL: <https://novaposhta.ua/novatech/>.
4. 3Dтур по Київському інноваційному терміналу ТОВ «Нова Пошта». URL: <https://novaposhta.ua/3dtourkit/>.

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

В.Сергієнко, студент гр. МгУФЕБ-1-22

А.Сергієнко, помічник бухгалтера ФОП «Дует-1»

Науковий керівник: Т. Саванчук, доцентка

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Аграрні підприємства є важливою ланкою глобального господарства, забезпечуючи продовольчу безпеку та економічний розвиток. Для їх успішної діяльності важливо мати добре організовану систему фінансово-економічної безпеки. Розглянемо, як організувати систему фінансово-економічної безпеки аграрного підприємства та як її удосконалити:

1. Фінансова безпека аграрних підприємств: Значення та аспекти:

Фінансова безпека аграрних підприємств постає в їх здатності забезпечувати стійкий фінансовий стан, уникати боргових криз та ефективно виконувати свої господарські завдання. Основні аспекти організації фінансово-економічної безпеки включають:

1.1 Фінансова стабільність

Фінансова стабільність аграрного підприємства забезпечує збалансований фінансовий стан, який дозволяє ефективно виконувати господарські операції та інвестувати у розвиток. Для цього необхідно дотримуватися фінансової дисципліни, уникати залучення на короткі строки та раціонально використовувати фінансові ресурси.

1.2 Забезпечення ліквідності:

Ліквідність важлива для аграрних підприємств, оскільки вони часто залежать від сезонності у роботі та можуть використовувати значні фінансові ресурси для посіву, збирання та переробки сільськогосподарської продукції. Організація резервних фондів та доступу до фінансових інструментів для покриття тимчасових фінансових проблем може забезпечити ліквідність аграрного підприємства.

1.3 Мінімізація ризиків:

Аграрні підприємства стикаються зі значними ризиками, такими як ризики погоди, ринкові ризики та технологічні ризики. Для забезпечення фінансової безпеки важливо розробити стратегії мінімізації цих ризиків, включаючи страхування, диверсифікацію культури, аналіз та використання новітніх технологій.

2. Організація системи фінансово-економічної безпеки аграрних підприємств:

Організація системи фінансово-економічної безпеки аграрних підприємств включає в себе кілька ключових етапів:

2.1 Аналіз фінансового стану:

Перший крок - аналіз фінансового стану підприємства. Необхідно оцінити поточний фінансовий стан, борги, активи та оборотні витрати. Це дозволяє зрозуміти потреби у фінансах та налагодженні шляхів подальшого розвитку.

2.2 Розробка фінансової стратегії:

На основі аналізу необхідно розробити фінансову стратегію, яка визначатиме, як будуть залучатися та використовуватися фінансові ресурси. Фінансова стратегія повинна отримати поточні потреби, ліквідність та можливості мінімізації ризиків.

2.3 Контроль та внутрішній аудит:

Аграрні підприємства повинні мати механізми контролю за фінансовими операціями та проводити внутрішні аудити для виявлення можливих порушень та шахрайства. Внутрішні аудити допомагають забезпечити чесність та точність фінансової звітності.

3. Удосконалення системи фінансово-економічної безпеки:

Удосконалення системи фінансово-економічної безпеки аграрного підприємства важливо для забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності. Для цього можна використовувати такі підходи:

3.1 Вдосконалення бухгалтерського обліку:

Вдосконалення системи бухгалтерського обліку дозволяє краще контролювати фінансові потоки та збільшує точність фінансової звітності.

3.2 Впровадження сучасних фінансових інструментів:

Використання сучасних фінансових інструментів, таких як інвестиційні фонди та страхові продукти, може забезпечити більш ефективне управління ризиками та доходами.

3.3 Навчання та розвиток персоналу:

Навчання та розвиток фахівців у галузі фінансів допоможе підвищити фінансову грамотність персоналу та підвищити якість управління фінансами.

Організація системи фінансово-економічної безпеки аграрних підприємств є професійним завданням для забезпечення їх стабільності та розвитку. Це вимагає аналізу, стратегічного планування та впровадження нових інструментів управління фінансами. Удосконалення системи фінансово-економічної допомоги аграрним підприємствам стати більш конкурентоспроможними та стійкими в умовах глобального ринку безпеки.

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

О. Атамас, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В сучасних економічних умовах для вітчизняних підприємств головним завданням є впровадження в організаційно-технологічні процеси сучасних нововведень, які в результаті створюють конкурентні переваги на внутрішніх та світових ринках та позитивно впливають на стан економічної безпеки, як на мікро, так і на макрорівні.

Безпосередньо сам процес здійснення інноваційних інвестицій залежить від багатьох факторів, включаючи такі як: галузь діяльності, регіон, загальний економічний контекст. Так, різні галузі можуть мати різний рівень конкуренції, ступінь інвестиційного ризику, різні можливості для росту.

Регіональний аспект в інноваційних інвестиціях вказує на різні можливості та потенціал інвестування в залежності від географічного положення. Врахування регіонального аспекту є важливим елементом стратегії інвестування в інновації. Це допомагає інвесторам оцінювати потенціал проекту та його відповідність конкретному місцевому контексту.

Інвесторам необхідно аналізувати і макроекономічні показники та розраховувати їх вплив на інвестиційні портфелі та інвестиційні рішення. Макроекономічні показники визначають загальний економічний контекст в якому працюють компанії. Так, інфляційні процеси впливають на купівельну спроможність грошей, що зменшує реальну вартість інвестиційних доходів. Високі процентні ставки за кредитами можуть збільшувати витрати на позички для підприємств та інвесторів, що є негативними факторами впливу на фінансово-економічну безпеку інвестора. Інвесторам важливо постійно аналізувати макроекономічні показники та розуміти їх вплив на інвестиційні портфелі та рішення.

В сучасних реаліях розвитку економіки інвесторам для впровадження інноваційних інвестицій необхідно звертати увагу на соціокультурні та

екологічні тенденції, зміна яких також впливає на інвестиційні рішення та як наслідок на фінансово-економічну безпеку.

Економічні, культурні та соціальні зміни можуть призводити до змін в тому, що споживачі вважають важливим або віддають перевагу в певний період часу. Наприклад, зростання інтересу до здорового способу життя може призвести до популярності органічних продуктів та фітнес-послуг. Багато споживачів стають більш освіченими та усвідомленими щодо етики та відповідальності підприємств. Споживачі можуть віддавати перевагу компаніям, які демонструють соціальну відповідальність у своїй діяльності. Зростання публічної обуреності щодо екологічних питань може призвести до зростання попиту на екологічно чисті продукти та послуги.

Також відбувається акцентування на запровадженні та прийняттю «зелених технологій» та інновацій, таких як відновлювана енергія, електричні автомобілі та інші. Адаптація до цих соціокультурних та екологічних тенденцій зможе відкрити для інвесторів нових інноваційних можливостей і покращити фінансово-економічний стан.

На ефективність здійснення інвестиційної діяльності впливають політичні та правові аспекти, оскільки вони визначають умови та рамки в яких здійснюють свою діяльність інвестиційні компанії.

Стабільні політичні умови дозволяють компаніям та інвесторам здійснювати більш точний прогноз подальшого розвитку подій, що дає змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення. В стабільному політичному середовищі підприємства можуть більш ефективно розробляти та втілювати стратегії довгострокового розвитку з плануванням позитивних змін в фінансово-економічній безпеці.

Однак необхідно розуміти, що інноваційні інвестиції пов'язані з високим ризиком, і не кожен проект може завершитися успіхом. В той же час, інноваційні проекти потребують суттєвих вкладень, що на період впровадження може негативно впливати на загальний стан фінансово-економічній безпеці. Але якщо проект успішно реалізується, то в процесі монетизації результат приводить до значних економічних вигід для інвесторів та учасників проекту. І в той же час позитивно впливає на фінансово-економічну безпеку підприємства.

Отже, інноваційні інвестиції є важливим інструментом для сприяння технологічному прогресу, стимулювання економічного зростання та фінансово-економічній безпеці, але вони також вимагають обережного аналізу та оцінки ризиків.

Література:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
2. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011 № 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРЕЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯ САНАЦІЙНИХ ТА АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ

*В.Дорофєєнко, здобувач гр. МгУФЕБз-22
Науковий керівник: О. Одношєвна к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Аналіз специфіки ведення комерційної діяльності більшості вітчизняних підприємств сьогодні дозволяє зробити висновок про виникнення вагомих складнощів. Зокрема, зазначимо, що рівень економічної безпеки ведення фінансово-економічної діяльності більшості господарств зазнав суттєвого зниження через стрімке зростання кризового стану та його безпосереднього впливу на кінцевий результат. Велика кількість вітчизняних підприємств зіткнулися з проблематикою процесу постачання та збуту. Розбалансованість між своєчасністю постачання та безпосереднього виробництва, недостатність ресурсного потенціалу, закриття деяких каналів надходження сировини та подальшої реалізації готової продукції, спонукають підприємства до впровадження оновленої політики здійснення діяльності. Відтак глобальним постає питання стосовно запровадження належного рівня антикризового управління.

Зазначимо, що економічна безпека підприємства – це налагоджений механізм ведення фінансово-господарської діяльності підприємства через забезпечення додержання умов оптимального постання, виробництва, збуту, складання звітності та збереження комерційної таємниці підприємства. Логічне є твердження, що при виникненні труднощів у глобальній економіці, поступово починають страждати як великі, так і маленькі господарства. Починає знижуватися рівень економічної безпеки, падати платоспроможність та рентабельність, що в підсумку веде до скорочення рівня прибутковості підприємства. Дана тенденція вказує на необхідність негайного впровадження антикризових заходів за для збереження задовільного рівня економічної безпеки.

Слід констатувати, що підвищення ефективності економічної безпеки підприємства можливе через запровадження санаційних та антикризових заходів. Антикризові заходи виступають вагомим чинником, щодо поліпшення фінансово-економічної діяльності, оптимізації виробничого процесу. Зокрема, зазначимо, що антикризовий механізм - це сукупність своєчасних заходів, способів та процедур, які слід запровадити у діяльність господарюючого суб'єкта за для виходу із кризового стану [1].

Вважаємо, що антикризове управління стало невід'ємною складовою ведення вітчизняного бізнесу. Даний фактор спричинений доволі нестабільною економічною ситуацією, досить низькою інвестиційною привабливістю, тотальною збитковістю вітчизняних підприємств, зокрема закриття малого бізнесу. Також констатуємо суттєву кризу сільськогосподарських виробників через небезпечність роботи у полі, неможливість доступу до обробітку великої

кількості земель. Вважаємо, що розробка та впровадження якісного антикризового механізму управління господарством (в розрізі налагодження діяльності різних структурних підрозділів) дозволить поліпшити рівень функціонування економічної безпеки [2].

Констатуємо, що антикризове управління – це багатовекторний показник, який включає впровадження санаційних заходів у всі структурні підрозділи на ланки виробничої діяльності. На етапі запровадження антикризової політики доцільно провести детальний аналіз загальної сукупності звітних показників результату діяльності, як за звітний період, так і в динаміці. Невід’ємною складовою є створення антикризової групи чи призначення антикризового менеджера, який би взяв на себе керівництво фінансово-господарською діяльністю. Зазначимо, що антикризовий менеджер (антикризова група, антикризова команда) – це високоосвічена особа (особи), яка/які має суттєвий досвід по роботі з підприємствами, які опинились у кризовому стані і потребують залучення термінових заходів по виходу з неї.

Спираючись на вище викладену інформацію, зазначимо, що своєчасне на раціональне запровадження антикризових на санаційних заходів дозволить підвищити рівень ефективності функціонування економічної безпеки на підприємстві, а також рівня його фінансово-економічного розвитку загалом.

Література:

1. Жадько А. О. Антикризове управління підприємством: сутність, етапи здійснення та основні антикризові заходи / А.О.Жадько [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/zhadko-ao-antikrizove-upravlinnya-pidpriemstvom-sutnist-etapi-zdiysnennya-ta-osnovni-antikrizovi-zahodi/>
2. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством в умовах економіки знань та інтелектуалізації менеджменту. Економічний форум. 2016. № 1. С. 161–170.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНО БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*О. Зубко, асистентка
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Здатність підприємств стабільно розвиватися та здійснювати ефективну господарську діяльність визначається стійкістю їх фінансово-економічного стану як результату їх здатності протистояти внутрішнім та зовнішнім негативним факторам, що у цілому характеризують рівень їх фінансово-економічної захищеності. Для забезпечення стійкого та ефективного економічного розвитку, примноження потенціалу, а також досягнення бажаних результатів фінансово-господарської діяльності підприємству необхідно дбати про належний рівень своєї фінансово-економічної безпеки.

Фінансово-економічна безпека підприємства – це стан підприємства, який сприяє забезпеченню захищеності його фінансово-економічних інтересів, а

саме захищеності всіх видів його ресурсів (майнових, трудових, матеріальних), а також виробничого та інтелектуального потенціалу тощо від негативних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища та створення необхідних фінансово-економічних умов для ведення безперервної успішної діяльності та стійкого розвитку підприємства за допомогою інструментів, методів, важелів та системи інформаційно-аналітичного забезпечення.

Фінансово-економічна безпека підприємств та її забезпечення є важливою складовою ефективного управління підприємством. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства здійснюється за допомогою різних методів із використанням різноманітних важелів і інструментів та у різні способи, що в свою чергу вимагає певного їх забезпечення: матеріально-технічного, інформаційно-аналітичного, фінансового, кадрового та організаційного. Але в умовах воєнного стану вітчизняним підприємствам стає досить складно забезпечувати як безпосередньо їх власну безпеку так і фінансово-економічну в тому числі.

Війна в країні спричинила релокацію та неможливість подальшого існування значної кількості підприємств особливо на окупованих територіях, втрату виробничих потужностей підприємств, скорочення робочих місць і доходів, зменшення купівельної спроможності і обсягів накопичених активів, суттєві темпи інфляції - все це призвело не тільки до значного погіршення фінансово-економічного стану підприємств, а навіть і до значної кількості банкрутств підприємств. Банкрутства підприємств спричиняють непогашення боргів перед контрагентами. Проблематичними стають питання, пов'язанні із банківським кредитуванням. Тому підприємствам все більше уваги необхідно звертати на їх фінансово-економічну безпеку.

В умовах повномасштабної війни в Україні, коли стрімко перерозподіляється ресурсна база та змінюється ціна факторів виробництва, метою побудови та функціонування системи фінансово-економічної безпеки є захищеність підприємств від дестабілізуючих факторів, внутрішніх і зовнішніх загроз, без нейтралізації яких унеможлиблюється його функціонування або відбувається погіршення значень основних функціональних параметрів

В період воєнного стану ключовим елементом системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства є підсистема моніторингу зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства та фінансової діагностики на предмет виявлення загроз. У свою чергу, у даній підсистемі дуже важливу роль має оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. Безумовно, діяльність будь-якого підприємства в умовах війни повинна бути виваженою і враховувати численну кількість ризиків та непередбачуваних обставин. Аналіз фінансово-економічної стабільності суб'єктів підприємництва повинен будуватися на можливості формування «фінансових подушок безпеки», які дозволять швидко реагувати на непередбачувані ситуації, зокрема на можливу втрату майна, трудових та матеріальних ресурсів, на пошук альтернативних варіантів заробітку та можливість кооперацій з іншими учасниками ринку.

В своє чергу війна дозволила активувати абсолютно нові види діяльності, які дозволяють багатьом підприємствам не тільки вижити, але й закріпитися на ринку, а в майбутньому завоювати лідерські позиції. Саме тому ті підприємства, які в умовах війни постійно слідкують за зовнішніми викликами і відповідно до них налаштовують операційну діяльність, мають змогу вижити. Відповідно до забезпечення концептуальних умов роботи суб'єктів підприємництва, необхідно налаштовувати фінансову систему, щоб вона могла підтримувати життєздатність бізнесу. Для цього необхідно сформувавши принципово нові підходи до побудови політики ліквідності, фінансової незалежності, оборотності та рентабельності.

Війна також вплинула на попит та платоспроможність клієнтів підприємств, оскільки якась частина цільової аудиторії виїхала за кордон, змінився формат споживання і потреби людей в основному були у їжі, воді, одязі тощо. Через обстріли переривався робочий графік, інтернет та зв'язок, відмінялись всі плани, а працівники від таких складних подій просто втомлювались. Щоб бізнес міг функціонувати, підприємці мусили переїжджати подалі від бойових дій, купувати генератори, а це значною мірою відображалось на витратах. Через зростання долара збільшилась вартість на сировину і матеріали, та посилювався податковий тиск.

Зважаючи на це можна виділити основні завдання та найбільш прийнятні основні стратегії діяльності підприємств для досягнення мети управління фінансово-економічною безпекою в умовах воєнного стану.

Основні завдання:

- ідентифікація реальних та прогнозування потенційних небезпек і загроз;
- формування напрямів запобігання, ослаблення потенційних небезпек і загроз або ліквідації наслідків їх впливу;
- формування ресурсів, необхідних для забезпечення безпеки підприємства;
- організація взаємодії з правоохоронним та контролюючими органами з метою запобігання і припинення правопорушень, спрямованих проти інтересів підприємства;
- створення власної, відповідної небезпекам і загрозам, служби безпеки підприємства тощо.

Основні стратегії діяльності підприємств в умовах воєнного стану:

- розвиток існуючого напрямку діяльності підприємства;
- впровадження нового продукту (послуги),
- вихід на нові ринки.

В умовах воєнного стану управління фінансово-економічною безпекою підприємств країни є пріоритетним завданням для кожного суб'єкта підприємництва. Фінансово-економічну безпеку підприємств буде правомірно визначити, як основу для стабільного функціонування національної економіки та забезпечення національної безпеки.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

А.В.Недокус, магістр

Науковий керівник: О.В.Чернецька, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки ґрунтується на аналізі фінансового стану в попередньому та звітному періодах, який відображений в фінансовій звітності, ідентифікації внутрішніх і зовнішніх загроз та оцінці ймовірності банкрутства підприємства. У процесі аналізу виявляються причини та фактори, які позитивно і негативно впливають на життєдіяльність підприємства, а за результатами аналізу формується комплекс заходів спрямований на поліпшення реального становища. Саме результати аналізу дозволяють визначити способи підвищення рівня фінансово-економічної безпеки.

Економічна безпека підприємства - це такий стан розвитку підприємництва, за якого дотримуються гарантії захищеності життєво важливих інтересів суб'єкта підприємницької діяльності від внутрішніх і зовнішніх загроз. Рівень економічної безпеки підприємства включає наступні складові:

- наявний рівень економічної безпеки суб'єкта підприємництва - ресурсне забезпечення виробничо-господарської та фінансової діяльності, формування необхідної матеріально-технічної бази тощо;
- рівень економічної ефективності підприємницької діяльності;
- здатність до подальшого розвитку, зокрема, збільшення обсягів та поліпшення ефективності фінансово-господарської діяльності, формування раціональної структури виробництва; підвищення рівня конкурентоспроможності тощо.

Фінансова безпека підприємства визначається рядом факторів: рівнем забезпеченості фінансовими ресурсами, стабільністю і стійкістю фінансового стану підприємства, збалансованістю фінансових потоків та розрахункових відносин, ступенем ефективності фінансово-економічної діяльності, рівнем контролю за внутрішніми та зовнішніми ризиками. Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства, вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, зі ступенем його залежності від кредиторів та інвесторів. Фінансова стійкість характеризує стабільність діяльності підприємства в довгостроковій перспективі.

У світовій практиці, для оцінки фінансового стану суб'єкта підприємництва як з погляду ризиків, так і ефективності діяльності використовують п'ять груп показників: показники оцінки майнового стану, показники рентабельності, показники оцінки ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності, показники ділової активності та показники, що характеризують акціонерний капітал і ефективність його використання.

Обов'язковою і важливою складовою фінансового аналізу має бути, перш за все, оцінка показників рентабельності суб'єктів підприємництва, і зокрема рентабельності активів і капіталу. Для детальної оцінки ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності суб'єкта підприємництва необхідно використовувати показники покриття та фінансування, оскільки вони, з одного боку, характеризують загальну захищеність підприємства, а з іншого – найменш залежать від особливостей діяльності того чи іншого суб'єкта підприємництва та локальних і незначних змін у структурі балансу.

Найбільш доцільним з погляду фінансової безпеки суб'єкта підприємництва й оцінки ступеня захищеності від зовнішніх фінансових ризиків є коефіцієнт втрати платоспроможності, оскільки саме він відображає ступінь теоретичної спроможності виконувати суб'єктом підприємництва свої зобов'язання у випадку настання певних негативних подій, тобто дає загальну характеристику його захисним фінансовим резервам.

Крім кількісних індикаторів оцінювання загрози банкрутства в процесі аналізу можна використовувати і якісні. До якісних індикаторів можливо віднести наступні:

- зміна керівництва та ключових працівників підприємства;
- зміна господарських партнерів (відмова від подальшого співробітництва з партнерами); – затримка у виконанні поточних платежів;
- зміни у складі засновників;
- зміни організаційно-правової форми (з метою обмеження відповідальності);
- фінансування капіталомістких проєктів, що не пов'язані з основною діяльністю;
- безконтрольне використання коштів тощо.

Отже, аналіз фінансового стану безпосередньо по балансу досить важкий і часто малоефективний, бо передбачає розрахунок великої кількості показників, що заважає дослідити головні тенденції в зміні фінансового стану підприємства. Вибір системи показників фінансово-економічної безпеки, які б адекватно відображали рівень економічної та фінансової безпеки підприємства в конкретний момент часу, є важливою ділянкою управлінської діяльності на підприємстві.

Література:

1. Дубинська О. (2022). Розробка методичних рекомендацій щодо визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі розрахунку показників його фінансового стану. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, (2), 109-116. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/40/38>

2. Ситник Н.С., Джиговська Л.І. (2019). Методика оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства: зміст та функціональні складники. *Причорноморські економічні студії*, (46-2), 65-70. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/46_2_2019/13.pdf

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ БЕЗЗБИТКОВОГО ВИРОБНИЦТВА

О. Ткаченко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Підприємства для успішного функціонування повинні проводити планування подальшого розвитку господарської діяльності. На плановоекономічну службу покладається обов'язок формувати бізнес-план підприємства таким чином, щоб забезпечувалось рентабельне виробництво та реалізація виробленого продукту. Перш за все акцент робиться на прогнозуванні обсягу виробництва і реалізації при якому будуть покриті всі витрати (постійні і змінні) виробництва та обслуговування. Це досягається з допомогою аналізу порогу рентабельності (точки беззбитковості), тобто того значення після перевищення якого діяльність буде економічно результативною.

Підприємство, яке бажає успішно функціонувати: виробляти та реалізовувати свою продукцію і при цьому отримувати прибуток, повинне враховувати всі фактори, які формують результативність його роботи. Прибуток ми одержуємо за результатами реалізації продукції, незалежно від обсягів її виробництва. Тому до основних формуючих факторів прибутку перш за все відносять ціну реалізації товару, собівартість виробництва та кількість реалізованої продукції.

Аналіз і контроль беззбитковості є необхідним елементом управління, які здатні виявити та надати рекомендації для утримання мінімально достатньої ділової активності підприємства яка необхідна для запобігання фінансових збитків. Результати аналізу беззбитковості сприяють вирішенню важливих питань, які стоять перед власниками та менеджерами підприємств.

Аналіз беззбитковості - це елемент управління витратами, сутність якого полягає у вивченні залежності фінансових результатів від витрат і обсягів виробництва та реалізації продукції, товарів, послуг. Даний вид аналізу може бути використаний в процесі ціноутворення. В основі аналізу беззбитковості лежить розподіл сукупних витрат з постачання, виробництва і реалізації продукції на постійні і змінні.

Відповісти на ці та інші питання можна за допомогою аналізу беззбитковості. Аналіз беззбитковості є популярною методикою, яка широко використовується для аналізу співвідношення між обсягом продажу та прибутковістю. Аналіз взаємозв'язку «витрати - обсяг – прибуток» (Cost - Volume - Profit; CVP- аналіз) передбачає системне дослідження взаємозв'язку таких показників як витрати, обсяг реалізації та прибуток. Аналіз беззбитковості виробництва застосовується управлінцями для обґрунтування доцільності прийняття управлінських рішень у поточній діяльності, підготовці інноваційних проектів та оцінки цих проектів. При цьому розрахунок беззбитковості конкретного проекту здійснюється не після отримання збитку від необдуманно здійсненого заходу, а перед впровадженням нового напрямку діяльності з метою подальшого управління витратами для отримання прибутку.

Завдяки такому широкому спектру застосування СVP-аналіз, є одним з найпоширеніших методів управління, які дозволяють підприємству досягати головної мети діяльності господарюючого суб'єкта - одержання максимально можливого прибутку.

Введення національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку створило передумови для застосування інструментарію аналізу безбитковості як в діяльності державних підприємств, так і комерційних структур.

Безбитковість - це такий стан діяльності підприємства за звітний період, протягом якого підприємство не отримує прибутку для власного застосування, а тільки отриманими доходами від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) покриває понесені витрати на виробництво.

В управлінських моделях, що ґрунтуються на вивченні взаємозв'язку витрат, обсягу виробництва і прибутку, особлива увага приділяється аналізу випуску продукції, що дозволяє керівництву визначати критичну (мертву) точку - рівень продажу, в якому витрати дорівнюють виручці від реалізації всієї продукції.

Виділяють дві основні моделі аналізу «витрати – обсяг діяльності – прибуток»: економічну і бухгалтерську.

Економічна модель безбитковості виробництва. З огляду на можливості підприємства змінювати обсяги застосування ресурсів у процесі виробництва, розрізняють певні періоди часу: короткостроковий та довгостроковий.

Короткостроковий період – період в діяльності підприємства, протягом якого воно може змінити обсяги застосування лише деяких із ресурсів, що забезпечують випуск продукції. Обсяги інших ресурсів залишаються незмінними. Тривалість короткострокового періоду залежить від технології виробництва.

Довгостроковий період - період у діяльності підприємства, достатній для зміни обсягів застосування всіх без винятку факторів виробництва, необхідних для випуску продукції.

Бухгалтерська модель аналізу розглядає поведінку витрат у межах певного короткого періоду часу, протягом якого неможливо швидко змінити обсяг діяльності. Тому лінії доходу і витрат у бухгалтерській моделі мають пряmolінійний характер.

Бухгалтерську модель аналізу «витрати – обсяг діяльності – прибуток» застосовують задля визначення:

- точки безбитковості діяльності підприємства;
- оптимального співвідношення витрат підприємства;
- суми прибутку при певному обсязі реалізації продукції;
- впливу зміни величини витрат, ціни та обсягу виробництва і реалізації продукції на суму прибутку підприємства;
- рівня ризику операційної діяльності підприємства.

Відповідно до визначення короткострокового періоду застосування ресурсів, обсяги яких змінюються, пов'язане із змінними витратами. Отже, якщо витрати змінюються пропорційно змінам виробництва, то вони

називаються змінними і позначаються VC (Variable Cost). До них належать витрати на сировину та матеріали, споживання електроенергії та інші.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

М.Чеботару, магістр

*Науковий керівник: О.В. Чернецька, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Зовнішнє оточення господарюючих суб'єктів щоразу стає все більш динамічним та невизначеним, що, своєю чергою, призводить до появи значної кількості ризиків і загроз, серед яких - недобросовісна конкуренція, неплатоспроможність бізнес-партнерів, комерційний шпіонаж, утрата комерційної таємниці, незаконні поглинання і злиття, рейдерство. Означені негативні тенденції зумовлюють потребу в ефективному управлінні економічною безпекою підприємства, формуванні стратегії економічної безпеки, а також удосконаленні методів та механізмів її реалізації з метою забезпечення стійких конкурентних позицій на ринку.

Підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах потребує функціонування налагодженої системи управління, забезпечення виробництва високоякісної продукції, вибору оптимальних конкурентних стратегій та постановок цілей розвитку підприємства, побудови ефективної збутової та логістичної структури, наявності значної кількості та раціонального використання фінансових, технічних, інформаційних, кадрових, матеріальних ресурсів, що значно актуалізує питання пошуку механізмів формування та підвищення конкурентоспроможності та досягнення безпечного рівня економічного розвитку підприємства.

Система економічної безпеки підприємства як основа життєзабезпечення кожного підприємства покликана виконувати цілий комплекс функцій. Метою забезпечення економічної безпеки підприємства є комплексна дія на потенційні і реальні загрози, що дозволяє йому успішно функціонувати в нестабільних умовах зовнішнього і внутрішнього середовища. За допомогою механізму управління економічною безпекою підприємства здійснюється комплекс заходів в інтересах захисту господарської діяльності від внутрішніх і зовнішніх економічних ризиків.

Ознаками стану економічної безпеки підприємства вважають: стабільність, стійкість, високу платоспроможність та здатність до розвитку; відсутність збитків; високу ділову активність; достатню рентабельність і конкурентоспроможність, якісну реалізацію всіх планів та угод. Настання будь-якої несприятливої ситуації для підприємства сприяє ризикам його функціонування, що відображає можливість формування передумов для негативного впливу факторів на економіку підприємства.

Система економічної безпеки будь-якого підприємства та суб'єктів господарювання є індивідуальною, її повнота та дієздатність залежать від

чинної законодавчої бази держави, рівня оподаткування, доступу на світові ринки збуту, інвестиційної привабливості регіону, держави, а також від обсягу матеріально-технічних та фінансових ресурсів, виділених керівниками підприємства, від розуміння кожним працівником значимості гарантування безпеки підприємства та бізнесу, від досвіду роботи керівників служб безпеки підприємств.

Надійність економічної безпеки підприємства можлива лише за комплексного і системного підходу до її організації. Актуальним є створення системи економічної безпеки в умовах кожного підприємства на рівні не окремого відділу із обмеженими функціями, а базового підрозділу, який органічно імплантований в організаційну структуру, інформаційно поєднаний із усіма процесами фінансово-господарської діяльності та здатний впливати на прийняття тактичних рішень й розроблення стратегії розвитку. Основою створення такого підрозділу можуть послугувати сформовані теоретичні засади, в межах яких запропоновано як власне тлумачення суті такої системи, так й функції, завдання й принципи.

Здійснення діяльності та повноцінного функціонування підприємства суб'єкту господарювання не варто розпочинати без розробки та проведення самостійної, чіткої стратегії підприємства; без забезпечення ефективної системи їх фінансової стійкості та безпеки. Розробка, формування та проведення самостійної стратегії підприємств, а також забезпечення ефективності системи його фінансової стійкості та безпеки є основою та фундаментом досягнення цілей, результатів економічної діяльності на підприємстві, стійких темпів зростання виробництва і основною метою власників.

Таким чином, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення економічної безпеки підприємства залежить від цілого комплексу взаємопов'язаних процес. В умовах економічної нестабільності, обмеженого доступу до виробничих та фінансових ресурсів, окупації значної території країни проблема підвищення конкурентоспроможності як складової економічної безпеки вітчизняних підприємств є досить актуальною і важливою та вимагає стратегічного і комплексного підходу.

Література:

1. Скаковська С. С., Савіна Н. Б., Грещак М. Ю. (2022). Аспекти формування системи економічної безпеки підприємства. *Вісник НУВГП*, (4(100)), 186-196. URL: <https://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/ve4202217/1250>

2. Цюцюпа С. В. (2019). Теоретичні аспекти формування економічної безпеки підприємства задля забезпечення його конкурентоспроможності. *Вчені записки Університету «КРОК»*, ((3)55), 216–224. URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/227/258>

3. Штангрет І. А. (2022). Теоретичні засади формування системи економічної безпеки підприємства. *Ефективна економіка*, (4). URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10173>

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Д.М. Чернецький, магістр
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: О.В. Чернецька к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Формування належного рівня економічної безпеки підприємства має бути забезпечено відповідним інструментарієм. Одним з таких інструментів є інформаційно – аналітичне забезпечення системи управління підприємством. Процес управління економічною безпекою підприємства ґрунтується на внутрішній і зовнішній інформації. Важливим є розробка відповідного алгоритму дій щодо організації інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління підприємством.

Питання організації інформаційно-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки підприємства аналізували вчені Воронюк Є. [1], Кононенко Ж., Грибовська Ю., Карнаухова Г. [2], Тюріна Н., Назарчук Т., Шкабара Н. [3] та інші. Нові можливості і загрози зовнішнього економічного простору зумовлюють необхідність розробки оптимального інструментарію щодо формування належного рівня економічної безпеки підприємства, що доцільно врахувати при побудові інформаційної системи для потреб менеджменту.

Основним джерелом інформації про діяльність підприємства є система обліку. Наразі актуальним є діджиталізація цього процесу. Це дає і переваги для обробки облікових даних в процесі прийняття управлінських рішень, водночас, виникають і ризики, пов'язані з її захистом від несанкціонованого доступу сторонніх осіб. Отже, актуальності набуває розробка обґрунтованих внутрішніх розпорядчих документів щодо організації обліку на підприємстві.

В Наказі про облікову політику доцільним є вибір ІТ-продукту для формування інформаційного середовища. Наразі поширеним ІТ-середовищем є програмний продукт «Business automation software for accounting» («BAS Бухгалтерія»). Також слід зафіксувати ІТ-ресурс для обміну інформацією з контрагентами та подання звітності до ДПС. Найпоширенішим ІТ-середовищем є «Med.ос», менш поширеним є Електронний кабінет платника податків (офіційний ресурс ДПС України), «Sonata», «Приват 24 для бізнесу» та інші. Вибір програмного продукту залежить від потреб управлінського персоналу, фінансових можливостей підприємства та обсягів діяльності.

Вибір ІТ продукту для формування інформаційного середовища формує необхідність забезпечення виконавців кваліфікованими електронними

ключами. Наразі є широкі можливості для вибору емітента КЕП – надавача електронних довірчих послуг, зокрема, ІДД ДПС України, АЦСК, Приват банк тощо, а також наявні засоби для відповідного захисту КЕП – токени.

Система менеджменту використовує дані обліку для розробки оптимальних і управлінських рішень, отже менеджерам потрібно визначитись з видом і обсягом інформації. Розробка системи управлінської звітності в цьому випадку має бути інтегровано в ІТ – ресурс з відповідним доступом до цієї інформації аналітиків та менеджерів підприємства.

Узагальнимо організаційні аспекти формування інформаційного забезпечення системи економічної безпеки підприємства:

- до кола дій бухгалтера входить: вибір ІТ-продукту для формування інформаційного середовища; вибір ІТ-ресурсу для обміну інформацією з контрагентами та подання звітності до ДПС; вибір надавача електронних довірчих послуг для КЕП;

- до кола дій менеджера входить: розробка системи управлінської звітності; інтеграція форм управлінської звітності в обліковий ІТ – ресурс; надання доступу до інформації аналітиків та менеджерів підприємства, вибір аналітичного інструментарію системи прийняття управлінських рішень на підприємстві, в тому числі ІТ-технологій та.

Таким чином, наразі актуальним є діджиталізація інформаційного забезпечення системи економічної безпеки підприємства. Це дає і переваги для обробки облікових даних в процесі прийняття управлінських рішень, водночас, виникають і ризики, пов'язані з її захистом від несанкціонованого доступу сторонніх осіб. В Наказі про облікову політику доцільним є вибір ІТ-продукту для формування інформаційного середовища, ІТ-ресурсу для обміну інформацією з контрагентами та подання звітності до ДПС, надавача електронних довірчих послуг для КЕП. Системі менеджменту потрібно визначитись з системою управлінської звітності, інтеграцією форм управлінської звітності в обліковий ІТ – ресурс та наданням доступу до інформації аналітиків та менеджерів підприємства. Для потреб менеджменту доцільним і актуальним є вибір ефективного ІТ-інструменту, зокрема, аналітики великих даних та інструменту Data Science.

Література:

1. Воронюк Є. (2021). Інформаційно-аналітичне забезпечення, як елемент організації економічної безпеки підприємницької діяльності. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*, 6 (270), 83-87. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/VisnikSarticle/view/28/25>

2. Кононенко Ж., Грибовська Ю., Карнаухова Г. (2023). Інформаційно-аналітичне забезпечення в системі управління підприємством. *Економіка та суспільство*, (47). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/a/2094>

3. Тюріна Н., Назарчук Т., Шкабара Н. (2022). Формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління бізнес-проектами підприємства. *Innovation and Sustainability*, (2), 68–77. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/35/47>

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФУНКЦІОНАЛЬНИХ БЛОКІВ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

А. Мінковська, к.е.н., доцент

І. Остропович, здобувачка вищої освіти

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Забезпечення фінансово-економічної безпеки допомагає підприємствам протистояти цим викликам і залишатися життєздатними та успішними. Це включає в себе планування фінансових ресурсів, розробку стратегій ризик-менеджменту, диверсифікацію інвестицій, ефективне управління грошовими потоками та відповідне страхування. Фінансово-економічна безпека є фундаментом для стійкого розвитку підприємства в умовах складного бізнес-середовища.

На початку відмітимо, що формувати стратегію фінансово-економічної безпеки підприємства є необхідною з кількох причин: захист від ризиків - фінансові ризики можуть виникати зовні (нестабільність економічного середовища, зміни в законодавстві, фінансова криза тощо) або внутрішні (неефективне фінансове управління, погане планування, недостатність ліквідних активів тощо).

Стратегія фінансово-економічної безпеки допомагає ідентифікувати ці ризики та розробляти заходи для їх управління, зменшення впливу та забезпечення стабільності підприємства; забезпечення фінансової стійкості - фінансово-економічна безпека підприємства є основою для його стійкого розвитку.

Шляхом формування стратегії фінансово-економічної безпеки, підприємство може планувати та керувати своїми фінансовими ресурсами, забезпечуючи достатню ліквідність, прибутковість та платоспроможність; вплив на прийняття стратегічних рішень - фінансова стійкість та ефективне фінансове управління є важливими факторами при прийнятті стратегічних рішень.

Фінансові обмеження та можливості впливають на вибір напрямку розвитку, інвестиційні проекти, маркетингові стратегії тощо. Стратегія фінансово-економічної безпеки допомагає підприємству оцінювати свої можливості та ризики та забезпечувати належне фінансове забезпечення стратегічних ініціатив; вплив на довіру стейкхолдерів - фінансова безпека та стабільність підприємства є важливими факторами для залучення та збереження довіри стейкхолдерів, таких як інвестори, кредитори, клієнти, партнери тощо. Стратегія фінансово-економічної безпеки допомагає підприємству демонструвати свою стійкість та відповідальне фінансове управління, що сприяє побудові партнерських відносин та підвищенню довіри стейкхолдерів.

Отже, формування стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є необхідним елементом управління бізнесом, спрямованим на збереження фінансової стабільності та створення фундаменту для подальшого успішного розвитку.

Відмітимо, що функціональні блоки стратегічних пріоритетів розвитку та управління підприємством можуть бути взаємопов'язаними і взаємозалежними, і це залежить від конкретної стратегії та цілей підприємства. Узгоджені та обґрунтовані стратегічні пріоритети допоможуть підприємству зосередитись на важливих завданнях, виробити конкретний план дій та забезпечити успішний розвиток в майбутньому (рис. 1). Залежно від конкретних цілей підприємства і його галузі діяльності, ці функціональні блоки можуть бути по-різному взаємопов'язані і вагомість кожного з них може змінюватися. Успішне управління підприємством вимагає координації цих функціональних блоків для досягнення стратегічних цілей та забезпечення стійкого розвитку. Координація дозволяє забезпечити гармонійну роботу всіх відділів і процесів підприємства, спрямовану на досягнення стратегічних цілей та забезпечення стійкого розвитку. Загалом, координація функціональних блоків є ключовим елементом ефективного управління підприємством, оскільки вона дозволяє забезпечити єдність напрямку і здатність адаптуватися до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі для досягнення стратегічних цілей і стійкого розвитку.

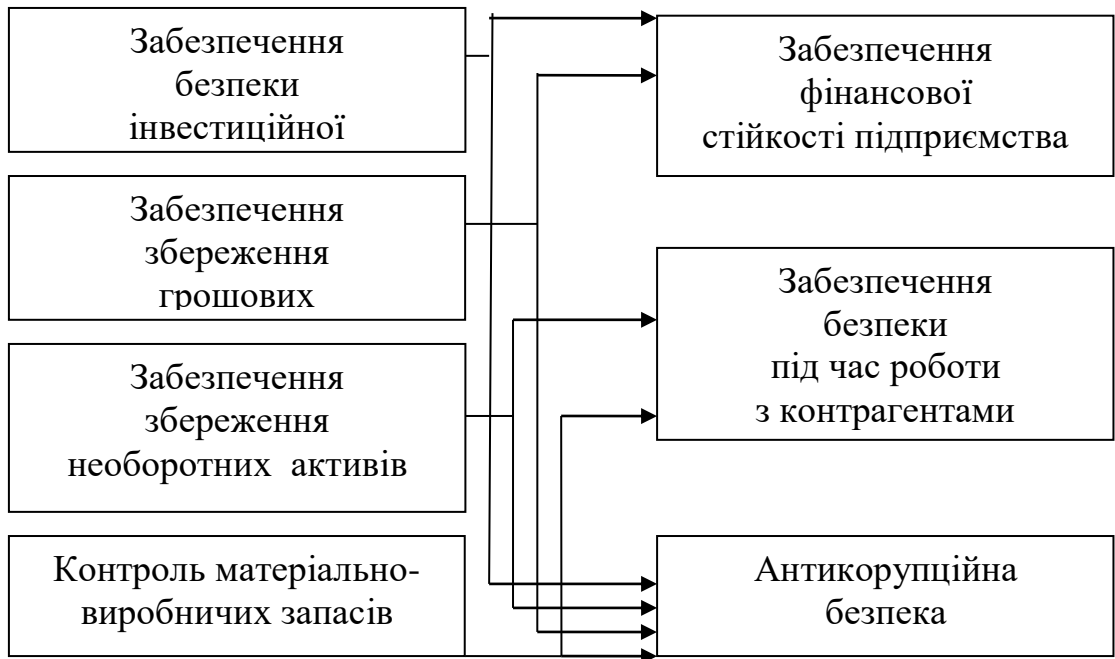

Рис. 1. Взаємозв'язок функціональних блоків стратегічних пріоритетів розвитку та управління підприємством

Формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства є важливим процесом, спрямованим на забезпечення фінансової стійкості, сталості та захищеності від ризиків. Формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства починається з проведення детального аналізу та оцінки фінансового стану організації, її поточної ситуації та внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на її фінансову безпеку.

Встановлено, що формування стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є необхідним елементом управління бізнесом, спрямованим на збереження фінансової стабільності та створення фундаменту для подальшого успішного розвитку. Формувати стратегію

фінансово-економічної безпеки підприємства є необхідною з кількох причин: захист від ризиків - фінансові ризики можуть виникати зовні (нестабільність економічного середовища, зміни в законодавстві, фінансова криза тощо) або внутрішні (неефективне фінансове управління, погане планування, недостатність ліквідних активів тощо).

АНТИКРИЗОВА СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕТАП АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

*Л. Васильєва, доктор наук з державного управління, професор
М. Земляний, здобувач вищої освіти
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У бізнесі та фінансовій сфері ризик вважається неминучим елементом, оскільки існує безліч факторів, що можуть вплинути на фінансові результати підприємства. Наприклад, можливість втрати коштів внаслідок невиконання боржниками своїх фінансових зобов'язань, зміни рівня процентних ставок, ризик зміни економічних умов тощо.

Для зменшення ризику, пов'язаного з невизначеністю, важливо проводити достатній рівень досліджень, виконувати тестування та моделювання, а також використовувати засоби оцінки ризиків для ідентифікації, аналізу та управління ризиками.

Невизначеність може бути пов'язана з багатьма аспектами бізнесу, такими як нові ринки, продукти, технології, регулювання і т.д. Наприклад, компанія може вкладати великі кошти в розробку нового продукту, який може не відповідати потребам ринку, або відповідати настільки погано, що буде втрачено час і гроші. Невизначеність також може відбитися на здатності компанії до виконання своїх зобов'язань перед клієнтами, партнерами тощо.

Управління ризиками пов'язаними з невизначеністю може бути складним завданням. Однак, можна використовувати стратегії, які допоможуть знизити ризик в таких умовах. До таких стратегій можуть належати: проведення досліджень ринку, залучення досвідчених фахівців для розробки стратегій, забезпечення гнучкості в плануванні та виконанні проектів і т.д.

Управління ризиками в системі фінансово-економічної безпеки є особливо важливим у системі фінансово-економічної безпеки, оскільки фінансові ризики можуть мати серйозні наслідки для економічного розвитку країни та добробуту її громадян.

Таким чином, ризики - це можливість виникнення небажаних подій або втрат в результаті певних дій чи подій. Ризик може виявитись у вигляді фінансових збитків, матеріальної шкоди, втрати репутації, затримки проекту або невиконання цілей. Ризик є необхідною складовою будь-якої діяльності, тому що немає нічого абсолютно безпечного або гарантованого.

Антикризове управління має важливу актуальність у сучасному світі, оскільки економічні кризи та непередбачувані ситуації є неодмінною частиною глобальної економіки. Завданням антикризового управління є протидія та подолання негативних наслідків кризових явищ, а також забезпечення

стабільності і відновлення економіки після кризи.

Розробка та обґрунтування антикризової стратегії підприємства є важливим етапом антикризового управління. Основна мета стратегії полягає в тому, щоб підприємство було здатним ефективно подолати кризові ситуації і забезпечити свою стійкість та розвиток. Нижче наведено кроки, які можна виконати при розробці та обґрунтуванні антикризової стратегії:

1. Аналіз ситуації. Детально проаналізуйте ситуацію, що викликала кризову ситуацію. Визначте основні проблеми, ризики та фактори, які призвели до кризи. Оцініть внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на підприємство.

2. Визначення мети та завдань. Сформулюйте чітку мету, яку прагнете досягти в результаті антикризової стратегії. Визначте конкретні завдання, які необхідно виконати для досягнення цієї мети.

3. Вибір стратегії. Розгляньте різні альтернативи стратегій та виберіть ту, яка найкраще відповідає потребам та можливостям підприємства. Ви можете розглядати такі стратегії, як реструктуризація, диверсифікація, зменшення витрат, розвиток нових ринків тощо.

4. Розробка детального плану дій. Розробіть детальний план дій, який включає конкретні кроки, заходи та терміни їх реалізації. Визначте відповідальних осіб за кожен крок та засоби контролю за його виконанням.

5. Фінансовий аналіз та ресурси. Оцініть фінансові можливості підприємства для реалізації антикризової стратегії. Визначте необхідні ресурси, такі як фінансові кошти, людські ресурси, технології та інші, які підприємство може використати для успішної реалізації стратегії.

6. Обґрунтування стратегії. Підготуйте обґрунтування антикризової стратегії, в якому ви пояснюєте, чому саме ця стратегія є найбільш доцільною і ефективною для підприємства. Відповідно аргументуйте свої вибори та наведіть факти, дані та аналітичні висновки, які підтверджують вашу стратегію.

7. Реалізація та контроль. Запроваджуйте заплановані заходи з виконання антикризової стратегії. Забезпечуйте систематичний контроль за їх виконанням і оцінюйте результати. В разі необхідності коригуйте стратегію для досягнення найкращих результатів.

Розробка та обґрунтування антикризової стратегії вимагає систематичного аналізу, глибокого розуміння проблеми та ретельного планування. Це допомагає підприємству ефективно впоратися з кризовою ситуацією та забезпечити його стійкість та розвиток.

Отже, розробка та обґрунтування антикризової стратегії підприємства є важливим етапом антикризового управління. Запропоновано етапи, які можна виконати при розробці та обґрунтуванні антикризової стратегії: аналіз ситуації, визначення мети та завдань, вибір стратегії, розробка детального плану дій, фінансовий аналіз та ресурси, обґрунтування стратегії, реалізація та контроль.

KEY STEPS AND APPROACHES TO ENSURING INFORMATION SECURITY IN BUSINESS ACTIVITIES

M. Izhboldin, Master of Management of Financial and Economic Security

L. Vasilieva, Doctor of Science in Public Administration,

Professor of Department of Accounting, Taxation and Management of Financial and Economic Security

Dnipro State Agrarian and Economic University, Ukraine

Ensuring the information security of business activities is an extremely important component of the general information security system of the state. Information security of enterprises affects the economic stability and competitiveness of the country, as well as the general state of its information infrastructure and cyber security.

Information security of the enterprise is determined by a set of measures, policies and procedures aimed at ensuring the confidentiality, integrity and availability of information, as well as protection against other risks that may affect the information assets and operations of the enterprise. Ensuring information security of business activity is the process of applying various measures, policies, technologies and practices to ensure confidentiality, integrity and availability of information, as well as protection from other threats and risks. This process is important for maintaining the company's reputation, financial stability and competitiveness. Below are the key steps and approaches to ensuring information security in business activities:

- Risk assessment. Conducting a risk assessment helps identify potential threats and determine how they may affect the business. This includes analyzing external and internal threats such as cyber attacks, data loss, employee misconduct, and more.

- Development of information security policy. Development of a policy that defines the rules and standards for maintaining information security at the enterprise. The policy should include requirements for passwords, rules for working with confidential information, rules for accessing networks and systems, etc.

- Information infrastructure protection. Protection of networks, servers, computers and other technical resources from unauthorized access and cyber attacks. Includes installation of firewalls, anti-virus software, intrusion detection systems and regular software updates and patches.

- Data protection. Ensuring confidentiality and data integrity. This includes data encryption, creating backup copies of data, controlling access to confidential information and other measures.

- Audit and monitoring. Regular audit and monitoring of information security to identify vulnerabilities and anomalies. This helps to respond in time to potential threats.

- Staff training and awareness: Training employees on information security issues and raising their awareness of security rules and their responsibilities.

- Response to incidents. Development of incident response plans and staff training on their implementation. This helps to effectively respond to security breaches and restore normal operations after an incident.

- Cooperation with other entities. Interacting with other businesses, government agencies, and law enforcement agencies to share information about threats and incidents.

- Legislation and regulation: Compliance with relevant legislation and regulations regarding information security.

- Preservation of reputation. An important aspect that includes public information and relations with customers, suppliers and partners.- Recovery after incidents. Development of recovery and contingency plans in case of incidents or loss of access to information.

- Social factor. Considering the human factor, as many threats are related to social engineering and unknown actions of employees.

Thus, ensuring the information security of business activity is an important element of the general information security of the state, since enterprises are the main sources of economic activity and important parts of the national infrastructure.

ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВА

Н. Григор'єва, здобувачка вищої освіти гр.МгУФЕБз-22

Л. Васильєва, д.н.д.у., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Фінансово-економічна безпека є важливим поняттям в контексті діяльності підприємств і економічних систем загалом. Вона відноситься до стану, коли фінансові та економічні ресурси забезпечують стійкість, ефективність і відповідність потребам та цілям підприємства або економічної системи.

Фінансово-економічна безпека для підприємства має важливе значення і визначається як здатність підприємства виконувати свої фінансові та економічні зобов'язання в умовах ризику та невизначеності, забезпечуючи стійкість його фінансової системи та функціонування на ринку.

Фінансово-економічна безпека має велике значення для підприємств з різних галузей і рівнів діяльності. Вона становить фундаментальну складову успішної діяльності підприємства та має наступні важливі значення:

- забезпечення стабільності: Фінансово-економічна безпека дозволяє підприємству зберігати стабільність у складних економічних умовах, зменшуючи ризики фінансових труднощів і нестабільності;

- збільшення конкурентоспроможності: Підприємства з сильною фінансово-економічною базою можуть більше інвестувати в дослідження та розвиток, покращувати якість продукції та послуг, тим самим підвищуючи свою конкурентоспроможність;

- залучення інвестицій: Інвестори та кредитори зазвичай більше довіряють підприємствам, які демонструють високий рівень фінансової стійкості та безпеки. Це дозволяє підприємству легше залучати фінансові ресурси для розвитку;

- забезпечення споживачів: Фінансово-економічна безпека дозволяє

підприємствам забезпечувати своїх споживачів продукцією та послугами в умовах кризи або збурень на ринку;

- створення резервів: Завдяки фінансово-економічній безпеці підприємства можуть створювати резерви для покриття непередбачуваних витрат чи збитків;

- забезпечення розвитку: Збереження фінансової стабільності дозволяє підприємствам інвестувати в нові технології, виробництво та розширення ринків;

- захист від ризиків: Фінансово-економічна безпека допомагає підприємствам ідентифікувати та управляти фінансовими ризиками, зменшуючи їх вплив на діяльність;

- збереження репутації: Підприємства, які ефективно керують фінансами та мають високий рівень фінансової безпеки, зберігають свою репутацію в очах клієнтів, партнерів і громадськості;

- дотримання законодавства: Фінансово-економічна безпека допомагає підприємствам відповідати законодавчим вимогам та уникати правопорушень, що може призвести до втрати репутації та санкцій.

В узагальненому підході значення фінансово-економічної безпеки можна відобразити наступним чином (рис.1):

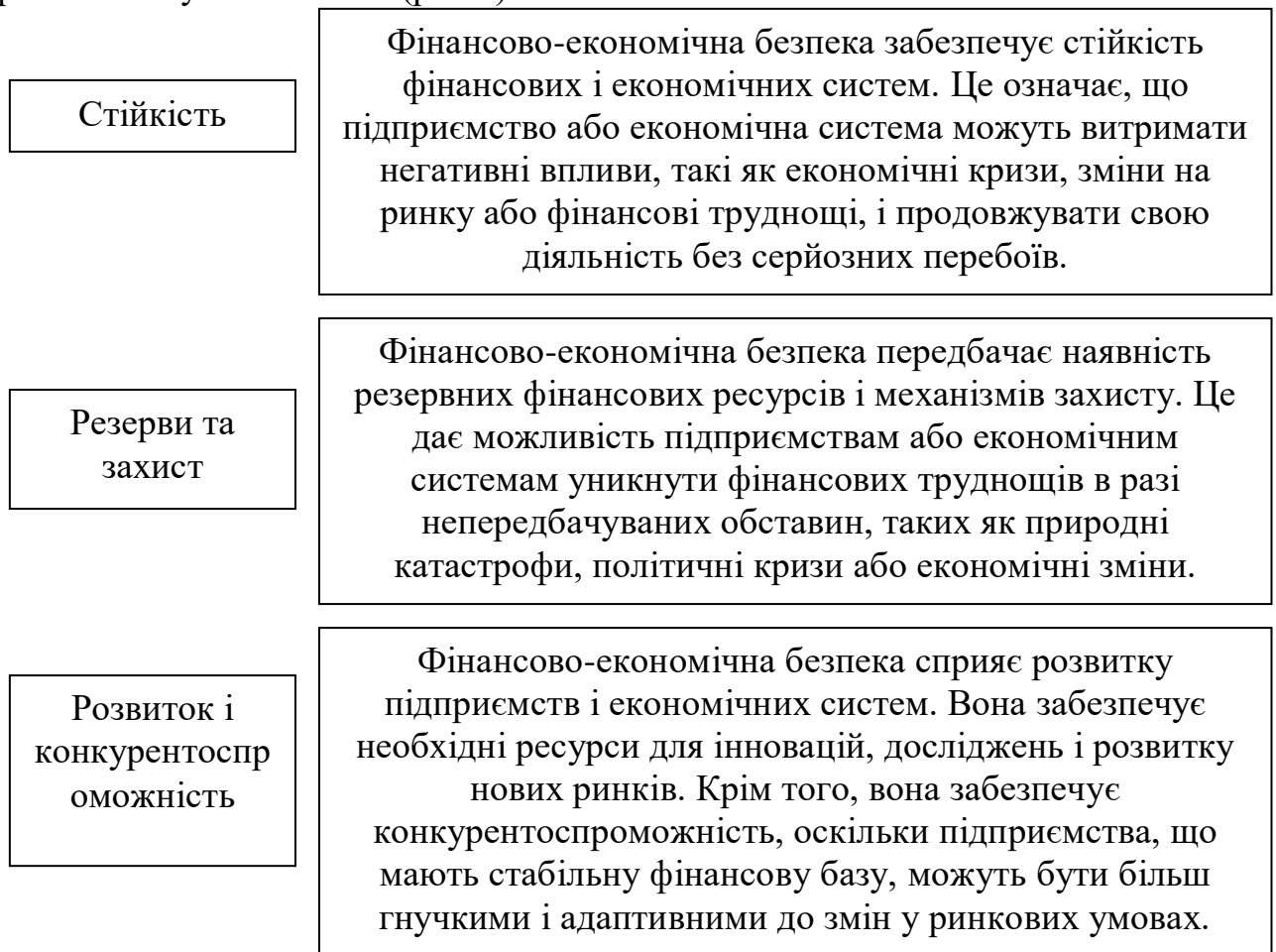

Рис. 1. Значення фінансово-економічної безпеки для підприємства

Фінансово-економічна безпека є ключовим аспектом для забезпечення стабільності, стійкості та розвитку підприємства в умовах конкурентного

ринкового середовища. Її належне забезпечення сприяє довгостроковому успіху та відновленню підприємства після можливих криз та викликів.

RISK MANAGEMENT IN THE SYSTEM ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

S. Makarenko, Master of Management of Financial and Economic Security

*L. Vasilieva, Professor of Department of Accounting, Taxation and
Management of Financial and Economic Security
Dnipro State Agrarian and Economic University, Ukraine*

Risk management is an important component of the system of economic security of economic entities. This system provides for the identification and assessment of risks that may arise in the course of business entities' activities, and the adoption of measures to reduce or avoid them.

The need for risk management arises due to various threats that can affect the activities of business entities. Threats can be of different nature - financial, technical, natural, social, etc. Risks can be unpredictable and unexpected, or they can be the result of normal business activities.

Risk management allows you to identify risks and take measures to reduce them. This is important for ensuring the stability of the enterprise's activity and its competitiveness on the market. Risk management helps ensure the safety of the enterprise and reduce the likelihood of losses and harmful consequences.

In addition, the application of risk management is important for improving the efficiency of enterprise management. With the help of risk management, you can understand potential risks and their impact on the organization's activities, which allows you to identify problem areas and make effective decisions.

The main goal of risk management is to reduce risks and ensure the stability and success of the organization's activities. This is achieved by identifying, assessing, controlling and managing risks that may affect the organization's operations.

The main objectives of risk management:

1. Reduction of potential losses. Risk management allows you to identify potential risks and take measures to reduce them. This helps reduce costs associated with damage compensation and recovery after negative events.

2. Increasing management efficiency. Risk management helps to understand potential risks and their impact on the organization's activities, which allows identifying problem areas and making effective decisions.

3. Ensuring stability. Risk management helps ensure the stability of the organization's activities by reducing risks and ensuring readiness for negative events.

Increasing competitiveness. Risk management allows the organization to strengthen its position in the market and increase competitiveness by reducing risks and improving management.

Summarizing, the main goal of risk management is to reduce risks and ensure the stability and success of the organization's activities.

It is customary to distinguish several stages in risk management:

- at the first, the risk is identified with the accompanying assessment - the

probability of its realization and the scale of the consequences;

- on the second stage, a risk strategy is developed in order to reduce the probability of risk realization and minimize possible negative consequences;
- on the third, methods and tools for managing the identified risk are selected;
- on the fourth, direct risk management is carried out;
- at the final stage, the achieved results are evaluated and the risk strategy is adjusted.

At the final stage of risk management, the achieved results are evaluated and the risk strategy is adjusted. At this stage, the organization evaluates the effectiveness of the application of risk management methods and tools and the results of their application. If the results are unsatisfactory, the risk strategy is adjusted to achieve more effective risk management in the future. In addition, at this stage, the organization also analyzes and assesses new risks that may arise in the future and takes them into account when developing a risk management strategy for the next period. Thus, adjusting the risk strategy is an important stage in the risk management system, which allows for sustainable and effective risk management in the organization.

Development of risk management strategies: at this stage, risk management methods are determined. These can be measures to reduce risks, transfer risks to an insurance company, accept risks that are acceptable to the organization.

The choice of methods and tools depends on the type of risk and its characteristics, the magnitude of the risk, the possibility of influencing the risk, the degree of acceptability of the risk for the organization and other factors.

Therefore, risk management is an important component of the system of economic security of economic entities. It allows you to assess potential risks that may affect the company's financial condition and develop strategies to reduce these risks.

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЇ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Д. Москалець, здобувачка вищої освіти, гр.МгУФЕБз-22

А. Мінковська, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Одним із найбільш помітних факторів, що впливають на процес прийняття рішень щодо питань управління персоналом на підприємстві, є дотримання чинних нормативно-правових актів. У цьому випадку керівники підприємств та особи, які приймають рішення, можуть розробляти політику, процедури та практику на робочому місці, що впливають із таких нормативно-правових актів, які є необхідними для обов'язкового використання та дотримання у межах юрисдикції осіб, які приймають рішення. Деякі з цих нормативно-правових актів, хоча і схожі, також можуть змінюватись відповідно до вимог, починаючи від прийняття на місцевому та державному рівнях

юрисдикції. До цього моменту особи, які приймають рішення, можуть мати певну гнучкість у тлумаченні цих нормативно-правових актів, сприяючи дотриманню бажаної поведінки та результатів на робочому місці.

Загалом, терміни, на рішення щодо управління персоналом, що впливають із законодавства про працю чи трудове законодавство, може впливати ступінь дотримання політики, процедури чи практики або ступінь якого можна уникнути порогу судових розглядів, враховуючи результати прийнятих рішень. Цей останній пункт підкреслює, як окремі особи, які приймають рішення, можуть бути притягнуті до особистої відповідальності за свою причетність до порушень правових аспектів зайнятості та законів про працю у прийнятті рішень щодо персоналу.

Визначальним і початковим при формуванні системи забезпечення кадрової безпеки є стратегія кадрової безпеки організації, яка представляє собою сукупність пріоритетних цілей та управлінських підходів, реалізація яких забезпечує захист підприємства від будь-яких загроз, пов'язаних з функціонуванням кадрового напрямку його діяльності. Дана стратегія є складовою частиною корпоративної стратегії економічної безпеки і повинна враховуватися при формуванні стратегії управління людськими ресурсами підприємства.

Визначальним і початковим етапом у формуванні системи забезпечення кадрової безпеки організації є розробка стратегії кадрової безпеки. Ця стратегія визначає загальний напрямок та цілі в сфері управління персоналом, спрямовані на забезпечення стійкості та ефективності кадрового потенціалу організації.

Стратегія кадрової безпеки є ключовою складовою при формуванні системи забезпечення кадрової безпеки організації. Ця стратегія визначає основні напрямки та завдання, спрямовані на забезпечення безпеки та стабільності в управлінні персоналом підприємства. Ось кілька ключових аспектів стратегії кадрової безпеки:

1. Аналіз потреб. Стратегія повинна враховувати потреби організації у персоналі як зараз, так і в майбутньому. Це включає в себе аналіз навичок та кваліфікацій, які потрібні для досягнення стратегічних цілей підприємства.

2. Розвиток персоналу. Стратегія повинна визначити програми навчання та розвитку, щоб підтримувати та підвищувати рівень кваліфікації працівників.

3. Талант-менеджмент. Розробка стратегії для виявлення, залучення та зберігання найкращих працівників організації, що є важливим для довгострокової стабільності.

4. Управління змінами. Розробка методів та програм для ефективного управління змінами в організації, що можуть включати перестановку персоналу, реструктуризацію або інші зміни в бізнес-процесах.

5. Системи винагород. Розроблення систем винагород та стимулювання, що допомагають залучати та утримувати висококваліфікованих працівників.

6. Безпека праці. Забезпечення безпеки та здоров'я працівників через розвиток безпечних робочих умов та надання відповідної освіти щодо безпеки

на роботі.

7. Управління конфліктами. Розробка політик щодо управління відходами, а також політик вирішення конфліктів на робочому місці.

8. Стратегічні рішення. Розробка стратегічних рішень щодо управління персоналом. Це може включати в себе розробку програм навчання та розвитку, створення системи мотивації, управління ризиками в області персоналу, планування тощо.

9. Оцінка та вдосконалення. Визначення ключових показників ефективності та розроблення системи оцінки, яка дозволяє визначати, наскільки ефективно реалізується стратегія та які зміни можна внести для покращення результатів.

10. Адаптація до змін: Стратегія кадрової безпеки повинна бути гнучкою і готовою адаптуватися до змін внутрішнього та зовнішнього середовища організації.

Ці аспекти допомагають встановити фундаментальні принципи та завдання для забезпечення кадрової безпеки організації. Стратегія кадрової безпеки повинна бути відзеркаленням стратегічних цілей та цінностей організації, спрямованих на забезпечення ефективності, стабільності та сталого розвитку.

Важливо розробляти стратегію кадрової безпеки як частину загальної стратегії управління персоналом та бізнес-стратегії організації. Це допомагає створити стійкий фундамент для досягнення успіху та забезпечення надійності та стійкості в управлінні персоналом.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

А. Молчанов, здобувач вищої освіти, гр.МгУФЕБ-22

А. Мінковська, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Інноваційний менеджмент - це підхід до управління, спрямований на створення та впровадження інноваційних рішень, процесів і стратегій в організації з метою досягнення конкурентних переваг і забезпечення стійкого розвитку

Інноваційний менеджмент є важливим інструментом для підвищення ефективності діяльності будь-якого підприємства. Він орієнтований на створення та впровадження нових ідей, технологій, продуктів і процесів, які сприяють покращенню якості, збільшенню продуктивності та конкурентоспроможності підприємства. Основні аспекти інноваційного менеджменту, які можуть сприяти підвищенню ефективності діяльності підприємства, включають: стимулювання інноваційної культури: дослідження та розробка. управління інноваційними процесами. залучення персоналу. взаємодія зі стейкхолдерами.

Впровадження інноваційного менеджменту допомагає підприємствам

відповідати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, підвищувати конкурентоспроможність та досягати стійкого розвитку.

Інноваційний менеджмент в аграрному секторі може сприяти підвищенню ефективності діяльності підприємства за допомогою таких основних аспектів:

Інноваційний менеджмент в аграрному секторі може значно підвищити ефективність діяльності підприємства через наступні основні аспекти:

- впровадження нових технологій. Використання сучасних сільськогосподарських технологій, які сприяють врожайності та зниженню витрат.

- розробка нових продуктів. Введення на ринок нових сортів рослин, гібридів, або ж тваринницької продукції, які відповідають сучасним вимогам споживачів.

- управління ризиками. Застосування нових методів управління ризиками, зокрема пов'язаних із змінами клімату, погодними катастрофами та іншими непередбачуваними факторами.

- використання ресурсів. Ефективне використання водних ресурсів, добрив, землі та інших важливих аграрних ресурсів через нові методи і технології.

- ефективний маркетинг та ланцюжок постачання. Вдосконалення системи маркетингу та оптимізація ланцюжка постачання для забезпечення ефективної дистрибуції продукції.

- зелена енергія. Використання відновлюваних джерел енергії, таких як сонячні батареї чи вітрові установки, для зниження витрат на енергію та впливу на навколишнє середовище.

- агротуризм та диверсифікація бізнесу. Впровадження агротуризму та інших видів додаткової діяльності для розширення доходів підприємства та залучення нових клієнтів.

- дослідження та розвиток. Інвестування у дослідження та розвиток нових методів обробки землі, вирощування та зберігання продукції.

- обмін даними та аналітика. Використання сучасних інформаційних систем для збору та аналізу даних щодо виробництва, що допомагає вдосконалити прийняття рішень.

- співпраця та партнерство. Встановлення партнерських відносин із дослідницькими установами, університетами та іншими суб'єктами для сприяння інноваціям у галузі сільськогосподарської діяльності.

Інноваційний підхід у всіх цих аспектах може значно підвищити ефективність аграрних підприємств, зменшити вплив на навколишнє середовище та покращити їхню конкурентоспроможність на ринку.

Впровадження інноваційного менеджменту дозволяє підприємству зберегти конкурентоспроможність, відповідати вимогам ринку та ефективно використовувати ресурси, що в результаті сприяє підвищенню його ефективності.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

О.О. Олійник, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Трактування сутності фінансово-економічної безпеки серед вітчизняних наукових кіл досить неоднозначне, де внаслідок параметральних змін під впливом невизначеності фінансово-економічного середовища, даний підхід спонукає сприйняття науковим осередком необхідності відпрацювання управлінської складової для фінансово-економічної безпеки підприємств.

Світові тенденції з цього питання свідчать про формування самостійних наукових напрямів реагування на загрози фінансово-економічній безпеці суб'єктів господарювання у світлі їх управління.

За такого підходу можна спостерігати різні вітчизняні наукові трактування «фінансово-економічна безпека», де думка схиляється до врахування специфічних (адресних) особливостей об'єкта дослідження в умовах невизначеності та ризику, або комплексу заходів щодо забезпечення стабільного розвитку підприємства через створення сприятливих умов, а також щодо нейтралізації та ліквідації зовнішніх і внутрішніх загроз [1].

На фоні цього, однією з умов сталого розвитку суб'єктів господарювання, є наявність ефективної системи забезпечення їх фінансово-економічної безпеки, що набуває особливого статусу об'єкта управління як на макро-, так і на мікрорівні. Проте на сьогодні питання економічної безпеки виявились найменш розробленими в теоретичному і практичному аспектах. Переважна більшість вітчизняних підприємств досі не розуміють або недооцінюють важливість цього питання, не мають чітких понять про те, що повинно стати об'єктом і предметом діяльності служб фінансово-економічної безпеки. Більш того, часто і самі служби не цілком розуміють, які саме сфери повинна охоплювати їх діяльність. На практиці діяльність служби фінансово-економічної безпеки в основному зводиться до захисту від конкурентів, недружніх елементів і злочинних угруповань.

У той же час не можна забувати про те, що окремо взятий економічний суб'єкт є важливою частиною суспільства і держави, і розглядати безпеку на макрорівні, не зачіпаючи взаємопов'язаних підсистем, було б нелогічно. Безпечний стан кожного конкретного підприємства входить у сферу інтересів громадян, суспільства і держави. Це очевидно хоча б тому, що суб'єкти господарських відносин є важливими ланками в проведенні державою соціальної та фіскальної політики щодо створення інституту зайнятості населення та поповнення державного бюджету. Тому за відсутності цілісної і єдиної системи з організації безпеки, недосконалої законодавчої бази, неопрацьованих і не уніфікованих механізмів захисту фінансово-економічних інтересів суб'єктів господарювання від зовнішніх і внутрішніх загроз, проблема їх фінансово-економічної безпеки набуває особливої актуальності.

Загальновідомо, фінансово-економічна безпека складається під впливом внутрішніх і зовнішніх умов, які тісно взаємопов'язані між собою. Зовнішня складова, є здатність підприємства організовувати взаємини із зовнішнім середовищем, максимально забезпечуючи свою фінансово-економічну безпеку. Внутрішні умови складаються під впливом внутрішньої структури управління і взаємовідносин всередині підприємства таким чином, щоб максимально забезпечити свою фінансово-економічну безпеку. Отже поняття внутрішньої

фінансово-економічної безпеки характеризує ступінь того, наскільки внутрішній устрій управління підприємством зможе забезпечити економічну безпеку в цілому.

Наше бачення фінансово-економічної безпеки підприємства, є система заходів з попередження різноманітних загроз, спрямованих на забезпечення нормального функціонування підприємства в досягненні поставлених цілей. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства можна визначити ще й як безперервний процес забезпечення зниження ризиків виникнення різних загроз для його ефективного функціонування, сталого розвитку та досягнення поставлених перед ним цілей на різних стадіях економічного циклу. Дане визначення, на наш погляд, дещо звужує перше, оскільки зниження ризиків загроз – це попереджувальний процес, а загрози можуть виникнути раптово, поза передбачених ризиків. Стосовно ризиків, то можна відзначити, що система фінансово-економічної безпеки повинна забезпечувати зниження ризику в багатьох областях, в тому числі втрати достовірності, ефективності і законності використання ресурсного потенціалу залученого до процесів господарювання.

Таким чином, сучасний етап економічного становлення та розвитку суб'єктів господарювання характеризується радикальними потрясіннями у фінансово-економічній, політичній та соціальній сфері суспільних відносин та відносин власності. Від настання та протікання кризових явищ не убезпечено ні одне підприємство будь-якої форми власності, що потребує вирішення питання створення власної системи управління фінансово-економічною безпекою, яка б мала змогу своєчасно виявляти та ліквідувати можливі загрози його статутної діяльності.

В даному випадку нагальним є саме ідентифікація таких загроз, їх вивчення та оцінка тих наслідків які вони можуть спричинити. Це можна досягти на основі управлінсько-організаційного підходу в плані систематизації системи заходів з попередження різноманітних загроз, спрямованих на забезпечення нормального функціонування підприємства в досягненні поставлених цілей. Але щоб систематизувати дані напрями, необхідне підґрунтя у визначенні сутнісного значення «фінансово-економічна безпека», яка на сьогодні не набуває сталої категорії за якої чітко не визначена наукова точка зору, що вимагає подальшого вивчення її понятійного апарату та розробки принципів системної будови заснованої на ідентифікації елементів загроз і ризиків фінансово-економічній безпеці суб'єктів господарювання.

Література:

1. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення. Монографія. Київ, 2019. 280 с.

ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА РИЗИКИ ДЕФОЛТУ

*В. Г. Вершигора, кандидат фізико-математичних наук,
заступник декана факультету інформаційних технологій та економіки,*

*П. В. Остафійчук, здобувач доктора філософії
спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування
ПВНЗ «Буковинський університет»*

Децентралізація влади в Україні, яка бере свій початок в 2014 році, делегувала органам місцевого самоврядування широкі повноваження, які

включали в себе велике коло завдань, а саме повну самостійність економіко-господарської діяльності. Така самостійність вимагає наявності у громад кваліфікованих працівників, які здатні залучати фінансові кошти, ефективно управляти власністю громади, керувати бюджетом, бути фахівцем на ринку цінних паперів тощо. За відсутності таких знань громади можуть зіткнутися з ризиками фінансової кризи, причинами якої є різні чинники. Це і обмеження територіальних ресурсів, і недостатнє наповнення доходів саме місцевого бюджету, і валютні коливання, і отримання менших, від очікуваних, доходів від реалізації тих чи інших проєктів. В такому випадку цілком можливе виникнення дефолту, який в літературі трактується як «неспроможність сплати своїх боргових зобов'язань згідно умов певних угод» .

Найбільш повне визначення поняття «дефолту» подано в Положенні про порядок емісії облігацій внутрішніх місцевих позик та їх обігу, що трактується як «одна або декілька обставин, визначених проспектом облігацій або рішенням про емісію облігацій підприємств, які становлять порушення обов'язків емітента або особи, яка надає забезпечення за облігаціями, свідчать про можливість такого порушення в майбутньому або завдають шкоди правам та/або інтересам власників облігацій, та за настання яких власники облігацій набувають права, визначені проспектом облігацій або рішенням про емісію облігацій таких облігацій. У разі відсутності у проспекті облігацій або рішенні про емісію облігацій зазначених обставин ними визначаються обставини щодо неспроможності емітента облігацій виплатити власникам облігацій у строк, встановлений проспектом облігацій або рішенням про емісію облігацій, відсоткового доходу за облігації та/або погасити частину чи повну вартість облігацій» [1]. Але, як стверджують науковці, цілий ряд пунктів цього Положення на практиці використовуються цілком формально, оскільки на законодавчому рівні відсутні чіткі правила поведінки керівників місцевого самоврядування при ознаках ризику дефолту.

Крім того необхідно зазначити, що дефолт органів місцевого самоврядування має відмінні риси від дефолту корпоративного. Якщо корпоративний дефолт передбачає повну ліквідацію суб'єкта господарювання, то дефолт органів самоврядування відіграє захисну функцію. Останній дозволяє фінансування всіх соціально значимих, тобто захищених, статей видатків за рахунок скорочення числа робочих місць, послуг, що надаються громаді, продажів непрофільних активів, некомерційних інвестицій тощо. Варто зауважити, що всі ці процедури мають відбуватися в межах прав і свобод членів громади, гарантованих Конституцією. Кінцевою метою процедури дефолту органів місцевого самоврядування є погашення боргів перед кредиторами та повне відновлення фінансової незалежності громади.

Англійський дослідник Дж. Стокер зазначає, що в світі процедура дефолту органів місцевого самоврядування застосовується порівняно рідко, але сама загроза її застосування дає часто реальний ефект, спонукаючи органи місцевого самоврядування серйозніше ставитися до виконання своїх повноважень [2].

В науковій літературі дефолт органів місцевого самоврядування поділяють на три типи, а саме: технічний дефолт, не фінансовий дефолт і фінансовий дефолт. Якщо перші два дефолти є стримуючим фактором від необдуманих кредитів, то фінансовий дефолт – це дефолт, пов'язаний з невиконанням основної суми запозичень або відсотків по них. При наявності

дефолтів першого та другого типів вдаються до коригування боргу громади, реструктуризації наявних боргів, а в крайньому випадку і до поворотного фінансування з державного бюджету.

Після прийняття рішення про дефолт органу місцевого самоврядування та його оголошення орган місцевого самоврядування ухвалює «надзвичайний» бюджет, припиняє виплати по всіх боргах та фінансує лише обов'язкові функції і такий бюджет діє на весь період дослідження законності усіх рішень органу місцевого самоврядування, які ймовірно призвели до фінансової кризи. До обов'язкових витрат фінансування в умовах дефолту органу місцевого самоврядування відносяться: оплата праці, забезпечення функціонування дитячих садочків і шкіл, амбулаторна допомога та охорона здоров'я, соціальні послуги, утримання сміттєзвалищ, прибирання вулиць, вивезення твердих відходів, охорона природного середовища, забезпечення питною водою, збирання та знешкодження стічних вод, контроль затоплення та підземних вод, технічне обслуговування доріг, вуличне освітлення, пожежна охорона та рятування, компенсація по безробіттю, соціальна допомога, цивільна оборона, функціонування структурних підрозділів органу місцевого самоврядування (окрім преміювання та додаткових матеріальних виплат). Процедура дефолту органу місцевого самоврядування враховує перелік управлінських дій, спрямованих на подолання кризової ситуації, зокрема таких, як:

- реструктуризація боргу та перепланування зобов'язань з усіма кредиторами та постачальниками;
- свідомо оптимізація бюджетних установ шляхом об'єднання та/або закриття;
- перепланування місцевого бюджету для зменшення потреби в готівкових коштах і короткострокових позиках;
- розробка альтернативних шляхів ресурсного забезпечення місцевого бюджету;
- скорочення робочих місць на всіх рівнях на основі ретельного внутрішнього аудиту ефективності та за умови сприяння у працевлаштуванні звільнених робітників;
- скорочення необов'язкових публічних послуг;
- приведення плати за комунальні послуги до економічно обґрунтованих тарифів;
- формування заявок на отримання дефіцитних грантів;
- заходи щодо підвищення якості внутрішнього контролю та моніторингу місцевого боргу;
- фінансова стабілізація та відновлення кредитних рейтингів територіальної громади.

Доцільно зауважити, що покриття дефіциту бюджету за допомогою облігаційних позик призводить лише до перекладення боргів на виконавців наступних бюджетів. Накопичення місцевого боргу призводить до зростання консолідованого боргу, що спричиняє ризики для фінансової системи всієї країни [3].

Література:

1. Про затвердження Положення про порядок емісії облігацій внутрішніх місцевих позик та їх обігу. Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 391 від 14.06.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0808-18> (дата звернення: 05.02.2020).

2. Stoker G. Conclusions: new ways of being local government // Stoker G., Wilson D. (eds.) British Local Government into the 21st Century. Basingstoke, UK : Palgrave Macmillan, 2004. p. 249.

3. Instrumenty rozshyrennia rynku munitsypalnykh tsinnykh paperiv yak chynnyka resu rsnoho zabezpechennia rehionalnoho rozvytku. (2013). URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/instrumenti-rozshirennyarinku-municipalnikh-cinnikhpaperiv-yak> [in Ukrainian].

НАУКОВІ ПОГЛЯДИ ЩОДО СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ЗАЙНЯТІСТЬ»

М. Безрідний, аспірант

Полтавський університет економіки і торгівлі

В умовах переходу України до ринкових відносин та інтеграції до ЄС одним з найважливіших викликів для України є побудова стабільного та ефективного ринку праці та реалізація оптимальної політики зайнятості. Зайнятість відіграє одну з найважливіших ролей у забезпеченні економічного зростання країни.

Вагомим внеском у розробку методології наукового пізнання, вивчення та розкриття сутності категорії «зайнятість» стали праці таких вчених, як, зокрема, А.Г. Бабенко, Д.П. Богиня, Г.І. Купалова, Е.М. Лібанова, В.В. Онікієнко, О.В. Шкільов, К.І. Якуба. Вивченням проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні займалися такі вітчизняні науковці, як, зокрема, В.С. Васильченко, О.А. Грішнова, Г.В. Джегур, Н.О. Зезека, В.М. Петюх, В.В. Савченко.

Поняття «зайнятість» є комплексним поняттям, що розглядається науковцями у різних аспектах: соціальному, економічному, правовому, статистичному, політичному, моральному тощо.

Так, О.А. Грішнова, зайнятість визначається «як трудова діяльність громадян, яка пов'язана із задоволенням особистих і суспільних потреб, що не суперечать законодавству і, як правило, приносить заробіток (трудоий дохід)» [3, с. 154].

В.С. Васильченко вважає, що «зайнятість діяльність громадян, що пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб і, як правило, приносить їм дохід у грошовій або іншій формі» [1, с. 23].

П.І. Закерничний стверджує, що «зайнятість є одночасно правовою і економічною категорією, у зв'язку з чим слід відрізнити поняття зайнятості в економічному і правовому аспектах. Як економічна категорія зайнятість розглядається в літературі у двох значеннях:

1) як сукупність економічних, правових, соціальних, національних співвідношень, пов'язаних із забезпеченням працездатного населення робочим місцем та його участю у суспільно корисній роботі;

2) як співвідношення між кількістю працездатного населення й кількістю зайнятих, яка характеризує рівень використання трудових ресурсів суспільства та ситуацію на ринку робочої сили» [4, с. 100].

О.Ю. Гринченко також розглядає зайнятість з економічної точки зору і вважає, що з цієї точки зору – це «діяльність працездатного населення щодо створення суспільного продукту або національного доходу. Ця зайнятість з точки зору корисності для суспільства має вирішальне значення. Вона визначає як економічний потенціал суспільства, так і якість життя населення в цілому та добробут окремих громадян. Статистичне вивчення зайнятості в даному контексті спирається на систему показників зайнятості та економічної активності, рівня життя населення. Результатом статистичного дослідження при цьому є виявлення тенденції розвитку зайнятості; визначення факторів, що формують життєвий рівень населення; визначення закономірностей відтворення робочої сили» [2].

На думку Б.Н. Ягодкіна, «зайнятість – це забезпеченість всього працездатного населення роботою, працею в різних сферах і галузях суспільного виробництва або суспільно корисної діяльності» [6].

О.І. Рузавіна визначає зайнятість, як «рух активної частини населення стосовно речових умов виробництва в процесі нагромадження у специфічних для даного суспільства суспільно-економічних формах» [6].

В.Г. Костаков трактує зайнятість, як «оснований на суспільному поділі праці соціально-економічний процес використання праці різних груп населення в різних сферах суспільно корисної діяльності – у суспільному виробництві, навчанні та індивідуальному господарстві» [6].

П. Шлендер стверджує, що «зайнятість за своєю суттю – це активне, творче ставлення суб'єкта зайнятості до своєї життєдіяльності. Це не лише наділення працівників місцями для оплачуваної роботи, але й показник сукупного трудового потенціалу суспільства, що включає матеріальну, трудову, соціально-економічну, культурну й іншу діяльність» [5].

Отже, як багатоаспектна та складна соціально-економічна категорія зайнятість населення пов'язана із сукупністю економічних та соціальних законів, механізм дії яких спрямований на залучення до процесу суспільного відтворення обмежених ресурсів, задоволення суспільних і особистих потреб.

Література:

1. Васильченко В.С. Державне регулювання зайнятості : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2003. 252 с.
2. Гринченко О.Ю. Зайнятість населення як об'єкт статистичного вивчення. *Управління розвитком*. 2013. № 8. С. 90-92.
3. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини : Підручник. К. : Знання, 2011. 390 с.

4. Закерничний П. І. Поняття та форми зайнятості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Вип. 25. С. 100-103.

5. Кремень О.І. Сутність і значення соціально-економічної категорії «зайнятість населення». *Вісник Хмельницького національного університету*. №1, 2009. Т.1. С. 85-89.

6. Яковенко Р. До визначення поняття зайнятості населення. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. № 32. 2016. С. 301-308.

MEASURES REGARDING THE FORMATION OF STRATEGY TOOLS FOR ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

*V. Molnar, student of Faculty of Economics and Management
Slovak University of Agriculture in Nitra*

The formation of strategy tools for ensuring the economic security of the enterprise is a complex and multi-stage process. The development of a set of measures for the formation of strategy tools for ensuring the economic security of an enterprise is an important task for its successful operation. Below are some recommendations for the development of such a complex:

1. Analysis of economic risks. Conduct a detailed analysis of the economic risks that the enterprise may face. These can be such risks as changes in the economic environment, financial instability, competition, changes in legislation, etc.

2. Creation of reserves. Develop a policy for the formation of financial and material reserves that can be used in case of unexpected changes in the situation. This will help ensure financial stability and the ability of the enterprise to cope with economic difficulties.

3. Development of a business plan. Create a detailed business plan that includes a growth strategy, marketing plans, financial projections and risk management plans. A business plan will help you determine the main goals, ways to achieve success and ensure the sustainability of the enterprise.

4. Diversification. Consider the possibilities of diversification of the company's activities. This may include expanding the range of products or services, entering new markets or developing alternative sources of income. Diversification will help reduce risks and dependence on one line of activity.

5. Improvement of management processes. Optimize management processes in the enterprise, ensuring effective planning, financial control, resource management and risk monitoring. The use of modern technologies and information systems can also facilitate enterprise management.

6. Formation of a team of professionals. Recruit and develop qualified professionals with experience in economic security and risk management. A strong

team of specialists will ensure competent management and informed decision-making.

7. Monitoring and analysis. Establish a system for monitoring and analyzing the economic situation, including internal and external factors. This will allow you to detect changes in a timely manner, react to them and make adjustments to the strategy.

These measures will help you form a strategy for ensuring the economic security of the enterprise and reduce the risks it may face. It is also important to constantly update and improve the strategy, taking into account changes in the economic environment and new challenges.

These measures can be used together to create an integrated strategy for ensuring the economic security of the enterprise. It is also important to ensure constant monitoring and updating of the strategy in order to adapt to changes in the external environment and internal factors of the enterprise.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ БАЛАНСУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В ОЦІНЮВАННІ ДОТРИМАННЯ УМОВ ЗОЛОТОГО ПРАВИЛА БАЛАНСУ

Ю.М. Тютюнник, кандидат економічних наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

С.В. Тютюнник, кандидат економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування,

Полтавський державний аграрний університет

Золоте правило балансу, поряд із золотим правилом фінансування та правилом вертикальної структури балансу, відноситься до правил фінансування підприємства, дотримання яких забезпечує фінансову рівновагу та стабільну платоспроможність під час прийняття рішень стосовно джерел покриття потреби в капіталі слід. Золоте правило балансу характеризує структуру капіталу та активів підприємства та базуються на розрахунку ряду показників, які характеризують співвідношення певних статей звіту про фінансовий стан.

Золоте правило балансу можна розглядати як більш конкретизовану форму правила конгруентності строків. З метою досягнення паралельності строків мобілізації та використання фінансових ресурсів воно вимагає дотримання певних співвідношень між окремими статтями пасиву й активу. Для цього рекомендується керуватися такими двома умовами [1]:

а) потребу в капіталі для фінансування необоротних активів слід покривати за рахунок власного капіталу і довгострокових позичок:

$(\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові позички}) / \text{Необоротні активи} \geq 1;$

б) довгострокові капіталовкладення повинні фінансуватися за рахунок коштів, мобілізованих на довгостроковий період, тобто довгострокові пасиви повинні використовуватися не тільки для фінансування необоротних активів, а й для довгострокових оборотних активів (наприклад, оборотні кошти, авансовані в стратегічні запаси сировини, неліквідні товари тощо):

$$\frac{(\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові позички})}{(\text{Довгострокові оборотні активи})} \geq 1.$$

Використання золотого правила балансу дає можливість уникнути проблем з ліквідністю, якщо амортизація активів у результаті господарської діяльності збігається за обсягами і термінами з погашенням залученого капіталу і якщо грошових надходжень достатньо для забезпечення розрахунків у ході поточної операційної діяльності [2]. У разі потреби в довгостроковому капіталі повинна також існувати можливість пролонгації строків погашення існуючих кредитів і залучення нового капіталу.

Слід зазначити, що під час зовнішнього аналізу (наприклад, оцінки кредитоспроможності позичальника банком) перевірку рівня дотримання останньої умови здійснити практично неможливо, оскільки інформацією про довгострокові оборотні активи володіють лише фінансові та бухгалтерські служби підприємства [3].

Розглянемо приклад розрахунку показників для перевірки дотримання умов золотого правила балансу за інформацією форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (табл. 1). До складу довгострокових оборотних активів віднесемо виробничі запаси та витрати майбутніх періодів.

Таблиця 1

Перевірка дотримання умов золотого правила балансу за інформацією форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за 2020-2022 рр. (станом на кінець року)

Показник	Роки		
	2020	2021	2022
Необоротні активи, тис. грн	98851	157176	165247
Довгострокові оборотні активи, тис. грн	10654	6507	28004
Власний капітал, тис. грн	114290	164060	190619
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн	7526	11961	36531
Умова 1 ((власний капітал + довгострокові зобов'язання і забезпечення) / необоротні активи)	1,232	1,120	1,375
Умова 2 ((власний капітал + довгострокові зобов'язання і забезпечення) / довгострокові оборотні активи)	11,434	27,051	8,111
Дотримання умов золотого правила балансу	так	так	так

Отже, за інформацією балансу вітчизняних підприємств для перевірки умови 1 необхідно суму власного капіталу та довгострокових зобов'язань і забезпечень поділити на необоротні активи. На підприємстві, звітність якого досліджувалася, це співвідношення у 2020 р. становило 1,232, 2021 р. – 1,120, 2022 р. – 1,375, тобто відповідало нормативному рівню (≥ 1). Для перевірки умови 2 визначалося відношення суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань і забезпечень до довгострокових оборотних активів: 2020 р. – 11,434, 2021 р. – 27,051, 2022 р. – 8,111, що також відповідало нормативному рівню (≥ 1). Таким чином, обидві умови золотого правила балансу на підприємстві у 2020-2022 р. виконувалися.

Вимоги золотого правила балансу слід враховувати в ході складання поточних і довгострокових фінансових планів, і лише в цьому випадку параметри звітності відповідатимуть критеріям кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства. Перевірка дотримання зазначеного правила дозволяє дійти висновку про якість прийняття фінансових рішень менеджментом підприємства у короткостроковому та довгостроковому періодах.

Література:

1. Золоте правило балансу. URL: <https://buklib.net/books/28467/> (дата звернення 16.10.2023).
2. Квасовський О. Р. Науковий підхід до прийняття менеджментом підприємств виважених фінансових рішень. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/retrieve/21076/65-71.pdf> (дата звернення 16.10.2023).
3. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2003. 554 с.

STRATEGIC MODEL OF THE ENTERPRISE'S ECONOMIC SECURITY POLICY

*E. Akyurek, Master of Economics
University Harran, Turkey*

A competently prepared strategy for ensuring the economic security of the enterprise is an important tool for achieving success and sustainable development of the enterprise in the conditions of a changing business environment. It allows the enterprise to determine its goals, strategic directions and specific actions to ensure economic security and achieve success in the market.

An effective strategy for ensuring the economic security of the enterprise is a strategy that is effective and implemented in practical actions. Its main goal is to achieve economic stability, protect against risks and ensure the successful operation of the enterprise.

An effective strategy for ensuring the economic security of the enterprise is a tool that allows the enterprise to realize its strategic goals, to ensure stability and sustainability in modern business conditions. It requires constant improvement, updating and adaptation to new challenges and opportunities.

The strategy of forming the system of economic security of the enterprise involves the application of specific procedures and the implementation of specific actions. Formation of the economic security management system of the enterprise is an important stage for ensuring its stability and success. The strategic model of the company's economic security policy:

1. Setting goals. Cascading goals. Building a tree of goals. Construction of performance indicators.

2. Identification of risks/risk factors. A combination of different techniques and tools. Definition of risk owners. Determination of owners of risk factors.

3. Assessment and analysis of risks/risk factors. Quantitative and qualitative assessment of parameters. Analysis of the probability of occurrence of risks. Verification of compliance of the horizon of risk parameter assessment with the horizon of goal achievement.

4. Risk management. Development of control measures. Choice of response methods. Determination of risk management measures. Development of the action plan.

5. Monitoring and reporting. Development of a unified report format. Policy control procedures. Targeted inspections. Creating a risk map.

6. Information and communications. Criteria: adequacy, timeliness, relevance, accuracy, availability. Monitoring and awareness of those responsible. Consolidation, calculation of the aggregate level of risks.

Thus, all of the above can be used as a basis for forming a strategy to ensure the economic security of your enterprise. It is important to remember that the strategy must be flexible and adaptive, able to take into account the changing conditions and risks in the economic environment.

It is important to remember that the formation of a strategy for managing the economic security of an enterprise is an ongoing process that requires attention and effort from the enterprise's management. This will help ensure stability, competitiveness and successful operation of the enterprise in difficult conditions.

The strategic model of the company's economic security policy is a set of strategic measures aimed at ensuring the stability, efficiency and competitiveness of the company in the conditions of market competition and economic difficulties. This model takes into account internal and external factors affecting the economic security of the enterprise and determines strategic actions for its support and strengthening.

**Особливості фінансового забезпечення та страхування
аграрного виробництв**

**ASPECTS OF CASH FLOW MANAGEMENT IN AGRICULTURAL
ENTERPRISES**

*Svitlana Khalatur, Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Finance, Banking and Insurance
Dnipro State Agrarian and Economic University*

Cash flow management is one of the key functions in the modern management of agricultural enterprises. It is fair to assume that the success of agricultural enterprises depends on how competently they manage their cash flows. In this essay, we will consider the main aspects of cash flow management by agricultural enterprises.

Agricultural enterprises engaged in the cultivation of agricultural products are affected by a number of unique factors that determine the peculiarities of cash flow management. The first of these factors is the seasonality of growing and harvesting products. Agricultural businesses receive a significant portion of their income during harvest, and this results in significant fluctuations in cash flow. To effectively manage these fluctuations, businesses must have perfect forecasts of harvests and financial resource needs.

The second important aspect is the management of working and fixed capital. Agricultural enterprises are often faced with the problem of how to ensure sufficient working capital for current needs, including the purchase of seeds, fertilizers, pesticides and workers' wages. At the same time, they must also invest in fixed capital such as machinery, technology and infrastructure facilities. Effective management of this balance helps to ensure sustainability and development of the enterprise.

The third aspect is risk management and financial stability. Agricultural enterprises are exposed to various risks, such as natural disasters, fluctuations in product prices, changes in legislation and other factors that can affect their profits and liquidity. To reduce these risks and increase financial stability, agricultural enterprises should develop financial management strategies, including insurance, diversification of markets and resources, investment in research and development.

The fourth aspect is tax management and financial planning. Agricultural enterprises must effectively manage their tax strategy, taking into account tax incentives and rates applicable to the agricultural sector. In addition, they must develop financial plans and budgets that help ensure the sustainability of financial flows and the achievement of strategic goals.

The fifth important aspect is the management of credit resources. Agricultural enterprises often need additional financing for the purchase of equipment, expansion of production or other purposes. Credit management includes the selection of optimal sources of credit, rational use of credit resources and timely payment of debts.

Characteristics of optimal management of cash flows of agricultural enterprises are usually used to explain changes in the level of efficiency of agricultural production. Indicators that reflect the results of the enterprise's cash flow management, determine its competitiveness, business potential, the level of guarantees of the economic interests of the organization and its partners in financial relations, ensure:

- determination of measures and levers for regulating the organization's finances to achieve a specific financial result;
- objective diagnosis of the company's financial condition, identification of weak points of the organization and the reasons for their appearance;
- assessment of financial risks and their forecast;
- determination of reserves to strengthen the organization's financial condition, as well as development of a set of measures for their use;
- a forecast of the financial state of the enterprise based on the results of the implementation of these measures.

Depending on the required direction, financial analysis can be carried out in the following forms:

- retrospective analysis: this form is intended to analyze the current state of the enterprise, the main trends and problems;
- plan-factor analysis: this form of analysis is intended for the analysis of performance of planned and actual indicators;
- prospective analysis: this analysis is carried out for the examination of financial plans, their validity and reliability in relation to the current state of the enterprise and its potential.

The application of methods of this type is somewhat subjective for the reason that the knowledge of the analyst, his experience and intuition come to the fore here. Formalized methods contain sufficiently strict formalized analytical dependencies (grouping method, index method, method of arithmetic differences, differential, integral methods, method of average and relative values, elementary methods of processing series of dynamics, and others).

Financial ratios are of particular importance, as they are the basis for evaluating the organization's activities, as well as for evaluating external users of reporting data (creditors, shareholders, investors). Therefore, when making any decision regarding cash flows, it is necessary to assess the impact of the consequences of the decision on the most significant financial indicators (coefficients). In order to obtain a holistic assessment of the effectiveness of cash flow management, various indicators and financial ratios (taking into account the importance of each of them) are combined into complex indicators of financial condition.

In the conditions of a market economy, cash flow planning becomes especially relevant, because financial independence, self-sufficiency, and responsibility for the results of activities require a realistic determination of future prospects. Therefore, the need and importance of an effective process of strategic, current and operational financial planning of cash flows for the enterprise is increasing. Thus, by paying more attention to the financial planning of cash flows, the enterprise strengthens its

financial stability, creates prerequisites for obtaining a net profit from operating and other types of activities, which will be sufficient for self-sufficiency and self-financing. The planning process should, to the maximum extent, provide for a comprehensive study of the activity, trends and patterns of development of the planning object and its environment.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИДИ СТРАХУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*О. Кузьменко, здобувачка вищої освіти, гр. МгФБС-1-23
Науковий керівник: С.Халатур, д.е.н., професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Аграрні підприємства в сучасних умовах зазнають впливу різноманітних ризиків, пов'язаних зі змінами у ринкових умовах, природних катастроф, а також економічними та соціальними чинниками. В умовах такого невизначеного середовища, питання страхування діяльності аграрних підприємств набуває важливості, спрямовуючи на розгляд особливостей та видів страхування.

Систематизація особливостей страхування аграрних підприємств дозволяє краще розуміти специфіку цієї галузі та розробляти оптимальні стратегії захисту від непередбачуваних ризиків. Розглянемо основні аспекти цієї систематизації:

а) Сезонність ризиків. Аграрні підприємства піддаються сезонним ризикам, пов'язаним з погодними умовами та врожаєм. Це вимагає специфічного підходу до розробки страхових програм, що дозволяють адаптувати захист до конкретних вирощуваних культур та погодних умов;

б) Залежність від природних чинників. Сільськогосподарська діяльність сильно залежить від природних умов, таких як дощі, засухи, град, заморозки тощо. Страхування має враховувати ці природні ризики та надати адекватний захист;

в) Технологічні ризики. Використання сучасних технологій у сільському господарстві може вносити свої власні ризики, пов'язані з можливими технічними збоями чи втратами даних. Страхування має забезпечити захист від таких подій;

г) Ризики врожаю та вирощування. Вирощування культур може супроводжуватися різними ризиками, такими як захворювання, шкідники та інші фактори, що впливають на врожайність. Страхування повинно охоплювати ці ризики;

д) Тваринництво та ветеринарія. Для аграрних підприємств, які ведуть тваринництво, існують специфічні ризики, пов'язані зі здоров'ям та добробутом тварин. Страхування може включати покриття для ветеринарної допомоги та страхування від можливих епідемій.

Усі вищезазначені аспекти підкреслюють важливість належного захисту для аграрної галузі. Ця систематизація допомагає краще розуміти сутність

ризиків у сільському господарстві та розробляти оптимальні стратегії страхового захисту. Це необхідна передумова для забезпечення надійності аграрних підприємств у непередбачуваних обставинах. Тепер перейдемо до більш детального аналізу особливостей страхування аграрних підприємств:

а) Страхові продукти. Аналіз різноманітних страхових продуктів, які можуть бути використані для аграрних підприємств, включаючи страхування врожаю, страхування тварин, страхування від природних катастроф та інші;

б) Страховики та їхні умови. Аналіз різних страхових компаній та їхніх умов страхування, включаючи тарифи, умови покриття та виключення;

в) Фінансова обґрунтованість. Оцінка економічної обґрунтованості страхових тарифів та умов для аграрних підприємств. Розгляд ризиків та можливих збитків, щоб забезпечити взаємовигідність для обох сторін;

г) Страхова програма. Розробка оптимальної страхової програми для конкретного аграрного підприємства, яка враховує його специфічні потреби та ризики.

Зробивши цей аналіз, ми отримали глибше розуміння унікальних викликів, що стоять перед страхуванням аграрних підприємств. Тепер розглянемо основні види страхування, які дозволяють вирішувати ці виклики та зменшити фінансові ризики у цій галузі. Для більшої зрозумілості додатково наведемо аналітичні дані та приклади використання різних видів страхових продуктів:

а) Страхування врожаю (сільськогосподарські культури). Цей вид страхування призначений для захисту від можливих втрат врожаю, спричинених різноманітними факторами, такими як негода, шкідники, захворювання тощо;

- За даними Світового банку, у 2020 році світове виробництво сільськогосподарських продуктів склало близько 2,9 млрд тонн;

- Рік, коли спостерігається надзвичайно сприятлива погода, може бути шансом для аграрного підприємства збільшити врожайність. У такому випадку, страхування врожаю може допомогти забезпечити фінансовий захист у разі негативних змін в погодних умовах, що можуть призвести до втрат врожаю.

б) Страхування тварин та птиці. Включає в себе страхування тварин від захворювань, травм, а також втрат через смерть або забій;

- За даними ФАО, у 2020 році світове вирощування м'яса становило понад 330 мільйонів тонн;

- При настанні епідемії або захворювань серед тваринного поголів'я, страхування тварин може забезпечити фінансовий захист для аграрного підприємства, допомагаючи відшкодувати витрати на лікування чи втрати від забою тварин.

в) Страхування майна та обладнання. Охоплює страхування будівель, обладнання, техніки та іншого майна, яке використовується в сільському господарстві;

- За даними Міжнародного товарного обміну, вартість сільськогосподарської техніки та обладнання, що використовується в галузі

сілського господарства, у 2020 році склала понад 220 мільярдів доларів США;

- В разі пожежі чи крадіжки обладнання та техніки, страхування майна може допомогти аграрному підприємству відшкодувати витрати на відновлення чи заміну ушкодженого майна.

г) Страхування від природних катастроф. Захищає аграрні підприємства від негативних наслідків природних катастроф, таких як повені, землетруси, урагани та інші стихійні лиха;

- За даними Світового метеорологічного органу, у 2020 році було зафіксовано понад 200 природних катастроф, які призвели до загибелі близько 8 тисяч осіб та завдали економіці збитків у понад 200 мільярдів доларів США;

- У випадку повені чи урагану, які можуть завдати значних збитків аграрному підприємству, страхування від природних катастроф надасть необхідний фінансовий захист.

А також присутні додаткові види, які не напряму, але обов'язково мають бути присутніми при страхуванні аграрних підприємств, а саме:

д) Страхування від відповідальності. Охоплює випадки, коли аграрне підприємство може нести відповідальність перед третіми особами за завдані їм збитки або травми внаслідок своєї діяльності;

е) Страхування від відсутності здоров'я (життя) працівників. Дозволяє аграрним підприємствам захистити своїх працівників від непередбачуваних ситуацій, які можуть призвести до втрат працездатності або навіть смерті;

ж) Страхування від ризику перерви у виробництві (бізнесу). Захищає аграрні підприємства від можливих фінансових втрат в разі призупинення виробництва внаслідок непередбачуваних обставин.

Таким чином, аграрні підприємства стикаються з різноманітними ризиками, пов'язаними з ринковими умовами, природними катастрофами, економічними та соціальними факторами. Питання страхування стає надзвичайно важливим для цієї галузі. Вирішення цих викликів та зменшення фінансових ризиків можливе завдяки різним видам страхування. Подані аналітичні дані у сільському господарстві сприяють кращому їх розумінню та конкретизації важливості кожного виду. Використання цих продуктів допомагає забезпечити стійкість та надійність аграрних підприємств у непередбачуваних обставинах.

ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДІНГ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ МАСШТАБУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

І.Солодовникова, ст.викладач,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сучасний світ характеризується перспективними технологіями, інноваційними процесами та безмежними можливостями глобальних інтернет-мереж, які виводять біржову торгівлю на принципово новий еволюційний етап розвитку. За динамічних умов сьогодення простота та швидкість здійснення угод у поєднанні з низькими тарифами на послуги онлайн-брокерів надають

електронній біржовій торгівлі все більшої доступності та популярності серед потенційних користувачів, зокрема за рахунок інтернет-трейдингу.

На ринку цінних паперів України інтернет-трейдинг з'явився в 2009 році на біржовій платформі фондової біржі «Українська біржа». Інтернет-трейдинг – це онлайн торги, які можуть проводитися з будь-якої точки планети.

Інтернет-трейдинг можна визначити як послугу, що надається інвестиційним посередником (банком або брокерською компанією), яка дозволяє клієнту здійснювати купівлю/продаж цінних паперів і валюти в режимі реального часу через Інтернет. Зазвичай, ця послуга має на увазі:

- 1) безпосередню можливість купівлі/продажу фінансових активів;
- 2) створення інвестиційного портфеля інвестора;
- 3) можливість участі клієнта у взаємних фондах;
- 4) надання клієнту фінансової інформації (котирування цінних паперів, курси валют тощо);
- 5) надання клієнту аналітичних статей, графічної інформації, допомоги професіоналів тощо.

Інтернет-трейдинг дозволяє компанії брокеру автоматично обслуговувати необмежену кількість клієнтів, спрямовуючи інформацію про їхні заявки безпосередньо в торговельну систему біржі. Звісно консолідація інформації спрямовується до біржі через певну технологічну платформу. Основними перевагами електронної біржі є можливості проведення торгових операцій у будь-який час дня чи ночі, до того ж нижчі операційні витрати та конфіденційність.

На сьогодні в умовах війни на фондовому ринку України свою діяльність здійснюють лише три ліцензованих фондових бірж, а саме: Приватне акціонерне товариство «Фондова біржа «Перспектива», Акціонерне товариство «Фондова біржа ПФТС» та Акціонерне товариство «Українська біржа». Найбільшою біржою цінних паперів в Україні є «Фондова біржа ПФТС», яка являється кореспондованим членом Світової Федерації Фондових Бірж та членом Міжнародної Асоціації бірж СНД. Торги проходять в електронній формі, в робочі дні, з 11:00 до 17:00 за Київським часом (GMT+2).

Взаємодія трейдера з фондовою біржею з метою купівлі цінних паперів відбувається через торгову платформу, а найкращі брокери пропонують своїм користувачам власно розроблені платформи з розширеними функціями. Зазвичай торговельні термінали доступні в трьох варіантах: браузерна версія, програма для ПК і додаток для смартфона. Як правило, настільна версія є найповнішою - вона має глибокі налаштування, налаштування інтерфейсу та інші корисні функції.

Сучасні системи інтернет-трейдингу, окрім стандартних можливостей отримання котирувальної інформації, простої аналітики і виконання замовлень на купівлю і продаж акцій, все частіше комплектуються такими можливостями, як вбудований технічний аналіз, експорт інформації в спеціальні програми аналізу даних, маржинальне кредитування, автоматизація торговельних і

бухгалтерських операцій, розрахункові операції, онлайн-консультації з фахівцями тощо.

Інтернет-трейдинг вимагає високого рівня уваги, оскільки необхідно стежити за фінансовими ринками, щоб не упустити можливості прибутку. У той же час трейдер може отримати величезний прибуток, оскільки він завжди в центрі подій і в курсі всіх тенденцій ринку.

Фондовий ринок України є перспективним та має досить великий потенціал до масштабування, однак, стримуючими факторами розвитку є: перш за все, проблема купівлі/продажу акцій через низьку ліквідність; недостатнє законодавче регулювання; та, елементарно, низька інвестиційна культура населення, що породжує нерентабельність такого бізнесу для вітчизняних інвестиційних компаній. Створення стабільного та розвиненого фондового ринку стане основою для подальшого відновлення економіки України та сприятиме найшвидшому подоланню кризових наслідків війни.

ІНДИКАТОРИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ

*О.П.Павленко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В другому кварталі 2023 року спостерігається збільшення обсягів активів страхових life-компаній на 4 %. Разом з тим в цьому періоді відбувалось зменшення активів ризикових страхових компаній, що пов'язано з виходом зі страхового ринку 7 організацій. Страхові виплати підвищились на 3% за звітний 2 квартал 2023 року. Майже без змін залишились обсяги страхових виплат та платежів в сфері страхування життя, але в порівнянні з 2 кварталом 2022 року відбулись суттєві зміни: страхові премії підвищились на 18%, а страхові виплати – збільшилися на 56%. За обсягами «валових премій із ризикового страхування зросли на 12% за квартал і досягли рівня IV кварталу 2021 року. Виплати зросли на 3% за квартал. Премії та виплати зросли приблизно на 40% порівняно II кварталом 2022 року. У II кварталі обсяг премій з автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») підвищився на 21 відсоток, перевищуючи тим самими рівень довоєнного періоду. Питома вага страхових платежів за видами автомобільного страхування в звітному році мала позитивну динаміку та перевищила більше половини загального обсягу надходжень ризикових страхових компаній. Рівень страхових премій за особистим страхуванням життя та медичним страхуванням в звітному кварталі залишився без змін. Страхові платежі протягом звітного кварталу в галузі майнового страхування підвищились на 9 %, але питома вага складає менше половини показників довоєнного періоду.

За рештою видів страхування надходження переважно знижувались. Обсяги страхових виплат за основними видами страхування залишились без змін, окрім майнової галузі, які стали меншими на 10% в 2 кварталі 2023 року. Окремі види автострахування (КАСКО, ОСЦПВ і «Зелена картка»), а також

особистого страхування – медичного і життя, в подальшому сформувавши біля 80% страхових платежів (премій) та 90% страхових виплат. З метою перестраховування в звітному кварталі обсяги ризиків, що перевалились іншим страховикам складала лише 9% премій, з яких тільки 25% перестраховано у учасників внутрішнього ринку.

Страхові компанії зменшили «резерви збитків за добровільними видами вже третій квартал поспіль. Попри це, покриття премій резервами збитків досі високе порівняно з довоєнними рівнями – 99% (у річному вимірі). Натомість резерви збитків за обов’язковими видами страхування дещо зросли за квартал. Їхній поточний високий рівень спричинений активізацією на ринку “Зеленої картки”. Покриття премій резервами збитків повертається до історичних рівнів, сягнувши 156% (у річному вимірі). Зменшення резервів збитків поліпшило коефіцієнт збитковості добровільного страхування, який набув значення 37%, зменшившись на 4 в. п. за квартал. Аналогічний показник обов’язкового страхування [1],

В серпні 2023 року навпаки, зріс на 2 в. п. до 49%, повторивши свій історичний максимум. Загальний коефіцієнт збитковості становив 41%, зменшившись на 2 в. п. Проте, розрахований у нетто-вимірі, він мав протилежну динаміку: збільшився (погіршився) на 2 в. п. до 42%. Це відбулось, оскільки права вимоги до перестраховиків за наявними страховими подіями зменшувалися набагато швидше, ніж резерви збитків страховиків. У II кварталі дещо зросли аквізиційні витрати ризикових страховиків та витрати, пов’язані з укладанням договорів перестраховування. Вони частково знівеливали позитивний ефект від зменшення бруто коефіцієнта збитковості. Тож комбінований коефіцієнт зменшився (поліпшився) лише на 1 в. п. до 94%. Процентні доходи за депозитами та ОВДП, які залишаються основним джерелом інвестиційного прибутку ризикових страховиків, зросли незначно порівняно з попереднім кварталом. Коефіцієнт ефективності діяльності мав значення 86%. Доходи від інвестицій страховиків життя і далі збільшувалися: на 8% порівняно з I кварталом та на 63% – з аналогічним кварталом попереднього року. Зростання в II кварталі асоціюється здебільшого з доходами від облігацій. Страховий ринок був прибутковим у II кварталі. Рентабельність капіталу ризикових страховиків була співмірною з попередніми роками – 6%. Прибутковою була діяльність 72% компаній. Страховики життя отримали рекордний прибуток за результатами кварталу. Прибутковою була діяльність 83% компаній. Станом на 1 липня 2023 року хоча б один із нормативів платоспроможності та достатності капіталу й ризиковості операцій порушували 11 страховиків (дев’ять – станом на 1 квітня), ще один страховик порушував норматив якості активів. Частка порушників нормативів в активах зросла майже до 1.8%. Водночас у II кварталі 2023 року значно сповільнився вплив коштів порівняно з I кварталом: обсяги депозитів зменшилися на 2%, додаткових пайових внесків – на 3%. Станом на 1 липня 2023 року десять спілок порушували норматив достатності капіталу, що на 3 страхові установи менше, ніж у I кварталі», але в 5 раз вище, порівняно з минулим роком [2].

Література:

1. Статистика страхового ринку України. / Офіційний сайт Forinsurer. URL: <https://forinsurer.com/stat>.
2. Огляд страхового ринку України за 1 півріччя 2023 року. Журнал «Insurance TOP». 2023. №3(95). С.16-20. URL: <https://forinsurer.com/files/file00715.pdf>. (дата звернення 20.10.2023)

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Л. Бровко, к.е.н., доцентка
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Фінансова безпека – це фінансовий стан підприємства, який представлений балансом фінансових інтересів і здатністю забезпечувати їх реалізацію, здатністю протистояти негативному впливу внутрішніх і зовнішніх загроз на оточення підприємства, здатністю забезпечити коротко- і довгострокову фінансову рівновагу та фінансову стабільність.

Сучасні економічні та політичні виклики в країні призвели до фінансової незахищеності більшості сільськогосподарських підприємств. Зокрема, початок тотальної війни та введення воєнного стану призвели до виникнення реальних ризиків та загроз у підприємницькій діяльності.

Законодавство України визначає воєнний стан як «особливий правовий режим, який встановлюється в Україні або на її території у разі збройної агресії чи загрози нападу, що створюють загрозу незалежності Держави Україна та її територіальній цілісності, і передбачає відповідні положення». Органи державної влади, штаб військового управління, органи військового управління та органи місцевого самоврядування мають повноваження, необхідні для запобігання загрозам, відсічі збройній агресії та забезпечення національної безпеки...».

Станом на кінець жовтня 2023 року дев'ять українських областей перебувають у районах бойових дій або тимчасово небезпечних. Це території Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Луганської, Миколаївської, Харківської, Херсонської, Сумської та Чернігівської областей. Ці райони займають важливе місце в аграрному секторі. Згідно зі статистичними даними Міністерства економіки України, на згадані дев'ять регіонів припадає майже половина ВВП.

Україна частково втратила 25% орних земель (майже 8 млн га). У господарствах було знищено майже 15 відсотків поголів'я худоби, повністю або частково зруйновано зрошувальні та меліоративні системи, на 10 відсотках звільненої сільськогосподарської території ворог залишив вибухівку та укріплення.

Рентабельність агробізнесу багато в чому пояснюється обсягами експорту сільськогосподарської продукції. За останні роки в Україні зросло виробництво

зернових та олійних культур, що сприяло зростанню експорту та реалізації сільськогосподарської продукції.

До початку військової агресії РФ у січні та лютому 2022 року експорт сільськогосподарської продукції перевищував показники 2021 року у 2,2 та 1,5 рази відповідно. У березні 2022 року український аграрний експорт впав на 57,1% порівняно з 2021 роком. У квітні 2022 року Україна експортувала найменше сільськогосподарської продукції — 900 тис. тон (зниження на 73,5%). Після підписання Зернової угоди про забезпечення експорту українського зерна через Чорне море в серпні експорт зріс до 2,8 млн тон і до 3,1 млн тон вже у вересні. Проте цей показник майже вдвічі менший, ніж у 2021 році.

Зараз на складах українських агропромислових комплексів зберігається до 25 млн тон готової до експорту пшениці. Крім того, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, російські окупанти викрали близько 500 тис. тон українських зернових та олійних культур, частину з яких експортували до Сирії.

Водночас після 24 лютого 2022 року морські порти в Чорному та Азовському морях були повністю заблоковані військовою агресією, що призвело до скорочення експорту сільськогосподарської продукції та втрати прибутку для більшості аграріїв.

Також було фізично пошкоджено елеваторні потужності агропідприємства.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, кожен четвертий елеватор (потужністю близько 4 млн тон) зруйнований або знаходиться на тимчасово окупованих територіях. Були втрачені великі обсяги добрив, пального, засобів індивідуального захисту, обладнання та інших запасів.

Руйнування українських нафтопереробних заводів призвело до значного зростання вартості паливно-мастильних матеріалів, а триваючі атаки на енергетичну інфраструктуру спричинили перебої з електропостачанням та зростання комерційних цін, що безпосередньо впливає на собівартість виробництва та ціни його продажі.

Серед непрямих фінансових втрат сільськогосподарських підприємств найбільшу питому вагу займають витрати блокади морських — 51%, що безпосередньо впливає на експорт зернових та олійних культур та зниження валютних надходжень. Крім того, значна частина фінансових витрат (42%) припала на скорочення виробництва, в основному через знищення та розкрадання матеріальних цінностей підприємств на тимчасово окупованих територіях України, знищення та мінування значних площ сільськогосподарських угідь та дефіцит виробничих матеріалів.

Важливо проаналізувати фінансові втрати аграрного сектору України під час воєнного стану за категоріями ресурсів агробізнесу.

Станом на 30 червня 2022 року загальні фінансові збитки агрокомпаній склали 4,2916 млрд доларів США. Найбільші збитки зазнали

сільськогосподарські угіддя та незібрані озимі культури – 50% загальних економічних збитків та техніка – 22% загальних економічних збитків.

Тому аграрний бізнес в Україні у 2022-2023 роках стає надзвичайно складним через початок тотальної війни та запровадження правової системи воєнного стану, що внесло серйозні корективи в систему функціонування всієї галузі. Тому розуміння змін у бізнес-середовищі, яке активно трансформується під впливом нових викликів, має велике значення у визначенні сучасних завдань управління бізнесом.

Одним із найпоширеніших методів оцінки фінансової безпеки бізнесу є SWOT-аналіз. Це допомагає оцінити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози, пов'язані з діяльністю суб'єктів господарювання.

Іншим широко використовуваним методом оцінки фінансової безпеки бізнесу є PEST-аналіз. Завдяки такому підходу можна чітко побачити, що загрожує компанії та які фактори ризику заслуговують на увагу в першу чергу. Традиційно аналіз PEST передбачає оцінку чотирьох факторів зовнішнього середовища: політичного, економічного, соціального та технологічного.

Фактори впливу на підприємство оцінюються шляхом експертної оцінки: 1 бал означає незначний вплив, 10 балів – серйозний вплив. Тобто, чим вищий бал, тим більший вплив аналізованих факторів на фінансовий стан підприємства, його ліквідність, платоспроможність, рентабельність і прибутковість.

Шляхами підтримки розвитку агробізнесу під час воєнного стану можуть бути:

- створення та диверсифікація методів експорту сільськогосподарської продукції та імпорту сировини;
- розширити схеми доступних банківських кредитів для малих і середніх підприємств;
- звести до мінімуму бюрократичні процедури (спростити отримання ліцензій, сертифікатів тощо);
- сприяти розвитку та відновленню потенціалу агропромислового комплексу;
- прискорити темпи реінтеграції окупованих територій у системи сільськогосподарського виробництва тощо.

Тому питання фінансової безпеки та ефективності корпоративного менеджменту потребують великої уваги та пошуку нових бізнес-моделей, адаптованих до нових вимог воєнного часу.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Д. Гамага, здобувач гр. МгФБС-22

Науковий керівник: С. Качула, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В сучасних економічних умовах господарювання кредитоспроможність і

платоспроможність залишаються ключовими показниками для оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських (далі с.-г.) підприємств і прийняття рішень щодо надання кредитів чи інших видів фінансування. Банки та фінансові установи продовжують дбати про оцінку ризиків, пов'язаних із кредитами, і вимагають від позичальників надавати достатній облік своєї платоспроможності перед отриманням фінансування.

Негативний вплив на фінансовий стан с.-г. підприємства і, як наслідок, на кредито- та платоспроможність можуть мати: економічні коливання; зміни в законодавстві; глобальні події, такі як фінансові кризи або пандемії; податковий тиск та ін.

Кредитоспроможність підприємства – це здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання та вчасно виплачувати кредити та позики, які воно отримує від банків, фінансових установ, постачальників і інших кредиторів. Кредитоспроможність вказує на фінансову стійкість підприємства та його здатність відшкодовувати зобов'язання без значних проблем чи ризиків для кредиторів. А платоспроможність підприємства – це здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання та виплачувати борги, включаючи позики, заборгованість перед постачальниками, зобов'язання перед співробітниками та інші фінансові зобов'язання вчасно і в повному обсязі. Поняття "кредитоспроможність" і "платоспроможність" підприємства не є тотожними, хоча вони пов'язані між собою і обидва важливі для оцінки фінансової стійкості підприємства (рис. 1).

КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ	ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ
<p>визначає здатність підприємства отримувати нові кредити та позики від банків і інших фінансових установ. Оцінка кредитоспроможності включає аналіз фінансових показників, кредитної історії та інших факторів, що впливають на здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання в майбутньому.</p>	<p>визначає здатність підприємства виплачувати свої існуючі фінансові зобов'язання, включаючи позики, заборгованість перед постачальниками, зобов'язання перед співробітниками та інші фінансові зобов'язання вчасно і в повному обсязі. Оцінка платоспроможності враховує ліквідність та поточні фінансові ресурси підприємства.</p>

Рис. 1. Порівняльна характеристика "кредитоспроможності" та "платоспроможності" підприємства

Хоча обидва поняття важливі для фінансової оцінки підприємства, вони мають різну спрямованість: кредитоспроможність стосується отримання нових фінансових ресурсів, тоді як платоспроможність стосується вже існуючих фінансових зобов'язань. У більшості випадків, підприємство повинно дбати про обидва аспекти, оскільки низька кредитоспроможність може призвести до відмови у наданні кредиту, а низька платоспроможність - до нездатності виплатити існуючі зобов'язання.

При оцінці кредитоспроможності і платоспроможності с.-г. підприємства

важливим завданням виступають проведення аналізу фінансового стану при якому здійснюється оцінка фінансових показників с.-г. підприємства, включаючи баланс, звіт про прибутки і збитки, рух коштів та інші фінансові звіти; визначення здатності підприємства виплачувати свої поточні зобов'язання та платежі зі своїх ресурсів; розгляд попередніх позик, їхніх умов і своєчасності виплат, а також ставлення до кредиторів; аналіз ринкових умов, цін на с.-г. продукцію та попиту на ринку; визначення фінансових та операційних ризиків, які можуть впливати на платоспроможність підприємства, та розробка стратегій для їх управління; аналіз компетентності та ефективності управління підприємством; розробка фінансових прогнозів та планів для майбутнього, включаючи прибуток, витрати і потреби в кредитах; розгляд можливостей для повернення додаткових інвестицій або фінансової підтримки.

Оцінка кредитоспроможності і платоспроможності с.-г. підприємств є складним завданням, і вона вимагає комплексного підходу з врахуванням фінансових, ринкових, операційних та управлінських аспектів. Від аналізу залежить можливість отримати підприємством фінансової підтримки і забезпечити стабільність діяльності.

Підвищення кредитоспроможності та платоспроможності с.-г. підприємства важливе для забезпечення фінансової стійкості та розвитку бізнесу в сільському господарстві. До основних факторів впливу на підвищення платоспроможності та кредитоспроможності с.-г. підприємства відносяться:

1) Покращення фінансового стану, тобто розробка стратегічного плану з метою покращення фінансових показників (рентабельності, ліквідності та співвідношення заборгованості до активів);

2) Диверсифікація доходів з метою розширення продуктового асортименту або послуг, що дозволить зменшити ризики та залежність від одного типу с.-г. діяльності;

3) Ефективне використання земельних ресурсів, оптимізація земельних активів та ведення раціонального землекористування;

4) Оптимізація витрат в усіх напрямках с.-г. діяльності, включаючи сировину, оплату праці, транспорт та енергозбереження.

5) Підвищення прибутковості за рахунок підвищення врожайності, поліпшення якості продукції та збільшення ринкових цін;

6) Управління ризиками з метою зменшення можливих фінансових загроз, пов'язаних з погодними умовами, ринковими коливаннями та іншими факторами;

7) Ефективне використання інноваційних технологій та оптимізація виробничих процесів;

8) Дотримання умов попередніх кредитів та зобов'язань перед кредиторами, позитивна кредитна історія сприяє покращенню кредитоспроможності.

Враховуючи світовий досвід при прийнятті рішень про надання кредитів с.-г. підприємствам, банки використовують Правило "п'яти С". Правило "п'яти

С" є популярною скороченою формулою, яка описує основні аспекти, на які зазвичай звертають увагу при кредитуванні аграрних підприємств. Це допомагає банкам та фінансовим установам оцінити кредитоспроможність позичальника в сільському господарстві. Правило "п'яти С" включає:

1. Спроможність (Capacity) – оцінка здатності с.-г. підприємства отримувати достатній прибуток для погашення кредиту.

2. Забезпечення (Collateral) – визначення майна чи активів, які можуть бути використані в якості застави для покриття кредиту в разі невиплати. Забезпечення може включати в себе земельні ділянки, обладнання, врожай та іншу власність.

3. Капітал (Capital) – оцінка капіталу підприємства, який служить як гарантія позичальника, що він має власні кошти, які можуть бути вкладені в справу.

4. Умови (Conditions) – оцінка економічних, галузевих та регіональних умов, що можуть впливати на спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання.

5. Характер (Character) – оцінка характеру та ділової репутації позичальника.

Отже, і кредитоспроможність, і платоспроможність досить важливі для ефективної роботи с.-г. підприємства. Щоб с.-г. підприємства повинні виважено підходити до процесу кредитування, дотримуватися договору та своїх фінансових зобов'язань, і підтримували добру кредитну історію для покращення шансів отримання кредиту та підвищення своєї кредитоспроможності та платоспроможності.

Література:

1. Качула С.В., Погорелов Б.В. Ліквідність як характеристика фінансового стану сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. 2022. № 22. С. 40-45. DOI: <http://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.22.40>.

2. Качула С.В., Жучик М.А. Теоретико-практичний аспект дослідження прибутковості комерційного банку. *Ефективна економіка*. 2022. № 10. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.10.13>. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee>.

3. Добровольська О.В., Качула С.В., Льовкіна А. С. Фінансовий менеджмент кредитного ризику як запорука безпеки кредитної діяльності банку. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.6>. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10005>.

ПЕРЕВАГИ ПІЛЬГОВОГО КРЕДИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

С. Душацький, здобувач гр. МгФБС-1-23

Науковий керівник: О. Водолазська, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Стан продовольчої безпеки сучасної держави насамперед залежить від розвитку її аграрної галузі. Питання щодо підтримки даного сектору економіки

актуальні в умовах як економічних криз, так і військово-політичних потрясінь. У свою чергу, обмеженість бюджетних ресурсів вимагає застосування більш розширеного набору фінансових інструментів для забезпечення аграрних підприємств необхідними коштами.

В умовах ринку одним із найважливіших інструментів розвитку агробізнесу для забезпечення національної продовольчої безпеки постає пільгове кредитування [1].

Аналіз праць сучасних учених із проблем розвитку агробізнесу показав, що більшість досліджень присвячено обґрунтуванню доцільності та необхідності розвитку агробізнесу саме із позицій розробки ефективного механізму кредитування. Також можна відзначити, що пільгове кредитування може вважатися універсальним інструментом розвитку агробізнесу для різних країн світу [2].

Сфера агробізнесу представляється як відкрита система, що функціонує в рамках національної економіки та взаємодіє із глобальною економікою. Ключовими проблемами розвитку агробізнесу можна вважати наступні:

- висока ризикова складова підприємницької діяльності у сфері агробізнесу – непередбачуваність кліматичних умов і хвороби викликають високий рівень ризику недоотримання доходу;

- відсутність або низька доступність до фінансових ресурсів – непередбачуваність і низька прибутковість агробізнесу, що зумовлює його низьку інвестиційну привабливість;

- висока собівартість продукції – несприятливі природно-кліматичні умови зумовлюють використання дорогих технологій і обладнання;

- високий рівень іноземної конкуренції – конкуренція з боку країн, в яких природно-кліматичні умови більш сприятливі для ведення агробізнесу та вартість продукції нижча через підтримку держави.

Без доступних ресурсів розвиток агробізнесу опиняється під загрозою закриття через неможливість модернізації обладнання, що неминуче призводить до скорочення конкурентоспроможності та погіршення фінансових показників діяльності підприємства. Отже, пільгове кредитування дозволить вирішити більшість проблем агробізнесу та сприятиме його розвитку.

Пільгове кредитування, яке має надаватися в рамках співпраці держави і кредитних організацій, підвищує доступність фінансових ресурсів для агропідприємств, що створює можливості впровадження інновацій і передбачає їх розвиток.

Пільгове кредитування має великі переваги в порівнянні з іншими інструментами підтримки та стимулювання розвитку агробізнесу. Так, наприклад, пільгове оподаткування вважається популярним засобом підтримки для малого бізнесу в багатьох сферах економіки [3], але характеризується низьким рівнем ефективності. Надання податкових субсидій для підприємств, які працюють у сфері агробізнесу, передбачає додаткове навантаження на державний бюджет і створює також додаткові можливості для їхнього використання іншими підприємствами, не пов'язаними з агробізнесом.

На відміну від пільгового оподаткування, пільгове кредитування може бути вибіркоким. Пільгові кредити можуть видаватися, наприклад, тільки на модернізацію обладнання та впровадження інновацій, а податкові стимули можуть бути використані для збільшення прибутку власників і не стимулюють розвиток агробізнесу.

Ще одним популярним інструментом підтримки агробізнесу є надання бюджетних дотацій, субсидій. Подібно до пільгового оподаткування це припускає витрати з державного бюджету та призводить до пасивної стратегії сільськогосподарських виробників, які фактично зупиняються в розвитку та чекають підтримки від держави.

Значною перевагою пільгового кредитування, порівняно з бюджетними дотаціями і субсидіями, є його зворотний характер. Тобто, якщо дотації та субсидії передбачені для всіх сільськогосподарських підприємств і не передбачають повернення витрачених коштів державного бюджету, то для отримання пільгового кредиту сільгоспідприємства мають обґрунтувати необхідність розміщення активів і перспективу їх інвестування у проекти, а також повернути не лише суму позики, а й відсотки.

Іншим інструментом підтримки агробізнесу є політика протекціонізму, яка передбачає обмеження доступу продукції іноземних конкурентів на національний ринок сільськогосподарської продукції. Але протекціоністські заходи, як і перші два інструменти, характеризуються низьким рівнем ефективності. Обмеження конкуренції на ринку призводить до зростання цін і зниження інноваційної діяльності підприємств. У результаті страждають національні споживачі, оскільки вони не можуть купувати імпортовану продукцію високої якості і повинні підтримувати національного виробника, який прагне не до задоволення потреб своїх клієнтів, а до максимізації власного прибутку.

Порівняно з політикою протекціонізму пільгове кредитування, навпаки, стимулює здорову конкуренцію на ринку сільськогосподарської продукції та призводить до підвищення її якості та зниження цін. У результаті виграє суспільство, держава і сільськогосподарські підприємства.

Тому слід запропонувати наступні рекомендації щодо використання пільгового кредитування для розвитку агробізнесу:

- встановлення жорстких і чітких правил відбору отримувачів пільгових кредитів за найважливішими критеріями (наприклад, видача кредитів лише на реалізацію інноваційних проєктів тощо);

- жорсткий контроль за доступом до пільгового кредитування – його мають надавати лише сільськогосподарським підприємствам, які є його цільовими об'єктами, а не іншим підприємствам, які диверсифікують свою діяльність і виробляють сільськогосподарську продукцію лише як один із напрямів їхньої діяльності;

- надання сільськогосподарським підприємствам можливості вибору різних варіантів погашення кредитних платежів. Це необхідно через високу роль фактору сезонності агробізнесу, через що сільгоспідприємства часто не можуть виплачувати кредит регулярно.

Таким чином доведено, що пільгове кредитування є перспективним та ефективним інструментом розвитку агробізнесу в силу своїх переваг порівняно із іншими інструментами підтримки агробізнесу.

В кінцевому підсумку, підвищення доступності фінансових ресурсів для модернізації технології та обладнання дозволить знизити собівартість продукції, підвищити прибутковість і конкурентоспроможність агропідприємств.

Література:

1. Білоченко А.М. Кредитування аграрного сектору України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2023. № 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-3>

2. Добрунік Т.П., Кузнєцова О.В. Проблеми і напрямки розвитку аграрного сектору України в умовах економічної нестабільності. Економіка та суспільство, 2022. № 42. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-25>

3. Михайлов А.М. Фінансові інструменти формування інвестиційних ресурсів в аграрному секторі національної економіки в умовах глобалізаційних викликів. Економіка АПК. 2019. №3 С. 52-60. URL: https://eaprk.com.ua/web/uploads/pdf/eaprk_2019_3_p_52_60.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ВІЙНИ

С. Земелько, здобувачка гр. ФБС-1-22

Науковий керівник: Л. Бровко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Агресія росії завдала великого удару українській економіці. Безпосереднім наслідком є зменшення надходжень до бюджету. У той же час навантаження на державні фінанси значно зросли під тиском військових і соціальних витрат. З цією метою дефіцит виконання державного бюджету України за перші чотири місяці 2022 року становить 146,6 млрд грн. - Еквівалент рекордних 5 мільярдів доларів. США. За 5 місяців 2022 року дефіцит зріс до 263,2 млрд грн. Не змінилося одне: у надзвичайно складний воєнний час платники податків, які своєчасно та в повному обсязі виконують свої бюджетні зобов'язання, є найкращою та найнадійнішою опорою для Збройних Сил України.

Динаміка доходів і видатків бюджету значною мірою залежатиме від тривалості та перебігу війни. Вітчизняна економіка поступово адаптується до воєнного стану. Ділова активність покращується, але сповільнилася через паливну кризу. Помірна інфляція, викликана зростанням цін на паливо, сприятиме наповненню номінального бюджету (в основному ПДВ).

Україна очікує на сувору оцінку ефективності широкого спектру запропонованих митних пільг. Загалом оцінка ефективності податкових пільг – це те, чим ми не займалися за часів незалежності. Митні преференції почали

підривати конкурентоспроможність вітчизняних виробників, чинити додатковий тиск на курси валют та погіршувати платіжний баланс.

Крім того, тенденцією останнього часу стане поступове повернення до повноцінної роботи електронного адміністрування податку на додану вартість (СЕА ПДВ), тобто друге її народження, а перше було у 2015 році. Це складний процес. Підприємства по всій Україні пов'язані через ланцюги поставок. Багато контракторів опинились на окупованих територіях і в прифронтовій зоні.

Запуск СЕА ПДВ (27 травня 2022 р.) має на меті забезпечити початок поновлення бюджетного відшкодування ПДВ. Спочатку була ідея погасити довоєнний ПДВ (на суму понад 17 мільярдів гривень) як мінімум до січня 2022 року через добровільну купівлю облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП). Ідея була відхилена. По-перше, такі облігації продаються на вторинному ринку зі значними дисконтами – прямі збитки для експортерів. По-друге, ОВДП буде конкурентом військовим облігаціям, які щовівторка випускає Міністерство фінансів на першому аукціоні. Казначейство змушене було підвищити процентні ставки. Зрештою, вони погодилися, що слід шукати інше рішення. Як і раніше, виплати, швидше за все, будуть здійснюватися реальними грошима. Але зараз ми говоримо лише про довоєнний період, повністю охоплений камеральними перевірками.

З початку загальновійськової війни до 31 травня 2023 року український уряд залучив 318,6203 млрд гривень, або 3,5732 млрд доларів США, на аукціоні з розміщення облігацій ОВДП. США та 1482,2 млн євро. На погашення внутрішніх боргових цінних паперів за цей же період було спрямовано 318,126 млрд грн (\$4,125 млрд). США та 1049,6 млн євро. Про це свідчать дані депозитарію НБУ. У травні 2023 року на внутрішньому борговому ринку Мінфін запозичив 16 427 020 тис. гривень. (еквівалент) виплат понад облігації внутрішньої державної позики. Загалом за січень-травень поточного року відповідне додаткове сальдо становило 77,4583 млрд грн. Найвища прибутковість військових облігацій у травні становила 18,50% річних у гривні, 4,85% річних у доларах США та 3,25% річних у євро.

Як і раніше, найбільші обсяги торгів цими паперами зосереджені серед банків (первинних дилерів). Другим за обсягом є портфель військових облігацій громадян і бізнесу України. Ситуація в травні така:

– 26,5104 млрд. грн. або придбати 37,5% від загального обсягу гривневих ОВДП (на 1 травня – 24,5861 млрд грн або 35,4%);

– 809,8 мільйонів доларів США. На долар США припадає 42,2% загального обсягу облігацій військової державної позики. США (\$710,1 млн, або 39,3% на 1 травня);

– 74,1 млн євро, що становить 11,8% від загального обсягу ОВДП в євро (на 1 травня – 50 млн євро, або 8,5%).

Обсяг облігацій військової позики (ОВДП) у власності нерезидентів становив 9043,2 млрд. грн. і 22,6 млн. дол. США. У травні Міністерство фінансів погасило облігації, номіновані в гривнях, на суму 7,155 млрд гривень, що еквівалентно 312,3 млн доларів. США та 387 млн. євро.

Наступною тенденцією стане посилення географічних обмежень податкових пільг. На цьому твердо наполягає Асоціація міст України. Як говорив один з міських голів: «У мене в місті сидить купа народу, всі ресторани забиті, всі готелі забиті, тільки податки ніхто не платить».

Як і раніше, загальна тенденція бюджетування на основі витрат буде спрямована на економію в більшості сфер. Військові та соціальне забезпечення також є пріоритетними. Зростає потреба громадян і бізнесу в оптимізації державних витрат і покращенні якості державних послуг. За підсумками засідання групи Національної ради щодо відновлення України від наслідків війни «Функціонування фінансової системи, її реформування та розвиток» підгрупи «Бюджетна політика» експерти дійшли загальної думки: варто повернутися до огляду споживання. Цей інструмент стає все більш актуальним, тому роботу в цьому напрямку потрібно посилити.

Головною тенденцією є те, що Україна очікує та покладається на збільшення міжнародної фінансової підтримки. Наприклад, починаючи з 40 млрд дол. допомога від США (проголосована Конгресом і підписана президентом США), а саме 9 мільярдів. Дол. США надасть Україні додаткову економічну та технічну допомогу, а також 8 мільярдів дол. – для реагування на нагальні потреби в Україні.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ДЕПОЗИТНИХ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ

К. Земсков, здобувач гр. МгФБС-23

Науковий керівник: О. Грабчук, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Депозитні корпорації це фінансові установи, які залучають депозити фізичних та юридичних осіб та надають їм кредити. Вони є важливою частиною фінансової системи, оскільки забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів між економічними агентами.

Управління активами депозитних корпорацій в Україні є ключовим завданням фінансових спеціалістів. Для досягнення фінансових цілей в цій галузі необхідно визначити та дотримуватися пріоритетних напрямків управління активами. Я вважаю, що пріоритетними напрямками управління активами депозитних корпорацій в Україні є:

Збільшення прибутковості. Депозитні корпорації повинні шукати можливості для збільшення прибутковості своїх активів з дотриманням вимог до ліквідності та безпеки. Це можна зробити шляхом диверсифікації активів, інвестуючи в різні типи активів, а саме в цінні папери, нерухомість та в акції компаній вартість, яких, зростає.

Збільшена ліквідності. Ліквідність потрібна щоб корпорація могла вчасно та в повному обсязі виконати свої зобов'язання перед вкладниками. Збільшити ліквідність можна інвестуючи в високоліквідні активи, які легко продати за ринковою ціною, до них відносяться: грошові кошти, депозити в інших банках

та цінні папери з високою ліквідністю. Також, для покращення ліквідності потрібно створити резервний фонд для погашення своїх зобов'язань перед вкладниками у разі потреби.

Забезпечення безпеки активів. Депозитні корпорації, в своїй роботі постійно стикаються з ризиками, а саме: кредитний ризик виникає при неспроможності позичальника повернути борг, ринковий ризик виникає при несприятливих змінах курсу іноземних валют та процентних ставок. Убезпечитись від цих ризиків можна шляхом управління кредитним портфелем, ретельно оцінюючи кредитоспроможність позичальників для мінімізації кредитного ризику. Щоб зменшити ринковий ризик потрібно диверсифікувати свої інвестиції. Це можна зробити, зокрема, шляхом ретельного управління кредитним портфелем, диверсифікації інвестицій та впровадження ефективних систем управління ризиками.

Відповідати регуляторним стандартам. Депозитні корпорації повинні дотримуватись регулятивним стандартам та нормативам Національного Банку України, оскільки їх порушення приведе до штрафів та ануляції ліцензії корпорації.

Використання інноваційних технологій. Для підвищення ефективності та точності управління активами використовують такі технології: блокчейн це технологія, яка дозволяє створювати розподілені та безпечні бази даних для забезпечення безпеки та цілісності фінансових транзакцій, що сприяє запобіганню шахрайству та спрощує аудит; штучний інтелект може використовуватись для аналізу даних та прогнозування ринкових тенденцій; розробка мобільних додатків та онлайн-платформ для клієнтів дозволяє депозитним корпораціям надавати клієнтам зручний доступ до інформації про їхні активи та операції. Використовуючи технології потрібно інвестувати в заходи кібербезпеки, щоб захистити власні активи та конференційні дані клієнтів.

Для досягнення описаних цілей депозитним корпорація потрібно вжити такі заходи:

Розширення спектру інвестиційних продуктів. Пропонуючи вкладникам більш широкий спектр інвестиційних продуктів, таких як, депозити з виплатою відсотків за ринковою ставкою, які дозволять отримувати прибуток, який відповідає ринковим умовам.

Впровадження ефективної системи управління кредитними, ринковими та операційними ризиками, дозволить корпораціям захистити свої активи від втрат.

Покращити управління активами. Депозитні корпорації повинні підвищити кваліфікацію своїх співробітників у сфері управління активами. Це дозволить їм приймати більш обґрунтовані рішення щодо інвестицій.

Підсумовуючи вище сказане, управління активами є важливим аспектом діяльності депозитних корпорацій. До пріоритетних напрямів відносяться: збільшення прибутковості та ліквідності, забезпечення безпеки активів та використання інноваційних технологій. Забезпечення ефективності управління

активами є ключем до збільшення фінансових результатів депозитних корпорацій.

Література:

1. Щодо оцінки ризиків і механізмів їх зниження в комерційних банках [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/55294558.pdf>.

2. Ризик ліквідності комерційного банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/406b9a2b-6fd1-4966-bbbf-38e6b7cdf3b8/content>

РОЛЬ БАНКІВ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

*А. Коткова, здобувачка гр. МгФБС-22
Науковий керівник: С. Качула, професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Після отримання незалежності в 1991 році, Україна почала будувати власну фінансову систему. Однак 90-ті роки відзначилися відсутністю належної інфраструктури та регулюючих органів, що призвело до численних збитків інвесторами. Розвиток українського ринку фінансових послуг пройшов через ряд етапів і зазнавав значних змін протягом всього періоду незалежності України.

Науковці виокремлюють період з 2000 по 2014 рр. періодом проведення реформ у фінансовому секторі. У 2000-х роках розпочалася процедура фінансової реформи, включаючи створення Національного банку України, який став головним регулятором фінансового ринку. Також було розроблено законодавство, що регулює фінансовий сектор, і впроваджено нові стандарти банківської діяльності. Це сприяло стабільності фінансової системи та залученню іноземних інвесторів.

В 2014 році Україна стикнулася з великою політичною та економічною кризою, яка вплинула на фінансовий сектор. Уряд вжив ряд заходів для стабілізації ситуації, зокрема, отримав фінансову підтримку від міжнародних фінансових організацій. В цей період було розпочато реформи в банківському секторі, змінено керівництво в багатьох банках та проведено націоналізацію деяких банків.

Період з 2017 по 2019 рр. зроблено великий крок у реформуванні фінансового сектору. Це початок впровадження діджиталізації фінансових послуг та розвитку фінтех-сектору. Зараз українські банки та фінансові компанії продовжують активно впроваджувати інноваційні технології для полегшення доступу до фінансових послуг і забезпечення більшої зручності для клієнтів.

Ринок банківських послуг - це сегмент фінансового ринку, на якому банки та інші фінансові установи надають різноманітні фінансові послуги клієнтам, включаючи фізичних осіб та підприємства.

Взагалі, якщо на початку розвитку ринку фінансових послуг банківська система була домінуючою серед інших сегментів фінансового сектору, то на даний момент в Україні фінансовий сектор не є банкоцентричним. Український фінансовий ринок розвивається в напрямку диверсифікації та розширення фінансових послуг, і банки вже не є єдиними учасниками цього ринку. На ринку діють небанківські фінансові установи (страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні фонди та лізингові компанії), які надають різні фінансові послуги, включаючи страхування, управління активами та фінансування. Розвиток фінтех-сектору дозволяє новим компаніям надавати інноваційні фінансові послуги, такі як платіжні системи, онлайн-кредитування, мобільні додатки для управління грошима тощо. Ринок цінних паперів розвивається, що дозволяє підприємствам та інвесторам отримувати доступ до різноманітних інвестиційних можливостей. Також на ринку фінансових послуг працюють спеціалізовані фінансові компанії, які надають послуги в таких областях, як мікрофінансування, іпотека, обслуговування платіжних карток тощо. Таким чином, фінансовий сектор України стає більш різноманітним і конкурентним, де банки конкурують з іншими фінансовими установами і компаніями, що надають фінансові послуги. Функціонування фінансового сектору стає більш комплексним і відкритим для різноманітних учасників ринку.

Хоча комерційні банки все ще залишаються головними гравцями у здійсненні посередницької діяльності на ринку фінансових послуг України. Їх роль і внесок на ринку фінансових послуг можна охарактеризувати наступним чином:

1. Банки надають клієнтам можливість зберігати свої гроші на рахунках та депозитах. Це допомагає фізичним та юридичним особам зберігати свої фінансові активи в безпеці та на вигідних умовах.

2. Банки надають фінансову підтримку шляхом надання кредитів як для фізичних, так і для юридичних осіб. Це сприяє зростанню споживчого попиту та розвитку підприємств.

3. Банки виконують роль посередника в операціях з переказами та платежами. Вони забезпечують швидкі та безпечні механізми для проведення грошових операцій, включаючи перекази, платежі та інші фінансові послуги.

4. Деякі комерційні банки надають клієнтам можливість інвестувати гроші у різноманітні інструменти, такі як акції, облігації та інші фінансові інструменти. Це допомагає розвивати ринок капіталу та створює можливості для прибуткових інвестицій.

Отже, ринок банківських послуг є важливою складовою фінансової системи, яка сприяє ефективному розподілу капіталу та підтримці економічного розвитку. Комерційні банки є важливими посередниками на ринку фінансових послуг, допомагаючи розвитку економіки. Вони виконують ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності в країні.

Незважаючи на виклики та ризики, які супроводжували розвиток українського ринку фінансових послуг, його перспективи є обіцяючими. Реформи та модернізація сприяють зростанню довіри до фінансових установ, підвищенню інвестицій та розширенню можливостей для населення та підприємств отримувати доступ до різноманітних фінансових послуг. Український ринок фінансових послуг продовжує розвиватися, враховуючи глобальні тенденції в банківському секторі, страхуванні та інвестиціях.

Література:

1. Kachula S., Zhytar M., Sidelnykova L., Perchuk O., Novosolova O. The Relationship between Economic Growth and Banking Sector Development in Ukraine. *WSEAS Transactions on Business and Economics*. 2022. Vol. 19. pp. 222-230. URL: <https://wseas.com/journals/articles.php?id=1456>
2. Качула С.В., Жучик М.А. Теоретико-практичний аспект дослідження прибутковості комерційного банку. *Ефективна економіка*. 2022. № 10. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee>.

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

І. Курченко, здобувач

Г. Доценко, здобувачка

Науковий керівник: Л. Бровко, к.е.н., доцентка

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Фінансове забезпечення є однією з основних складових діяльності суб'єкта господарювання, оскільки для здійснення основної діяльності необхідні фінансові ресурси, які використовуються на виробничі потреби, покриття витрат, своєчасне погашення фінансових зобов'язань перед контрагентами, банківськими установами, страхових компаній, а також виручка і при формуванні прибутку.

У сучасних умовах сільськогосподарські підприємства активно використовують гарантії як невід'ємну частину фінансового забезпечення. Слід зазначити, що гарантії не є джерелом фінансового забезпечення, але використання суб'єктами господарювання гарантій дозволяє залучити фінансові ресурси, необхідні для здійснення основної діяльності. Гарантії включають банківські гарантії, аванси, страхування та акцепт розрахункових документів.

Під самофінансуванням розуміється процес забезпечення всіх витрат суб'єкта господарювання за рахунок власних доходів як при простому, так і при розширеному відтворенні, тобто при самофінансуванні - це забезпечення коштами Для діяльності суб'єкта господарювання Фінансування здійснюється за рахунок отриманого прибутку. Економічною основою самостійної діяльності суб'єктів господарювання є відповідальність за власні прибутки та збитки.

Теорія і практика самофінансування суб'єктів господарювання є важливою частиною економічної теорії промислово розвинених країн.

Важливе значення для розвитку аграрної галузі та національної економіки має забезпечення ефективного кредитування сільськогосподарських підприємств. На сьогоднішній день розв'язана російськими агресорами війна призвела до деструктивних тенденцій в економічній системі України, що призвело до руйнації сільського господарства південних та східних регіонів нашої держави. Проблема забезпечення сільськогосподарських підприємств фінансовими ресурсами, необхідними для забезпечення безперервності їх діяльності в сільськогосподарському виробництві стало особливо актуальним.

У 2022 році обсяги кредитування аграріїв суттєво зменшаться, що також зумовлено об'єктивними економічними причинами, зокрема такими, як:

1. Збільшення ризиків – російська агресія призвела до значного зростання ризиків для українського агробізнесу. У результаті багато банків звели програми кредитування АПК майже до нуля, оскільки такі кредити стали розглядатися як високоризикові.

2. Внутрішні ризики та чинники нестабільності загалом зросли, а попит на кредити з боку сільськогосподарських підприємств загалом знизився. Більшість країн припинили реалізацію інвестиційних планів, спрямованих на розширення бізнесу, що призвело до загального зниження попиту на кредитні ресурси в аграрному секторі.

3. Скорочення кількості кредиторів - військові дії також сильно вплинули на фінансові ринки, У результаті відбулося загальне скорочення кількості банків, доступних як ринкові кредитори, що, у свою чергу, серйозно вплинуло на доступність і вартість кредитів для всіх підприємств. Водночас більшість банків, які займаються аграрним кредитуванням, вивели з ринку свої кредитні продукти.

4. Зростання відсоткових ставок - Зменшення кількості кредиторів та зростання ризиків платоспроможності призвели до загального підвищення відсоткових ставок за кредитами, що робить їх недоступними для більшості сільськогосподарських підприємств.

Варто зазначити, що торік український аграрний експорт значно скоротився. Хоча до повномасштабного вторгнення український аграрний сектор характеризувався збільшенням експорту української сільськогосподарської продукції.

Підсумки 2021 року свідчать, що зовнішньоторговельний обіг сільськогосподарської продукції зріс на 24% порівняно з 2020 роком, сягнувши понад 35,4 млрд доларів США. У 2021 році найбільшу частку експорту сільськогосподарської продукції продовжували становити тверді відходи, що утворилися при видобутку продовольчих культур, нафти, насіння олійних культур і макухи, рослинних олій і жирів. Основні країни-імпортери: Китай (15,5%), Індія (7,1%), Нідерланди (6,4%), Єгипет (5,8%), Туреччина (5,3%).

В умовах воєнного стану ми спостерігаємо блокування експортної логістики сільськогосподарської продукції та ринку збуту.

Ми вважаємо позитивною тенденцією те, що підприємства аграрного сектору можуть подавати заявки на отримання державних субсидій, схем цільового субсидування, кредитів та технічної допомоги від ЄС та інших міжнародних донорів на онлайн-платформі Національного аграрного реєстру.

Фермерські господарства, які мають від 1 до 120 га сільськогосподарських угідь або від 3 до 100 голів великої рогатої худоби, відповідно до постанови Кабміну від 16 серпня 2022 року № 918 «Порядок надання підтримки фермерським господарствам та іншим сільськогосподарським товаровиробникам за кошти, передбачені у державному бюджеті» (дійна корова). Відповідно до Постанови, підтримка бюджетних коштів здійснюється за двома напрямками: бюджетна дотація з розрахунку на одиницю обробітку землі, що використовується для ведення сільськогосподарської діяльності та спеціальна бюджетна дотація на утримання великої рогатої худоби (дійних корів) усіх напрямків продуктивності.

Підтримка малого та середнього підприємництва є дуже важливою для ефективного розвитку сільського господарства в період воєнного стану.

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

О. Лиса, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Агропромислова спеціалізація української економіки, тенденція до формування якої намітилася в останнє десятиріччя, вимагає не тільки законодавчого регулювання з боку держави, але й різнобічної державної підтримки. Засобами такої підтримки в Україні, окрім іншого, є:

- гранти для створення бізнесу (зокрема, для тепличного господарства, а також для садівництва, ягідництва й виноградарства) [1; 2];
- заходи щодо здешевлення кредитів для суб'єктів, що працюють в АПК [3], а також страхування сільськогосподарської продукції [4; 5];
- програми забезпечення аграріїв засобами тимчасового зберігання зерна та обладнанням із завантаження / розвантаження рукавів [6]; інше.

Особливої підтримки сільськогосподарські виробники потребують у сучасних умовах, коли частина території України охоплена військовими діями, і наявні реальні загрози продовольчій безпеці України. Крім того, повоєнне відновлення економіки України потребуватиме злагодженої роботи агропромислового комплексу.

Гранти для створення бізнесу надаються за двома напрямками: гранти для тепличного господарства та гранти для садівництва, ягідництва й виноградарства. Перший напрям передбачає наявність проекту й кошторису будівництва модульної теплиці. Сума гранту напряму залежить від розміру теплиці: для теплиці розміром від 0,4 до 0,6 га сума гранту становитиме 2 млн. грн., розміром від 0,8 до 1,2 га – 3,5 млн. грн., а від 1,6 до 2,4 га – 7 млн. грн. Водночас, грант не покриває всю вартість будівництва теплиці – 30%

фінансування грантоотримувач має віднайти самостійно (це можуть бути як власні, так і кредитні кошти). Крім того, отримувач гранту зобов'язується створити мінімум 14 постійних робочих місць на 1 га теплиць, а також забезпечити теплицю джерелом водозабору. При цьому земельна ділянка, де буде побудована модульна теплиця, має належати грантоотримувачу (або перебувати в його користуванні в подальшому не менше 7 років) і належати до земель сільськогосподарського призначення (на підставі [1]).

Другий напрям передбачає можливість суб'єктам підприємництва отримати грант на облаштування саду, ягіднику чи винограднику. Умови надання таких грантів аналогічні першому напрямку щодо вимоги співфінансування проєкту (грант максимально покриває тільки 70% вартості проєкту) та призначення земельної ділянки. Щодо вимоги створення нових робочих місць, то на стадії висадки насаджень кількість постійних працівників має складати 5÷10 осіб залежно від найменування насаджень, а під час вступу саду у фазу товарного плодоношення (не пізніше п'ятого року після висадки насаджень) – 125÷425 сезонних працівників в залежності від найменування насаджень. При цьому термін реалізації проєкту не має перевищувати 1,5 роки з часу отримання гранту. Станом на 19 жовтня 2023 року такими грантами скористався 131 агровиробник (при чому як з числа юридичних осіб, так і з числа ФОПів). Загальна сума наданих грантів склала 579367788 грн.; задіяно 1893,56 площ (за даними [2]).

У 2020-2021 роках була реалізована Урядова програма підтримки суб'єктів господарювання АПК та фізичних осіб-підприємців шляхом здешевлення кредитів. У межах реалізації цієї програми відбувалася компенсація за рахунок бюджетних коштів відсоткових ставок за кредитами (короткостроковими – для поповнення обігових коштів; середньостроковими – для поповнення обігових коштів, придбання основних засобів сільськогосподарського виробництва, здійснення витрат, пов'язаних з будівництвом і реконструкцією виробничих об'єктів сільськогосподарського призначення, а також з переробкою сільськогосподарської продукції; довгостроковими – для придбання основних засобів сільськогосподарського виробництва, обладнання для виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, будівництва та реконструкції виробничих об'єктів). Максимальний розмір компенсації, яку могли отримати суб'єкти: 15 млн грн на суб'єкта, що працює в сфері тваринництва; 5 млн. грн. на суб'єкта, що працює в інших сферах (на основі [3]).

Страхова підтримка аграріїв здійснюється через відшкодування страхувальникам частини сплачених уповноваженим страховикам страхових премій за договором страхування. Таке відшкодування надається на безповоротній основі в розмірі до 60 відсотків обсягу страхового внеску. Сума відшкодування страхового внеску на одного страхувальника протягом бюджетного періоду не може перевищувати 10 тисяч розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня відповідного року (на основі [4]). Станом на 29 листопада 2022 року страховиком, який мав право страхування

сільськогосподарської продукції з державною підтримкою було Акціонерне товариство «Страхова компанія «Інго».

За підтримки урядів Канади, Японії та Minderoo Foundation в Україні реалізується Програма забезпечення аграріїв засобами тимчасового зберігання зерна та обладнанням із завантаження / розвантаження рукавів, згідно якої заплановано роздати вітчизняним фермерам 30700 зернових рукавів місткістю 200 тон кожен, що забезпечить зберігання 30% від загальнонаціональної потреби. Кожен комплект складається із 1 завантажувача, 1 розвантажувача та 1 бункера-перевантажувача. На початок січня 2023 року фермерам надано 27 тис. зернових рукавів і наразі розглядається ще 2 тис. заявок на отримання гуманітарної допомоги у вигляді обладнання із завантаження / розвантаження рукавів для тимчасового зберігання зерна (на основі [6]).

Окрім державної підтримки, сільгоспвиробники можуть скористатися грантами Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) та Європейського Союзу. Так, особисті селянські господарства та фізичні особи-підприємці можуть претендувати на грант у розмірі \$10000, а малі та мікро виробники аграрної продукції – на грант у розмірі \$25000 у межах проекту «Комплексне, конкурентоспроможне та економічно раціональне створення ланцюжків доданої вартості у сільському, рибному та лісовому господарствах», який реалізується ФАО та ЄС в Україні. Гранти надаються з метою інвестування в активи у сферах овочівництва, ягідництва та аквакультур. При цьому грантоотримувач має бути готовим інвестувати свої власні кошти в обсязі, не меншому 10% від вартості реалізованого інвестиційного проекту. На жаль, реалізація цього проекту обмежена територіями Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської та окремими територіями Чернівецької областей, а також секторами овочівництва, ягідництва, аквакультур, виробництва гуцульської коров'ячої бриндзи, гуцульської овечої бриндзі, меду, виноробства.

Військові дії на території України вимагають від Уряду запровадження додаткової підтримки сільськогосподарських товаровиробників і спрощення бюрократичних процедур. Так, у межах удосконаленої програми «Доступні кредити 5-7-9%» був запроваджений доступний механізм кредитування аграріїв, яким скористалися близько 2500 суб'єктів господарювання на проведення посівної. Позитивним можна вважати скасування додаткових процедур із сертифікації насіння, полегшений доступ агровиробників до пального, пестицидів та агрохімікатів, спрощення реєстрації сільськогосподарських машин та механізмів на період дії військового стану, тощо.

Отже, державна й міжнародна підтримка вітчизняних агровиробників передбачає широкий спектр інструментів, навіть за умов військового стану, що свідчить про значну увагу, яка приділяється АПК і продовольчій безпеці України.

Література:

1. Деякі питання надання грантів бізнесу: Постанова КМУ від 21.06.2022 р. № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text>.

2. Гранти для садівництва, ягідництва та виноградарства: Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/pidtrimka/nadannya-grantiv-dlya-stvorennya-biznesu/granti-dlya-sadivnictva-yagidnictva-ta-vinogradarstva>.

3. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів: Постанова КМУ від 29.04.2015 р. № 300. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300-2015-%D0%BF#Text>.

4. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 р. № 4391-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>.

5. Про затвердження Порядку надання державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції: Постанова КМУ від 09.12.2021 р. № 1342. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1342-2021-%D0%BF#Text>.

6. Програми забезпечення аграріїв засобами тимчасового зберігання зерна та обладнанням із завантаження / розвантаження рукавів: Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/pidtrimka/programa-zabezpechennya-agrariyiv-zasobami-timchasovogo-zberigannya-zerna-rukavami>.

БАНКІВСЬКЕ ІНВЕСТИЦІЙНЕ КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Є. Моголівець, здобувачка гр. МгФБС-22

Науковий керівник: С. Качула, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

На сьогоднішній день аграрний сектор України потребує оновлення матеріально-технічної бази, впровадження інноваційних технологій та будівництво сучасних тваринницьких комплексів. Здійснювати оновлення сільськогосподарські (далі с.-г.) підприємства можуть за допомогою залучення інвестицій.

Інвестиційна діяльність аграрних підприємств означає виділення фінансових ресурсів для придбання, розвитку та модернізації активів та ресурсів, пов'язаних із с.-г. діяльністю. За допомогою залучених інвестицій с.-г. підприємства можуть здійснювати придбання нових земельних ділянок для розширення с.-г. діяльності; купувати нове та сучасне с.-г. обладнання з метою підвищення продуктивності та зниження витрат; вкладати кошти в розвиток с.г. інфраструктури (сховища для зерна, дороги, зв'язок та ін.); застосовувати нові технології, які дозволяють підвищити ефективність виробництва та розширити можливості для розвитку; фінансувати нові с.-г. проекти. Інвестиційна діяльність також може включати заходи з покращення якості та управління ресурсами, які використовуються в аграрній сфері.

Взагалі, інвестиційна діяльність с.-г. підприємств спрямована на досягнення довгострокових цілей, таких як підвищення продуктивності,

збільшення прибутковості та розвиток аграрного бізнесу.

Банківський сектор може виступати потенційним інвестором аграрної сфери. Так, банківські кредити можуть виступати інвестиціями в аграрну галузь, особливо коли вони використовуються для розвитку та розширення с.-г. бізнесу. Банки здійснюють інвестування на основі банківської інвестиційної політики. Інвестиційна політика банку - це стратегічний набір рішень і принципів, які визначають, як банк планує і управляє своїми фінансовими ресурсами, щоб генерувати дохід і отримувати прибуток з інвестицій.

Інвестиційне кредитування с.-г. підприємств має свої особливості, оскільки аграрна галузь вимагає специфічних підходів та розгляду ризиків. Інвестиції в аграрному секторі часто пов'язані з придбанням нового обладнання, земельних ділянок, розвитком інфраструктури та іншими проектами, які мають тривалий характер. Тому інвестиційні кредити для с.-г. підприємств зазвичай надаються на довгостроковий період (зазвичай від кількох років до декількох десятиліть). І так як в Україні не стабільна ситуація, банки можуть вимагати певне забезпечення для інвестиційних кредитів з метою зменшення ризиковості (майно, яке перебуває у власності підприємства або інвестиційні об'єкти на який виділяються інвестиційні ресурси).

Взагалі, при прийнятті рішення щодо інвестування коштів в с.-г. підприємства, банки стикаються з різноманітними ризиками, які можуть вплинути на це рішення. До основних ризиків можна віднести:

1) Кредитний ризик – ризик неплатоспроможності с.-г. підприємства, яке отримує кредит. Якщо позичальник не зможе повернути позику, банк втратить вкладені кошти.

2) Ринковий ризик – с.-г. сектор піддається коливанням цін на продукти, змінам в попиті, кліматичним змінам та іншим факторам, які можуть вплинути на прибутковість інвестицій.

3) Технологічний ризик – застосування нових технологій і методів виробництва може бути супроводжене ризиками, особливо якщо інвестиції здійснюються в нову, не випробовану техніку або сумнівні інноваційні с.-г. проекти.

4) Політичний і регуляторний ризик – зміни в законодавстві, нестабільна економічна та політична ситуація в країні, експортні обмеження можуть вплинути на вигідність інвестицій в сільському господарстві.

5) Екологічний ризик – с.-г. підприємства можуть стикатися з ризиками, пов'язаними з дотриманням вимог щодо охорони навколишнього середовища, що може вплинути на їх діяльність та прибутковість.

6) Соціальний ризик – пов'язаний із соціальними чинниками (демографічні зміни, доступ до робочої сили, міграція населення та інші аспекти, які можуть вплинути на роботу с.-г. підприємства).

Банки аналізують можливі ризики та враховують їх при прийнятті рішень про надання кредитів с.-г. підприємству. Залежно від обставин, банки можуть вимагати різні види забезпечення, встановлювати вищі процентні ставки або надавати фінансову підтримку в обмеженому обсязі, з метою мінімізації

ризиків.

Отже, банківське інвестиційне кредитування с.-г. підприємств є важливим інструментом для підтримки розвитку підприємства, забезпечення стійкості та збільшення продуктивної діяльності, хоча і пов'язане зі значними ризиками, які потребують ретельної оцінки. Сільське господарство вимагає постійного розвитку та вдосконалення технологій, обладнання та інфраструктури. Інвестиційні кредити дозволяють с.-г. підприємствам здійснювати важливі інвестиції у сучасні технології та інфраструктуру, підвищуючи їх продуктивність та конкурентоспроможність.

Література:

1. Качула С.В., Погорелов Б.В. Ліквідність як характеристика фінансового стану сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. 2022. № 22. С. 40-45. DOI: <http://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.22.40>.

2. Качула С.В., Кагожкіна К.К. Удосконалення інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств України. *Ефективна економіка*. 2023. № 22. DOI: <http://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.22.40>. URL:

<https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/779/787>.

3. Добровольська О.В., Качула С.В., Льовкіна А. С. Фінансовий менеджмент кредитного ризику як запорука безпеки кредитної діяльності банку. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.6>. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10005>.

СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

*Г. Олійник, здобувачка гр. ФБС – 2 – 20
Науковий керівник: Л. Бровко, к.е.н., доцентка
Дніпровський державний аграрно – економічний університет*

Податки – це обов'язкові платежі, які встановлюються вищим законодавчим органом і сплачуються до бюджету фізичними та юридичними особами. Платниками податку є фізичні та юридичні особи. Кожен податок має власну ставку та оподатковує різні товари чи послуги.

Оподаткування виконує три основні функції: фіскальна; розподільча; регулююча.

Фіскальна функція є основною функцією оподаткування, яка знаходить своє відображення у формуванні національних фінансових ресурсів.

Розподільча функція – це функція перерозподілу суспільного доходу.

Регулююча функція – це функція, яка за допомогою податкових механізмів вирішує певні завдання національної економічної політики.

Платники податків, які є власниками певного майна або одержують пов'язані з ним доходи, зобов'язані сплачувати податки до бюджету відповідно до чинного законодавства України.

Дохідна частина державного бюджету України включає податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від капітальних операцій та доходи від офіційних трансфертів.

Податкові надходження включають податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість та інші податки.

Динаміку податкових надходжень державного бюджету України з 2019 по 2022 роки наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка податкових надходжень до державного бюджету України протягом 2019 – 2022 рр. у млн. грн.

Податкові надходження	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022р. від 2019р., %
Податок на доходи фізичних осіб	109954,0	117281,3	137555,2	148427,3	135,0
Податок на прибуток підприємств	107086,3	108695,0	147751,7	117049,9	109,3
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	46746,9	52475,7	80749,4	85365,0	182,6
Внутрішні податки на товари та послуги	502048,1	538896,2	698940,4	569353,8	113,4
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	30086,0	30460,5	38177,2	26246,0	87,2
Збори на паливно-енергетичні ресурси	0,3	0,7	0,5	0	0,0
Інші податки та збори	3855,0	3306,2	3916,5	3322,4	86,2
Усього	799776,0	851115,6	1107090,9	949764,4	118,8

Податок на доходи фізичних осіб у 2019 році становив 109,954 млрд. грн., зрісши до 148,4273 млрд. грн. у 2022 році. Податок на прибуток підприємств у 2019 році становив 107,0863 млрд. грн. і зріс до 117,0499 млрд. грн. у 2022 році. Рентна плата за користування іншими природними ресурсами у 2019 році становила 46 746,9 млрд. грн., у 2022 році – 85 365,0 млрд. грн. Внутрішні податки на товари та послуги у 2019 році становили 502 048,1 млрд. грн., а у 2022 році досягнуть 569 353,8 млрд. грн. Сума податків на міжнародну торгівлю та зовнішню діяльність у 2019 році становила 30 086,0 млрд. грн., у 2022 році зменшилася до 26 246,0 млрд. грн. Витрати палива та енергії у 2019 році склали 300 тис. грн. У 2022 році не буде плати за паливно-енергетичні ресурси. Інші податки та збори у 2019 році становили 3 855,0 млрд. грн. і зменшилися до 3 322,4 млрд. грн. у 2022 році.

Загальний обсяг податкових надходжень у 2019 році становив 799 776,0 млрд. грн. і зріс до 949 764,4 млрд. грн. у 2022 році.

Найбільші податкові надходження надходять від податку на доходи фізичних осіб, податку на прибуток підприємств та внутрішніх податків на товари та послуги.

Зменшення або збільшення податкових надходжень може бути викликано зниженням або підвищенням цін на товари та послуги, розміру заробітної плати, інфляцією, чисельністю працівників на підприємствах, використанням податкових пільг, кількістю можливостей працевлаштування, міжнародною торгівлею.

КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

С. Півкач, здобувачка гр. МгФБС-22

Науковий керівник: С. Качула, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Фінансова стійкість сільськогосподарського (далі с.-г.) підприємства визначає його здатність ефективно функціонувати та виконувати свої господарські завдання у різних економічних умовах, забезпечуючи при цьому стабільність та надійність фінансових операцій. Основні складові фінансової стійкості с.-г. підприємства включають: ліквідність; спроможність погашати борги; рентабельність; ефективне управління витратами та відповідність витрат плановому бюджету; контроль за оборотним капіталом; розподіл ризиків, вкладення коштів у різні види активів та види с.-г. діяльності; здатність залучати капітал для розвитку та розширення с.-г. діяльності.

Фінансова стійкість є важливим показником для с.-г. підприємств, оскільки вона дозволяє їм виживати в умовах змін ринкових умов та непередбачених фінансових труднощів.

Кредитна діяльність банків є однією з основних функцій банківської системи і важливим інструментом для споживачів, підприємств та економіки загалом, оскільки вона сприяє стимулюванню інвестицій та розвитку. Банки можуть запропонувати різні види кредитування для аграрної сфери з огляду на потреби с.-г. підприємств та фермерів. Основні види кредитів для аграрної галузі включають:

- іпотечні кредити на землю – допомагають с.-г. підприємствам та фермерам придбати або розширити земельні ділянки для с.-г. діяльності;
- кредити на закупівлю обладнання – дозволяють придбати нове с.-г. обладнання: трактори, комбайни, системи поливу тощо;
- кредити на посівну та вирощування – фермери можуть отримати кредити для придбання насіння, добрив, пестицидів та інших матеріалів, необхідних для вирощування с.-г. культур;
- кредити на розвиток інфраструктури – дозволяють розширювати або

модернізувати с.-г. інфраструктуру: сховища для зерна, системи поливу та інші споруди;

– корпоративні кредити для с.-г. підприємств – корпоративні кредити для розвитку та розширення своєї діяльності;

– короткострокові кредити – надаються для вирішення поточних фінансових потреб: виплата заробітної плати, покриття оборотних витрат і врегулювання платежів постачальникам;

– кредити на розвиток нових технологій – для впровадження нових технологій в аграрний сектор, які можуть покращити врожайність і знизити витрати.

– кредити на тваринництво.

Кожен вид кредиту має свої умови та вимоги, і умови отримання та виплати в кожному банку можуть бути різні.

Отримання кредитів може впливати на фінансову стійкість с.-г. підприємств як позитивно, так і негативно, в залежності від того, яким чином і на які цілі вони використовують позичені кошти.

До позитивного впливу отримання кредитів на фінансову стійкість с.-г. підприємств можна віднести:

– розвиток та розширення, тобто кредити можуть бути використані для інвестування в розвиток с.-г. бізнесу, в тому числі для придбання нового обладнання, розширення виробничих потужностей або покращення інфраструктури. Це може підвищити конкурентоспроможність і прибутковість підприємства;

– підтримка оборотного капіталу, тобто кредити можуть забезпечувати необхідний оборотний капітал для покриття поточних витрат, таких як закупівля сировини, оплата праці та податків. Це допомагає підтримувати безперебійну виробничу діяльність.

До негативного впливу отримання кредитів на фінансову стійкість с.-г. підприємств відноситься:

– ризики заборгованості, тобто отримання надмірних кредитів або нездатність вчасно їх погашати можуть призвести до високої заборгованості і фінансових труднощів, що негативно впливає на фінансову стійкість;

– вартість кредитів, тобто висока вартість кредитів у вигляді високих процентних ставок може збільшити витрати підприємства і знизити його прибутковість.

Взагалі, с.-г. підприємства повинні ретельно оцінювати свою спроможність погасити кредити та управляти ризиками, пов'язаними з позиченням коштів. Залежність від одного джерела фінансування може створити вразливість. С.-г. підприємства можуть поліпшити фінансову стійкість, розглядаючи різні джерела фінансування, включаючи кредити, інвестиції та внутрішні резерви. Отже, отримання кредитів може сприяти розвитку с.-г. підприємства, але важливо бути обережним і відповідальним при їх використанні, щоб зберегти фінансову стійкість та уникнути фінансових ризиків.

Література:

1. Kachula S., Zhytar M., Sidelnykova L., Perchuk O., Novosolova O. The Relationship between Economic Growth and Banking Sector Development in Ukraine. *WSEAS Transactions on Business and Economics*. 2022. vol. 19. pp. 222-230. <https://wseas.com/journals/articles.php?id=1456>.
2. Качула С.В., Півкач С. В. Роль ризик-менеджменту при оцінці фінансової стійкості підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 9. URL: DOI: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-9-08-04/2023-9-08-04>.
3. Добровольська О.В., Качула С.В., Льовкіна А. С. Фінансовий менеджмент кредитного ризику як запорука безпеки кредитної діяльності банку. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.6>. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10005>.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

*А. Сірко, асистентка
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Фінансова стійкість підприємства характеризує його стан, при якому раціональне управління ймовірними виробничими запасами є запорукою стабільної рентабельності, прибутковості та запорукою розширеного відтворювального процесу. Тому відомо, що найважливішим питанням для будь-якого бізнесу, в тому числі й агробізнесу, який працює в ринкових умовах, є забезпечення довгострокового сталого розвитку своєї економіки. Це, у свою чергу, потребує розробки відповідних теорій і методів формування фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. Під час здійснення земельної реформи в Україні відбулися кардинальні зміни в механізмах та системі соціально-економічних відносин в організації сільськогосподарського виробництва.

Тому відповідати стандартам конкурентоспроможного розвитку необхідно через формування довгострокової фінансової стійкості аграрних підприємств є першочерговим напрямом національної аграрної політики. Трансформація, що здійснюється українською економікою, системно спрямована на формування та розвиток значення ринкових відносин, значно підвищила зацікавленість у підвищенні фінансової стійкості, особливо при вирішенні практичних завдань розвитку агробізнесу.

Фінансова стійкість – це комплексне поняття, яке визначає статус агробізнесу як підсистеми систем вищого порядку (регіональних та міжрегіональних). Ефективно функціонуючі сільськогосподарські підприємства формують система має належний механізм економічного зростання, що, у свою чергу, збільшує її потенціал самоорганізації та розширює можливості для

економічної стабільності сільськогосподарських суб'єктів господарювання.

Характерною рисою розвитку фінансової стійкості підприємств в умовах війни є фінансова готовність підприємства, вони повинні мати достатні фінансові резерви, щоб впоратися з негативними впливами війни, такими як зниження попиту, рост цін на ресурси. Також можна виділити особливість розвитку фінансової стійкості в сільськогосподарських підприємствах таку як гнучкість і адаптація, завдяки яким розвивається здатність швидко реагувати на зміни у військових конфліктах і переключати ресурси на більш обіцяючі сегменти ринку або галузі сільського господарства.

Готовність до швидкої адаптації в нових умовах і викликів важлива для збереження фінансової стійкості. Розвитку фінансової стабільності в аграрних компаніях сприяє суворий нагляд за ефективним використанням ресурсів і максимальним використанням власних переваг. Оскільки життєвим станом і основою стійкості компанії на ринку є її фінансова стійкість, то створення її стратегічних основ забезпечить довгостроковий успіх досягнення цілей суб'єкта господарювання. Стратегічна стабільність компанії залежить від її здатності досягати своєї місії та встановлювати стратегічні цілі, піддаючись постійним перешкодам як зовнішніх, так і внутрішніх джерел, зберігаючи при цьому свою цілісність і сталий розвиток. Забезпечення довгострокової стабільності підприємства залежить від збалансованості всіх його підсистем (управлінської, фінансової, інноваційної, маркетингової, виробничої, екологічної та соціальної) та стратегічного планування.

Узагальнюючи, фінансова стійкість підприємств в умовах війни вимагає активного управління ризиками, гнучкості та готовності до змін, щоб забезпечити успішний розвиток бізнесу навіть в непередбачуваних обставинах.

Для створення фінансової стійкості сільськогосподарських організацій як фундаментальної складової стійкого та безперервного формування в Україні необхідно:

- збільшити обсяг конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції;
- підвищити значення досягнень науки і техніки у підвищенні добробуту сільськогосподарських товаровиробників та покращенні соціально-економічного становища села;
- ефективно використовувати природні та навколишні ресурси;
- зменшити шкідливий вплив сільськогосподарського виробництва на навколишнє середовище;
- знизити витрати матеріальних ресурсів та енергії на виробництво сільськогосподарської продукції;
- використовувати технології, що сприяють зберіганню родючості ґрунтів;
- гарантувати високий ступінь професійного розвитку для спеціалістів та менеджерів сільськогосподарських підприємств, які працюють в умовах економічної свободи, конкуренції та факторів мобільності.

Отже, створення сільськогосподарських організацій дає роботу значній

частині населення, сировина для харчових і переробних підприємств, податкові надходження надходять до бюджетів місцевих громад. Еволюція агробізнесу включала розвиток різноманітних форм бізнесу, зокрема в коротко- та середньостроковій перспективі. Напрямки формування фінансової стійкості стануть узагальненими через попередній етап розвитку сільськогосподарських організацій, а також після дослідження переваг і недоліків їх розвитку.

Література:

1. Аграрне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного. К.: Істина, 2007. 448 с./ В.В. Гудак // Сталий розвиток економіки. 2011. № 2. С. 73-77.

2. Русанюк В. В. Державне регулювання розвитку підприємництва в аграрному секторі. Економіка АПК. 2021. № 1. С. 94–102.

3. Погребняк Д. В., Шкарлет С. М. Формування структури механізму управління конкурентоспроможністю промислових підприємств. Вісник Чернігівського державного технологічного університету: Серія: Економічні науки. Чернігів: ЧНТУ, 2011. № 4. С. 24-28

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

К. К. Танкушина, здобувачка гр. МгФБС-23

Науковий керівник: О. М. Грабчук, професорка

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сільське господарство відіграє важливу роль в економіці багатьох країн, включаючи Україну. Проте, ефективне управління капіталом сільськогосподарських підприємств є складною завданням і стикається з численними проблемами. У цьому рефераті розглянемо основні проблемні аспекти управління капіталом сільськогосподарського підприємства.

Першою та однією з основних проблем є недостатність інвестиційного капіталу. Сільськогосподарські підприємства потребують значних інвестицій для модернізації обладнання, впровадження нових технологій та розвитку інфраструктури. Однак недостатність фінансових ресурсів часто ускладнює цей процес і обмежує розвиток сільського господарства.

Другою проблемою є високий рівень боргу сільськогосподарських підприємств. Залежність від кредитів може призвести до надмірного боргового навантаження, що ускладнює фінансовий стан підприємства та вимагає великих фінансових витрат на відсотки.

Третьою проблемою є неефективне використання ресурсів. Багато сільськогосподарських підприємств не завжди оптимально використовують доступні ресурси, такі як земля, праця та матеріали. Це призводить до збитків та втрат капіталу.

Четвертою проблемою є сезонність та ризики. Сільське господарство піддається сезонним змінам та ризикам, пов'язаним з погодними умовами та природними катастрофами. Це може суттєво впливати на врожайність та

прибутковість підприємства.

П'ятою проблемою є нестабільність цін на сільськогосподарську продукцію. Зміни цін на продукцію можуть призвести до непередбачуваних коливань в прибутках сільськогосподарських підприємств та ускладнити планування інвестицій.

Шоста проблема пов'язана з податковим навантаженням. Високі податки та податкові обов'язки можуть значно підвищити витрати підприємства та зменшити доступний капітал для розвитку та інвестицій.

Сьома проблема стосується екологічних вимог та стандартів. Сільськогосподарські підприємства повинні дотримуватися строгих екологічних стандартів, що може вимагати інвестицій у технології для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

Восьма проблема полягає в недостатньому використанні сучасних технологій. Багато сільськогосподарських підприємств не використовують сучасні інформаційні та агротехнологічні рішення для підвищення продуктивності та ефективності.

Дев'ята проблема пов'язана з політичними та економічними турбулентностями. Політичні зміни та економічні кризи можуть створювати невизначеність та ризики для сільськогосподарських підприємств та їхнього капіталу.

Десята проблема – кадрові проблеми. Недостатність кваліфікованих кадрів у сільському господарстві може обмежувати можливості ефективного управління капіталом та впливати на якість продукції.

У висновку можна сказати, що управління капіталом сільськогосподарського підприємства є складною задачею, яка стикається з численними проблемами. Розв'язання цих проблем вимагає комплексного підходу та спільних зусиль уряду, бізнесу та громадськості. Покращення управління капіталом в сільському господарстві може сприяти підвищенню продуктивності та стійкості галузі та сприяти досягненню її потенційного розвитку.

НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

*Т. Таран, здобувачка гр. МгФБС-1-22
Науковий керівник: О. Водолазська, доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У сучасних реаліях аграрний сектор постає лідером для української економіки, бо має важливу роль у формуванні валового продукту, експортного потенціалу, продовольчої безпеки країни, зайнятості населення тощо.

Проте дослідження фінансової забезпеченості сільськогосподарських товаровиробників показує обмеженість власних коштів, що змушує агропідприємства шукати підтримку з боку держави та зумовлює необхідність розвитку відносин із залучення позикових коштів. Але для

сільськогосподарського виробництва завжди актуальна проблема доступу до кредитних ресурсів. Класичні банківські продукти мають досить високу комісію за користування і тому недоступні для більшості виробників. Водночас агрохолдинги можуть користуватися міжнародними кредитами, де ставка більш прийнятна. Щоб вирівняти умови, держава має подбати про малих сільгоспвиробників, які потребують фінансової підтримки.

За таких умов актуальним є питання фінансування малого бізнесу, який досить добре розвинений в аграрному секторі, за рахунок мікрокредитування, яке мають здійснювати вітчизняні банки, небанківські установи, іноземні банківські установи та різні фонди.

Мікрокредитування є відносно новою і, як свідчить світовий досвід, найефективнішою формою кредитного співробітництва банків із малим і середнім бізнесом. На сьогоднішній день використання механізмів мікрокредитування є однією з основних світових тенденцій розвитку відносин малого та середнього бізнесу з банківським сектором.

Загалом головна ідея мікрофінансування співвідноситься з ідеєю соціального підприємництва та полягає у подоланні бідності, забезпеченні економічної стійкості соціально незахищених верств населення та підтримці їх інтеграції на ринку праці через розвиток малого бізнесу.

Сьогодні малий бізнес є важливим у розвитку аграрного сектору України та створенні робочих місць у сільській місцевості. За статистикою в Україні частка малих підприємств (фермерських, селянсько-фермерських), які працюють у сільському господарстві, є значною та становить майже 97% [1].

В Україні мікрокредитування розвивається доволі повільно. Серед форм мікрокредитування фермерів можна виділити: пряме державне кредитування, недержавне кредитування, державну гарантію позики, недержавну гарантію позики.

Механізм мікрокредитування, представлений державною підтримкою малого підприємництва, вперше згадується в Розпорядженні № 325 від 17.03.2004 р. Про використання коштів, передбачених у Державному бюджеті на 2004 рік, для фінансової підтримки фермерських господарств через механізм мікрокредитування.

Зараз ця проблема частково вирішується шляхом компенсації з бюджету процентних ставок за кредитами, за окремими програмами. Зокрема, програма «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів», кошти якої надходять суб'єктам господарювання АПК для часткової компенсації відсоткових ставок за банківськими кредитами, діє з 2015 року.

Серед факторів, що гальмують активізацію мікрокредитування в Україні, можна виділити наступні дві групи: проблеми малого бізнесу й проблеми банків. Серед проблем, які заважають банкам активізувати мікрокредитування малого підприємництва, можна виокремити: високу вартість ресурсів у національній банківській системі та їх короткостроковість; невеликі суми фінансової підтримки від міжнародних фінансових установ та фондів

підтримки бізнесу; значні ризики для функціонування сегмента малого та середнього бізнесу; кредитні заявки клієнтів мають занижений рівень якості; недостатній розвиток технології мікрокредитування в банках; недостатній захист прав кредиторів у межах законодавства і судової системи; нерозвиненість кредитних бюро.

Подальший розвиток мікрокредитування малих сільськогосподарських підприємств вимагає впорядкування цього процесу, приведення його до певних правил і стандартизації процедур у якісно новому нормативному полі, тобто залучення та домінування держави в цьому процесі. Також необхідно активізувати діяльність кредитно-гарантійних установ, збільшити частку державних витрат на розвиток малого бізнесу, розробити програми фінансової підтримки на прикладі зарубіжних країн, особливо Польщі, чий досвід мікрокредитування показує, що це механізм значно ефективніший за програми комерційних банків, країн ЄС, США [2].

В аграрному секторі ефективним способом підтримки малого підприємництва є сприяння залученню іноземних інвесторів, що може бути досягнуто шляхом: усунення правових та адміністративних перешкод для іноземних інвестицій; надання адресних податкових пільг фірмам, які спрямовують кошти на розвиток власного виробництва, створюють нові робочі місця. Для України при залученні іноземних інвестицій є корисним досвід Чехії, коли іноземним інвесторам пропонували низькі відсоткові ставки за кредитами на подальший розвиток і розширення, привабливі відсотки за депозитами, надають пільгові умови кредитування на придбання нерухомості [3]. Також одним із перспективних напрямків для України є удосконалення кредитної інфраструктури, а саме створення спеціалізованого банку для кредитування агропідприємств, а також розвиток трирівневої системи кредитної кооперації за зразком розвинутих країн, зокрема Німеччини та Франція. Ці заходи мають частково вирішити проблемні питання фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств.

Загалом усі заходи щодо підтримки державою кредитування агропідприємств можна сформулювати у такі групи:

- заходи прямого надання коштів або компенсації (відшкодування) підприємству певної частини ставки кредиту;
- заходи щодо компенсації та підтримки кредитних установ, що надають кредити сільськогосподарським підприємствам шляхом зміни нормативів резервування, або їх пільгове кредитування, яке залежить від обсягу кредитів сільськогосподарським підприємствам у структурі кредитного портфеля таких установ;
- заходи щодо створення спеціалізованих кредитних установ саме для кредитного обслуговування аграрного сектору, виходячи з необхідності підвищення низької рентабельності, контролю за державними коштами та індивідуального підходу до цієї галузі, що має стратегічне значення.

Підтримання малого бізнесу в аграрному секторі через механізм кредитування є важливим і наразі здійснюється в різних сферах та умовах, як

комерційними банками, так і різними фондами та фінансовими організаціями. Мікрокредитування є важливим і одним із найперспективніших інструментів сприяння розвитку малого підприємництва. Проте високий рівень ризику таких операцій значно знижує активність банків у цьому напрямку. Тому для забезпечення повноцінного кредитного фінансування малого бізнесу необхідно налагодити механізм його підтримання з боку держави.

Література;

1. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/12/Dsvsмм_19.pdf

2. Радченко О., Лазутіна Л. Підтримка сільського підприємництва через механізми мікрокредитування. Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції: збірник наукових праць міжнар. наук.-практ. конф. Ч.2. (20-22 березня 2018 р., м. Кам'янець-Подільський). Тернопіль : Крок, 2018. С. 203-206. URL: http://sophus.at.ua/Conf_2018/Zb_PDATU_03_2018_p2.pdf

3. Mulyk T., Mulyk Y. The lending of agricultural producers in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2021. no. 19, pp. 40-47. URL: <https://doi.org/10.30525/2661-5150/2021-2-7>

ПОРІВНЯННЯ ФОРМ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО АГРОБІЗНЕСУ

С. Ушаков, студент гр. ФБС-1-20

Науковий керівник: О. Водолазська, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Для малих сільськогосподарських підприємств дуже гострою є проблема вибору способу фінансування. Не всі існуючі форми фінансування програм і заходів підходять для малого аграрного бізнесу. На можливість застосування малими агробізнесами різних форм фінансування діяльності також впливають системи оподаткування та бухгалтерського обліку.

Враховуючи рух джерел фінансових ресурсів всі форми фінансування можливо поділити на дві категорії:

1) внутрішнє фінансування – фінансування за грошовими потоками (самофінансування, амортизація та резервне фінансування) та фінансування при проведенні реструктуризації активів;

2) зовнішнє фінансування – часткове (пайове) фінансування, кредитне фінансування та заходи державної підтримки (субсидії, пільги).

Розглядаючи внутрішнє фінансування як основну форму фінансування діяльності малого підприємництва, можна розглядати наступні підходи:

1) самофінансування, яке полягає в накопиченні отриманого прибутку та утриманні його суми з тим, щоб ці кошти могли бути використані як майбутнє джерело фінансування. Утримання може мати форму: відмови у розподілі або відстрочки розподілу прибутку між учасниками;

2) фінансування за рахунок амортизації – фінансування за рахунок позитивного грошового потоку, отриманого для компенсації амортизації.

Оскільки малі сільськогосподарські підприємства можуть використати отриману від доходу суму амортизації на різні цілі (не лише на погашення вартості основних фондів), то вони мають можливість фінансувати будь-який проект, у тому числі розширення виробництва;

3) фінансування реструктуризації активів здійснюється при реалізації надлишкового майна за ціною вище балансової вартості для вивільнення капіталу, інвестованого в основний і оборотний капітал.

Коротко- та середньострокове кредитування стає найбільш прийнятною формою зовнішнього фінансування для малого агробізнесу. Комерційний (товарний) кредит надає розстрочку платежу для придбання товарів, сировини, зменшуючи відтік капіталу в цьому секторі та дозволяючи використовувати поточні кошти на інші цілі, а також запобігати зупинкам виробництва шляхом закупівлі товарів, робіт і послуг. Широко використовуються короткострокові банківські кредити, які стають джерелом фінансування за рахунок припливу капіталу на суму кредиту. При виборі між двома останніми варіантами фінансування оцінюється: а) вартість комерційного кредиту на основі ставки запозичення та б) вартість банківського кредиту на основі цінової надбавки (знижка при оплаті та оплата готівкою) та періоду розстрочки. Коли ці варіанти порівнюються, обирається той, що має найнижчу вартість. Кредитні лінії можуть використовувати малі агробізнесмени. Зручно подавати заявку на кредитну лінію в банк, де компанія має поточний рахунок. Кредитні лінії є дещо ризикованими кредитами для банків, тому вартість такого виду фінансування для компанії є вищою, ніж отримання звичайного короткострокового кредиту [1].

Довгострокові кредити практично не використовуються малими агробізнесами через те, що рівень їх кредитоспроможності не дозволяє отримати такі банківські кредити або їх вартість є вищою. Зовнішні форми фінансування, такі як використання заходів державної підтримки, є найбільш прийнятними для малих підприємств.

Факторинг та лізинг є підсистемами боргового фінансування, які також доступні для малого агробізнесу [2]. Ці форми фінансування не можуть бути включені до переліку форм боргового фінансування, оскільки вони мають певні відмінності. Факторинг – це передача (продаж) дебіторської заборгованості, що виникає в результаті продажу продукції, робіт або послуг, факторинговій компанії. Витрати компанії, яка передає (продає) дебіторську заборгованість, на факторинг включають: 1) кредитні відсоткові ставки за оплату дебіторської заборгованості (які можуть дорівнювати або бути дещо вищими за відсоткові ставки за банківськими кредитами); 2) факторингову комісію, яка покриває витрати компанії на надання різних послуг за договором факторингу. Рівень цієї комісії залежить від переліку та обсягу наданих послуг і суми дебіторської заборгованості, яка продається за договором факторингу (в середньому 1-3%); 3) компенсація за ризик несплати боржником своїх боргів, на розмір якої впливає кредитоспроможність боржника, визначається, як правило, до 1% від суми боргу.

Для визначення ефективності факторингу та його використання малим агробізнесом розраховується відносна вартість шляхом порівняння вартості факторингу з сумою грошових коштів, отриманих при продажі дебіторської заборгованості. Якщо ця вартість є нижчою за рівень середньоринкової процентної ставки за банківськими кредитами, то використання факторингу є економічно виправданим. Позитивними аспектами використання МСП факторингу є: прискорення оборотності дебіторської заборгованості, завдяки чому збільшується оборотність оборотних активів та підвищується рентабельність активів; зменшення витрат на облік дебіторської заборгованості; підвищення ліквідності та стійкості підприємства. Факторинг неможливий, коли договір укладається з контрагентом, який купує товари на умовах, що право власності переходить до контрагента після повної оплати ціни.

Лізинг може мати різні форми, включаючи зворотний, оперативний та фінансовий лізинг. Зворотний лізинг може слугувати внутрішнім фінансуванням, але при цьому він має ознаки зовнішнього фінансування для малих сільськогосподарських підприємств. Зворотний лізинг передбачає угоду, в якій орендар і постачальник (тобто продавець) є однією особою. Лізингоодержувач (виробник) продає своє обладнання або весь бізнес лізингодавцю і одночасно бере його в лізинг. Таким чином, лізингоодержувач може використовувати кошти, отримані від проданого майна, на виробничо-інвестиційні цілі. При цьому за договором лізингу лізингоодержувач здійснює платежі за договором у звичайному порядку. Цей вид лізингу еквівалентний отриманню коштів під заставу нерухомості, хоча в цьому випадку ніяких цінних паперів не випускається. Ця форма має ознаки зовнішнього фінансування, але більш тісно пов'язана з реструктуризацією активів, яка є формою внутрішнього фінансування.

Операційний лізинг більше схожий на оренду і передбачає передачу права володіння та користування майном протягом короткого періоду часу, зазвичай меншого, ніж строк корисного використання майна. Після закінчення строку дії договору операційної оренди (або раніше на вимогу орендаря та з попереднім повідомленням орендодавця) орендар може обрати один з наступних варіантів: 1) повернути майно (наприклад, обладнання) та припинити договірні відносини з орендодавцем; 2) продовжити договір операційної оренди (на найбільш вигідних умовах та у встановлений строк); 3) викупити орендоване майно за розумною залишковою ринковою вартістю.

Фінансовий лізинг - це придбання права володіння та користування майном (наприклад, обладнанням) протягом тривалого періоду часу, що відповідає терміну корисного використання об'єкта. Предметом договору фінансового лізингу є конкретне майно, необхідне лізингоодержувачу і придбане лізингодавцем у конкретного постачальника, обраного користувачем майна. Після закінчення терміну дії договору фінансового лізингу право власності на орендоване майно переходить до лізингоодержувача за умови сплати викупної вартості майна. Річна ставка платежу за цим видом договору є нижчою, ніж за операційним лізингом, оскільки фінансовий лізинг передбачає

повернення орендованого майна в межах терміну дії договору лізингу між сторонами. Фінансовий лізинг можна вважати найкращою формою довгострокового фінансування для малого агробізнесу.

Використання фінансового лізингу має ряд переваг перед іншими формами фінансування, зокрема, якщо він обраний як спосіб відтворення основних засобів.

Література:

1. Білоченко А. Кредитування аграрного сектору України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2023. № 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-3>

2. Лупенко Ю. О., Андрос С. В. Моделювання кредитної системи в умовах взаємодії банківського сектора з мікрофінансовими організаціями для фінансової підтримки агробізнесу. Облік і фінанси. 2020. № 2(88). С. 74-80. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-2\(88\)-74-80](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-2(88)-74-80)

ВІДНОВЛЕННЯ ПОДАТКОВИХ ЗБОРІВ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ

М. Циліорик, студентка гр. ФБС-1-22

Науковий керівник: А. Сірко, асистент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет.

Продовжувати працювати попри воєнний стан, сплачувати податки для підтримки економіки країни та зберегти робочі місця для громадян – одне з головних завдань, яке зараз стоїть перед українцями. Крім того, бізнес-спільнота навчилася гуртуватися і допомагати не тільки Збройним силам і українцям, а й іншим бізнесам. Розглянемо радикальні податкові зміни, основним завданням яких була підтримка економіки України під час воєнного стану.

Верховна Рада України прийняла 15 березня 2022 року за основу та в цілому законопроект № 7137-д від 14.03.2022, який передбачає кардинальну податкову реформу на період воєнного стану. 17 березня вказаний Закон під «№ 2120-IX» було опубліковано. Змін доволі багато, основні з них на мою думку є можливість замінити податок на прибуток та ПДВ податком з обігу зі ставкою 2% (у 2021 році податок на прибуток та “внутрішній” ПДВ становили 303,5 млрд грн або понад 27% податкових надходжень Держбюджету) [1].

При переході на цю систему підприємства звільняються від обов’язку сплачувати та нараховувати внутрішній та імпортовий ПДВ, подавати податкові декларації та призупиняють реєстрацію як платника ПДВ, це стосується суб’єкта господарювання на цей період. Це значно зменшить трудомісткість податкового обліку. І навпаки, на відміну від «звичайної» моделі спрощеної системи оподаткування для компаній (ССП), ці респонденти все одно повинні сплачувати ПДВ та податок на доходи фізичних осіб за своїх працівників, за винятком тих, хто мобілізований і бере безпосередню участь в обороні України.

Наступні зміни не такі революційні, як попередній пункт, але вони все одно мають значний вплив. Зокрема, статус вільних від оподаткування 1 і 2 класів. Ці платники матимуть можливість взагалі не сплачувати податки. Їм не доведеться повертати податкову декларацію протягом періоду ухилення від сплати податків. Їм не доведеться заповнювати податкову декларацію протягом періоду ухилення від сплати податків. Відповідні норми також діятимуть з 1 квітня 2022 до припинення/скасування воєнного стану. Також протягом воєнного стану до нуля знижено ставку акцизного податку на пальне (бензин, дизель та скраплений газ), а ставку ПДВ знижено з 20% до 7% [2].

Щодо ФОПів для них приємні зміни полягають у рішенні про звільнення їх від сплати ЄСВ за себе. З 1 березня 2022 року до припинення або скасування воєнного стану та протягом наступних дванадцяти місяців зазначені особи мають право не додавати, не нараховувати та не платити за себе жодного долара, незалежно від свого доходу. Роботодавці-платники єдиного податку також мають право відмовитися від внесків своїх працівників під час призову на військову службу. Крім того, в період дії воєнного стану та протягом 3 місяців після його припинення чи скасування платникам ЄСВ не нараховується пеня і до них не застосовуються штрафні санкції за несплату, неповну сплату або несвоєчасну сплату ЄСВ та за ряд інших порушень. Документальні перевірки правильності нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску в цей період також не проводяться.

Також спрощено процес формування податкового кредиту з ПДВ. У період воєнного стану Законом № 2120-ІХ було дозволено формування податкового боргу, пов'язаного з придбанням товарів чи послуг, замість податкових накладних для розрахунку податкового боргу та передачі його в Єдиний реєстр податкових накладних. ПДВ за цими операціями включається до податкового кредиту за наявності у платника необхідних первинних документів [2].

При цьому протягом 6 місяців після припинення або скасування воєнного стану такі податкові накладні повинні бути зареєстровані в ЄРПН, а податковий кредит, задекларований платниками під час дії воєнного стану на підставі первинних документів, підлягає обов'язковому уточненню (приведенню у відповідність) з урахуванням даних, внесених до ЄРПН.

З початком повномасштабного російського вторгнення в Україну фактично вийшли з ладу електронна система адміністрування ПДВ (ЄРПН) та Єдиний реєстр податкових накладних (ЄРПН). Це значно уповільнило процес відшкодування податків, а також створило значні проблеми для бізнесу, зокрема для експортерів, які більше трьох місяців не отримували належне відшкодування податку та цю ситуацію вдалося виправити завдяки законопроекту №7360, який відновлює механізм відшкодування ПДВ [3].

Платники податку зможуть повернутися до звичного механізму адміністрування ПДВ, буде відновлена повноцінна робота ЄРПН і поступово всі підтвержені суми до відшкодування надійдуть на рахунки платників після підписання цього документу Президентом. Законом визначив механізми

реєстрації податкових накладних і терміни відшкодування ПДВ за період, коли ЕСА ПДВ не працювала.

Про те, треба зазначити, що доходи бюджету недостатні для ефективного фінансування всіх потреб, у першу чергу воєнних. Саме тому Уряд змушений шукати джерела додаткового наповнення бюджету. Одним із них може бути підвищення податків. Одна із пропозицій Уряду – підвищення військового збору із 1,5% до 3%. Це збільшення компенсувало б падіння надходжень від зборів через зростання безробіття під час конфлікту. Проте запропонований закон, який допускав ці зміни, не був схвалений. Збільшення заборгованості по зарплаті в країні поки утримується. І хоча збільшення військового збору на 1%, ймовірно, не призведе до зниження суспільних настроїв, але усвідомлення необхідності військових є надзвичайно високим, це може призвести до додаткового навантаження на бізнес-сектор. Особливо враховуючи, що надходження від податку з фізичних осіб та військового збору за квітень 2022 року були на 19% нижчими від довоєнного плану, опитування свідчать, що близько 25-30% населення втратили постійну роботу [4].

Підсумовуючи, хочу зазначити, що на даний момент одні платники сплачують податки достроково, а інші не сплачують податки за минулі податкові періоди. Деякі особи подають відомості про майновий стан і доходи, а інші досі не видають податкову звітність. Коли волонтерство стає національним надбанням, а державні фінанси потребують перегляду через відсутність надходжень, збільшення зовнішнього та внутрішнього боргу та пріоритетність поточних проблем щодо фінансування витрат, пов'язаних з війною. Однак у майбутньому стан державних фінансів зменшить залежність від законодавчих та регуляторних змін і більш безпосередньо залучить платників податків до трансформації держави в цілому через розробку нового суспільного договору, що передбачатиме євроінтеграцію. вектор і відмова від корупції як його найважливішої складової.

Література:

1. URL:https://biz.ligazakon.net/analytics/210071_top-10-podatkovikh-zmn-na-perod-vonnogo-chasu
2. URL:<https://voxukraine.org/podatky-voyennogo-chasu-chogo-slid-ochikuvaty-vid-zmin-u-podatkovij-systemi-uhvalenyh-z-pochatku-vijny>
3. URL:<https://mind.ua/openmind/20243421-ne-zupinyatis-yak-zminilis-umovi-vedennya-biznesu-pid-chas-voennogo-stanu>
4. URL:<https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/29919.html>

STATE FINANCIAL POLICY OF ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE

*S. Kachula, Doctor of Economic Sciences, Professor
Dnipro State Agrarian and Economic University*

In the modern era of globalization, where countries are increasingly integrated

into the global landscape, and undergoing significant national socio-economic transformations, it becomes imperative to seek ways to ensure the stable development of a nation's financial system and the efficient utilization of its financial resources. In Ukraine, a primary objective in this regard is the formulation and implementation of a strategic framework for the state's financial policies, with due consideration of global trends and the necessity to address internal societal challenges.

Currently, Ukraine is facing the dual task of addressing the systemic imbalances in its agrarian policies while making effective use of financial tools for state-directed transformations in the agrarian sector. This is of paramount importance, as the country's financial stability, economic self-sufficiency, and social harmony are intricately tied to the successful development of this sector.

The sustainable growth of Ukraine's agrarian sector is designed to enhance the well-being of its people, bolster national food security, stimulate other economic sectors, and, in turn, foster societal progress. To attain this objective, a holistic approach is required, which encompasses the harmonized development of all instruments of state financial policy, in alignment with the nation's agrarian policies.

Additionally, given the existing conditions in rural areas, such as the quality of life, employment opportunities, and the state of social infrastructure, it is especially pertinent to investigate the social aspects of the state's financial policies that support the development of the agrarian sector.

One of the primary reasons for the decline in agricultural production, as observed by researchers, resulting in reduced profitability of economic entities, an increase in the number of unprofitable enterprises, decreased financial resources, and an overall crisis in the financial functioning of the agrarian sector, includes factors such as reduced crop yields due to unfavorable weather conditions, challenges in animal husbandry, labor-intensive and inefficient production in small-scale farms, and more.

It is evident that inconsistent, unfounded, and unsystematic financial changes stem from the inconsistency and incoherence of financial mechanisms and institutions, which hinder the establishment of socially oriented market relations. To address these issues and successfully implement social development in the agricultural sector, an effective state financial policy is necessary. Such a policy should focus on creating an efficient and systematic state support system, comprehensive financial regulation of the agricultural sector, ensuring equal access for agricultural producers to financial resources markets, and fostering a favorable institutional environment for human potential development.

State financial policy constitutes a vital component of economic policy, serving as the material foundation for the execution of state functions. The modernization of both the internal and external functions of the state, along with the mechanisms for their implementation, is a pressing concern. In the era of deepening globalization and European integration, the effective operation of a contemporary state's economy and the resolution of social issues significantly hinge on the harmonious interplay between market self-regulation, intrastate regulation, and supranational economic regulation.

The current stage of Ukrainian society's development necessitates a transformation of state financial policy to adapt to the challenges posed by a globalized world society, while also addressing internal issues and ensuring and sustaining a decent standard of living for the population. Implementing such a policy should consider the imperative for international cooperation while safeguarding the nation's interests. Simultaneously, domestic market instability, low innovation activity, technological underdevelopment, aging equipment, the absence of accessible or affordable credit resources under competitive international market conditions are constraining factors for stable social development. These factors also limit the maneuverability of state financial policy.

The budget policy related to providing state support to the agricultural sector of the economy aims to optimize state budget expenditures and should consider changes in the institutional environment. Since 2017, mechanisms for providing direct state support to agricultural producers have been implemented more extensively.

As a result of the full-scale war initiated by Russia, Ukraine's economy has suffered significant losses. Today, the majority of interviewed farmers from all regions of Ukraine express positive assessments of their businesses, despite the existing challenges. Nevertheless, their primary challenge is stabilizing and maintaining their current performance indicators. The key issues they face include a shortage of qualified workers, weak protection of property rights and incidents of raiding, difficulties in dealing with trade networks, risks related to potential electricity disruptions, and the unpredictability of state actions, including frequent changes in legislation. Approximately 80% of farmers require assistance in various forms, and 78.3% are in need of financial support from credit institutions or donor programs.

The most urgent changes that farmers from all regions of Ukraine are waiting for include:

- the need to temporarily exempt farmers from paying a single tax of group 4;
- resolving the problem of blocking tax invoices and restoring the presumption of innocence of the taxpayer;
- establishing organizations of water users for irrigation development;
- postponing the introduction of the minimum tax burden per hectare;
- extending the duty-free regime with the EU and quotas for several more years;
- regulating relations between manufacturers and networks, following the example of the EU;
- decentralization of the energy system and stimulation of alternative energy.

According to a preliminary assessment by UN experts (FAO), direct losses in the assets of the agricultural industry amount to approximately 6 billion US dollars in the USA. About 5% of agricultural land was damaged, resulting in losses of more than 25% in available cultivated areas, over 70% in irrigated land, about 25% in berry orchards, and 20% in gardens. The cost of production increased due to rising prices for fertilizers, fuel, and seeds. Significant land areas remain hazardous for industrial activities due to mining.

Various infrastructure facilities, including those in agriculture, warehousing, transportation, energy, and the processing industry, have suffered substantial damage. As a consequence of the physical destruction of agricultural enterprises in the war zone, it is anticipated that up to 30% of the animal population will be lost.

As of November 2022, the direct losses in the agro-industrial complex totaled 6.6 billion US dollars for November 2022. Additionally, the amount of indirect losses as of November 2022 reached \$34.25 billion in the USA. These indirect losses are primarily attributed to a decrease in domestic prices due to export disruptions (US\$ 3.1 billion), accounting for winter crop losses in 2023 (US\$ 3 billion), and increased losses stemming from reduced crop production in 2022 (US\$ 4.7 billion US dollars), among other factors.

International experience, including studies by the Center for Economic Strategy, demonstrates that many countries worldwide have moved away from providing direct subsidies to agricultural producers. Nonetheless, it is retained due to concerns about its potential negative impact on farms in EU member states.

Modernizing state financial policy to address contemporary challenges is imperative. The strategy for this policy should be rooted in a thorough analysis of existing trends within the country's social and economic spheres, as well as reliable forecasts. Given the social disparities among the population and the potential for social tension, it is essential to purposefully employ motivational mechanisms that engage all stakeholders in socio-economic relations to tackle these social issues.

Furthermore, the state's financial policy should be consistently implemented, with a primary focus on endogenous development factors and the creation of a conducive institutional environment for harnessing human potential effectively, especially within the agricultural sector.

Enhancing the effectiveness of a crucial component of state financial policy, namely budget policy, is vital in the context of providing financial support to the agricultural sector. This necessitates improving the implementation of budget programs, their proper alignment with program and target planning, and restructuring the institutional foundations of the budgetary framework. This includes updating legislative and regulatory frameworks, as the current ones are imperfect, less effective, and require adaptation to the modern systemic changes occurring in the country and the trajectory of European integration within Ukrainian society.

Література:

1. Lysiak L, Kachula, S., Hrabchuk O., Filipova M., Kushnir A. Assessment of financial sustainability of the local budgets: case of Ukraine. *Public and Municipal Finance*. 2020. 9/1. pp. 48-59. DOI: <http://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.22.40>.

2. Khalatur S., Masiuk Y., Kachula S., Brovko L., Karamushka O., Shramko I. Entrepreneurship development management in the context of economic security, *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 2021, 9/1, pp. 558-573. [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1\(35\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1(35)).

3. How to restore the agricultural industry: Economic truth. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/15/698035/> (Accessed 14 Oct 2023).

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*К.Белякова, здобувачка вищої освіти, гр. МгФБСз-23;
Науковий керівник: Ю.Масюк, к.е.н., професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Питанню оборотних засобів аграрного підприємства приділяється значна увага, через те, що від цього залежить зростання як підприємства, так і економіки країни. В умовах ринкової економіки особливу роль набувають проблеми ефективного застосування оборотних активів, що пов'язане з фінансовим менеджментом підприємства, адже обґрунтована й виважена політика управління оборотними активами формує ідеологію керування фінансами, орієнтовану на реалізацію заходів, що спрямовані на підвищення ефективності їх використання, а, в окремому випадку – на збільшення їх вартості і вартості бізнесу у цілому. Таким чином, ефективна політика застосування оборотних засобів створює необхідні умови для ефективної виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства. Існування ряду негативних економічних явищ в Україні призводять до того, що забезпечення виробничої діяльності оборотними засобами стає проблемою.

Оборотні засоби аграрного підприємства є найбільш мобільною частиною авансованої вартості. Перебуваючи в постійному русі та здійснюючи кругообіг, вони суттєво впливають на фінансовий стан підприємства. Внаслідок цього постає необхідність в поглибленому дослідженні ефективності їх функціонування в ринкових умовах виробництва. Головне значення оборотних засобів для аграрного підприємства – гарантування безперервного процесу виробництва й реалізації продукції, повного і своєчасного фінансування підприємницької діяльності за мінімальних витрат коштів та товарно-матеріальних цінностей.

Сутність оборотних засобів аграрного підприємства виявляється через їх функції. Знаходячись безперервно в обороті підприємства, оборотні засоби є джерелом фінансування витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції з моменту формування виробничих запасів до часу надходження виручки від реалізації готової продукції. Цим самим оборотні кошти виконують свою найважливішу функцію – виробничу, інакше гарантування безперервного процесу виробництва за допомогою постійного (безперебійного) процесу формування на підприємствах запасів та заділів матеріальних активів. Крім того, оборотні засоби покликані забезпечити своєчасне і точне здійснення платіжно-розрахункових операцій, тим самим вони виконують свою другу функцію – платіжно-розрахункову. Вона, перш за все, впливає на стан тієї частини коштів, яка залучена в сферу обігу, безпосередньо впливаючи на стан розрахунків і в цілому на грошовий обіг.

Оборотні засоби – це сполучення грошових коштів, авансованих для створення і використання оборотних виробничих фондів та обігових фондів для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції.

Грамотне управління оборотними коштами аграрного підприємства сприяє зниженню витрат на виробництво і збут продукції. Зниження питомих витрат сировини, матеріалів, палива, забезпечує виробництву великі економічні вигоди. Економія матеріальних ресурсів великою мірою сприяє зниженню собівартості промислової продукції. В даний час матеріальних витрат припадає на частку до 75% всіх витрат виробництва. Економія у споживанні матеріальних ресурсів істотно впливає на зниження собівартості продукції і надає позитивну дію на фінансовий стан підприємства.

Найефективнішим способом зниження матеріальних витрат є використання систем постачання сировини, матеріалів і комплектуючих безпосередньо в технологічні процеси. Ефективність використання оборотних коштів характеризується швидкістю їхнього обертання, оборотністю. Чим менше вони затримуються на окремих стадіях, тим швидше завершується їхній кругообіг. Економічне значення оборотності полягає в тому, що від неї залежить величина необхідних підприємству сум грошових коштів для здійснення процесу виробництва і реалізації продукції. Оборотність оборотних засобів безпосередньо впливає на кінцеві результати роботи підприємства, зокрема, приріст прибутку та рівень рентабельності.

Таким чином, з метою більш ґрунтовного розуміння змісту поняття «оборотні засоби» та для цілей економічного аналізу вважаємо наступне його визначення: оборотні засоби – це авансована вартість частини оборотних активів підприємства для забезпечення безперервного кругообігу, які послідовно змінюють свою функціональну форму у вигляді засобів сфери виробництва та сфери обігу.

Основне призначення оборотних засобів – забезпечення безперервності процесу виробництва й реалізації продукції, повноти і вчасного фінансування підприємницької діяльності за мінімальних витрат коштів та товарно-матеріальних цінностей. Ефективне використання оборотних засобів має велике економічне і соціальне значення для аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання.

Отже, основними напрямками управління оборотними активами аграрного підприємства є: скорочення матеріальних запасів на складах за рахунок зниження наднормативних запасів матеріалів, палива, інструменту, внаслідок поліпшення постачання, за рахунок зниження норм витрат матеріалів на одиницю продукції; зменшення тривалості циклу виробництва основної продукції за рахунок застосування нової техніки і технології, підвищення продуктивності праці, норм витрат ресурсів, зменшення часу перебування в заділах деталей, складальних одиниць; скорочення залишків нереалізованої продукції через прискорення реалізації, підвищення ефективності роботи служби маркетингу, удосконалення розрахунків, поліпшення комплектності постачань; підвищення ритмічності виробництва внаслідок рівномірності випуску і відвантаження продукції, удосконалення планування і організації виробництва; розвиток концентрації, спеціалізації і кооперування; удосконалення асортименту продукції і підвищення якості виробів.

УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*К. Безгінова, здобувачка вищої освіти, гр. М2ФБС3-1-23;
Науковий керівник: Ю. Масюк, к.е.н., професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

З початком повномасштабного вторгнення у 2023 році серед основних проблем розвитку підприємства є відсутність достатньої платоспроможності населення. У зв'язку з тим, що платоспроможність являється одним із основних індикаторів фінансової безпеки виникає питання щодо визначення основних умов, які забезпечують здатність до перетворення фінансових ресурсів в готові засоби платежу для підтримання оптимального рівня стійкості розвитку підприємств.

Для забезпечення високого рівня платоспроможності підприємства необхідно періодично проводити аналіз господарської діяльності, який полягає в оцінці напрямів використання і фінансових результатів прибутку, вибір структури та ефективних і раціональних напрямів використання капіталу, вивченні балансу підприємства, забезпечення підприємства необхідною кількістю оборотних активів, розробці перспективних та поточних планів розвитку підприємства, здійсненні контролю за їх виконанням з урахуванням всіх можливих ризиків.

«Об'єктивний аналіз платоспроможності підприємства дає змогу своєчасно оцінити рівень забезпеченості грошовими ресурсами, задіяти важелі їх доцільного, ефективного розміщення та використання. Збільшення взаємних неплатежів, недостатність оборотних коштів призводить до ризику неплатоспроможності, що в результаті відбивається на перспективах подальшого існування підприємства» [1].

В залежності від використовуваних для погашення своїх зобов'язаностей підприємством видів оборотних активів виділяються три рівні платоспроможності:

1) Грошова платоспроможність, що визначається коефіцієнтом абсолютної платоспроможності, який показує ту частину поточних зобов'язань, яку підприємство здатно погасити негайно високоліквідними оборотними активами. Даний показник має нормативне значення $>0,2$.

2) Розрахункова платоспроможність або коефіцієнт проміжної платоспроможності, який показує потенційну платоспроможність підприємства враховуючи майбутні надходження дебіторів. Показник показує яку частину поточних зобов'язань підприємство здатно погасити за рахунок середньо та високоліквідних активів. Нормативне значення показника в діапазоні $0,7-0,8$.

3) Майнова платоспроможність або коефіцієнт загальної платоспроможності, який відображає відношення всієї суми оборотних активів до поточних зобов'язань. Цей показник показує відносно віддалену перспективу платіжних можливостей підприємства. Нормативне значення

показника в діапазоні 1,5-2.

«Якщо показник загальної ліквідності більше або дорівнює 1,5, а коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами більше або дорівнює 0,1 така структура балансу являється задовільною, а підприємство – платоспроможним» [2].

«Коефіцієнт платоспроможності - це комплексний показник платоспроможності, оскільки він вимірює фактичний грошовий потік підприємства - а не чистий дохід - шляхом додавання зворотної амортизації та інших безготівкових витрат для оцінки здатності підприємства залишатися на плаву. Він вимірює цю здатність грошових потоків стосовно всіх зобов'язань, а не лише короткострокової заборгованості. Таким чином, коефіцієнт платоспроможності оцінює довгострокове фінансове здоров'я підприємства, оцінюючи його здатність до погашення його довгострокової заборгованості та відсотків за цим боргом» [3].

Також для повної й точної оцінки платоспроможності підприємства використовують багато інших показників: коефіцієнт фінансової автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів, показник фінансового левериджу, коефіцієнт забезпечення власними засобами, продуктивність праці, фондвіддача, оборотність коштів у розрахунках, оборотність запасів, час обороту запасів, час обороту кредиторської заборгованості, тривалість операційного циклу, тривалість фінансового циклу, коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості, оборотність власного капіталу, оборотність сукупного капіталу, коефіцієнт стійкості економічного росту, поточна платоспроможність, коефіцієнт Бівера.

«Під час здійснення оцінки стану платоспроможності вкрай важливо визначити, який саме її різновид ми аналізуємо. Згідно з Ю.М. Тютюнником, за періодом оцінки в науковій літературі прийнято виділяти поточну (фактичну) та перспективну платоспроможність» [4].

Поточна або фактична платоспроможність визначає наявність грошових коштів підприємства та їх еквівалентів для виконання розрахунків за поточною кредиторською заборгованістю.

Перспективна платоспроможність показує здатність підприємства здійснювати виконання платіжних зобов'язань у майбутньому періоді.

Оцінка платоспроможності підприємства проводиться на основі характеристики ліквідності поточних активів. Ліквідність – це здатність підприємства покривати зобов'язання активами перетворюючи їх у грошову форму, що відповідає строкам погашення зобов'язань.

Найпростішим способом визначення платоспроможності підприємства є її визначення на підставі балансу підприємства на певну дату. Для цього необхідно з'ясувати наявність залишку грошових коштів на поточному та інших рахунках грошових коштів. Відсутність простроченої заборгованості є гарною ознакою сталого фінансового стану. Вивчення заборгованості

підприємства слід розпочинати з визначення сум заборгованості по банківським кредитам, розрахунках з кредиторами, бюджетом та з оплати праці працівникам.

«Основними вимогами (принципами) до забезпечення платоспроможного стану підприємства визначено системний підхід, прибутковість, ліквідність, стійкість, оптимальність й ефективність» [5].

- Системний підхід – підхід, що враховує всі види ресурсів, які використовує підприємство, всі напрями та види діяльності, за якими передбачається отримання коштів або здійснення платежів.

- Принцип прибутковості – принцип, що визначає отримання позитивного фінансового результату від здійснення діяльності. Свідчить про правильність обраної стратегічної поведінки й джерела покриття зобов’язань.

- Принцип ліквідності – принцип, який у разі потреби довгострокового погашення зобов’язань використовують для забезпечення оборотних засобів.

- Принцип стійкості – принцип, що у довгостроковому періоді визначає досягнення платоспроможного стану, який досягається за допомогою дотримання оптимальних співвідношень між залученим і власним капіталом.

- Принцип оптимальності – принцип, що під час платоспроможності передбачає використання сучасних методів аналізу, планування, організації та контролю.

- Принцип ефективності – принцип, який для досягнення основної мети повністю реалізує заплановані функції завдання управління, тобто за допомогою цього принципу реалізується здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати платіжні вимоги кредиторів.

Підприємства, які не справилися зі стабілізацією платоспроможності на ранніх ознаках погіршення в найгіршому випадку призупиняють свою діяльність та проводять ліквідаційну процедуру.

Отже, платоспроможність один з найважливіших аспектів існування аграрного підприємства. Для підтримання оптимального рівня платоспроможності та його підвищення необхідно здійснювати низку дій щодо покращення показників, коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності. Вирішення проблем платоспроможності на підприємстві починається з визначення джерела проблеми, повного аналізу та оцінки платоспроможності. Вищевказані умови забезпечення платоспроможності мінімізують ризик загрози погіршення рівня фінансової безпеки підприємства.

Література:

1. Майборода О. С., Косарева І. П., Лесняк А. О. Платоспроможність підприємства та формування системи її забезпечення. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. №18. С. 256-260.

2. Крейдич І. М., Наконечна О. С., Харченко О. С. Умови забезпечення платоспроможності підприємств в контексті їх фінансової безпеки. Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2015. №12. С. 190-198.

3. Халатур С. М. Проблеми управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства, Дніпро: Пороги. 2020. 258 с.
4. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: 2-ге вид., перероб. і доп. Полтава, РВВ ПДАА. 2014. 358 с.
5. Мельник Т. А., Лобач К. В. Методи визначення платоспроможності підприємства. Наукові записки. 2017. №21. С. 3-15.

КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАБІЛЬНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

*О. Водолазська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Кредитування є важливим інструментом реалізації фінансової політики держави, спрямованої на економічне зростання в аграрному секторі. Діючий в Україні механізм кредитування включає державні субсидії для зменшення вартості сільськогосподарських позик, таким чином стимулюючи зростання продуктивності в сільськогосподарському секторі на ранній стадії, але поступово створюючи боргову аграрну економіку з сильною залежністю від державної підтримки. Це гальмує створення доданої вартості та не може усунути структурні, міжгалузеві та територіальні диспропорції в аграрному секторі. Сьогодні актуальним і важливим є діагностика кредитної безпеки в аграрному секторі, виявлення нагальних проблем та обґрунтування напрямків кредитної політики для налагодження взаємовигідної співпраці між державою, аграріями і банківською системою [4], для досягнення стабільності та ефективності аграрного сектору України.

На основі діагностики статистичних показників можна відзначити, що динаміка джерел формування капіталу суб'єктів господарювання в сільському, лісовому та рибному господарствах України за період 2001-2022 рр. мала негативну тенденцію структурної деформації за рахунок зменшення частки власних джерел формування капіталу. Так, за період 2001-2022 рр. оцінка власного капіталу суб'єктів господарювання сільського, лісового та рибного господарства України зросла в майже у 14 разів. При цьому вартість позикового капіталу за цей же період часу зросла в понад 19 разів [2]. Більш високі темпи зростання позикового капіталу порівняно з власним призводять до відповідного збільшення коефіцієнта заборгованості.

Враховуючи виявлені негативні тенденції у капіталоутворенні, можна зробити висновок, що реальний рівень капіталізації в аграрному секторі економіки України за досліджуваний період значно знизився. Ця несприятливість є каталізатором надмірного кредитування в сільськогосподарському бізнесі, в результаті чого більша частина галузевої продукції та обороту витрачається на обслуговування боргу.

Таким чином, кредитна підтримка аграрного сектору відстає від темпів зростання виробництва та сукупних фінансових ресурсів, які є в його розпорядженні. Сучасна фінансова політика в аграрному секторі не створює

реальної економічної основи для ефективного використання кредитів на виробничі потреби підприємств. Це підтверджує той факт, що існують проблеми недостатності фінансових ресурсів для розвитку агропромислових підприємств.

Ефективність сільськогосподарського виробництва підпорядковується стратегічній орієнтації на довгострокове кредитування сільськогосподарських товаровиробників із використанням кредитів як капітальних вкладень у технологічне оновлення та розширення бізнесу. Але аналіз тенденцій кредитування аграрного сектору визначає, що серед наданих банківських аграрних кредитів переважають короткострокові. Тому відсутність джерел довгострокового кредитування та висока частка короткострокової заборгованості спровокували деформації структури капіталу сільськогосподарських підприємств.

Надмірний попит на кредити в аграрному секторі (порівняно з іншими галузями економіки) об'єктивно існуючий в Україні, не задовольнявся повною мірою через нерозвиненість схем кредитування та високу вартість кредитних ресурсів, а пошук шляхів скорочення витрат призвів до того, що часткове відшкодування процентних ставок за рахунок бюджетних коштів стало основним дієвим інструментом кредитного механізму підтримки аграрного сектору України.

Відповідно міжнародний досвід доводить, що кредитування аграрного сектору не відбувається за типовою схемою кредитування виробників інших секторів економіки. У багатьох випадках особливий статус сільського господарства перебивається шляхом створення спеціалізованих кредитних установ. Загалом можна виділити два основні варіанти: залучення державних коштів безпосередньо через уповноважену державну кредитну установу або недержавні кредитні установи, що діють у ринковому середовищі, але забезпечують певну форму участі та управління капіталом для сільськогосподарських виробників. Зокрема, йдеться про створення сільгоспвиробниками кредитних спілок, пайових фондів, спеціалізованих банків тощо [3].

Загалом, досвід країн ЄС може бути надзвичайно актуальним і дуже корисним для України. У 1990-х роках в умовах, схожих з українськими, вони обрали більш швидкий і радикальний спосіб розвитку ринку землі сільськогосподарського призначення, що призвело до різкої різниці між сучасним соціально-економічним розвитком України та країн ЄС. Слід зазначити, що швидкість реформування та лібералізації ринку сільськогосподарських земель прямо пропорційна економічному зростанню та добробуту населення в нових країнах-членах ЄС [1].

Середній відсоток за банківськими кредитами, отриманими сільськогосподарськими підприємствами в країнах Євросоюзу, становить 3-4%. Відсоткові ставки в Україні значно вищі, що пов'язано насамперед із незбалансованою політикою в країні. Тому ефективність кредитування

залежить від обґрунтованості кредитної політики, ефективності важелів механізму кредитування та макрофінансової стабільності в країні.

На сьогоднішній день розв’язання проблем кредитування аграрного сектору полягає в забезпеченні та реалізації ефективної державної фінансово-кредитної політики, пов’язаної з узгодженістю інтересів усіх зацікавлених сторін, а саме: сталого економічного розвитку аграрного сектору на основі макроекономічної стабільності, поступового підвищення рентабельності та фінансової стійкості, підвищення рівня капіталізації та формування достатньої подушки ліквідності – для держави, аграріїв та банків відповідно.

Таким чином розв’язання проблем кредитування агросектору має базуватися на механізмі збалансованого партнерства між державою, аграрними підприємствами та банківськими установами. Цей механізм передбачає, що банки мають стати інструментом спільної роботи цих суб’єктів. Цільові напрямки державної підтримки також потребують змін. Програми державної підтримки, спрямовані на модернізацію та технічне переоснащення виробничого процесу в аграрному секторі, мають бути доповнені програмами партнерського (держави, банків, агробізнесу) кредитування інноваційних проектів. На нашу думку, такі проекти мають передусім включати ініціативи, які сприятимуть подальшій інтеграції аграрного сектору України у світову агропродовольчу систему (наприклад, виробництво сільськогосподарської продукції, що відповідає екологічним стандартам ЄС). Банківське кредитування (зокрема, за програмами державної підтримки) має надаватися інноваційним проектам з відновлення родючості ґрунтів та впровадження новітніх енергозберігаючих технологій (для виробництва сільськогосподарської продукції). Відповідно до наведених економічних прогнозів обсяги капітальних інвестицій в аграрний сектор за рахунок кредитів банків будуть збільшені.

Література:

1. Земельна реформа нових країн-членів ЄС – досвід Польщі. Агрополіт, 15.03.2017 р. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/254-zemelna-reforma-novih-krayin-chleniv-yes-dosvid-polschi>
2. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Якубовіч В. Іпотечне кредитування аграрного сектору – досвід Німеччини. URL: <https://forinsurer.com/public/03/06/30/559>
4. Lemishko O., Shevchenko N. Lending in the agricultural sector of Ukraine: challenges and solutions. *Economic Annals-XXI*. 2021. № 192(7-8(2)), pp. 74-87. URL: doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V192-07>

ПРИНЦИПИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СТРАХУВАННЯ

*М. Котюх, здобувач вищої освіти, гр. МгФБС-23,
Науковий керівник: Ю. Масюк, професор,*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Страховання є одним із найважливіших елементів всієї економічної системи держави. Здійснення сучасних ринкових реформ в Україні значною

мірою залежить від ефективності проведення страхової діяльності та зміцнення її ролі в економіці. Сільськогосподарське страхування спрямоване на захист аграрних виробників від різних ризиків, таких як природні катастрофи, погодні умови, шкідники та хвороби рослин. Саме ефективне агрострахування дозволить сільському господарству вийти на новий рівень в економіці країни.

Сільське господарство є ключовою галуззю багатьох економік, і сільськогосподарське страхування допомагає забезпечити стабільність та підтримку для сільських господарів, а також забезпечує продовження харчової безпеки.

Одним з ключових принципів сільськогосподарського страхування є використання актуаріальних методів для оцінки ризиків та визначення страхових премій. Це допомагає забезпечити справедливі умови для страховиків і страхувальників. Сільськогосподарське страхування дозволяє розподіляти ризики між багатьма сільськогосподарськими підприємствами, що допомагає зменшити вплив негативних подій на окремих фермерів.

В багатьох країнах сільськогосподарське страхування здійснюється завдяки публічно-приватному партнерству, де уряд і приватні страхові компанії спільно працюють для забезпечення страхових послуг сільським господарям.

Сільськогосподарське страхування може стимулювати інвестиції в сільське господарство, оскільки воно допомагає зменшити ризики, пов'язані з вирощуванням сільськогосподарських культур.

Врахування принципів сталого розвитку у сільськогосподарському страхуванні може сприяти ефективному використанню ресурсів і збереженню навколишнього середовища.

Важливим аспектом є популяризація і освіта серед сільських господарів про переваги сільськогосподарського страхування та його принципи.

Сільськогосподарське страхування базується на актуаріальному аналізі ризиків, який враховує історичні дані, статистику та прогнози для розрахунку страхових тарифів.

Принцип сільськогосподарського страхування передбачає врахування регіональних та місцевих особливостей, так як ризики можуть варіюватися в залежності від місця розташування господарства. Сільські господарі мають можливість вибирати види страхування, які найкраще відповідають їхнім потребам, включаючи страхування врожаю, страхування від ураганів та страхування від загублених доходів.

Деякі сільськогосподарські страхові продукти можуть включати паушальні премії, які розраховуються на підставі категорії господарства та інших факторів.

У багатьох країнах існують публічні сільськогосподарські страхові програми, які надають державну підтримку та регулюються урядом.

Сільськогосподарське страхування може сприяти збереженню біорізноманітності, адже воно допомагає фермерам вирощувати різноманітні культури та сорти.

Страхові компанії підтримують фінансові резерви для виплати страхових виплат в разі виникнення збитків.

Принцип сільськогосподарського страхування передбачає постійну оцінку ризиків та оновлення страхових продуктів відповідно до зміни обставин. Використання сучасних технологій, таких як супутникове зображення та дрони, може полегшити оцінку збитків і регулювання страхових виплат.

Сільськогосподарське страхування може забезпечити фінансову підтримку для розвитку галузі та збільшення виробництва сільськогосподарських товарів. Прозорість у сільськогосподарському страхуванні допомагає забезпечити довіру між страховиками та страхувальниками. Встановлення стандартів та норм регулювання також важливо.

Сільськогосподарське страхування може бути корисним для малих господарств, допомагаючи їм захистити свій дохід від ризиків. Врахування агроекологічних принципів у сільськогосподарському страхуванні сприяє сталому сільському господарству та зменшенню негативного впливу на довкілля.

Рейтингові агентства можуть надати оцінку фінансової стійкості страховиків та їхню здатність виплачувати страхові виплати. Ефективна регуляція сільськогосподарського страхування важлива для забезпечення чесності та добросовісності в галузі.

Отже, досвід держав з ефективним аграрним сектором доводить важливість державного субсидювання в страхуванні сільськогосподарської продукції. Узгодження інтересів держави, страхових компаній і страхувальників дозволить досягти кращих результатів у позитивній динаміці обсягів агрострахування та підвищити рівень реального страхового захисту сільгоспвиробників.

Література:

1. Закон України «Про страхування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
3. Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>
4. Вісник МСФЗ. Методичні рекомендації щодо застосування міжнародних стандартів фінансової звітності для страхових компаній України. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/fzz00095
5. Журнал «Вісник податкової служби України». Страхування сільськогосподарських ризиків та податкові наслідки. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DG100561>

МІКРОКРЕДИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН

*Раушан Курбаналієва,
голова правління мікрофінансової установи
«Arnur Credit», м.Шимкент, Казахстан;
Юлія Масюк, професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Питання, пов'язані з формуванням і розвитком фінансової, в тому числі кредитної, системи, завжди мали велике значення і актуальність. Небанківські установи як учасники фінансового ринку виконують головну роль в розвитку фінансової системи країни. Впровадження нових механізмів оптимізації діяльності небанківських установ сприяє підвищенню ефективності ринку кредитних послуг, створених суб'єктами фінансового ринку, які відповідають сучасним світовим стандартам і способам максимально задовольнити потреби ринку по наданню фінансових послуг.

Розвиток ринку мікрофінансових організацій в Казахстані сприяє розвитку агропромисловості, у тому числі таких сфер, як тваринництво, бджільництво, і т.д. і є малопривабливими для банків другого рівня. Основною цільовою аудиторією мікрокредитування є сільська місцевість та малий бізнес.

Мікрофінансові організації протягом понад 20 років працюють із такою категорією населення і знають їх потреби, мають власну методику мікрокредитування, засновану на кращих світових практиках, матеріально-технічною базою та програмним забезпеченням, навченим та кваліфікованим персоналом, широкою мережею відділень та офісів у регіонах.

З метою захисту прав споживачів фінансових послуг Законом Республіки Казахстан від 3 липня 2020 року «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів Республіки Казахстан з питань іпотечних позик в іноземній валюті, вдосконалення регулювання суб'єктів» з 1 січня 2021 року у Республіці Казахстан запроваджено ліцензування мікрофінансової діяльності. Ліцензування мікрофінансової діяльності дозволило визнати суб'єктів мікрофінансової діяльності фінансовими організаціями та створило можливість для єдиного законодавчого визначення фінансових послуг та фінансового ринку, встановило більш високі вимоги до їх діяльності, до їхньої фінансової стійкості, з метою підтримки сумлінної конкуренції на фінансовому ринку створило рівноправні умови для їх діяльності, що сприяє захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг.

Сьогодні держава приділяє значну увагу розвитку сільського господарства Казахстану, а також сільських громад і агропромислового комплексу в цілому. На практиці державна фінансова стратегія та програми державної допомоги спрямовані на забезпечення продовольчої безпеки та створення конкурентоспроможної, екологічно чистої сільськогосподарської продукції та продуктів переробки. Для досягнення цих цілей розроблено

Національний проєкт розвитку агропромислового комплексу Республіки Казахстан на 2021–2025 роки [1] та Національний план розвитку Республіки Казахстан до 2025 року [2].

Мікрокредитування є альтернативним джерелом фінансування для сільгоспвиробників. Мікрофінансові організації (МФО) відіграють якісно важливу роль у наданні фінансових, дорадчих та консультаційних послуг сільським аграріям, оскільки більшість із них розташовані у віддалених регіонах. Порівняно з банками, МФО мають більшу мережу відділень і більш гнучкі умови щодо вимог до застави та фінансових документів клієнта. Якщо кредитний портфель банків Казахстану в сільському господарстві скорочується, то кредитний портфель МФО Казахстану, навпаки, зростає [3].

Мікрокредитування – це процес надання неплатоспроможним особам доступу до грошових коштів з метою створення та розвитку мікробізнесу. Мікрокредитування діє як фінансова послуга, головним чином орієнтована на групи підприємців, які частково обмежені в доступі до банківських кредитів або взагалі не мають доступу до них. Ступінь цих обмежень залежить від відносного достатку та матеріального становища представників цих груп.

Мікрофінансування орієнтоване на підприємців з низькими доходами, а також на найменш захищені демографічні групи з підприємницьким потенціалом.

Ринок мікрофінансових організацій (МФО) Казахстану залишається найбільш зростаючим сегментом фінансового сектора. З 1 січня 2021 року всі організації, які здійснюють мікрофінансову діяльність, знаходяться в периметрі регулювання Агентства Республіки Казахстан з регулювання та розвитку фінансового ринку.

За даними Агентства з регулювання та розвитку фінансового ринку, на 1 липня 2023 року в Казахстані налічується 243 мікрофінансові організації, які отримали відповідні ліцензії. Їхній загальний позичковий портфель перевищує 1 трлн тенге. Для порівняння – на 1 січня 2022 року цей показник становив 743,3 млрд тенге, а роком раніше йшлося про 436,5 млрд тенге.

При виборі мікрофінансової організації необхідно насамперед враховувати два основні критерії: стійкість кредитора та умови позики. Щодо стійкості, то її показником, зокрема, є лідируючі позиції в рейтингах. На жаль, у Казахстані поки що немає спеціальних рейтингів МФО. Однак деякі великі мікрофінансові організації беруть участь самостійно в оцінці від різних міжнародних рейтингових агентств.

Arnur Credit є регіональною традиційною МФО і входить до десятки найбільших мікрофінансових організацій у Казахстані. Компанія понад 20 років обслуговує сільське населення, не охоплене банківськими послугами, надаючи їм послуги найвищої якості.

Маючи 44 суб-офіси, діяльність Arnur Credit охоплює Кизилординську, Туркестанську, Жамбилську та Алматинську області, а також міста Алмати та Шимкент. Це дозволяє Arnur Credit обслуговувати фермерів та невеликі підприємства у віддалених та сільських районах, де фінансові послуги часто

обмежені, сприяючи їхньому економічному розвитку. У лютому 2022 року компанія зареєструвала облігації на Казахстанській фондовій біржі (KASE) та отримала кредитний рейтинг «В» зі стабільним прогнозом від «Fitch Ratings». При підготовці кредитного рейтингу Fitch Ratings присвоїло оцінку ESG (екологічність, соціальна відповідальність і корпоративне управління) на рівні «4+». Оцінка була заснована на залученості компаній у фінансування малозабезпеченого населення в сільській місцевості та його позитивного соціального впливу за рахунок розширення та полегшення доступу до фінансування.

Умови кредитування в Arnur Credit максимально прості та зрозумілі для будь-якого сільського жителя, який не має фінансової грамотності, всі процедури налаштовані на уникнення перекредитованості позичальників та проти агресивного кредитування. Співробітники Arnur Credit на селі – місцеві жителі, які розуміють потреби сільського населення для їх фінансування.

Отже, мікрофінансові організації підтримують підприємців-новачків, їх стартап-проекти, надаючи стартовий капітал тим, хто не має доступу до банківських кредитів. Так, мікрофінансові організації розширюють можливості та створюють сприятливі умови для них.

Таким чином, формування мережі мікрофінансових організацій у регіонах країни є основною передумовою розширення доступу до фінансових ресурсів для безробітного, самозайнятого населення, суб'єктів малого та середнього бізнесу.

Мікрофінансова діяльність поширилася і в Україні. МФО надають фізичним особам невеликі кредити на суму до 15-30 тисяч гривень на строк до 30 днів із погашенням у кінці строку. Так би мовити, «кредити до зарплати». Деякі мікрофінансові організації також пропонують позики на кілька місяців (в окремих випадках максимальний термін погашення може сягати до 30 місяців) на суму до 50 000 грн. На жаль, на сьогоднішній день відсутній спеціальний нормативно-правовий акт, який би регламентував діяльність МФО в Україні, тому досвід Казахстану в цьому напрямку був би корисний для розвитку ринку кредитних послуг України.

Література:

1. Концепція розвитку агропромислового комплексу Республіки Казахстан на 2021-2030 роки (2021). Режим доступу: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000960>
2. Про затвердження Національного плану розвитку Республіки Казахстан до 2025 року та визнанні утратившими розмірами деяких указів Президента Республіки Казахстан. Режим доступу: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/U1800000636>
3. Закон республіки Казахстан «Про мікрофінансову діяльність (зі змінами та доповненнями за станом на 12.09.2023 р.)». Режим доступу: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31300092

4. Сігарьов, М.І. Державна фінансова підтримка виробництва сільськогосподарської продукції в умовах ЄАЕС. Вісті НАН РК. Серія аграрних наук.2018.N2. С.42-49.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

*І. Михалькова, здобувачка вищої освіти, гр. М2ФБС3-23;
Науковий керівник: Ю. Масюк, професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Оцінка ефективності фінансового менеджменту існує в різному ступені на кожному підприємстві. Найчастіше кінцеві результати діяльності є пріоритетом ефективності. Без використання теорій і методів фінансового менеджменту ця оцінка не могла б бути повною.

Оцінка ефективності фінансового менеджменту на аграрному підприємстві дозволяє порівняти кінцеві результати компанії і витрати, необхідні для цього. Грунтуючись на результатах цих показників, слід вибрати найбільш підходящий спосіб підвищення його ефективності.

Для аналізу ефективності фінансового менеджменту на аграрних підприємствах найчастіше використовується "класична модель", заснована на інтерпретації прибутковості і фінансової стійкості підприємства, і вартісна модель (концепція управління, заснована на цінності), яка враховує такі критерії, як додана вартість (ринкова, капітальна, грошова, економічний, інтелектуальний і т.д.) [1]. У той же час необхідно розробити відповідні інструменти аналізу, які повинні ґрунтуватися на агрегованих показниках, які характеризували б фактичні зміни в структурі стратегічних цілей і враховували можливу взаємодію між ними [3]. Пропоновані структурно-динамічні інструменти засновані на методології моделювання структурної динаміки [2], надалі розширеної багатьма авторами [4]. Дана методологія заснована на моделюванні в порядкових шкалах, що дозволяє виявити розбіжності між нормативною і фактичною динамікою (структурою) співвідношень між темпами зростання аналізованих показників.

При використанні методології прогнозування структурної динаміки акцент робиться на аналізі аграрного підприємства як цілісної фінансово-економічної системи. Такий підхід дозволяє врахувати його емерджентні властивості, які, перш за все, відображають результати управлінських впливів на процеси, що відбувалися всередині аграрного підприємства, і є наслідком взаємодії компонентів на системному рівні. Метод MVA (Market Value Added) розглядає створення вартості як капіталізацію (ринкову вартість акцій, помножену на кількість акцій в обігу) і балансову вартість компанії, а також як дисконтований потік EVA і відображають створення цінності для акціонерів аграрного підприємства у довгостроковій перспективі [2].

Метод EVA (Economic value added) дозволяє оцінити збільшення вартості аграрного підприємства за певний період часу [5]. Цей метод досить простий,

тому він широко використовується на практиці. Його розрахунок зводиться до віднімання вартості капіталу з операційного доходу.

Метод SVA (Shareholder Value Added) оцінює приріст акціонерного капіталу аграрного підприємства і заснований на інвестиціях. Цей показник розраховується як різниця між акціонерною вартістю капіталу, сформованого за рахунок майбутніх інвестицій, і акціонерною вартістю капіталу, сформованого за рахунок попередніх інвестицій. Розрахунок заснований на дисконтуванні грошових потоків [3].

На акціонерну вартість аграрного підприємства впливають такі фактори: темпи зростання виручки, прибуток від операційної діяльності, зростання інвестицій в основний і оборотний капітал, ставка податку, вартість капіталу [2].

Для отримання об'єктивного результату ефективності фінансового менеджменту на аграрному підприємстві часто недостатньо використовувати тільки класичні підходи. Це пояснюється бажанням власників вивчати не тільки кількісні, а й якісні результати управління [4].

Проблема оцінки фінансового менеджменту притаманна всім господарюючим суб'єктам, в тому числі і сільськогосподарським. Найчастіше оцінювати елементи фінансового менеджменту на аграрному підприємстві варто в таких розділах:

1. Характеристика стану основних засобів.
2. Оцінка стану запасів товарно-матеріальних цінностей.
3. Оцінка стану дебіторської заборгованості.
4. Аналіз грошових потоків.
5. Аналіз джерел фінансування активів.
6. Аналіз ліквідності балансу.
7. Аналіз фінансової стабільності.
8. Аналіз прибутковості бізнесу.
9. Аналіз показників ділової активності.

Для комплексної оцінки ефективності фінансового менеджменту на аграрному підприємстві може бути запропонована методика, заснована на взаємозв'язку показників. Як показник рівня ефективності фінансового менеджменту на аграрному підприємстві використовується показник економічної доданої вартості (EVA).

Безперечною перевагою даного методу є можливість оцінити ефективність фінансового менеджменту на аграрному підприємстві на основі аналізу фінансових і матеріальних активів, а також інтелектуального капіталу організації. Крім того, використовуючи цей метод, можна оцінити кожен бізнес-підрозділ аграрного підприємства. Для розробки шкали оцінки рівня ефективності фінансового менеджменту на аграрному підприємстві доречно використовувати показник відношення доданої економічної вартості до вартості активів організації.

Таким чином, оцінка ефективності фінансового менеджменту на аграрному підприємстві дозволяє побачити проблемні зони в діяльності

організації і розробити напрямки її коригування. Розробка та впровадження політики управління поточними активами передбачає вибір політики формування оборотних активів.

Література:

1. Бучнів М.М., Купрієнко С.В. Розвиток власності та його вплив на підвищення ефективності аграрних підприємств в період інституційних трансформацій : монограф. Одеса. 2020. С. 275.
2. Дмитрик О.В. Організаційно-економічні засади державної підтримки функціонування особистих селянських господарств: Економіка та держава. 2019. № 8. С. 71–75.
3. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт фінансової автономії (Коефіцієнт фінансової незалежності). Онлайн-журнал «Financial Analysis online». 2022. С. 89.
4. Колеснік Я.В., Мажара А.В. Роль управління фінансовими ресурсами в процесі підвищення прибутковості сільськогосподарського підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2019. №21. С. 49-53.
5. Кручиненко В. А. Управління фінансовими ресурсами підприємств аграрного сектору. Таврійський науковий вісник. Серія: 72 Публічне управління та адміністрування. 2021 (2). С. 61-69. URL: <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2021.2.8>

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*В.В. Коваленко, д.е.н., професор кафедри банківської справи
Одеський національний економічний університет*

Однією з ключових проблем сучасного аграрного сектору національної економіки є досягнення стабільного економічного зростання. У цьому контексті система кредитно-інвестиційна підтримка посідає головне місце у розширеному відтворенні даної пріоритетної галузі для економіки України.

Проблематика даного питання підсилюється і тим, що аграрний сектор дедалі більше потребує фінансових вкладень, необхідних для оновлення й технологічної модернізації виробництва, запровадження «розумних цифрових технологій» та будівництва об'єктів комерційного і промислового призначення. Особливо це підсилюється в умовах повномасштабного військового вторгнення росії в Україну.

До основних проблем, які потребують ін'єкцій у аграрний сектор економіки України, з точки зору інвестиційно-кредитної підтримки, слід виокремити: відставання агропромислового виробництва від інших галузей народного господарства за рівнем фондоозброєння праці; застарілі технології виробництва та використання морально і фізично зношеної техніки; сезонність виробництва; уповільнена оборотність коштів на виробничій стадії; значні платежі в бюджет призводять до скорочення прибутковості; відсутність дієвих механізмів захисту внутрішнього ринку та заходів щодо створення сприятливих

умов для експорту. Розгорнута росією широкомасштабна війна проти України суттєво вплинула на економіку, зокрема на її аграрний сектор. Л. Вдовенко виокремила ключові виклики для аграрної галузі в умовах воєнного стану: зменшення посівних площ та погіршення стану ґрунтів, погіршення логістики, блокування ринків збуту сільськогосподарської продукції; унеможливлення функціонування морських портів України, низька спроможність залізничного та інших видів транспорту; імпортозалежність галузі; руйнування інфраструктури агропромислового комплексу, переробки та зберігання сільськогосподарської продукції [1]. За рік, після повномасштабного воєнного вторгнення РФ, загальні збитки в сільському господарстві сягнули 40,2 млрд дол. США [2].

Відповідно, система фінансового забезпечення розвитку агропромислового сектора України на сьогодні, повинна містити наступні елементи:

Мета системи фінансового забезпечення: динамічний розвиток агропромислового виробництва, його соціальної інфраструктури, створення передумов економічного зростання та становлення конкурентного середовища, забезпечення розвитку матеріально-технічної бази АПК;

Суб'єкти системи: держава (Національний банк України, казначейство); банки, сільськогосподарські підприємства, населення, фінансові посередники (фінансові та страхові компанії, фондові біржі, брокерські фірми, пенсійні фонди), соціальні інститути;

Об'єкти системи: машинобудування для потреб АПК, сільське господарство, заготівля, переробка, транспортування;

Форми фінансового забезпечення аграрного сектору: державна підтримка аграрного виробництва: пільгове державне кредитування, програми безповоротних грантів, субсидії, міжнародні кошти; банківське кредитування - формування ресурсів, які дозволяють долати сезонність і нерівномірність розподілу фінансових коштів протягом року у зв'язку з весняним і осіннім циклами сільськогосподарського виробництва; інвестування - само інвестування, акціонування, інвестування на консорційних засадах, лізинг, оренда, бюджетне інвестування [3, с. 153].

На сьогодні, є потреба у всебічній фінансовій підтримці для формування фінансового потенціалу підприємств аграрного сектору за допомогою механізму державної фінансової підтримки та банківського кредитування. Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 рік», Міністерством аграрної політики та продовольства України передбачені видатки в обсязі 414,8 млрд грн, з них за програмами підтримки розвитку АПК – 561 млрд грн, у тому числі: формування статутного капіталу Фонду часткового гарантування кредитів в сільському господарстві – 360 млрд грн., фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників – 201 млрд грн. [4]. Станом на 01.07.2023 Міністерством аграрної політики та продовольства України згідно помісячного розпису асигнувань загального фонду Державного бюджету України спрямовано 1161976,6 тис. грн.

Основні форми державної фінансової підтримки аграрного сектору національної економіки представлені наступним чином:

Гранти для створення бізнесу (станом на 11.10.2023): гранти для тепличного господарства 155,35 млн грн. (площа – 37,84 га); гранти для садівництва, ягідництва та виноградарства 575,3 млн грн (площа – 1884,8 га).

Підтримка фермерських господарств та інших виробників сільськогосподарської продукції: бюджетна субсидія на одиницю оброблюваних угідь сільськогосподарського призначення (1 га) для провадження сільськогосподарської діяльності – у розмірі 3100 грн. на 1 га, але не більше 372000 гривень для одного отримувача; спеціальна бюджетна дотація за утримання великої рогатої худоби (корів) усіх напрямів продуктивності – у розмірі 5300 грн на одну корову, але не більше 530000 грн для одного отримувача.

Агростраховання: стандартизований страховий продукт для страхування площ посівів озимих зернових культур від сільськогосподарських ризиків на період перезимівлі; стандартизований страховий продукт для страхування озимих зернових сільськогосподарських культур від сільськогосподарських страхових ризиків на весь період вирощування.

Програми забезпечення аграріїв засобами тимчасового зберігання зерна та обладнанням із завантаження / розвантаження рукавів. Завдяки підтримці урядів Канади, Японії та Minderoo Foundation українським фермерам заплановано роздати 30 700 зернових рукавів, місткістю 200 тон кожен, що забезпечить зберігання 30% від загальнонаціональної потреби. На початок січня 2023 року фермерами отримано 27 тис. зернових рукавів.

Програма кредитування «5-7-9»: Ліміт кредиту зріс із 60 млн грн до 90 млн грн. У 2022 р. за програмою «5-7-9» видано 90,85 млрд грн кредитів для понад 40 тис. аграріїв. У березні минулого року уряд розширив цю програму: аграрії отримували до 60 млн грн під 0 % річних, а на 80% суми могли отримати державні гарантії під заставу зерна. Серед ТОП-5 регіонів за показником отриманих кредитів – Київщина (14,9 млрд грн), Вінниччина (8,8 млрд грн), Кіровоградщина (8,3 млрд грн), Дніпропетровщина (6,5 млрд грн), Одещина (5,8 млрд грн). Найбільше кредитів аграріям видали АТ КБ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Райффайзен Банк», АТ АБ «Укргазбанк», АТ «Укрексімбанк», АТ «Креді Агріколь Банк», АТ «ПУМБ». Фонд розвитку підприємництва уклав угоди про співробітництво з 44 банками [5].

Таким чином, формування дієвої системи фінансового забезпечення розвитку аграрного сектору потребує відповідного правового забезпечення і гарантування його застосування на тривалий період. Практично із усіх форм фінансового забезпечення розвитку аграрного сектору ключовим є банківське кредитування, яке присутнє як в заходах державної фінансової підтримки, так і у інвестиційному механізмі. Особливо це прослідковується у період воєнного стану в Україні. Тому, доречним є врахування цього факту при визначенні стратегічних напрямів фінансового забезпечення аграрного сектору з позиції не тільки врахування достатності фінансових ресурсів сільськогосподарських

підприємств, а і з позиції формування дієвого державного механізму підтримки банків у цьому процесі. Тому, саму систему фінансового забезпечення аграрного сектору необхідно формувати саме з позиції державної фінансової підтримки, а саме, формування дієвої підсистеми кредитного забезпечення аграрного сектору та підсистеми інвестиційного забезпечення аграрного сектору.

Очікуваний результат від створення такої системи фінансового забезпечення міститься у наступному: стимулювання саморозвитку та партнерських відносин, підвищення привабливості аграрного сектору національної економіки, активізація утворення аграрних кластерів, міжрегіональної та транскордонної співпраці з метою залучення інвестицій, спрощення доступу до фінансових ресурсів для відновлення та подальшого розвитку аграрного бізнесу.

Література:

1. Вдовенко Л. Інструменти державної фінансової підтримки аграрного сектора в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-82>.
2. KSE. Center for Food and Land Use Research. Agricultural War Damages, Losses, and Needs Review. 2023. Issue 3. April 24. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/05/RDNA2.pdf/>.
3. Kovalenko V., Sheludko S, Semenova V., Kotsiurubenko G., Danylina S. Credit and Investment support for the development of Ukraine's agricultural and economy sector. *Scientific Horizons*. 2023. Vol. 26. No. 5. P. 151-163. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor5.2023.151>
4. Державна підтримка АПК у 2023 році. URL: <http://surl.li/mgkei>.
5. Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державна підтримка. URL: <https://minagro.gov.ua/pidtrimka>.

DETERMINATION OF FACTORS THAT AFFECT THE LEVEL OF RISK AT THE ENTERPRISE

*M. Lungu, master of the faculty of economics
State Agrarian University of Moldova*

Risks in an enterprise can change depending on various factors, such as changes in the economic environment, political and legal changes, changes in production processes, technological developments and changes in the demand for goods and services.

One of the most important factors affecting the change of risks in the enterprise is a change in the economic environment, such as changes in exchange rates, inflation, changes in market conditions, etc. These changes can affect the cost of goods, the cost of raw materials and materials, changes in demand and competition, which can change the level of risk in the enterprise.

Political and legal changes can also affect the level of risk in an enterprise, for example, changes in tax rates, new rules and regulations in the field of occupational

health and safety, changes in legislation on the protection of intellectual property rights, etc.

The development of technology can also affect the change of risks in the enterprise, for example, the emergence of new technologies can change production processes and cause changes in production costs, as well as change the demand and competition in the market.

Therefore, the risks in the enterprise can vary depending on various factors, and for effective risk management, it is necessary to identify and analyze these factors and take measures to reduce the risks in the enterprise.

The following factors can affect the level of risk at the enterprise:

1. Field of activity. The level of risk may depend on the field of activity in which the enterprise operates. Some industries, such as financial, insurance, medical, are associated with a high level of risk.

2. The size of the enterprise. The level of risk may also depend on the size of the enterprise. Smaller businesses may have fewer resources to manage risk, while larger businesses may have greater resources and capabilities.

3. Financial stability. The level of risk may depend on the financial stability of the enterprise. If an enterprise has large enough reserves, it can withstand the lack of profits for a certain time, while a less stable enterprise can immediately face financial problems in the event of risks.

4. Innovativeness. The level of risk may depend on the level of innovativeness of the enterprise. New products or services may involve high risk because their reliability and use may be less predictable.

5. Legislation. The level of risk may depend on the legislation that regulates the company's activities. For example, if the company does not follow the safety rules in the workplace, an accident may occur, which will lead to a great risk.

The level of risk in the enterprise is usually determined by the assessment of potential threats and opportunities that can affect the success of the business. Risk assessment usually includes analysis of the following factors:

- Financial condition of the enterprise: indicators of financial activity, such as income, expenses, profit, liquidity and others.

- Market conditions: competition, changes in supply and demand, changes in market prices and other factors affecting business.

- Legal context: changes in legislation, rules, standards and requirements governing the company's activities. Technical and technological aspects: changes in technology and innovation, risks associated with the use of new technologies, unpredictability, etc.

- Human factor: risks related to occupational health and safety, mismatch of qualifications, personnel management and others.

- Natural disasters and other external factors: natural disasters, political conflicts, economic crises and others.

Depending on the results of the risk assessment, the enterprise can develop a risk management plan and take the necessary measures to reduce possible threats and increase opportunities.

Thus, the level of risk in the enterprise can be caused by various factors that can be internal or external to the enterprise. These factors may include the industry, size of the enterprise, financial stability, level of innovation, legislation and others.

For effective risk management in an enterprise, it is necessary to identify and analyze these factors in order to understand how they affect the level of risk. For example, if the field of activity is associated with high risk, then it is necessary to take measures to reduce this risk, such as the creation of an effective control system for labor safety.

It is also important to develop an action plan for each factor that affects the risk and take measures to reduce the risk in the enterprise. For example, in case of insufficient financial stability of the enterprise, it is possible to consider

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ АГРАРІЇВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ: СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

*І.Ю. Кисільова, к.е.н., доцент
Д.О. Матвієнко, магістр
Запорізький національний університет*

Страховання в аграрному секторі відіграє чи малу роль. Це пов'язано, перш за все, із особливостями даної частини економіки, що відрізняють її від звичайної промисловості. У тому числі, до переліку таких особливостей входить ймовірність псування врожаю, сільськогосподарської техніки та сезонність. Окремими питанням виступає соціальне забезпечення та страхування аграріїв, що включає: страхування від нещасних випадків, страхування на випадок безробіття, втрати працездатності, а також пенсійне забезпечення.

Аграрний сектор України має значний потенціал обумовлений сприятливими природними та кліматичними умовами. Однак, він все одно залишається досить чутливим до впливу зовнішніх факторів. Здебільшого, різкі зміни клімату, погодні умови, катастрофи різноманітного характеру можуть нанести значну шкоду та спричинити великі збитки для агропідприємств. Разом із цим, вони можуть стати причиною виникнення страхових випадків, що включаються до розуміння соціального страхування по відношенню до працівників даної галузі.

Початок повномасштабної воєнної агресії росії проти України значно збільшив ризики для аграріїв, зокрема у регіонах, що розташовані близько до зони бойових дій. Постійні обстріли, значне мінування територій та ускладнена логістика стають причинами суттєвих збитків аграрного сектору та несуть небезпеку як для техніки, врожаю, так і для самих аграріїв, їхнього життя та здоров'я.

Як зазначив заступник Міністра аграрної політики та продовольства України Маркіян Дмитрасевич, «страховання воєнних ризиків для аграріїв критично важливе і повинно охоплювати кілька напрямків. Перший - експорт зерна і логістика. Зокрема всі видатки по логістичному ланцюгу, в тому числі,

страхування - в кінцевому підсумку відображаються на ціні зерна, яке купується у фермера в Україні. Другий напрямок, зазначили у Міністерстві аграрної політики, страхування ризиків у контексті відновлення України. Згідно з даними звіту «Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення» (RDNA-2), який підготовлений Світовим банком спільно з Урядом України та Єврокомісією, станом на лютий прямі збитки в сільському господарстві - 8 млрд. доларів. З них 4,2 млрд. доларів – знищена сільськогосподарська техніка та обладнання, які треба буде відновлювати. Загалом збитки становлять приблизно 40 млрд. доларів. Ще один напрямок - проблема розмінування. Аграрії готові на власний ризик працювати після розмінування територій, але їх не хочуть кредитувати фінансові і лізингові інституції. Щоб фермери могли отримати кредити і сільськогосподарську техніку, їм потрібне страхування» [1].

У зв'язку з введенням військового стану в Україні виникли певні питання до системи страхування та відшкодування за фактом виникнення страхової ситуації. Як зазначає Анастасія Величко, юрист адвокатського об'єднання "Uniminds", «у випадку, якщо страховий випадок стався в період дії воєнного стану, то страхова компанія не звільняється від своїх зобов'язань перед клієнтом, але може бути застосований інститут форс-мажору. 28 лютого 2022 року Торгово-промисловою палатою України було опубліковано лист щодо засвідчення форс-мажорних обставин у зв'язку з військовою агресією росії проти України. Такі обставини можуть бути підставою для звільнення страхової компанії від відповідальності за невиконання страхового відшкодування тільки за умови, якщо форс-мажорні обставини та саме невиконання мають зв'язок. Відповідно, страхова компанія не може відмовити у здійсненні страхової виплати посилаючись виключно на те, що в Україні введено воєнний стан. Якщо договором передбачений такий страховий випадок, як «шкода, вчинена бойовими діями», то виплати звичайно будуть. Але, зазвичай, шкода, яка завдана у результаті бойових дій не визначається страховим випадком» [2].

Що стосується врожаю, техніки та аграрної інфраструктури в цілому, можна сказати про наявність суттєвих напрацювань системи агрострахування. Однак, зважаючи на наявні обставини, до обов'язкового пакету страхування аграрного сектору необхідно включати соціальне страхування працівників. Наразі «в Україні, на відміну від розвинених країн, діє добровільна система медичного страхування. У наближеній до європейського стандарту формі медичне страхування працює через державну "Програму медичних гарантій", у рамках якої послуги надаються безкоштовно. На ринку також є багато приватних компаній, які пропонують послуги з медичного страхування. Якщо раніше до них зверталися переважно корпоративні клієнти, які прагнули забезпечити своїм працівникам якісне медичне обслуговування в приватних клініках, то після 24 лютого 2022 року постало питання страхування здоров'я та життя від ризиків, пов'язаних з війною» [3]. Серед компаній, що дозволяють застрахувати життя та здоров'я в Україні під час війни можна виділити "Уніка", ТАС, ARX та інші.

Підсумовуючи, варто зазначити важливість соціального страхування аграріїв в наявних умовах війни. Введення обов'язкового страхування життя та здоров'я для працівників аграрного сектору продиктоване сьогоденними реаліями та необхідне для того, щоб працівники мали впевненість у своїй захищеності. З боку держави, важливим є сприяння розвитку даного напрямку на законодавчому рівні, а також через додаткові програми підтримки аграріїв і створення нормативного та методологічного забезпечення страхових компаній та агропідприємств.

Список використаної літератури:

1. Страхування воєнних ризиків українських аграріїв критично важливе і має охоплювати кілька напрямків. *FORINSURER*. URL: <https://forinsurer.com/news/23/04/12/42544>;
2. Анастасія Величко. Як працює агрострахування в Україні. Останні новини бізнесу України. *Think brave*. URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/214109_yak-pratsyu-agrostrakhuvannya-v-ukran;
3. Страхування життя та здоров'я під час війни: що пропонують українцям. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/07/6/701956/>.

БАНКІВСЬКИЙ КРЕДИТ У СТРУКТУРІ ФІНАНСУВАННЯ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

С.А. Шелудько, к.е.н., доц., керівник проектів та програм департаменту оцінки та заставних операцій, ПАТ Акціонерний банк «Південний», м. Одеса.

Раціональне управління фінансами сільськогосподарських корпорацій передбачає особливо уважний підхід до вибору та збалансування джерел фінансування поточної та інвестиційної діяльності. Агробізнес є однією з провідних ланок економіки України: у 2017–2021 рр. він генерував щороку близько 10 % ВВП, а в 2022 р., за попередніми підрахунками, його доля склала більше 8 %, причому в структурі експорту відповідна продукція склала близько 49 % у 2022 р. та більше 55 % за результатами I півріччя 2023 р. [1]. Разом із цим, саме підприємства АПК входять до переліку найбільш залежних від зовнішнього фінансування. Це пояснюється низкою особливостей, притаманних агробізнесу, зокрема:

- господарювання в цій сфері має низьку здатність до створення капіталу;
- тривалість та сезонність виробничого циклу породжує природний розрив ліквідності;
- галузева норма прибутку, зазвичай, нижча за середньоекономічну;
- підвищена чутливість до кон'юнктури на світових ринках сільськогосподарської продукції та енергоносіїв, а відтак – до внутрішніх інфляційних і курсових коливань.

Все це зумовлює актуальність прагматичного та стратегічного визначення обсягів, термінів, допустимого рівня вартості залучення та джерела додаткових

фінансових ресурсів. Традиційним способом покриття відповідних потреб є самофінансування, що лишається базовою опцією для більшості дрібних і середніх фермерських господарств. Перевагою використання цього джерела є забезпечення незалежності у виборі цільового спрямування коштів. Однак, усі ризики в цьому випадку також переносяться виключно на власників бізнесу.

Утім, з наведених вище специфічних рис агробізнесу випливає, що в більшості випадків необхідних обсягів вільного власного капіталу просто не існує, що обумовлює необхідність звернення до двох інших джерел: зовнішнього інвестування та банківського кредитування.

Залучення іноземних інвестицій в український агробізнес вимагає особливих зусиль від власників і менеджерів, проте в разі успіху несе ряд переваг: валютні надходження стабілізують платоспроможність сільськогосподарського підприємства в умовах високої волатильності, а інтеграція в світогосподарські ланцюжки виробництва та постачання продукції АПК посилює рентабельність виробництва. Інвестиційну привабливість вітчизняного агросектору до повномасштабного вторгнення фондували такі вагомні чинники як: земельний потенціал, експортні можливості, урядова підтримка, резерви технологічної модернізації галузі. Разом із тим, міжнародний рух капіталу суттєво залежить від національного інвестиційного клімату та прихильності правових і податкових умов.

За таких умов саме банківський кредит є найбільш оптимальним джерелом фінансування агробізнесу: як для поповнення обігових коштів, так і для реалізації довгострокових проектів з модернізації існуючих або створення нових виробничих потужностей. До сильних сторін сільськогосподарських корпорацій як позичальників належить:

- володіння різноманітним і, як правило, вартісним забезпеченням (земельні ділянки, техніка, нерухомість, запаси товарної продукції);
- прозорість та прогнозованість бізнес-моделей;
- наявність валютної виручки (у випадку експортної спрямованості);
- широка участь держави та міжнародних фінансових організацій у розподілі ризиків кредитування через відповідні програми.

Одним з ключових чинників вибору того чи іншого джерела фінансування агробізнесу є вартість залучення або запозичення коштів. У випадку доступності кількох альтернатив доцільно порівнювати цінові пропозиції не лише з реальними можливостями підприємства, а й між собою. Традиційно вважається, що фінансування за рахунок власних джерел є найдешевшою альтернативою, проте в українських реаліях цей постулат можна піддати сумніву (рис. 1).

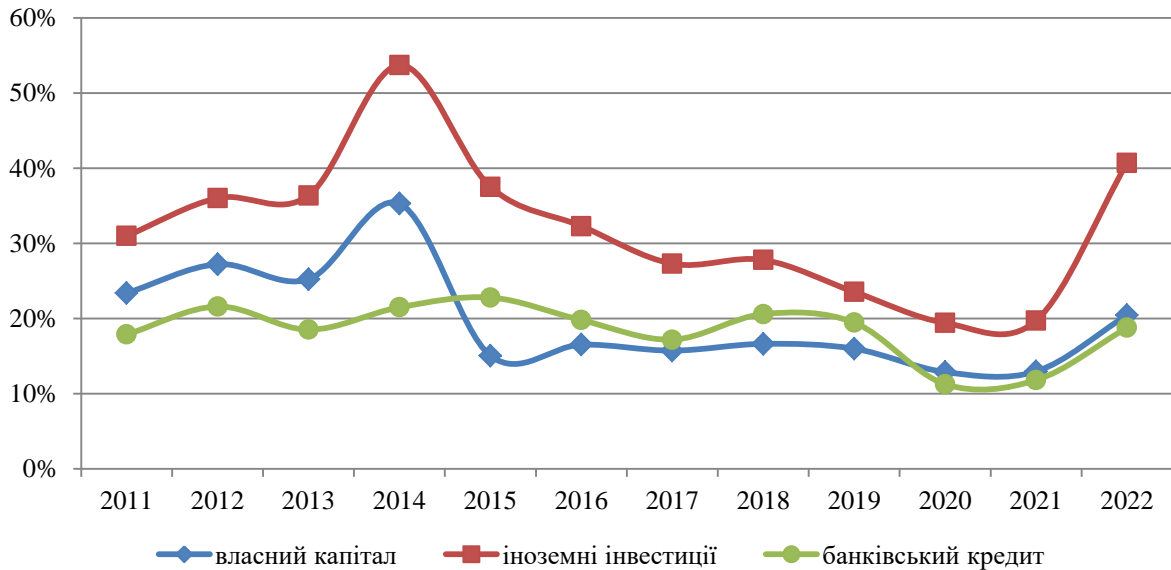

Рис. 1. Динаміка вартості джерел фінансування агробізнесу в Україні
Розраховано та побудовано за [2-3].

На рис. 1 представлено базові показники вартості залучення фінансування для агробізнесу з трьох ключових джерел: власного капіталу, іноземних інвестицій та банківського кредиту. Оскільки норма повернення капіталу складається не лише з ринкових, а й зі специфічних (притаманних конкретному суб'єкту господарювання) ризиків, у цілях цього аналізу індивідуальні риси позичальників свідомо залишалися поза увагою, відтак обчислена вартість залучення фінансових ресурсів демонструє нижню границю процентної ставки.

Основою вартості використання власного капіталу є дохідність альтернативного способу розміщення коштів, що належать власникам або акціонерам сільськогосподарської корпорації, до того ж найменш ризикового. На рис. 1 в якості такого індикатора вибрано середньозважену річну дохідність розміщення на вторинному ринку гривневих ОВДП з 5-річним строком погашення [2], що ілюструють т.зв. «безризикову» процентну ставку.

Вартість залучення іноземних інвестицій складається з тих ризиків, що їх мають прийняти закордонні інвестори при експорті своїх вкладень. Відтак до дохідності безризикового інструменту додається розмір ризику країни, що уособлює специфіку інвестування в конкретну державу. На рис. 1 для ілюстрації вартості залучення іноземних інвестицій обрано сумарну дохідність 5-річних ОВДП та ризику країни для України, обчисленого А. Дамодараном [3], приведеного до гривневого еквіваленту (через «міжнародний ефект Фішера»).

Ставка за новими кредитами сільськогосподарським корпораціям визначає сукупність ризиків розміщення позичок у відповідній галузі, що визначають банки під час експертизи кредитних запитів. Варто зазначити, що на рис. 1 цей індикатор представлено за даними НБУ як ставка за кредитами в національній валюті без урахування овердрафту; така ставка є номінальною, а підсумкова вартість запозичень для агробізнесу включає комісійні та страхові витрати.

Порівнюючи рівні та динаміку вказаних величин, варто відмітити абсолютне переважання вартості залучення іноземних інвестицій над іншими джерелами фінансування, особливо в кризові періоди (2014 та 2022 рр.): це пояснюється не лише зростанням ризику країни понад довгостроковий, а й акселерацію такого зростання внаслідок приведення до гривневого еквіваленту через інфляцію, що також стрімко зростає. Натомість кошти використання внутрішніх джерел і банківського кредиту характеризуються порівнюваним рівнем процентної ставки, відтак в окремі періоди дешевшим було або залучення капіталу власників бізнесу (2015–2019 рр.), або кредитування (2011–2014 рр.), а в 2020–2022 рр. вартість зазначеного фінансування практично не відрізнялася.

Постає логічне запитання: чим можна пояснити нижчу ставку за банківськими кредитами, ніж для залучення власних коштів? Окрім різниці між номінальною та ефективною вартістю позички, оптимізації сприяє використання застави для диверсифікації кредитного ризику, що зменшує процентну ставку. Натомість акціонери або власники агробізнесу не мають можливості оптимізувати свої ризики шляхом звернення стягнення або страхування своїх вкладень, оскільки є водночас і донором, і реципієнтом наданого фінансування.

Отже, банківський кредит є вагомим джерелом запозичення коштів для покриття потреб українського агробізнесу, що характеризується низкою об’єктивних переваг, зокрема й відносно вартості фінансових ресурсів.

Література:

1. Державна служба статистики України (2023). Статистична інформація: Економічна статистика. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Національний банк України (2023). Статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic>.
3. Damodaran On-line (2023). Data. URL: https://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/New_Home_Page/data.html.

Інноваційні методи і технології в педагогічному процесі аграрних навчальних закладів

**ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК
ВІДОБРАЖЕННЯ ГУМАНІЗАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ**

О. Казакевич, ст. викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У зв'язку з реформуванням освіти сьогодні намітилися істотні зміни в методах навчання та змісті освіти. Яскравим підтвердженням цього є спрямованість на гуманізацію і гуманітаризацію освіти. Усе частіше фахівці підкреслюють, що сучасна криза освіти має внутрішні причини через недосконалість наявної програми, пов'язаною з втратою концептуальних смислів для освіти людини. Проблема гуманізації та гуманітаризації освіти досліджується багатьма авторами, стала світовою проблемою, оскільки вона пов'язана з вирішенням загально цивілізаційних завдань, які мають стратегічне значення для розвитку не лише освіти, але і всього людства в цілому. У зв'язку з цим змінюється роль і зміст дисциплін соціально-гуманітарного циклу. Вітчизняні психологи, які займаються проблемами механізму інтелектуальних операцій, сприйняття, творчості, законів пам'яті, дійшли висновку, що іноземна мова, література, історія активно сприяють, підключаючи емоційний чинник, розвитку пам'яті, асоціативного, логічного мислення, необхідних у процесі наукового пізнання, де домінують так звані точні науки. Таким чином, проблема гуманітаризації зіткнулася з проблемою гуманізації, тобто з вивченням особливостей і закономірностей психології активного сприйняття, засвоєння, запам'ятовування людиною в процесі навчання. Гуманізм (від. лат. людський, людяний) є визнання цінності людини як особи, її прав на вільний розвиток і виявлення своїх задатків. Гуманітарний (франц. гуманітаріє) – людська природа, освіченість, що має відношення до суспільного буття і свідомості людини. Гуманітарна освіта – навчально-виховний процес викладання – засвоєння гуманітарних дисциплін, головними серед яких є історичні, філософські, політологічні, культурологічні, філологічні, українознавчі, психолого-педагогічні, правознавчі дисципліни.

Вивчення та запровадження принципів гуманізації освіти, зокрема у вищій школі, а також пошук шляхів удосконалення цього процесу є актуальним для сьогодення. Гуманізація освіти – відображення в освітньому процесі гуманістичних тенденцій у розвитку сучасного суспільства, коли людська особистість визначається найвищою цінністю. Гуманізація йде в руслі гуманітаризації вищої освіти. Гуманізація освіти поставила в центр роботи педагогічних колективів закладів вищої освіти формування і виховання особистості, тому що саме освіта є її соціальним інститутом, де після сім'ї відбувається подальша соціалізація особистості. Виховний елемент у навчальному процесі виступає одним з найважливіших магістральних шляхів гуманізації. При цьому процес гуманітаризації, тобто включення інформації з

гуманітарних сфер (література, телебачення, кіно, мистецтво), сфер соціальних (політика), успішно поєднується з гуманізацією (виховний момент, момент соціальної зрілості і в той же час успішне засвоєння навчальної інформації). Найістотніше, що об'єднує обидві категорії, – це рішучий поворот до особистості здобувача, зосередження зусиль на всебічному розвитку, вияві здібностей і реалізації можливостей.

Також, гуманізація освіти, безперечно, означає максимально можливу індивідуалізацію навчально-виховного процесу. Визнання гуманізацією освіти здобувача головною діючою особою всього навчально-виховного процесу означає, по суті, *особистісно орієнтоване навчання*. Однак щоб зробити здобувача справжнім суб'єктом освітнього процесу, треба кардинально змінити всю технологію цього процесу. Організація *особистісно орієнтованого* навчання вимагає опрацювання таких педагогічних технологій, які ставлять за мету не нагромадження знань і вмінь, а постійне збагачення досвідом творчості, формування механізму самоорганізації і самореалізації особистості кожного здобувача.

Необхідні передумови для оволодіння тими видами діяльності, які дають здобувачеві широку орієнтацію в системі суб'єктно-суб'єктних відносин, де він виступає як активний творець цих відносин, а не лише їх споглядач. Реалізація такого завдання потребує іншого підходу до предметного навчання (не як до замкнутого в своєму змісті наборі окремих предметів), до виділення й моделювання видів діяльності, через які здобувач активно ставиться до світу. Конкретні знання (точніше, їх система) є при цьому засобом пізнання й перетворення дійсності. Завданням *особистісно орієнтованого* навчання найбільше відповідає побудова предметного навчання за інтегрованим типом, бо дає можливість виявити ставлення здобувача до навколишнього світу, який є для нього цілісним, всебічним, динамічним. Така побудова освітніх компонентів сприяє формуванню в здобувачів цілісної наукової картини світу, жорстко не обмежуючи кута зору, дає можливість самому здобувачеві обрати «опорні» знання з різних наук з максимальною орієнтацією на власний досвід, який склався в нього під впливом як попереднього навчання, так і ширшої взаємодії з навколишньою дійсністю.

Література:

1. Гончаренко С., Мальований Ю. Гуманізація і гуманітаризація освіти. URL: https://lib.iitta.gov.ua/7Гумані20освіти_закінчення.pdf

IMPROVEMENT OF DIRECTIONS OF CAREER GUIDANCE WORK IN A HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

*V. Marchenko, student of Faculty of Economics and Sociology,
University of Lodz, Poland*

In the process of training a specialist, it is important not only to arm him with professional knowledge, abilities and skills of professional activity, but also to form in him an appropriate outlook, moral, legal, labor, aesthetic and other personal qualities. The effectiveness of educational work depends to a large extent on a

properly structured educational process, a well-thought-out choice of means of its implementation.

The tasks of education in a higher educational institution are realized in the process of learning and in the purposeful influence on students in the process of education. The system of educational measures is aimed at forming a comprehensively and harmoniously developed personality.

The educational and educational process in a higher educational institution is aimed at an adult, therefore its main task is to create conditions for self-development, self-expression and self-realization of the individual. The ultimate goal of educating students at a higher educational institution is to prepare them to fulfill a set of roles necessary for social life: citizen, worker, public figure, family member, friend.

Without the past, there is no present, there will be no tomorrow. That is why the scientific heritage of the Dnipropetrovsk Agrarian and Economic University is carefully preserved, studied, transmitted and improved from generation to generation.

Improving career guidance in higher education is an important task because it can help students better understand their interests, abilities, and goals in their studies and future careers. Here are some directions that can be improved in career guidance work in a higher educational institution:

1. Interactive events and seminars. Organization of interactive activities that allow students to participate in practical exercises, group discussions and case studies. This can help them understand which career paths are most in line with their interests.

2. Mentoring programs. Establishing programs where experienced students or alumni can mentor newcomers. This facilitates the exchange of experience and provides an opportunity to receive advice from people who have already gone through this path.

3. Career fairs and meetings with employers. Organization of events where students can meet representatives of various companies and organizations. This gives them an opportunity to learn about different career opportunities and employers' requirements.

4. Online resources and tests. Development of online platforms or tests that help students identify their interests, strengths and possible career paths.

5. Practical exercises. Inclusion of practical exercises in educational programs, allowing students to try out various professional roles and gain real work experience in the chosen field.

6. Psychological support. Providing access to psychological support for students, which can help them in the process of choosing a professional path and overcoming internal obstacles.

7. Involvement of teachers and graduates. Involvement of teachers and graduates in career guidance work, as they can share their expertise and personal experience in choosing a career path.

8. Cooperation with employers. Establishing partnerships with companies and enterprises that will allow students to gain real work experience and find opportunities for internships and employment.

„Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи”

These directions can contribute to the creation of more effective and informative career guidance work in a higher educational institution, which will help students make an informed choice in their career

Культура професійного спілкування як складова професійної підготовки фахівців-аграріїв

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ

*К.С. Пантілеєнко, викладачка
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Важливим чинником розвитку економіки України, подолання кризових явищ у фінансовому секторі є реформування підготовки фахівців фінансово-економічного профілю й модернізація системи професійної освіти загалом відповідно до міжнародних стандартів. Інтеграція в Європейський освітній простір, орієнтація на економічні системи розвинутих країн світу зумовили появу нових вимог щодо формування готовності здобувачів фінансово-економічних профілів та менеджменту до майбутньої професійної діяльності.

Протягом останніх років все більша роль у підготовці фінансистів відводиться культурі професійного спілкування. За результатами досліджень учених, її частка у фінансовому успіху фахівця складає від 50 до 85 %. Отже, від рівня обізнаності з основами комунікативної взаємодії, професійності спілкування суттєво залежить ефективність економічної діяльності.

Розуміння важливості комунікативної взаємодії супроводжується запровадженням в вищих навчальних закладах гуманітарних дисциплін, спеціальних курсів тощо. Проте, як свідчать результати проведених опитувань, майбутні фінансисти та менеджери відчують труднощі у спілкуванні вже під час виробничих практик: вони не завжди можуть чітко висловлювати і відстоювати свою думку, уникати конфліктних ситуацій із колегами чи працівниками, долати психологічні бар'єри міжособистісної взаємодії.

Формуванню комунікативних умінь суперечать надмірне застосування під час аудиторних занять персональних комп'ютерів, супроводження модульно-рейтингової системи навчання тестової форми контролю навчальних досягнень, яка звільняє здобувачів від необхідності у живому спілкуванні.

Отже, актуальність дослідження проблеми формування культури професійного спілкування майбутніх фінансистів та менеджерів зумовлена низкою чинників: недостатнім рівнем сформованості комунікативних умінь випускників навчальних закладів, що суттєво впливає на загальний рівень їх підготовки до виконання професійних функцій; необхідністю удосконалення навчально-виховного процесу у контексті його практичної спрямованості, потребою підвищення рівня загальної культури здобувачів загалом і комунікативної, зокрема.

Становленню культури професійного спілкування майбутніх фахівців-фінансистів притаманна низка особливостей. Зокрема, для її успішного формування необхідно врахувати національні культурні цінності тієї держави, мовою яких здійснюється спілкування; паралельно з комунікативною доцільно розвивати управлінську культуру; ділове спілкування орієнтувати на

досягнення кінцевих результатів економічної діяльності, що можливо за умови високого рівня сформованості навчальних і професійних компетентностей. Поза увагою вчених залишилися питання наскрізного характеру формування культури ділового спілкування майбутніх фахівців бізнесу і менеджменту, що передбачає інтеграцію зусиль викладачів усіх навчальних дисциплін у напрямку формування здатності здобувачів до взаємодії, розвитку комунікативних умінь у навчальному закладі, використанню інноваційних технологій та новітніх засобів комунікації.

Аналіз наукових праць та практики підготовки майбутніх фахівців дає змогу виокремити суперечності між: потребою у висококваліфікованих фахівцях з фінансисів і менеджменту зі сформованою культурою професійного спілкування, які є конкурентоспроможними на світовому ринку праці та послуг, і недосконалою системою їх підготовки; домінуванням фахових компетенцій під час підготовки фахівців та недооцінкою у комплексі таких компетенцій важливості комунікативних умінь і навичок; необхідністю системної підготовки майбутніх фінансистів до професійного спілкування та відсутністю відповідної ефективної міжпредметної координації усіх циклів гуманітарних і профільних навчальних дисциплін; тенденцією до використання письмових форм контролю знань та необхідністю формування навичок усного мовлення як однієї з провідних якостей фахівців.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN THE SYSTEM OF HIGHER EDUCATION

T.V. Kramarenko

Associate Professor, PhD in Pedagogics

Dnipro State Agrarian and Economic University

It will not be an exaggeration to say that the potential of using artificial intelligence in education to enhance learning, assist teachers and fuel more effective individualized learning is exciting, but also a bit daunting. It is necessary to admit that AI technologies take the world by storm.

There is a lot of information about the benefits of artificial intelligence in education, for instance Matthew Lynch who is one of the leading writers in this field, is careful to explore the potential pitfalls along with the benefits, mentioning that “the use of AI in education is valuable in some ways, but teachers must be hyper-vigilant in monitoring its development and its overall role in our world.”

Furthermore, the ethical considerations are profound, as they are when it comes to using artificial intelligence in any type of setting. Besides, there is robust debate throughout the technology community and beyond about ethics in artificial intelligence and most university degree programs are integrating courses on AI ethics into their curriculum.

The Potential Benefits of AI in Education

Personalization: “It can be overwhelmingly difficult for one teacher to figure out how to meet the needs of every student in his/her classroom. ... AI systems easily

adapt to each student’s individual learning needs and can target instruction based on their strengths and weaknesses.”

Tutoring: AI systems can “gauge a student’s learning style and pre-existing knowledge to deliver customized support and instruction.”

Grading: Sure, AI can help grade exams using an answer key; but it can also “compile data about how students performed and even grade more abstract assessments such as essays.”

Feedback on course quality: For example, if many students are answering a question incorrectly, “AI can zero in on the specific information or concepts that students are missing, so educators can deliver targeted improvements in materials and methods.”

Meaningful and immediate feedback to students: Some students may be shy about taking risks or receiving critical feedback in the classroom, but “with AI, students can feel comfortable to make the mistakes necessary for learning and receive the feedback they need for improvement.”

It goes without saying that much of the potential envisioned for AI in education centers on reducing time spent by teachers on tedious tasks to free up time for more meaningful ones.

Let’s consider some effective uses of AI in education

1. Translation and language learning

One of the most direct applications of AI in education is translation and language learning. ChatGPT can capably handle translations and can serve as a language-learning tool, helping students check their work and teaching them things like vocabulary and grammar.

2. AI in writing

While some students have already discovered that ChatGPT can be a useful tool for outsourcing homework, the generative AI technology also offers real benefits for students who are learning how to write or trying to write more clearly.

Grammarly, the AI-based spelling and grammar-check tool, is one well-known example of an AI tool being used to help with writing. The program offers advice for clarity, tone, and other qualities to improve writing. Similarly, ChatGPT and other generative AI programs can rewrite, edit, or make changes to documents in other ways as needed. For creative writers, AI tools can also help with writing prompts, story ideas, dialogue, and other needs, and it can help writing teachers come up with similar ideas to help with teaching.

Although plagiarism will always be unethical, it’s a mistake for educators to ignore the potential for AI programs to help students become better writers.

3. AI in teaching

Although a number of jobs are at risk from AI, teaching does not appear to be one of them. AI technologies can provide a lot of benefits to teachers, helping them save time and redirect their energy to more valuable tasks. The tasks that AI programs like ChatGPT can help with include creating lesson plans, assisting with grading papers and homework, offering personalized help to students, and even

creating videos from textbooks. The potential is vast, and classroom teachers should aim to take full advantage of this technological breakthrough.

4. AI in tutoring

Another one of the more useful applications for AI is tutoring. While AI isn't a complete substitute for classroom learning, it can help students who are falling behind and need extra practice. AI programs can drill students in any subject and coach them on areas that require extra study. AI is especially useful for tutoring because it can be personalized, and programs like ChatGPT allow users to come up with a specific and unique study plan that will work for the student. Teachers can also work with students to design AI tutoring programs that can help students master a subject in a learning style that works best for them.

Making conclusions, artificial intelligence education won't fully disrupt the education system, but students and teachers alike are already taking advantage of new technologies like ChatGPT. In education, AI is likely to supplement the existing educational infrastructure rather than disrupt it, and learning how to use such tools should become a priority for students and teachers, much like computer science has become more valuable over the last three decades.

Above all, AI tools seem likely to improve learning outcomes and free teachers to focus on areas where they can add more value.

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

К. Шейнак, викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Спілкування є складним, багатофункціональним та поліаспектним феноменом. Воно виступає значним об'єктом дослідження різних наукових галузей, вивчається фахівцями різнопланових галузей знань. Це свідчить про те, що цей феномен – однією з найважливіших проблем сучасного товариства.

Однією з найактуальніших проблем методики іноземних мов є соціокультурна компетентність та способи її досягнення. Сучасна молода людина повинна володіти навичками толерантного ставлення до носіїв мови з різних країн, культур та стилів життя. Особливо складно здобути соціокультурну компетентність поза мовним оточенням [1, с. 3]. Тому для викладача важливим завданням на заняттях англійської мови у вищих навчальних закладах є моделювання реальних ситуацій спілкування.

З початку 90-х років ХХ століття спостерігаються суттєві зміни у соціокультурному контексті вивчення іноземних мов. У нашій країні почався інтенсивний розвиток міжнародних зв'язків з зарубіжними фірмами та підприємствами, а також з'явилися спільні освітні програми з обміну учнів, за участю в міжнародних проектах.

Ці події призвели до необхідності переосмислити цілі, завдання, зміст та технології навчання іноземної мови та іншомовної культури, враховуючи як найбагатший національний, так і міжнародний досвід. Відбувся перехід на особистісно-орієнтовану парадигму освіти та виховання, що послужило імпульсом до розробки кількох підходів до відбору змісту соціокультурного компонента навчання іноземної мови. Найбільш відомі з них – це лінгвокраїнознавчий (Є. М. Верещагін, В. Г. Костомаров), лінгвокультурологічний (В. В. Воробйов, В. П. Фурманова) та соціокультурний (В. В. Сафонова).

На відміну від двох інших культурологічних підходів, соціокультурний підхід дозволив звернути увагу на можливість навчання культурам різних етнічних, соціальних, релігійних та інших груп у країнах мов, що вивчаються.

Професійна лінгвокультурна освіта також складає фундамент успішної міжкультурної взаємодії та покликана сформувати основу для подальшого комунікативного становлення особи студентів у здійсненні його професійної підготовки.

У процесі міжкультурного спілкування реалізується принцип діалогу культур, що забезпечує обмін знаннями, уявленнями на міжнаціональному рівні.

Основна мета професійного становлення студентів – формувати професійний світогляд як сукупність загальнокультурних та професійних компетенцій, що становлять базу світоглядних та спеціальних знань, професійних навичок, умінь, якостей, ціннісних орієнтацій особистості, які мають проявитися у майбутній професійній діяльності та сприяти ефективному виконанню своїх обов'язків молодими спеціалістами.

Соціокультурна компетенція в лінгводидактиці трактується як соціокультурні знання, що адекватно використовуються в міжкультурній комунікації. Недостатність розвитку соціокультурної компетенції значно ускладнює міжкультурну комунікацію, оскільки саме соціокультурній компетенції належить значна роль реалізації повноцінної міжкультурної комунікації.

Соціокультурна компетентність багато в чому визначає успішність спілкування з представниками іншомовної культури, дозволяючи відчувати себе впевнено та комфортно в іншомовному середовищі. Освоєння цієї компетенції здатне допомогти майбутнім фахівцям у подоланні культурних бар'єрів та формує культуру взаємовідносин людей. Для реалізації адекватної міжкультурної комунікації необхідно не тільки знання лексики та вільне оперування граматичними формулами, а й здатність співвідносити мовні засоби до норм мовної поведінки, яких дотримуються носії мови. Як показує практика реальної міжкультурної комунікації, недосконале володіння іноземною мовою не є перешкодою для міжкультурної комунікації. Соціокультурна характеристика спілкування полягає не стільки в граматичній та стилістичній грамотності студентів, їх оперуванні діловою лексикою, скільки в своєрідному діалозі культур. Будь-який контакт різних груп та співтовариств передбачає

взаємодію різних культур, яка знаходить своє відображення в образі думок, поведінці, реакції на ту чи іншу подію. Вивчення культури народу країни мови, що вивчається, під якою розуміються елементи соціокомунікації, особливості національної ментальності, духовні та матеріальні цінності, що формують національне надбання, забезпечує розвиток у студентів здатності до міжкультурної комунікації, тобто адекватному взаєморозумінню двох або більше учасників комунікативного акту, що належать до різних національних культур.

Під час навчання іншомовної комунікації необхідний соціокультурний підхід, що визначає як основний принцип «взаємопов'язаний комунікативний та соціокультурний розвиток особистості, що вивчає іноземну мову». Соціокультурний підхід бере свій початок в аудіолінгвальному методі та розвивається на базі комунікативного методу з залученням країнознавчих матеріалів, що створюють соціокультурний фон, контекст іншомовного спілкування. Реалізація соціокультурного підходу орієнтує учнів на зіставлення картин світу у контексті національної та світової цивілізацій і тим самим підводить студента до рефлексії власних цінностей, до усвідомлення національного надбання своєї країни, свого народу.

Зростання інтенсивності контактів між народами та країнами визначає зміну соціокультурних пріоритетів у галузі мовної освіти. Завдання навчати іноземної мови як засобу спілкування та формувати «культурно-мовну особистість» зумовлюють появу нових концепцій у галузі викладання іноземних мов, а саме концепцій міжкультурної комунікації та міжкультурного навчання.

Література:

1. Березенська Л., Сіваєва Н. Як сформувати лексичну складову соціолінгвістичної компетенції: алгоритм для вчителя // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. – №1. С. 118 – 120.
2. Воробйова І. А. Лінгвокраїнознавчий і соціокультурний аспекти навчання іноземної мови. Слов'янський вісник: Збірник наукових праць. Серія «Філологічні науки» Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету. Випуск 4. Рівне: РІСКСУ, 2003. – 267с.
3. Колодько Т. М. Педагогічні умови ефективного формування соціокультурної компетенції студентів у процесі вивчення іноземної мови // Наукові записки: Зб. наук. праць. – К.: НПУ, 2004. – Вип. 57. – С. 54 – 63.

КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ЗНАЧЕННЯ

А.Вакуленко, студентка гр.ХТ-1-21

Науковий керівник: О Назаренко, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сільське господарство, як одна з найважливіших галузей людської діяльності, знаходиться перед множиною складних завдань у сучасному світі. В

контексті кліматичних умов, що змінюються, економічних труднощів і вимог щодо сталості розвитку, культура професійного спілкування набуває особливого значення для аграрного сектору. Ця культура не обмежується лише технічними аспектами виробництва сільськогосподарської продукції; вона також включає в себе способи взаємодії між фахівцями, фермерами, споживачами, урядовими органами та іншими учасниками цього важливого галузевого сектору. Забезпечення продовольчої безпеки нації є однією з найважливіших місій сільського господарства. Споживачі мають право на якісні та безпечні продукти, і працівники сільського господарства відповідають за їх виробництво. Проте це завдання потребує ефективної комунікації між фермерами, науковцями, громадськістю та державними органами. Висока якість продукції вимагає постійного обміну інформацією і передовими практиками в галузі сільського господарства. Сталість розвитку аграрного сектору також оберігає середовище. Інтенсивне виробництво сільськогосподарських культур та тваринництва може мати негативний вплив на природні ресурси та довкілля. Культура професійного спілкування включає в себе екологічну свідомість та прагнення до раціонального використання землі, води та інших природних ресурсів. Здатність до спільної дискусії та пошуку компромісів є ключовою для вирішення питань, пов'язаних зі збереженням природи і природних ресурсів.

Культурні та соціокультурні аспекти мають велике значення для аграрного сектора, та мають глибокі корені в традиціях і культурі різних регіонів світу. Різноманітні культурні погляди можуть впливати на сприйняття інновацій, технологій та підходів до сільського господарства. Розуміння цих аспектів і вміння враховувати різні культурні підходи є важливим для успішного спілкування та співпраці у сільському господарстві. Культура професійного спілкування в аграрному секторі також включає в себе навички розв'язання конфліктів. Спілкування в сільському господарстві може бути напруженим через суперечки щодо використання землі, води та інших ресурсів, а також через економічні труднощі. Аграрії повинні вміти вести конструктивний діалог та вирішувати суперечки шляхом обговорення і компромісів. Культура професійного спілкування допомагає знизити рівень конфліктів і сприяє побудові позитивних стосунків між учасниками сільського господарства. Один з ключових аспектів культури професійного спілкування в аграрному секторі полягає в умінні працювати в умовах невизначеності та змін. Сільське господарство піддається впливу різних факторів, таких як кліматичні зміни, ринкові коливання та впровадження нових технологій. Фахівці-аграрії повинні бути готові до адаптації та швидкого прийняття рішень в непередбачуваних ситуаціях. Однак це вимагає не лише технічних знань, але й уміння співпрацювати та координувати дії з іншими гравцями на ринку, науковцями та виробниками.

Література, присвячена культурі професійного спілкування в сільському господарстві, містить різноманітні дослідження та рекомендації. Деякі автори розглядають психологічні аспекти спілкування в аграрній галузі та вплив

емоцій на прийняття рішень. Вони досліджують, як емоції можуть впливати на рішення щодо вибору методів виробництва, споживчих вподобань та реакції на нові технології. Інші дослідники аналізують комунікаційні стратегії для взаємодії з громадськістю та стейкхолдерами. Спостерігається зростання все більшого інтересу до питань сталого сільського господарства, екологічного виробництва та якості продуктів, що вимагає вміння пояснювати складні аграрні питання у доступній формі і враховувати суспільні погляди і вимоги.

Культура професійного спілкування є необхідною складовою професійної підготовки молодих фахівців-аграріїв, оскільки освіта в сільському господарстві повинна включати навички спілкування та взаємодії з різними групами учасників галузі. Сучасні студенти-аграрії повинні бути готові до викликів, які стоять перед сільським господарством, і це включає в себе здатність ефективно співпрацювати та комунікувати з іншими. Таким чином, культура професійного спілкування в сільському господарстві відіграє ключову роль у досягненні успіху та розвитку галузі в умовах сучасного світу.

Література:

1. Smith, J "Professional Communication in Rural Agriculture: Challenges and Opportunities." *Journal of Agricultural Communication*, 43(2), 2019. P. 101-118.
2. Brown, A. "The Impact of Technology on Communication in Rural Farming Communities." *Rural Studies Quarterly*, 35(4), 2018.P. 412-429.
3. Голованов, В. І. Культура професійного спілкування як чинник підвищення конкурентоспроможності сільського господарства. *Сільський розвиток і комунікації*, 8(4), 2020. С.92-105.

ГЕНДЕРНА НЕЙТРАЛЬНІСТЬ У МОВІ

В.Вітрова, студентка гр.ОП-1-23

Науковий керівник: О.Назаренко, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Гендерна нейтральність в мовах - це практика використання мови, яка не передає статеві асоціації або не виражає приховану дискримінацію щодо конкретної гендерної групи. Це може охоплювати використання спеціальних граматичних форм або слів, які не мають статевих відмінностей, або відмову від використання статевих ідентифікаторів (наприклад, "він" або "вона") на користь більш універсальних термінів. Прихильниці і прихильники гендерно-нейтральної мови стверджують, що зробити мову менш упередженою не тільки похвально, але й досяжно. Попри це багато людей вважають нейтральну мову образливою, котра тільки посилює наявність відмінностей між чоловіками і жінками. Зростає поширеність думки, що мова не просто відбиває те, як ми думаємо: вона й формує наше мислення. Цю концепцію покладено в основу гіпотези Сепіра-Уорфа, також відомої як гіпотеза лінгвістичної відносності.

Прихильники та прихильниці гендерно-нейтральної мови стверджують, що використання гендерно-специфічної мови передбачає чоловічі привілеї та відбиває гендерно нерівний стан суспільства. Різні критичні зауваження були

висунуті проти використання гендерно-нейтральної мови, що найбільше зосереджується на конкретних звичаях, наприклад, використання слова «людина» («human») для «чоловіка» («man»). Прихильниці і прихильники гендерно-нейтральної мови вказують на відбиття у мові ролі жінки як «товару», що виражається в лінгвістичному фокусі на шлюбному статусі жінок: в той час, коли Mr (містер) використовується для чоловіків незалежно від сімейного статусу, титули Miss (для неодруженої) і Mrs (для одруженої) вказують на подружній стан жінки та сигналізують про її сексуальну доступність. І зазначають, що звернення «Ms» може бути використане для жінок незалежно від сімейного стану. В українській мові складно дійти гендерної нейтральності, адже ця мова має роди: жіночий, чоловічий та середній.

Мовна гендерна нейтральність важлива, оскільки мова є не лише комунікаційним інструментом, але і відображенням суспільних норм та цінностей. Існуючі гендерні форми в мові можуть створювати нерівність та викликати дискримінацію. В українській гендерній лінгвістиці було виділено дві стратегії, що дозволяють зробити мову більш гендерно чутливою та уникнути двох негативних явищ — мовного сексизму й мовного андроцентризму. Як правило, багато хто вважає чоловічий рід "нейтральним" в українській мові. Це судження виникло через те, що словами «педагог», «лікар» довгий час позначалися і чоловіки, і жінки, а також через те, що загальний чоловічий рід в українській мові переважає в текстах різних жанрів: від національного гімну (І покажем, що ми, браття, козацького роду), до підручників (Любий першокласнику!). Через це і виникли такі загадки, як "У директора школи є брат Олег. Однак в Олега немає братів. Як таке можливо?" (Директор школи — жінка) [1]. Стратегія нейтралізації, на відміну від стратегії фемінізації, полягає в послідовному ослабленні ролі граматичних гендерних категорій не через використання фемінітивів/маскулінтивів, а завдяки використанню збірних понять, слів спільного роду, описових конструкцій або інших лексичних засобів. Прикладом нейтралізацій можуть слугувати такі слова і словосполучення, як «студентство» (замість «студенти»), «наукова спільнота» (замість «науковці»), «аудиторія» (замість «глядачі»). Також стратегія нейтралізації заохочує використання таких гендерно-нейтральних слів, як «особа», «людина», «персона» [1].

Гендерна нейтральність в українській мові є складною та обговорюваною темою. Вона відображає конфлікт між традицією та інновацією, але також вказує на важливість мови як інструменту формування гендерних стереотипів. Подальша дискусія та дослідження цього питання допоможуть знайти баланс між збереженням культурної спадщини та відкриттям нових можливостей для вираження гендерної різноманітності в українській мові. Фемінітиви грають важливу роль у досягненні мовної гендерної нейтральності. Вони допомагають уникнути гендерного вказування та стимулюють використання більш інклюзивних та рівноправних форм. Це особливо важливо в контексті росту усвідомленості гендерних питань та визнання різноманітності гендерних ідентичностей. Мова відіграє ключову роль у формуванні наших стереотипів та

уявленнь про гендерну ідентичність, і саме тому питання гендерної нейтральності стає настільки важливим у сучасному світі. Важливість гендерної нейтральності в мові полягає в тому, що мова відображає та впливає на суспільну свідомість. Вона відіграє ключову роль у формуванні стереотипів та соціокультурних норм. Тому використання гендерно нейтральної мови може сприяти більш справедливому ставленню до різних гендерних ідентичностей та розриванню стереотипів.

Література:

1. Марценюк Т. О. Гендер для всіх. Виклик стереотипам . Київ: Основи, 2017. – 256 с.
2. Gender-neutral language in the European Parliament. [Електронний ресурс] // European Parliament. – 2018.
3. Jacobson С. Some Notes on Gender-Neutral Language [Електронний ресурс] / Carolyn Jacobson. – 2014.

PECULIARITIES OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF FUTURE AGRARIANS FOR PROFESSIONALLY ORIENTED COMMUNICATION

*O.I. Piddubtseva,
Doctor of Philosophy in Pedagogy,
Associate Professor at the Department of Philology
Dnipro State University of Agriculture and Economics*

The special status of a foreign language in our country is explained by the active European integration processes taking place in the state, education and business. Thanks to close contacts in the educational and scientific spheres, students have the opportunity to do internships at leading international companies or go to study at one of the world's best universities. Such projects are changing the status of foreign language training in higher education institutions. In this regard, there is a need for comprehensive coverage of domestic and foreign experience in foreign language training, as this will allow for a more thorough study of the experience of forming the readiness of future agricultural professionals for foreign language professional communication and improve the quality of foreign language training in agricultural universities in the country.

Domestic and foreign scientists have made a significant contribution to the search for new ways to improve the professional and foreign language training of specialists in various specialties, including M. Atwater, J. Banks, N. P. Volkova, O. I. Gura, G. I. Zelenin, N. Ivasiv, S. Kozhushko, Z. Korneva, P. Luzan, D. Marsh, D. Melnychuk, T. Pakhomova, N. Sura, O. Tarnopolskyi, T. Hyland, J. Harmer, V. Hutmacher, B. Hufaisen, S. Shandruk, and others. The problem of foreign language training of future agrarians was raised in their works by such scientists as S. M. Amelina, L. V. Baranovska, Y. O. Nikolayenko, O. S. Rezunova, O. V. Shmyrova, K. G. Yakushko, etc.

The purpose of our research is to determine the peculiarities of foreign language training in Ukrainian agricultural higher education institutions.

In Ukraine, agricultural specialists are trained in higher education institutions in various specialties within the field of knowledge 20 "Agricultural Sciences and Food". The list of Ukrainian higher education institutions that provide training in the specialties of the field of knowledge 20 "Agricultural Sciences and Food" is quite wide. The content of professional training is determined in accordance with the approved Standards of Higher Education for specialties related to the field of knowledge 20 "Agricultural Sciences and Food" for the first (bachelor's) level of higher education, and the ability to communicate in a foreign language plays a special role in the list of general competencies. However, after analyzing educational and professional programs and curricula, it was found that despite the demand for specialists with a high level of foreign language proficiency, the discipline "Foreign Language (for professional purposes)" takes up only 2% of the total workload.

In most agricultural universities, the discipline "Foreign language (for professional purposes)" is a mandatory component of general training. However, there is no uniformity in terms of the timeframe and number of credits for its study. This is due to a certain autonomy of higher education institutions and recommendations from stakeholders. For example, at Dnipro State Agrarian and Economic University, 150 hours (5 credits) are allocated for all specialties in the field of knowledge 20 "Agricultural Sciences and Food" to study the discipline "Foreign (English, German, French) language (for professional purposes)". The discipline is studied during the first year of the bachelor's program and ends with an exam. The content of the curricula allows us to state that when they were developed, the language teachers introduced a professional component and adhered to the requirements for foreign language training in a professional field. At Mykolaiv National Agrarian University, the discipline "Foreign (German, English, French) Language (for Professional Purposes)" is taught to students majoring in 201 "Agronomy" of the Bachelor's degree program at all four years of study. The total amount of the course is 135 hours and 4.5 credits. The form of final control is a test (1st-3rd, 5th-7th semester) and an exam (4th and 8th semester). The analysis of the content of the discipline allows us to state that a large number of hours are allocated to the study of general topics ("Student's Life", "Country Studies", "Scientific and Technical Progress. Prominent figures of science", "Education system in Ukraine and in the country of study"). While students majoring in 201 "Agronomy" focus on classroom workload, students majoring in 208 "Agroengineering" are given more tasks for independent study. The discipline is also studied for eight semesters, but has a larger class load of 188 hours.

At Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University, 16 credits and 480 hours are allocated for the Foreign (German, English, French) Language (for Professional Purposes) course in the curriculum for students majoring in 208 Agroengineering. The curriculum identifies the main topics of the course as "Assembly", "Cooling System", "Electrical Circuit", "Material Testing", and "Pistons and Valves".

It should be noted that the content of the course fully corresponds to the purpose of the course and is focused not only on the formation of general

communicative competence, but also foreign language professionally oriented competence [3]. At the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, the foreign language curriculum (English, German, French) states that students study the discipline in the first semester for a total of 180 hours (6 credits). The curriculum is represented by a wide range of professional topics, including "Machine Parts, Instruction. Engine, Technical Support, International Car Show", "Internal Combustion Engine", "Hybrid Engine". As indicated in modern studies, when planning the content of the discipline "Foreign (English, German, French) Language (for Professional Purposes)", the requirements of stakeholders are not always taken into account.

We agree with the opinion of N. O. Zuenko, who believes that "the content of foreign language training should fully take into account the content of professional communication of an agrarian, which is due to the functional characteristics and sectoral specifics of professional activity" [1]. It is also important to "take into account the principle of interdisciplinarity in classes in special disciplines, as it allows to form professional terminological competence in agricultural students, which is an indicator of the formation of a communicative culture" [2].

Thus, the study of the Ukrainian experience of training future agricultural professionals gives grounds to state that very little classroom time is allocated to foreign language learning, so students have to work hard on their own. It should be noted, however, that when compiling work programs for the discipline "Foreign Language (for Professional Purposes)", teachers carefully select the educational material in accordance with the students' professional orientation. We see prospects for further research in the study of foreign experience in teaching foreign languages in agricultural higher education institutions.

References

1. Зуєнко Н. О. Формування комунікативної культури майбутніх аграріїв у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Переяслав-Хмельницький, 2012. 23 с.
2. Пахомова Т. О. Проблема формування іншомовної комунікативної компетентності в системі вищої професійної освіти. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. № 1 (34). 2020. С. 172 – 179.
3. Піддубцева О. І. Формування готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування : дис. ... д-ра філософії в галузі педагогіки : 015. Запоріжжя, 2021. 293 с.

РОЗКРИТТЯ СУТНОСТІ І ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТЕРМІНІВ З КОМПОНЕНТОМ "РИЗИК"

*В. Дев'яткіна, студентка гр. ЕК-1-23
Науковий керівник: О. Назаренко, доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Терміни "економічний ризик", "підприємницький ризик" і "господарський ризик" часто використовуються як синоніми в літературі. Однак варто

враховувати, що поняття економічного ризику більш широке, ніж підприємницький ризик, оскільки підприємництво є лише однією складовою частиною економічної діяльності. З цього погляду, "господарський ризик" і "підприємницький ризик" можуть вважатися взаємозамінними. Вже класичні економісти визнавали ризик як неодмінну характеристику підприємництва. [1, с.23].

Розглянемо термін «економічний ризик». Це можливість того, що економічна подія чи рішення може призвести до негативних наслідків, які вплинуть на фінансове становище, прибуток чи інші аспекти бізнесу, інвестицій або особистих фінансів. Він може бути пов'язаний з факторами, такими як зміни на ринку, зміни в законодавстві, курси валют, кон'юнктура галузей, політичні події тощо. Економічний ризик важливо враховувати при прийнятті рішень щодо інвестицій, управління фінансами та бізнес-стратегії, оскільки він може вплинути на результати та успішність діяльності. Почнемо з терміна "економічний ризик". Філологічно розглядаючи, "економічний" вказує на те, що маємо справу з чимось, пов'язаним з економікою, тобто системою виробництва, розподілу та споживання ресурсів. "Ризик" в свою чергу, означає загрозу, небезпеку або можливість негативних наслідків.

З філологічної точки зору аналізуючи цей термін, ми можемо розуміти "економічний ризик" як область, яка вивчає можливість виникнення негативних подій, що впливають на економіку. Це може бути пов'язане з фінансовими кризами, ринковими коливаннями, політичними рішеннями, або іншими чинниками, які впливають на господарський стан.

Незважаючи на те, що термін "ризик" широко використовується в різних сферах суспільної діяльності, він не має єдиного визначення. Багато економістів дотримуються класичної теорії ризику, яка трактує його як "очікування втрат". Присутність економічного ризику вимагає від підприємця отримання певного відшкодування. Класичні економісти розглядали відшкодування можливого ризику у сфері підприємництва як одну з компонент підприємницького доходу.

Для ефективного управління підприємницькою діяльністю, включаючи фермерське виробництво, важливо мати науково обґрунтовану класифікацію ризиків. Сучасні дослідники ризиків враховують різноманітні критерії для їх класифікації, такі як джерело, час виникнення, сфера впливу, об'єктивність прояву і можливість регулювання [2, с.54]; Також вони враховують можливість диверсифікації та види господарської діяльності, масштаб наслідків, рівень прийняття рішень, мотивацію для ризикованих дій, часовий період ризикованої ситуації, відношення суб'єкта до ризику, ризиконасиченість ситуації, наявність ситуативного чинника, суб'єктно-об'єктні характеристики, умови виникнення, ступінь обґрунтованості, можливість передачі та зниження ризику, можливі наслідки втрат, передбачуваність, тривалість впливу, рівень втрат, масштаб та характер впливу на результати виробництва, масштаб прояву факторів ризику, наслідки від настання ризикової події, сфера виникнення ризикованих подій,

час виникнення, основні чинники виникнення, характер обліку, характер наслідків, територіальна сфера виникнення та інші характеристики [3, с.51].

Господарський ризик" - це термін, який розглядає взаємозв'язок між господарством, або суспільством в цілому, та ризиком. "Господарський" вказує на те, що ризик впливає на господарську діяльність та функціонування суспільства.

Лінгвістично аналізуючи "господарський ризик", ми розуміємо його як можливість небажаних наслідків для господарської системи, яка включає в себе економіку, соціальну сферу, політику та інші аспекти життя суспільства. Це можуть бути економічні кризи, зміни в споживчому попиті, демографічні тенденції та інші чинники, які впливають на функціонування суспільства.

У цю саму чергу господарський ризик включає в себе широкий спектр можливих ситуацій, які можуть виникнути в бізнесі, такі як зміни в економічних умовах, конкуренція на ринку, зміни в регулюючому середовищі, технологічні зміни, страйки, природні катастрофи, політичні та правові ризики.

Господарський ризик важливо враховувати при розробці стратегії бізнесу, плануванні інвестицій та управлінні фінансами. Його зменшення та управління може включати в себе різні стратегії, такі як диверсифікація портфеля активів, створення резервних фондів, страхування та аналіз ризиків. Ідентифікація та управління господарським ризиком допомагають забезпечити стійкість та стабільність бізнесу в невизначеному господарському середовищі. Проаналізувавши певні джерела, можемо сказати що фермери, які провадять сільське господарство в менш сприятливих умовах виробництва, стикаються з високими темпами зростання вартості засобів виробництва і енергоносіїв, порівняно з темпами зростання цін на сільськогосподарську продукцію. Це призводить до розриву між доходами та витратами фермерів. Неможливість покриття витрат за допомогою поточних надходжень змушує їх взяти позику, що ще більше погіршує їхню фінансову ситуацію. Це призводить до фінансового ризику, який включає в себе не лише порушення балансу капіталу, але і загрозу неможливості сплатити боргові зобов'язання [2, с.72];

Підприємницький ризик - це ризик, пов'язаний з підприємницькою діяльністю і підприємницькою ініціативою. Він включає в себе можливість виникнення негативних наслідків або збитків у результаті підприємницьких рішень та дій. "Підприємницький ризик" є терміном, який філологи вивчають для розуміння зв'язку між підприємництвом і ризиком. "Підприємницький" вказує на діяльність підприємця, який створює та управляє бізнесом. "Ризик" залишає свою сутність, як можливість несприятливих обставин.

Розглядаючи термін "підприємницький ризик", можемо його розглядати як галузь, яка вивчає можливість несприятливих подій у контексті підприємницької діяльності. Це включає в себе ризики, пов'язані з відкриттям бізнесу, вкладанням коштів, конкуренцією, змінами на ринку та іншими факторами, які впливають на успішність підприємства.

Підприємницький ризик може бути пов'язаний з різними аспектами підприємницької діяльності, такими як:

Фінансовий ризик: Можливість фінансових втрат через інвестиції, заборгованості, зміни витрат та прибутку. Ринковий ризик: Пов'язаний зі змінами у попиті, конкуренції на ринку, змінами цін, технологічними інноваціями тощо. Операційний ризик: Спрямований на можливість виникнення проблем в управлінні, виробництві, постачанні та інших операційних аспектах бізнесу. Легіслятивний та регуляторний ризик: Пов'язаний із змінами у законодавстві та регулюванні, що можуть вплинути на бізнес. Технологічний ризик: Можливість застаріння технологій, неспроможності конкурувати за допомогою нових рішень та інновацій. [4, с.118];

Підприємницький ризик є невід'ємною частиною будь-якої підприємницької діяльності, і підприємці повинні ретельно вивчати його, розробляти стратегії зменшення ризику та бути готовими до прийняття ризикованих рішень для досягнення успіху. Сезонність виробництва, яка визначає специфіку фермерського виробництва, особливо виразно проявляється в рослинництві і вимагає додаткового попиту на кредитні ресурси. У ситуації постійного дефіциту грошових коштів сільські підприємці реалізують свою рослинницьку продукцію без очікування більш вигідних цін, що призводить до того, що більшість з них продає свої продукти відразу після збору врожаю, коли пропозиція перевищує попит. Під час весняних полів фермери вимушені знову взяти позику, що призводить до фінансового ризику.

Всі ці терміни, "економічний ризик", "підприємницький ризик" і "господарський ризик", мають взаємозв'язок у філології та в суспільному контексті. Економічний ризик - це загальний термін, який може включати різні аспекти ризику, пов'язані з економікою. Підприємницький ризик - це конкретний тип економічного ризику, пов'язаний з підприємницькою діяльністю. Господарський ризик - це більший контекст, який враховує вплив ризику на суспільство в цілому.

У філології, аналізуючи ці терміни, ми допомагаємо розкрити їх сутність та взаємозв'язок, що допомагає краще розуміти сучасну економіку та її взаємодію з суспільством. Науковець у галузі філології може вивчати та аналізувати ці терміни для кращого розуміння сутності ризику в сучасному світі.

Література:

1. Пікус Р.В. Оцінка підприємницького ризику. Фінанси України. 2020. № 5. С. 88-93.
2. Ahn M.J. Wilham D. Fallon. Strategic risk management: how global corporations manage financial risk for competitive advantage. London, 1991. 217p.
3. Heilmann Wolf-Ridiger. Versicherungsmathematische Methoden des Rick Management. Deutsche Gesellschaft für Versicherungsmathematik. 1989. № 2. P. 141-159.
4. Черевко Д.Г. Конкурентоспроможність підприємства як характеристика його економічного стану. Економіка АПК. 2019. №6. С.114-121.

«УКРАЇНІЗАЦІЯ» АНГЛІЙСЬКОГО ІГРОВОГО СЛЕНГУ

Т.А. Купцова, к.філос.н., доцент кафедри іноземних мов

І.А. Колієва, к.філос.н., доцент кафедри іноземних мов

Український державний університет науки і технологій (м. Дніпро)

Абсолютно очевидно, що стрімкість та масштаб впливу комп'ютерних ігор на лексику української мови зростають вражаючими темпами. Відповідно, зростає і кількість неологізмів та термінів із сфери комп'ютерних ігор, що входять у вжиток в українську мову з англійської мови. Інформаційні технології постійно поновлюються та змінюються, а інноваційні задуми та ідеї надають можливість розробникам комп'ютерних ігор розробляти та створювати складніші «ігрові світи» для користувачів. У таких «ігрових світах» знання спеціальної термінології є одним із пріоритетних вимог для розуміння того, як ці світи організовані та як виконувати певну функцію в них, тобто діяти. Онлайн ігри формують нову культуру навколо себе, відповідно, в спільноті геймерів започаткована група слів та виразів, що необхідні для комунікації як в процесі гри, так і поза нею. Але в сучасних іграх дуже часто бере участь багато гравців, які не завжди говорять на одній мові. Здавалося б перевага в тому, що це надає можливість для комунікації та взаємодії, але ж, з іншого боку, виникають труднощі пов'язані із необхідністю взаємодії та узгодженні дій в команді. Саме ці труднощі і посприяли виникненню такого лінгвістичного явища як сленг, що сформувався та стрімко зростає на основі англійської мови. Відмінною рисою ігрового сленгу є стислість, і саме цей аспект відповідає вимогам внутрішньо ігрової комунікації.

На сьогодні існує декілька визначень поняття «сленг». Проблема полягає в тому, чи включати нестандартну лексику в це поняття, чи ця дефініція включає тільки виразні, іронічні слова, що є відповідниками літературних еквівалентів. Cambridge International Dictionary of English дає наступне визначення сленгу: *informal language which might include words and meanings which are not polite and which might stay in use only for a short time* [1, С.1349]. Macmillan English Dictionary тлумачить сленг як: *words and expressions that are very informal and are considered suitable for more formal situations* [2, С.1341].

Академічний тлумачний словник української мови дає наступну дефініцію сленгу: «жаргонні слова або вирази, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення» [3, С.350].

Прикладів, які наочно підтверджують явище ігрового сленгу безліч. Наведемо тільки деякі з них: *a speedrun* – спідран (сленг) – «швидке проходження гри з метою закінчити її якнайшвидше»; *a teammate* – тіммейт (сленг) – «товариш по команді»; *NPC (non-player character)* – «персонаж, що не керується гравцем»; *to ban* – банити (сленг) – «заблокувати іншого гравця»; *to cheat* – чітерити (сленг) – «користуватись іншими програмами чи підказками, що надають перевагу»; *to heal* – хілити (сленг) – «лікувати, відновлювати бали

здоров'я»; to pick up – пікапити (сленг) – «підбирати»; “to rush” – рашити (сленг) – «швидко проходити місії або швидко атакувати».

Скорочення також стали звичайним явищем у середовищі геймерів: sry (sorry) – «вибач»; ty (thank you) – «дякую»; cu, cya (see you /goodbye) – «побачимось». dc (disconnect) – «відключитись від гри»; fps (first-person shooter) – «гра стілялка, в якій камера дивиться очима вашого персонажу»; lft (looking for team) – «шукаю команду»; f2p (free to play) – «безкоштовна гра; hp (health point) – «бали здоров'я»; rog (play of game) – «кращий момент гри» а інші.

Лексика, запозичена з англійської мови швидко укорінюється в українській мові. На просторах інтернету є Словник молодіжних сленгізмів, який постійно оновлюється та поповнюється новими словами [4].

Не можна не погодитись з Ківу М.В. в тому, що «...сленгізми геймерів можуть порушувати правила мови-реципієнта на фонетичному та граматичному рівнях, а також розвиватися частково нелогічним шляхом. Особливо очевидно відсутність чіткої системи відслідковується на рівні абревіатур. Геймерський сленг успішно виконує всі функції, властиві сленгу загалом, але домінантними за кількісною ознакою є не номінативна, а комунікативна (пов'язана також з функцією економії часу), експресивна та ідентифікаційна [5].

Сфера онлайн ігор тісно пов'язана з новітніми інформаційними технологіями і розвивається дуже швидкими темпами. У зв'язку з цим процеси утворення, запозичення та засвоєння сленгу в «ігровому світі» відбуваються вкрай динамічно. Безсумнівно, сучасні комп'ютерні ігри – один із видів людської діяльності, яка сприяє соціалізації сучасної людини, особливо підлітків та молоді. Діалект з великою кількістю специфічних лексичних одиниць, якому притаманні відповідні маркери є так званим кодом спільноти геймерів.

Література:

1. Cambridge International Dictionary of English. Cambridge University Press, 2001. 1772 p.
2. Macmillan English Dictionary. Macmillan, Oxford, 2007. 1692 p.
3. Академічний тлумачний словник української мови. Онлайн версія академічного тлумачного «Словника української мови» в 11 томах (1970–1980). Том 9. 1979. 408 с.
4. URL: <https://www.depo.ua/ukr/life/v-chomu-riznitsya-mizh-krashem-i-krinzhem-slovnik-suchasnogo-slengu-yakiy-dopomozhe-zrozumiti-molod-202112011385699> (дата звернення: 15.10.2023).
5. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/24/part_1/8.pdf (дата звернення: 15.10.2023).

МОВНА СИТУАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОГО ІДЕНТИТЕТУ КРИМСЬКИХ ТАТАР. ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ПРАКТИК ТА ІДЕНТИЧНОСТІ.

Е.Аджієва, студентка

Київський національний університет ім.Т.Шевченка

О.Логвиненко, студентка гр.ОП-1-23

Науковий керівник: О Назаренко, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

За даними перепису населення України у 2001 році, на території України проживало 248,2 тис. кримських татар. З цієї кількості 98,8% проживали на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, і 92% визнали кримськотатарську мову рідною. Протягом останніх років через тимчасову окупацію частини території України, приблизно 25-30 тис. кримських татар залишили Крим і поселилися в інших регіонах України.

У зв'язку з початком війни і окупацією територій на півдні України, кількість кримських татар, які залишили Крим та нові окуповані території, значно збільшилася, проте точних статистичних даних про цю кількість немає. Тимчасова окупація Автономної Республіки Крим та м. Севастополя ускладнює отримання об'єктивних даних щодо демографічної та мовної ситуації на цій території. Відомості, що надходять від російської федерації та її окупаційної адміністрації, мають ознаки маніпуляцій та фальсифікації.

Щодо стану кримськотатарської мови, за оціночними даними дослідників, кількість носіїв кримськотатарської мови на території України становить 20-25% кримськотатарського етносу, або 70-90 тис. осіб. Фактори небезпеки для збереження і розвитку кримськотатарської мови включають політику російської федерації щодо обмеження сфери застосування цієї мови, а також вимушений виїзд частини носіїв кримськотатарської мови до інших регіонів України та інших країн.

Кримськотатарська мова відповідає критеріям, які встановлені ЮНЕСКО для визнання мови, яка перебуває під загрозою зникнення.

Основні фактори, які впливають на стан кримськотатарської мови, включають трансляцію мови між поколіннями, абсолютну кількість носіїв мови, частку носіїв мови у загальній чисельності населення, зміни у сферах використання мови, відповідь на нові сфери та медіа, доступність матеріалів для мовної освіти та грамотності, державна та інституційна підтримка мови, ставлення членів спільноти до власної мови та тип та якість документування.

Дослідження показало, що кримськотатарська мова опинилася в стані "розділеної мови" через різні фактори, які впливають на її розвиток та використання. Для вирішення складної мовної ситуації, яка склалася для кримських татар, необхідно вжити комплексу заходів та стратегій:

1. Забезпечення освіти на рідній мові: для збереження та розвитку кримськотатарської мови необхідно розширювати можливості навчання на цій мові в закладах освіти на тимчасово окупованих територіях, а також на

контрольованих Україною територіях. Для цього потрібно підготувати вчителів та педагогічний кадр, забезпечити навчальні матеріали та підручники, а також створити умови для формування мовних класів.

2. Перехід на латинську графіку: переведення кримськотатарської писемності на латинську графіку відповідає фонетиці та полегшує використання мови у сучасних сферах, таких як Інтернет та електронні медіа. Цей крок підтримує більшість мовознавців та педагогічних працівників.

3. Створення онлайн-ресурсів: розробка та підтримка онлайн-ресурсів для вивчення та використання кримськотатарської мови має велике значення. Це можуть бути навчальні платформи, медіа-ресурси, відеокурси, додатки для смартфонів і багато іншого. Це допоможе забезпечити доступ до мовних ресурсів для всіх зацікавлених осіб.

4. Підтримка мовних ініціатив: держава та громадські організації повинні підтримувати ініціативи, спрямовані на розвиток та збереження кримськотатарської мови. Це включає в себе фінансову підтримку для видавництва, медіа та освітніх інституцій, які працюють над збереженням та розвитком мови.

5. Міжнаціональна інтеграція: сприяння міжнаціональній інтеграції та підтримка культурного обміну між різними етнічними групами, включаючи кримських татар, може сприяти збереженню мовної різноманітності та розумінню інших культур.

6. Міжнародний тиск: міжнародні громадські організації та держави мають продовжувати тиснути на Російську Федерацію, щоб забезпечити дотримання прав кримських татар та захист їхньої мови.

Важливо розуміти, що збереження та розвиток кримськотатарської мови – це не лише питання мовної ідентичності, але і питання прав людини та культурного розмаїття.

Вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу та співпраці різних суб'єктів, включаючи державу, громадські організації, освітні і наукові установи, та громадянське суспільство. Також у цій роботі ми досліджували додаткові аспекти та ідеї для розв'язання наведених проблем:

1. Розробка мовних курсів і програм для молодших поколінь.

2. Проведення освітніх та інформаційних кампаній щодо важливості збереження рідної мови.

3. Підтримка літературної та термінологічної роботи.

Інвестування в підготовку та підвищення кваліфікації вчителів.

4. Проведення інформаційних заходів для підвищення обізнаності українського суспільства стосовно кримськотатарської мови.

5. Розробка цифрових ресурсів для вивчення та використання кримськотатарської мови.

6. Створення можливостей для представників інших етносів вивчати кримськотатарську мову.

7. Підтримка кримськотатарської діаспори через програми розвитку мови за межами України.

Крім особливої уваги до відродження кримськотатарської мови, зазначене вимагає враховувати важливість посилення ролі української як мови міжетнічного спілкування, забезпечення відповідного рівня володіння нею кримськотатарською молоддю, достатнього для продовження освіти у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, успішної професійної діяльності і повноцінної реалізації громадянських прав і обов'язків.

Забезпечення заходів та програм, спрямованих на вирішення цих проблем, має велике значення для збереження та розвитку кримськотатарської мови та культурної спадщини кримських татар в умовах тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ІНТЕРНЕТІ

А Лукіяничук, студентка групи ФБС-1-23

Науковий керівник: О.Назаренко, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Інтернет став справжнім багатством для української мови. Соціальні мережі, форуми, блоги та інші онлайн-платформи надали можливість мільйонам користувачів спілкуватися, обмінюватися інформацією і виражати свої думки рідною мовою. Все це сприяє активному розвитку мови в інтернет-середовищі.

Культура мови відображає норми, правила і стандарти використання мови в онлайн-середовищі. Вона включає в себе такі аспекти, як граматики, стиль письма, вживання скорочень, емодзі, хештегів та інших мовних засобів, що є характерними для інтернет-комунікації.

У мережі поширені такі лексичні компоненти, коли користувачі вживають англійські слова та фрази, навіть коли існують відповідні українські терміни. Це може призвести до розмивання мовної ідентичності.

По-перше, культура мови в інтернеті впливає на спосіб, яким ми спілкуємося та сприймаємо інформацію. Наприклад, використання скорочень та аббревіатур :

1. Хештеги: Хештеги (#) використовуються для позначення теми або тегування повідомлень в соціальних мережах. Наприклад, #подорожі, #їжа, #фітнес. Вони допомагають згрупувати повідомлення за певними темами і зробити їх зручними для пошуку.

2. Меми: Меми є популярними виразами, зображеннями або відео, які швидко поширюються в інтернеті. Вони можуть мати гумористичний, саркастичний або іронічний зміст і використовуються для коментарів до певних ситуацій або архетипів.

3. GIF-зображення: GIF-зображення – це короткий анімований знімок, який використовується для передачі емоцій, реакцій або висловлювань у вигляді відео. Вони часто використовуються в месенджерах та соціальних мережах для швидкої відповіді або передачі виразного контексту.

4. Тролінг: Тролінг – це негативна практика, коли людина намагається спровокувати або образити інших користувачів в інтернеті шляхом непристойних або провокативних коментарів.

5. Інста : "Інста" – це скорочена назва популярної соціальної мережі Instagram . Ця платформа включає в себе обмін фотографій та відео, а також спілкування між користувачами .

6. Селфі: Селфі – це самостійне фотографування себе за допомогою мобільного телефону або фотокамери. Воно стало популярним в соціальних мережах, де користувачі діляться своїми фотографіями. стало поширеним у месенджерах та соціальних мережах. Вони допомагають економити час та простір при введенні повідомлень і можуть виражати емоції або реакції швидше, ніж повноцінний текст. Однак, це також може призводити до спрощення мови і зниження рівня граматичної точності.

По-друге, культура мови в інтернеті може мати як позитивний, так і негативний вплив на комунікацію та взаємодію між людьми. Наприклад, використання емодзі (смайликів) може допомагати передати емоційний стан або тон повідомлення. Вони можуть сприяти позитивній атмосфері та зменшенню непорозумінь. Та якщо вони використовуються неконтекстуально або надмірно, це може призвести до спотворення змісту повідомлення або неправильного розуміння.

Крім того, культура мови в інтернеті також має вплив на розвиток мови взагалі. Наприклад, поява соціальних мереж та мікроблогів стимулює користувачів створювати нові сленгові вирази та мовні конструкції. Наприклад, слово "твіт" виникло з Twitter і стало популярним терміном для позначення короткого повідомлення в соціальних мережах. Це відображає сучасні реалії та технологічний прогрес. З іншого боку, це може призводити до втрати традиційних мовних форм та зруйнування мовних норм.

В інтернеті, як і в будь-якому іншому середовищі, іноді зустрічаються випадки мовної агресії, коли користувачі використовують образливі, нецензурні або агресивні вислови. Це може нашкодити культурі спілкування в інтернеті.

Інтернет, де кожен може публікувати, призводить до поширення мовних помилок та огріхів, що впливає на якість українського контенту.

Отже, культура мови в інтернеті є складною темою, яка має як позитивні, так і негативні наслідки. Вона сприяє швидкій та ефективній комунікації, у той же час, може впливати на якість мовлення та розуміння. Важливо знати та розуміти належні норми та правила використання мови в інтернеті, а також враховувати контекст і сприйняття співрозмовника.

З метою забезпечення позитивного впливу культури мови в інтернеті, важливо враховувати кілька рекомендацій. По-перше, необхідно дотримуватись основних правил граматики та орфографії, щоб зберегти ясність та зрозумілість повідомлень. По-друге, слід уникати образливих коментарів та цифрового насилля, надаючи перевагу конструктивному діалогу та взаєморозумінню. По-

третє, варто пам'ятати про контекст та аудиторію, з якою ви спілкуєтеся, і використовувати відповідні форми виразності та ввічливості.

Залежно від розвитку технологій та змін у способах комунікації, культура мови в інтернеті продовжуватиме еволюціонувати. Важливо забезпечити баланс між інноваціями та збереженням основних мовних норм для забезпечення ефективної та культурно відповідної комунікації.

Активне публікування якісного україномовного контенту допомагає популяризувати мову та виховувати мовну культуру.

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ МОВИ

Д.Маранди, студент гр.ЕК-1-23

Науковий керівник: О.Назаренко, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Культура мови є важливою складовою нашого суспільства і грає ключову роль у спілкуванні та вираженні ідентичності. У сучасному світі, де технології і медіа революціонізують способи комунікації, молодіжний сленг стає яскравим і надзвичайно важливим феноменом культури мови. Пропонуємо розглянути молодіжний сленг як важливий аспект сучасної культури мови та проаналізувати його вплив на сучасне спілкування, дослідити еволюцію цього феномену та роль молодіжного сленгу у формуванні молодіжної ідентичності в сучасному суспільстві.

Перед тим як глибше досліджувати молодіжний сленг, необхідно визначити його. Наприклад, "фішка" - це специфічний термін, який молодь використовує для опису модних та стильних виглядів. Молодіжний сленг - це специфічний набір слів, фраз, або виразів, які використовуються молоддю для виявлення своєї ідентичності та спільності з іншими молодими людьми. Ця форма мови часто характеризується відмінностями у лексиці, граматиці та стилістиці, і є важливим мовним кодом для молодіжних під культур та груп.

Молодіжний сленг виступає як спеціальна мовна підсистема, що дозволяє молоді виражати свої думки, почуття та ідеї в контексті їхньої культурної спільноти. Він не обмежується лише словами – мовний сленг також може включати в себе невербальні засоби спілкування, такі як жести, міміка та інші способи виразності.

Молодіжний сленг має значний вплив на сучасне спілкування, особливо серед молоді. Він стає ключовим мовним інструментом для виявлення ідентичності та спільності в онлайн і офлайн середовищах. Молодь активно використовує сленг для того, щоб виразити свою належність до певної групи, поділитися емоціями та взаємодіяти з однолітками. Наприклад, вони можуть вживати вираз "подружній круг" для опису своєї близькості з друзями.

У медійному контексті молодіжний сленг може впливати на структуру та зміст текстів, мовлення та комунікації в соціальних мережах. Наприклад, вираз "ретвітнути" може бути прикладом того, як молодь адаптує мову для вираження дій в онлайн-середовищі.

Молодіжний сленг є динамічним явищем, який постійно змінюється та адаптується під впливом змін в культурі, суспільстві та технологіях. Наприклад, деякі вирази, як "бумер" або "вайб", з'явилися в останні роки та стали популярними в молодіжних кругах. Сленг є живим організмом, що реагує на зміни в моді, музиці, політиці та інших аспектах культури. Молодь завжди шукає нові способи виразити себе та свої ідеї, і молодіжний сленг стає ідеальним інструментом для цього.

Зокрема, молодіжний сленг може зазнавати змін під впливом політичних та соціальних подій. Під час політичних рухів та соціальних змагань, молодь може створювати нові терміни, вирази та символи, щоб виразити свої погляди та сприйняття подій.

Однією з найважливіших функцій молодіжного сленгу є формування ідентичності серед молоді. Наприклад, використання терміну "геймер" може допомагати молодим людям ідентифікувати себе як частину геймерської культури. "Читер" – той, хто у комп'ютерних іграх використовує стороннє програмне забезпечення. Ці слова допомагають молоді визначити себе як члена певної культурної групи, спільноти або субкультури. Молодіжний сленг стає частиною ідентичності, яка допомагає молодим людям зрозуміти, хто вони і які цінності для них важливі.

Молодіжний сленг також сприяє соціальній інтеграції молоді. "Тролити" – знущатися, виводити когось із себе; "флексити" – поводитися хвальковито, зухвало; "фоловити" – стежити за кимось, бути підписаним на чийсь акант в інстаграмі та деяких інших мережах; "хейтити" – ненавидіти, зневажати; "чилити" – відпочивати, байдикувати. Подібні слова допомагають створити спільність, де люди розуміють одне одного і можуть взаємодіяти на більш глибокому рівні. Спільне використання молодіжного сленгу може об'єднувати людей, які поділяють схожі інтереси та цінності.

Молодіжний сленг є важливим аспектом культури мови, який впливає на сучасне спілкування, еволюцію мовлення та формування молодіжної ідентичності в сучасному суспільстві. Його значення не обмежується лише лексичними або граматичними особливостями – молодіжний сленг стає важливим мовним кодом, який допомагає молоді виразити себе, знайти спільність та адаптуватися до змін у культурі та суспільстві. Вивчення молодіжного сленгу сприяє кращому розумінню сучасної культурної динаміки та мовного розвитку, а також відкриває нові можливості для вивчення інтеракції мови та ідентичності.

ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВИ У СТУДЕНТІВ-АГРАРІЇВ НА ЗАНЯТТЯХ З ДІЛОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

О.Назаренко, к.ф.н. доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Мова - це не просто засіб комунікації, це вікно в світ і відображення нашої особистості. Культура мови визначається не лише правильністю граматики, але і здатністю виразно та ефективно висловлювати свої думки та

ідеї. Виховання культури мови важливо не лише для підвищення комунікативних навичок, але і для створення позитивного враження та відображення професійного рівня особистості.

Аграрна галузь в Україні відіграє ключову роль у господарському розвитку країни, і студенти-аграрії є майбутніми фахівцями цієї галузі. Однак крім технічних та професійних знань, здобувачі вищої освіти повинні володіти і високою культурою мови, оскільки вони стануть представниками аграрного сектору, взаємодіючи з різними аудиторіями та партнерами. Ми розглянемо важливість виховання культури мови серед студентів-аграріїв та специфіку занять з ділової української мови у закладах вищої освіти аграрної спрямованості.

У аграрній галузі спілкування є невід'ємною частиною професійної діяльності. Студенти-аграрії, навчаючись мовної культури, володіють навичками, необхідними для ведення ефективної комунікації з колегами, клієнтами, державними органами та громадськістю. Культура мови також відіграє важливу роль у впровадженні сучасних технологій та інновацій в аграрний бізнес. Мова є інструментом спілкування, і культура мови допомагає зробити це спілкування більш ефективним. Вміння ясно та лаконічно виражати свої думки робить комунікацію більш продуктивною та зменшує ризик непорозуміння.

Заняття з ділової української мови для студентів-аграріїв повинні бути адаптовані до специфіки галузі. Важливо, щоб зміст занять відображав актуальні та практичні аспекти аграрного бізнесу, такі як ведення документації, проведення переговорів, комунікація з фермерами та партнерами.

На заняттях важливо використовувати практичні вправи, які допомагають студентам розвивати навички письмової та усної комунікації. Це можуть бути ситуаційні ролеві ігри, аналіз ділових паперів, складання звітів та інші завдання, які відображають реальні вимоги галузі. Одним із основних аспектів виховання культури мови є вивчення граматики та правопису. Виконання граматичних вправ та правописних завдань допомагає закріпити правильні структури та використовувати їх в практичних ситуаціях.

Сучасні технології можуть бути важливими інструментами для вивчення ділової української мови. Використання електронних підручників, онлайн-курсів та мовних додатків дозволяє студентам самостійно вдосконалювати свої навички та отримувати зворотний зв'язок.

Виховання культури мови серед студентів-аграріїв також передбачає стимулювання їх зацікавленості у мовному навчанні. Для цього важливо включати актуальні теми та проблеми аграрної галузі в процес навчання, демонструючи практичну користь мовних навичок у їх майбутній професійній діяльності. Мова є нашим представницьким інструментом, і вона може суттєво вплинути на наш імідж. Правильна культура мови створює враження особистості, яка володіє великими навичками та інтелектом. Навпаки, недбала мова може створити враження неграмотності чи недбалості.

Виховання культури мови у студентів-аграріїв на заняттях з ділової української мови є важливою складовою їхньої підготовки до професійної діяльності в аграрній галузі. Вивчення мови та комунікаційних навичок допоможе підготувати кваліфікованих фахівців, які зможуть успішно взаємодіяти з різними суб'єктами аграрного бізнесу та здійснювати свій внесок у розвиток галузі. Важливо створювати обговорення та аналізувати текстові матеріали, щоб стимулювати розвиток критичного мислення та аналітичних навичок в контексті мови. Це допомагає студентам розуміти не лише мовні аспекти, але і семантику та варіативність мови.

Важливо створити умови для студентів, щоб вони могли вільно виражати свої думки та ідеї у діловій мові. Для цього можна використовувати ролеві ігри, ділові симуляції, ведення бізнес-переписки, та інші методи активного навчання. Це допоможе студентам набути навичок ефективної комунікації в аграрному секторі.

Проведення аналізу реальних практичних ситуацій допомагає студентам розуміти, як правильно виражати свої думки та ідеї на письмі та усно. Використання випадкових або зафіксованих ситуацій з реального життя дозволяє студентам набути практичних навичок та навчитися адаптувати мову до конкретних обставин.

Виховання культури мови є важливою складовою освіти та підготовки до професійного життя. Мова є ключовим засобом спілкування, і культура мови визначає якість цього спілкування. Методика навчання культурі мови повинна включати в себе різні аспекти мови, від граматики до спілкування та аналізу текстів. Розвиток цих навичок допомагає студентам стати більш ефективними та професійними співробітниками в майбутньому.

Культура мови важлива для будь-якого фахівця, в тому числі і для студентів аграрних спеціальностей. Ділова українська мова є ключовою у навчанні майбутніх аграріїв, оскільки вона визначає ефективність спілкування в аграрному секторі та допомагає створювати позитивний імідж фахівця

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ СУЧАСНОГО ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

*М. Пащенко, здобувачка вищої освіти гр. ОПС-1-22;
Науковий керівник: Л. Семак, к.філол.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Сучасний світ вже важко уявити без взаємодії людини засобами масової інформації, адже там моментально висвітлюються всі події та новини які відбуваються та можна знайти будь-яку інформацію. Саме тому для кожної людини, і особливо для здобувачів освіти дуже важливо мати високий рівень медіаграмотності, і мати змогу працювати з інформацією.

Медіаграмотність, перш за все є навиком людини контролювати споживання медіа, розрізняти та аналізувати різні види інформації.

Сучасні здобувачі освіти активно співпрацюють з великою кількістю інтернет-ресурсів, в тому числі і засобами масової інформації, ажде завдяки

цьому можна швидко отримати необхідну інформацію. Здатність бути медіаграмотним є надзвичайно важливим для сучасних здобувачів освіти і може допомогти їм у багатьох аспектах їхнього навчання та розвитку. Медіаграмотність забезпечує:

– критичний аналіз інформації: медіаграмотність допомагає вирішити студентам визначити та аналізувати достовірність джерел інформації. Це важливо для написання рефератів, наукових робіт і досліджень, оскільки вони повинні базуватися на актуальній інформації.

– дослідницькі навички: медіаграмотність допоможе студентам ефективно використовувати медіа для збору даних та ресурсів для своїх проектів і досліджень.

– підвищення інтересу до навчання: здатність розуміти та використовувати різні медійні формати, такі як відео, та цікаві та інтерактивні матеріали.

– розвиток критичного мислення: медіаграмотність підштовхує студентів думати критично, обґрунтовувати і аналізувати інформацію, яку вони дізнаються у медіа, що сприяє розвитку аналітичних навичок.

– розвиток комунікативних навичок: медіаграмотність є способом ефективного вираження своїх думок та ідей, за допомогою медійних засобів, таких як написання блогів, створення відео, аудіо та інших форм медійного вираження.

– зростання свідомості про суспільство і культуру: медіаграмотність допомагає розуміти вплив медіа на суспільство, політику, культуру та інші аспекти життя, що робить їх більш свідомими громадянами.

– готовність до цифрового життя: у сучасному світі технології та медіа є важливою частиною повсякденного життя, медіаграмотність забезпечує студентам адаптацію до цифрового середовища й ефективного використання Інтернетом та іншими медіаресурсами.

– вивчення культурних аспектів: медіаграмотність допоможе студентам краще розуміти різні культурні контексти та перспективи, які представлені в медіа. Це важливо в сучасному глобалізованому світі.

– здатність до активного навчання: медіаграмотність сприяє розвитку навичок навчання, студенти можуть використовувати медіа для додаткового навчання, пошуку інформації та спілкування з іншими студентами та викладачами.

Досягнення медіаграмотності вимагає активного навчання і розвитку різних навичок. Ось кілька кроків, які можуть допомогти здобувачам освіти досягти медіаграмотності:

– освіта і навчання: вивчення основ медіаграмотності через освітні програми, курси, семінари та вебінари. Багато університетів та онлайн-платформ пропонують курси з медіаграмотності.

– читання та вивчення: читання книг, статей і ресурсів, що стосуються медіаграмотності та медійних досліджень.

– активне споживання медіа: активне споживання різних видів медіа (новини, фільми, соціальні мережі, документальні фільми тощо) і спроба розуміти, як вони працюють.

– вивчення джерел інформації: навчитись розрізняти надійні джерела від ненадійних. Підвищити обізнаність щодо різних видів медійних платформ та їхніх стандартів.

– розвиток етичної поведінки в медіа: дотримуватись етичних норм у використанні медіа та комунікації з іншими.

– активна участь і обговорення: брати участь в дискусіях і обговореннях про медіа та інформаційний простір. Обмін думками з іншими інтернет-користувачами.

– практика: використовувати свої навички медіаграмотності на практиці, щоб вони стали більш ефективними.

– постійне вдосконалення: медіа постійно змінюється, тож навчання і практика в медіаграмотності повинні бути постійним процесом.

Отже, медіаграмотність не тільки покращує якість навчання, але й готує здобувачів освіти до успішного функціонування в сучасному інформаційному суспільстві. Головним завданням медіаграмотності є надання навичок для того, щоб люди були обізнаними, критичними і відповідальними споживачами та користувачами ЗМІ, здатними ефективно орієнтуватися в інформаційному просторі сучасного світу. Розвивати медіаграмотність варто на всіх етапах життя, після чого зберегти інформаційну незалежність і бути знайомими громадянами.

ВПЛИВ КУЛЬТУРИ МОВИ ТА ДІАЛЕКТІВ НА СПРИЙНЯТТЯ ТА КОМУНІКАЦІЮ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

О.Пікінер, студентка гр.ОП-1-23

Науковий керівник: О.Назаренко, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У сучасному світі, де глобалізація та масова міграція перетворюють наше суспільство в міжкультурний мозаїку, розуміння впливу культури мови та діалектів на сприйняття і якість комунікації набуває особливої важливості. Кожна мова та діалект несуть у собі культурну спадщину, стилістичні відтінки та психологічні особливості, які впливають на спосіб сприйняття та взаєморозуміння між людьми. Мова є не лише інструментом комунікації, але і важливим атрибутом культурної ідентичності. Різні культури виявляють своєрідність через лексичний склад, граматику, а також культурні асоціації, які виникають при вживанні певних слів та виразів. Наприклад, поняття, які можуть бути нормальними в одній культурі, можуть викликати непорозуміння чи обурення в іншій. Важливо розуміти, що мовна культура є складовою культурної різноманітності та впливає на формування ідентичності і світогляду особистості. Українська мова є багатою та різноманітною. На території нашої країни існує безліч діалектів, кожен з яких є унікальним. Дніпропетровщина,

розташована у південно-східній частині України, є колискою для одного з таких діалектів. Діалекти не лише відображають культурні особливості регіонів, але і впливають на культуру мови в цілому. Діалект Дніпропетровщини вносить свій вклад у розширення лінгвістичного спектру української мови і сприяє багатшаровості її виразності.

Діалекти України частіше формуються залежно від місця розташування. Наприклад карпатський діалект це суміш румунської, угорської, польської мов, бо Закарпаття багато століть було на межі кордонів та у складі різних країн. А в містах південно-східної частини України ви почуєте українську мову з російською, бо ці міста були найближче до росії. Тому при зустрічі двох мешканців з різних регіонів країни буває важко зрозуміти один одного. Дніпровський діалект належить до південно-східного наріччя української мови. Він сформувався в результаті взаємодії говорів сердньонаддніпрянської та слобожанської груп, йому притаманні росіянізми, а також тюркізми, болгаризми. Такий говір охоплює не тільки території Дніпра, а також поширений у деяких інших сусідніх областях, зокрема Луганщині, Одещині, Харківщині, Полтавщині.

Власне за нашими спостереженнями у самому місті Дніпро багато людей розмовляють суржилом або взагалі російською. А в селах переважає суміш лексики російської та української мов. Але треба бути свідомими того, що суржик, на відміну від діалектів та говірок, не збагачує українську, а спрощує.

Діалектизми, які притаманні Дніпропетровщині:

Звуки д,з,ж замість (дз) і (дж): сидю,звоню. «Та вот, сидю на лавочке і жду подругу» або «Та вже виходю, шо ти кричиш». Скорочення дієслів: гука, кида.«Шось не гука він мене гуляти». Фонема «е» та «и» не розрізняються : несу – нису, веду – виду, живе – жеве. Відсутність чергування при відмінюванні слів: на лавочке, замість на лавочці. «Остався тут один мусор на лавочке». Русизми, або суміш української та російської мов: «Шось тут інтересне намічається, може махач буде». Ще вживаються такі слова: комиш – очерет, тормозок - їжа, яку беруть на роботу, баклажка, бутилка – пляшка, змійка - застібка, блискавка.

На сьогодні південно-східний говір потроху витісняється літературною українською мовою. Це, як нам всім відомо, пов'язано з війною. Уже в Україні ви не почуєте пісні, телепрограми, реклами, фільми та мультфільми російською. І завдяки цьому по всій країні відбувається «українізація», тим самим все більше й більше людей переходять у повсякденному житті на українську мову. Діалект Дніпропетровщини є цінним культурним надбанням України. Він є відображенням історії та культури краю, а також є важливим елементом української мови. Але у сучасному світі дніпровський говір перебуває під впливом літературної української мови, і через це зникають росіянізми.

З розвитком сучасних комунікаційних технологій, таких як соціальні мережі та інтернет, діалект Дніпропетровщини має можливість поширюватися на більшу аудиторію. Це може сприяти як збереженню культурних

особливостей, так і досягненню більшої різноманітності в мовному спілкуванні. Завдяки можливостям глобальної комунікації, діалект Дніпропетровщини може стати важливою складовою культури мови, яка визнається та поважається як частина багатшарового мовного спадку України.

Вплив культури мови та діалектів на сприйняття та комунікацію в сучасному світі не може бути недооцінений. Розуміння цього впливу є ключовим для досягнення ефективної міжкультурної комунікації та сприяє розвитку толерантності та взаєморозуміння серед різних культур. Дослідження цих аспектів дозволить суспільству краще адаптуватися до глобалізації та розширювати свої можливості для сприяння взаємодії між культурами.

FUNCTIONAL AND STYLISTIC POSSIBILITIES OF SYNONYMS

*L. Semak, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of
Department of Philology
Dnipro State Agrarian and Economic University*

A specific feature of modern linguistic stylistics is a functional approach to the study of language units that make up an artistic text, which contributes to the knowledge of the general laws of artistic creativity and the uniqueness of the idiolect of this or that artist. Synonyms, like any other language units, will concentrate in their meaning the functional and stylistic potential, with the help of which their ability to fulfill a certain purpose, specific functions in the artistic discourse is implemented.

Synonyms in works of art are usually characterized by one-off usage, which is determined by the individual nature of figuratively used words or constructions, depending on the specific connection with a certain situation. Equivalence of the stylistic effect of contextual synonyms is achieved when they are used in such contexts. The singular convergence of the meanings of several lexical units under certain conditions is more likely to be connected with their common functional purpose than with the author's involuntary diversification of the text, so it is necessary to analyze the synonymous level not only because of the semantic content of its units, but also first of all taking into account, for what purpose such lexical units were synonymous with their meanings in the artistic discourse.

According to the research, the most common function of synonyms in the language is a differential function: clarification, detailing of the depicted, where each subsequent word in the synonymous paradigm provides new, additional information about the subject, its features or qualities. The role of situational synonyms is always determined by the function of differentiation, which appears as the authors' desire to express different shades of the concept.

It can be stated that through contrast, speakers emphasize the expressive and stylistic differences in the semantics of synonyms, demonstrate their attitude to the depicted, and also shape the stylistics of the discourse.

The description of stylistic functions of synonyms that mark the text proves that:

1) the functions of differentiation and substitution are the most expressive for language;

2) the most important and most used among them is the function of differentiation, since it is this function that allows you to clarify the subtlest semantic, expressive and stylistic nuances of the meaning of synonyms.

The aesthetic and evaluative functions of synonyms are performed in the language when they reflect the theme of the text, depict reality, and reveal the original thinking of the speakers. The bright individuality of a person is the basis for the formation of an individual type of consciousness, certain stylistic trends in language. The synonyms found in the texts are used in order to expand the semantics of the expression, and, accordingly, to fill the fabric of speech with extraordinary symbols and associations. Enriching the semantic structure of the meanings of situational synonyms with new components, thereby giving them new functions in speech, speakers create new multifaceted images, paint colorful landscapes, reproduce large-scale canvases of existence in their texts.

Therefore, synonyms are always dictated not by chance by the purpose, the goal set by the speakers, the functions that the synonyms implement in the context. In the linguistic fabric of the text, synonyms perform the functions of differentiation, substitution, synonymous opposition, stylistic distinction, and aestheticization. Among the stylistic techniques that speakers use to synonymize words in the context, that is, methods of combining synonyms within the limits of one statement, we highlight the relation of determination, constellation, and interdependence. However, the stylistic potential of synonyms is not limited to certain functions, since synonyms within a linear context, an artistic discourse, are always new, instantaneous, unforeseen, and therefore determined by a different purpose, a way of arrangement in the context.

COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE SOCIAL DEVELOPMENT OF THE TERRITORY

*Nadiia Datsii doctor of sciences in public administration,
professor of the department of economic theory, intellectual property and
public administration
Polissia National University, Zhytomyr*

The formation of positions on the social development of the territory reveal aspects of the very content of the concept of creative development of the territory: "development of creative potential; activation of innovative processes; optimization of the ratio of centralization and decentralization in the structure of territorial management bodies; ensuring active compliance through general training" [2, p. 7].

At the same time, it is necessary to adhere to the following principles [3, p. 15]: building such an organizational structure that creates favorable conditions for creative work; allocation of general directions of operation and development of the territory through the management of controlled factors of the changing environment in order to ensure the necessary vector of their development; creation of favorable conditions for the generation of alternative views and ideas; introducing an emotional

component into the system; encouraging willingness to take responsibility and independence in the organization of work.

To ensure the innovative component of the development of the territory, in our opinion, it is necessary to adhere to the following points: ensuring continuous monitoring of the current situation; relation to the results of creativity as the most significant tasks of the development of the territory; compliance with consumer needs and requests; acquisition of work skills at the junction of various spheres of activity; creation of conditions for the free movement of innovative information; formation of conditions in order to achieve symbiosis of research developments of scientific institutions and business activities; management of technological and marketing resources.

Delegation of authority and decentralization of management adequately respond to the aspirations of labor resources employed in the territorial complex, to independence and the ability to respond to the challenges of a complex, turbulent environment. In the conditions of the development of a post-industrial society, decentralization of management becomes a necessity [1, p. 569]. However, the spread of information technologies will not bring the desired effect if the intellectual potential of the object of management is used irrationally.

Communication technologies imply a decentralized management structure built on the network principle, as well as complete freedom of own ideas and defense of one's position. Decentralization, which encourages personal responsibility and motivation, involves clearly delineating roles that are assigned based on existing skills. In order to clearly define the goals, each employee must maintain a constant exchange of information, as well as ensure the possibility of consultations. At the same time, the development of the ability to listen to the interlocutor and conduct a dialogue acquires the same importance as the task of learning in a group called to organize and direct the existing creative potential in the right direction.

Thus, an important task for ensuring the stable development of the territory is the desire to form a stable synergy associated with the combination of various skills and positions. Creating a basis for a burst of collective creative energy means obtaining stable results of using the intellectual potential of each employee. It is each employee who must clearly imagine the values of the shared territory and be responsible not only for solving a narrow range of their own tasks, but also for general results. The analysis of the above trends allows us to conclude that the effective development of the territory should be based on the integration of behavioral and marketing approaches, which creates great value for the consumer. When integrating behavioral and marketing approaches, communications are lined up around the counterparty, therefore the initial communication position should include a static definition of the target market, but also reflect the way of perception of the goods and services offered to it, and even various aspects of interaction processes.

References

1. Akimova, L.M., Khomiuk, N.L., Bezena, I.M., Lytvynchuk, I.L., Petroye, O. Planning of socio-economic development of the territories (Experience of European Union). *International Journal of Management (IJM)*. 2020. Vol. 11, № 4.

P. 567-575.

2. Obolensky O. Yu. Public administration: civilizational trend, scientific theory and direct knowledge. *Public administration: ways of development*. Kyiv: NADU, 2014. P. 3-10.

3. Topchiev O.G., Malchikova D.S. Territory planning. Kherson: Grin D.S., 2014. 268 p.

АКСІОЛОГІЧНИЙ ВЕКТОР ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЛАДИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

А.Ю. Малих, магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,

В.В. Скринська, магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,

Поліський національний університет, м. Житомир, Україна

Зміна соціокультурної парадигми призвела до коригування аксіологічної шкали та продемонструвала необхідність змін самої структури влади та трансформувала всю управлінську систему. Подібні трансформації зумовлені ідеєю глобального ринкового «природного відбору» [1, с. 29], внаслідок якої здійснюється дискредитація всіх незахищених та непристосованих, провокуючи різноплановий процес відчуження. Зазначені тенденції посилюються тим, що глобалізація передбачає децентралізацію, яка проявляється у передачі владних повноважень від центру до місцевих виборних органів.

Важливо, що йдеться не про заміну існуючих управлінських, соціально-економічних та всіх інших теорій, методологій та методик громадської організації, а лише про переорганізацію та модернізацію їх на новому світоглядному та аксіологічному базисі. Облік аксіологічного чинника в суб'єкт-об'єктних відносинах передбачає також гуманізацію всієї управлінської системи, і навіть створення системи конструктивної конкуренції та партнерства країн різного рівня розвитку; вироблення міжнародного законодавства, здатного запобігти етнічній агресії.

Для сучасного світу характерні соціальні трансформації різних рівнів, що з спробами формування глобально-регіонального світоустрою. Багато прихильників вестерністської аксіологічної системи прагнуть поширити її також на управлінські механізми, розкриваючи таким чином соціалдарвіністську сутність сучасної управлінської теорії та практики. Однак історія свідчить про те, що насильницьке впровадження чужих стандартів управління призводило не до творення, а до руйнування всіх сегментів соціального життя, викликаючи закономірну протидію у суспільстві.

Своєрідність формування та реалізації суверенної влади дратує прихильників західної моделі державного устрою, тому що подібний управлінський інструментарій спрямовується країнами Заходу на експорт з метою знищення суверенності держав, що виступають джерелами влади [3, с.100]. Недосконалість знань про аксіологічну сутність влади повною мірою

відбивається на різних сторонах діяльності суспільства, тому що політичні діячі транслують ціннісну спрямованість соціуму за допомогою різних представників громадської думки. Серед безлічі людей найрізноманітніших верств все частіше спостерігається політичний нігілізм по відношенню до влади, а також незнання, нерозуміння та неповага до початку влади, що проявляється у розмірах, незнайомих раніше в Європі.

Аксіологічний вектор виступав важливим критерієм визначення істинної особи потенційного суб'єкта, носія того чи іншого управлінського рішення лише доти, доки велася боротьба з радянською ідеологією. У цей період демократія, яка виступає як проект політичного устрою суспільства, досить чітко позиціонувала себе, проте останні десятиліття сучасна демократія виявляє свою аморфність. Конформізм стає нормою життя, тому що особистість починає жити за обставинами, а це призводить до трансформації цінностей у мотиваційній сфері суспільної та індивідуальної свідомості. Ігнорування духовності призводить до появи людей, які культивують безсовісний спосіб життя, тобто, життя без совісті, милосердя, взаєморозуміння, а також інших моральних стрижнів, які роблять людину людиною. Західний соціальний порядок, що ґрунтується на суспільному договорі, не може бути взірцем для суспільств, які прагнуть зберегти свою соціокультурну ідентичність [2, с. 9].

У владних механізмах суспільств, що трансформуються, аксіологічні установки виявляються особливо яскраво, тому що кризове суспільство затребує ту систему влади, яка здатна зберегти його життєздатність. Більше того, незважаючи на глобалізаційний тиск, повністю скасувати сучасну державу не вдається, тому що за всіх соціальних трансформацій національна держава збереже за собою провідні функції [2, с. 7]: а) забезпечення правопорядку; б) гарантії обороноздатності; в) гідний рівень соціальних послуг; г) регулювання ринку; д) контроль над природними ресурсами тощо.

Таким чином, змінна влада в нашій країні спирається на політико-правовий режим, тому що при формуванні нового соціо-економічного та політичного порядку завжди використовуються елементи колишнього. Однак не завжди враховують той факт, що за такого підходу не вдасться формалізувати існуючі структури влади. У сучасному світі нові технології вимагають вносити зміни до техніки, вони передбачають нові рішення соціальних, філософських, навіть особистих проблем. Вони змінюють все інтелектуальне оточення людини та його світогляд.

Література:

1. Дацій Н.В. Світовий досвід становлення і розвитку громадянського суспільства і соціальної держави. *Вісник Національного університету цивільного захисту України: зб. Наук. Пр.* Харків : Міськдрук, 2015. Вип. 4 (1). С. 25-34.

2. Бабкіна О. В. Держава і громадянське суспільство: механізм стримувань і противаг. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 22 «Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін»*: [Зб. наук. пр.]. Київ:

Видавництво національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2010. Випуск 3. С. 5-11.

3. Бойчук М. А. Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії. Київ: ТОВ «Атлант ЮЕмСі».2019. 207 с.

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ТА ПРАКТИЧНИМ ВТІЛЕННЯМ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

*О.В. Сазанський, магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,
Поліський національний університет, м. Житомир, Україна*

Формування та реалізацію молодіжної політики варто розглядати як суб'єктно-об'єктну діяльність, виходячи з позиції вирішальної ролі державних інститутів. Її першим елементом є сфера компетенції державних та громадських суб'єктів – владних органів та установ, цивільних об'єднань, їх асоціацій, громадських активістів. Всі вони керуються соціальним запитом, в основі якого лежить об'єктивна потреба в ефективній державній політиці, що дозволяє адекватно втілювати потреби та інтереси молоді. Об'єктивна сторона молодіжної політики, яка спрямована на управлінську діяльність державних інституцій і недержавних суб'єктів, представляється у наукових працях як сукупність характеристик молоді [2, с. 32].

Сутність політики держави щодо молоді, для якої характерна перехідність соціального статусу, мобільність, екстремальність, свідомості, наростаюча глобалізованість і нова форма стандартизації, проектується на підтримку самодіяльних ініціатив цієї соціальної групи та молодіжних об'єднань, що виникають на її основі.

Таким чином, управління формуванням та практичним втіленням молодіжної політики розглядається, по-перше, як процес суб'єктно-об'єктного порядку. До його суб'єктивної складової належить діяльність державних та місцевих органів, молодіжних об'єднань, їх асоціацій, молодіжних активістів.

По-друге, у науковому дискурсі популярне трактування молодіжної політики як компонента публічної, соціально-економічної політики.

На думку Т.О. Донченко [1] за молодіжною політикою визнається двосторонній діалектичний характер. У узагальненому, широкому значенні під нею розуміється ставлення суспільства, його інститутів та груп до молоді як соціальної групи, а також зворотне ставлення молоді до соціуму та його агрегацій, інститутів та цінностей. У вузькому сенсі під молодіжною політикою пропонується розуміти «напрямок державної діяльності, а також зусиль інших соціальних суб'єктів із соціалізації та соціального розвитку молоді» [1, с. 142].

По-третє, багатьма авторами [2; 4] державна молодіжна політика сприймається як перерозподільчий механізм. Прихильники цього підходу часто схиляються до пояснення політики держави щодо молоді як заходи щодо запобігання попаданню її різних груп і категорій «в ущербне становище порівняно з іншими соціальними групами» [2, с. 33]. Інколи політика підтримки

та розвитку молоді трактується як окремий інституалізований напрям діяльності держави через функції органів у справах молоді та реалізацію молодіжних проблем у спеціальних управлінських програмах.

Розподільчу політику відрізняють невеликі конфлікти, які характеризуються малою залученістю учасників, оскільки «люди, організації, департаменти уряду значною мірою конкурують з інтересами інших акторів при зверненні по допомогу до уряду» [3]. Секторально фрагментована політика відрізняється від розподільчої, головним чином, своєю здатністю залучати більше людей, які, своєю чергою, розділені переважно через розбіжності, що з секторами. Емоційна політика є найдемократичнішою з усіх видів, якщо під демократією розуміти широкомасштабну участь і залучення, а також контроль за наслідками.

Важливу роль політичному процесі грає не політичний лідер, а звичайні агенти, які підтримуються високо моралістичними групами інтересів. Політика перерозподілу характеризує великомасштабний конфлікт, у якому основні учасники більш-менш наслідують традиційні класові лінії. Подібно до емоційного, цей тип також включає велику кількість учасників, але конфлікт більш структурований і його межі більш передбачувані, «менш розкидані за різними соціально-економічними верствами» [3]. Основними учасниками є вищі політичні керівники, з одного боку, та лідери асоціацій, які представляють інтереси працюючих, з іншого. Таким чином, у реалізації державної молодіжної політики особливе місце відводиться бюрократичним структурам, державним чиновникам, які більшою мірою мають ресурси для вирішення молодіжних проблем, забезпечують соціальний розвиток молоді та політичний розвиток суспільства. Державні чиновники стикаються з іншим набором особистих стимулів, ніж приватні керівники. Керівник комерційної 65 фірми оцінюється і винагороджується з урахуванням прибутку фірми – підсумкової суми. Керівник державної установи оцінюється і винагороджується з урахуванням успіху, коли успіх може означати репутацію, вплив, відсутність критики, особисту ідеологію чи перемогу у політичних дебатах. Внаслідок цього державні бюрократичні структури в багатьох випадках не лише не зацікавлені в якісному результаті своєї роботи, а й перешкоджають впровадженню інновації. І цей аспект не тільки має місце в реалізації державної молодіжної політики, а й універсальний для діяльності державних структур, і його необхідно враховувати.

Література:

1. Донченко Т.О. Формування державної молодіжної політики України: історико-правовий аспект. *Наукові праці*. Том 125. Випуск 112. Київ. 2009. С.141-143.
2. Драпушко Р., Горінов П., Попатенко М., Філик Н. Молодіжна політика України через призму демографічних: стан та тенденції. *Державна сімейна та молодіжна політика: законодавство, методи та практики*. Київ : ДІСМП, 2022. № 1. С. 31–38.
3. Модель реалізації молодіжної політики в умовах децентралізації. URL: <https://decentralization.gov.ua/youth/molod-v-oth> (дата звернення: 10.10.2023)

4. Перепелиця М. П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект) Київ : Український інститут соціальних досліджень, Український центр політичного менеджменту, 2011. 242 с.

СПІЛКУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

*О.А. Стукало, старший викладач кафедри філології
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Спілкування – це складний процес встановлення та розвитку контактів між людьми, взаємодії особистостей, яке ґрунтується на обміні думками, почуттями та волевиявленнями з метою інформування. Спілкування – це цілеспрямований, соціально зумовлений процес обміну інформацією між людьми в різних сферах їхньої пізнавальної, трудової та творчої діяльності, який реалізується переважно за допомогою вербальних засобів.

Спілкування, як правило, спрямоване на досягнення певного результату, вирішення конкретної проблеми або реалізацію професійної мети. Це необхідна умова будь-якої діяльності. Через спілкування відбувається навчання і виховання особистості, засвоєння різноманітних форм соціального досвіду, норм і правил поведінки, традицій і звичаїв.

Фахівці з проблем спілкування виділяють професійне (ділове) спілкування, яке відбувається в умовах конкретної діяльності і є її засобом. Професійне спілкування, засноване на загальних нормах, часто має індивідуальний характер і виявляється в способах спілкування, які суб'єкт обирає в певних комунікативних ситуаціях. Спілкування відбувається за певними правилами і вимагає серйозної, ретельної підготовки. Спілкування – це цілеспрямований обмін інформацією в різноманітних комунікаційних процесах. Спілкування опосередковує всі види соціальної діяльності; накопичує соціальний досвід і передає його від покоління до покоління, є чинником етнічної ідентифікації, зберігає культуру.

Професійне спілкування здійснюється в процесі обміну інформацією і в більшості випадків пов'язане з:

- поясненням та обговоренням пріоритетів та очікуваних результатів;
- залученням до вирішення складних професійних завдань;
- обговоренням проблем ефективності праці та їх вирішення;
- досягненням визнання та винагороди як мотивації та стимулу;
- вдосконаленням та розвитком здібностей підлеглих та управління ними;
- збором достовірної інформації про проблему;
- повідомленням про зміни на підприємстві, фірмі, організації;
- отриманням інформації про останні ідеї, вдосконалення та пропозиції.

Слід підкреслити, що формування професійної інтерактивної компетентності, знання професійного спілкування та його правил, професійно-комунікативної взаємодії, розвиток навичок формування моделей спілкування, адекватної поведінки, ефективного впливу на партнера досягається

моделюванням у навчальному процесі ситуації професійного співробітництва в поєднанні з навчанням міжкультурному спілкуванню, метою якого є засвоєння професійно-мовних, соціальних і культурних понять.

Професійна діяльність спеціалістів має такі особливості: вміння працювати з персоналом, приймати правильні управлінські рішення, впроваджувати новітні технології та використовувати засоби сучасного сільського господарства, вирішувати питання взаємовідносин, налагоджувати контакти, спрямовані на міжнародне співробітництво, здатність до компромісу з носіями інших культур, ліквідація кризових явищ і проблем підприємства, підвищення його конкурентоспроможності на ринку праці та послуг, сприяння фінансовій стабільності.

Висока ефективність і результативність формування професійного спілкування майбутніх фахівців аграрного профілю досягається за допомогою розробленої технології навчання, яка забезпечує взаємозв'язок міжпредметної координації всіх циклів гуманітарних і профільних навчальних дисциплін і ґрунтується на: синергетичних (відкритий, залежить від впливу зовнішніх чинників, здатний до самореалізації), когнітивних (передбачає вдосконалення змісту формування професійного спілкування з метою розширення уявлень студентів про особливості стосунків між працівниками), системних (адекватних цілісному формуванню професійного спілкування) підходах.

ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ

*О.В. Трифонова, д.е.н., професор, декан факультету менеджменту,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»,
О.О. Іванова, бакалавр факультету менеджменту, гр. 073-20-1,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»*

Серед компаній, що працюють в Україні, визначився перелік програм / напрямів зовнішньої спрямованої поза межами організації корпоративної соціальної відповідальності (КСВ):

- 1) корпоративна філантропія у формі підтримки соціально важливих подій / об'єктів;
- 2) гранти / кредити на благодійні цілі;
- 3) фінансова і матеріальна допомога;
- 4) стипендіальні програми;
- 5) стажування / освітні програми;
- 6) робота в асоціаціях з законодавчими ініціативами;
- 7) партнерські проекти з владою, недержавними організаціями, ЗВО;
- 8) волонтерська діяльність (добровільні безоплатні роботи силами працівників компанії);
- 9) розкриття інформації про склад продуктів, які компанія пропонує;
- 10) етичні підходи до взаємодії із зовнішнім світом – ЗМІ, споживачами, органами влади, партнерами;

11) соціально відповідальний підхід до інвестування – вибір об’єктів інвестування, виходячи з ділових, екологічних, етичних засад діяльності.

Програма / ініціативи внутрішньої корпоративної соціальної відповідальності повинні включати:

- а) соціальні пакети для працівників;
- б) інвестиції у людський капітал, а саме тренінги, стажування, корпоративні університети та інші форми корпоративного навчання;
- в) прозорі програми мотивації і кар’єрного росту;
- г) гранти / наукові та практичні розробки;
- д) етичні, інші подібні стандарти роботи;
- е) прозору загальну звітність (фінансову й соціальну).

Таким чином, КСВ сьогоденного етапу розвитку може визначатися як політика участі у житті суспільства. КСВ – це не тільки традиційна матеріальна і фінансова допомога суспільству, територіальній громаді з прибутку компанії, але й участь працівників корпорації в наданні підтримки суспільству, й активне залучення компанії до обговорення і вирішення життєво важливих питань на території, де розташовано виробництво компанії, і навіть участь компанії в залученні засобів інших меценатів на спільні соціальні проекти.

Впровадження стратегії КСВ сприяє на макрорівні :

- перетворенню глобальної економіки у більш стійку і всеохоплюючу;
- пошуку та реалізації практичних шляхів розв’язання сучасних проблем глобалізації, скерованих на забезпечення сталого розвитку;
- зниженню напруги у суспільстві, викликаній нерівністю.

На рівні практичних цілей (мікрорівень) сприяє:

- залученню інвестицій;
- включенню компаній у світові підрядові ланцюги;
- урахуванню інтересів всіх зацікавлених сторін (уряд та його регіональні виконавчі органи, профспілки, громадські організації, населення регіону розташування компанії та суспільства в цілому);
- покращенню якості управління компаніями;
- підвищенню морального та командного духу працівників;
- підвищенню продуктивності та рівня праці.

Міжнародний досвід з КСВ свідчить, що основними факторами, які визначають поширення КСВ серед компаній є:

- *вимоги споживачів* – споживачі, які вимагають якісної продукції та надання послуг, які цікавляться екологічними, економічними та соціальними аспектами товару чи послуги, для яких репутація виробника або надавача послуг є важливим фактором прийняття рішення, стають рушієм розвитку практик КСВ серед компаній;

- *вимоги інвесторів* – наявність попиту з боку інвесторів та фінансових інституцій на СББ стимулює компанії до активнішого впровадження практик КСВ. Врахування КСВ в оцінці бізнесу інвесторами на організованих фінансових ринках, фондами прямого інвестування та інституційними

інвесторами сприяє поширенню та впровадженню КСВ, особливо серед компаній з переважно українським капіталом;

- *державне регулювання* – чіткі сигнали від держави про важливість КСВ, стимулювання без посилення адміністративного тиску, сприяння та заохочення КСВ для всіх учасників ринку (відсутність вибірковості) спонукає компанії до впровадження КСВ.

Отже, потенційні переваги, які може мати компанія від імплементації КСВ у свою бізнес-практику зокрема, полягає у такому:

- 1) поліпшення управління завдяки запобіганню ризикам різного ґатунку;
- 2) покращення репутаційного менеджменту;
- 3) збільшення обсягу продажу та частки ринку;
- 4) розширення можливостей для залучення, утримання, мотивації співробітників компанії;
- 5) оптимізація операційних процесів та зменшення виробничих витрат;
- 6) покращення доступу до капіталів та лояльність інвесторів;
- 7) налагодження та побудова дієвих відносин з іншими компаніями, урядовими структурами та неурядовими організаціями;
- 8) поліпшення фінансових та економічних показників діяльності.

ЕМОЦІОНАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ НА ПРАКТИЦІ

*О.В. Усатенко, к.т.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»,
О.О. Іванова, бакалавр факультету менеджменту, гр. 073-20-1, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»*

Вважаємо емоцію особливим типом знання, відповідно до якого доцільно застосовувати поняття «емоційний інтелект» як особливого типу інтелекту, пов'язаного з сприйманням емоційної інформації. Найчастіш використовуваною є когнітивна модель, яка містить такі здібності, як розпізнавання власних емоцій та емоцій інших людей, використання емоцій для підвищення ефективності розумової діяльності та управління ними. За змішаною моделлю емоційний інтелект розглядається як поєднання когнітивних здібностей та особистісних властивостей. Некогнітивна модель емоційного інтелекту визначає емоційний інтелект як сукупність некогнітивних здібностей, знань, які допомагають людині успішно долати різні життєві ситуації.

На сьогодні відсутній єдиний підхід до визначення «емоційного інтелекту». З одного боку, необхідно включати у модель емоційного інтелекту особисті якості (наприклад, оптимізм), з іншого, – певні навички з категорії так званих *soft skills* (наприклад, управління конфліктами). І хоча й те, й інше має певне відношення до емоційного інтелекту, мова в першу чергу повинна йти про здібності, пов'язані саме з емоційною сферою людини. Тому за краще

використовувати термін «емоційна компетентність» як набір певних компетенцій, пов'язаних із емоційною сферою.

Вважаємо емоційною компетентністю сукупність навичок сформованих на базі практичного досвіду з ціллю застосовування знань, вмінь приймання адекватних рішень та дій на підставі результатів інтелектуальної обробки зовнішньої та внутрішньої емоційної інформації.

Модель емоційної компетентності можна представити у вигляді чотирьох компетенцій (див. рисунок):

- 1) усвідомлення своїх емоцій;
- 2) усвідомлення емоцій інших;
- 3) управління своїми емоціями;
- 4) управління емоціями інших.

Дана модель є ієрархічною – іншими словами, кожен наступну компетенцію можна напрацьовувати, вже маючи у своєму арсеналі попередню. Для того, щоб керувати емоціями інших, спочатку необхідно керувати своїми емоціями. А щоб керувати своїми емоціями, потрібно спочатку їх усвідомити. Емоційна компетентність починається з *усвідомлення своїх емоцій*. Людина будь-якої миті часу відчуває якусь емоцію. Тим часом розуміти, що я зараз відчуваю, дуже складно – ніхто й ніколи не допомагав нам розвивати цю здатність. Частіше ми говоримо, що думаємо і не можемо назвати конкретну емоцію, тим більше визначити джерело її виникнення.

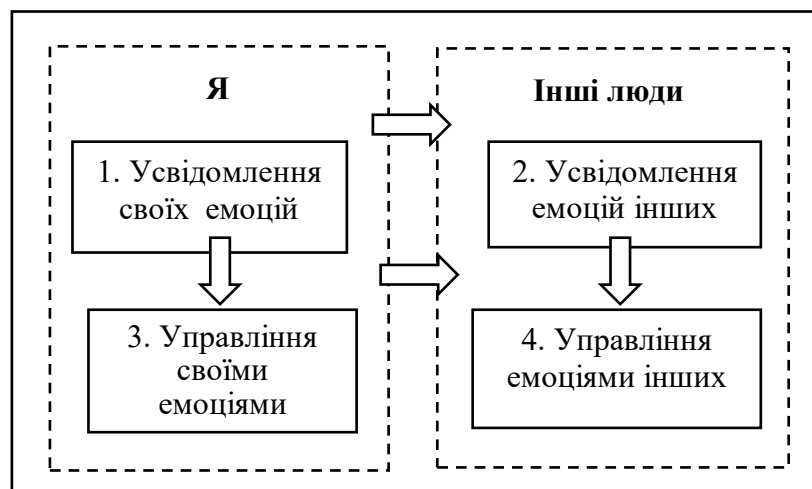

Рисунок – Схема моделі емоційної компетентності особистості
Джерело: розроблено авторами

Людина з високим рівнем емоційної компетентності здатна чітко усвідомлювати, яку емоцію вона відчуває у той чи інший момент, розрізняти ступені інтенсивності емоцій, представляти джерело емоції, помічати зміни свого стану, а також прогнозувати, яким чином ця емоція може позначитися на її поведінці.

Друга компетенція емоційної компетентності пов'язана з *усвідомленням емоцій іншої людини*. Емоційно компетентна людина здатна визначити, який

емоційний стан співрозмовника в даний момент, припустити причини виникнення у того емоцій, їх зміни та можливі наслідки їх впливу на його поведінку. Вона також здатна прогнозувати, які емоції можуть викликати у партнера взаємодії його власні слова чи дії.

Емоційно компетентна людина може *управляти своїми емоціями*: не контролювати їх, не пригнічувати, а саме керувати ними. У той момент, коли людина зрозуміла, яку емоцію вона відчуває і чому, вона обирає спосіб управління емоціями – залежно від ситуації. Така людина часто може керувати і виникненням емоцій: роздратуватися або «включити» радість, якщо вона потрібна, наприклад, для натхненної мови. Більше того, вона здатна керувати емоціями і в більш довгостроковій перспективі: наприклад, мати можливість підтримувати більш позитивний настрій навіть у важких ситуаціях.

І, нарешті, розвинена емоційна компетентність дозволяє *управляти емоціями інших людей*.

Сюди входить цілий комплекс навичок, пов'язаний з умінням заспокоїти іншу людину, якщо вона сильно розлючена, боїться чи засмучена, а також уміння, навпаки, «заразити» позитивною емоцією інших людей. Це людина, за якою, як то кажуть, «люди йдуть».

Для впровадження комунікативної компетентності на рівні організації необхідно врахувати таке:

- 1) знання співробітниками основ і ключових положень емоційної компетентності;
- 2) навчання співробітників навичками емоційної компетентності (в першу чергу, керівників, HR-спеціалістів і менеджерів, які працюють з клієнтами);
- 3) підбір персоналу з урахуванням емоційної компетентності майбутніх співробітників

Включення емоційно компетентної поведінки і управління в норми і цінності корпоративної культури (побудова системи мотивації, яка заохочує застосування принципів емоційної компетентності при взаємодії з колегами; формування принципів роботи з клієнтами на основі емоційного інтелекту, врахування емоційного фактору в бізнес-процесах і різних процедурах організації тощо).

ВУЛЬГАРИЗАЦІЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ

*А. Чорновол, здобувач вищої освіти гр. МТз-2-20;
Науковий керівник: Л. Семак, к.філол.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

На сьогодні прихильники так званого ідеального і досконалого мовлення не можуть змиритися із неприйнятною тенденцією функціонування сучасної української мови – несвідомою (або й зумисною) вульгаризацією (жаргонізацією) як усного, так і писемного мовлення. Мовознавці називають кілька причин такого явища, що пов'язані з диджиталізацією культури нашого соціуму, поширенням онлайн комунікації, обміном уподобань і надбань різних

цивілізацій світу, і звісно, війною в Україні. Наслідком вульгаризації мовлення науковці називають появу соціолекту, або жаргону.

Зазвичай жаргоном називають «мову спеціалізованих термінів, що використовується групою чи професією» [2]. Це поширена назва серед науковців і її розумне використання може стати швидким і ефективним способом спілкування. Більшість жаргонів складається з незнайомих термінів, абстрактних слів, неіснуючих слів, абревіатур і скорочень із випадковими евфемізмами. Кожна професія, сфера діяльності та організація, соціальна група має свої спеціальні найменування. На думку мовознавиці Л. Масенко, «соціолект, або жаргон, виконує такі функції: об'єднує особу з групою, водночас вирізняючи відповідну групу поміж інших, а також стає мовним знаряддям інтерпретації дійсності. Соціолект, як кожна мова, в певний спосіб інтерпретує дійсність, накреслюючи образ світу згідно з системою суспільних вартостей, які приймає група. Так, молодіжний жаргон виражає жартівливе, ігрове трактування дійсності. Злочинні угруповання створюють свою брутальну мову, яка підтримує брутальну поведінку. Отже, функції соціального діалекту тотожні функціям загальнонародної мови, але якщо остання консолідує всю національну спільноту, відрізняючи її від інших націй, то об'єднавча функція соціолекту діє на вужчому, груповому рівні, виокремлюючи всередині соціуму групи людей за певними ознаками – професією, родом діяльності, інтересами, віком тощо» [1].

Вульгаризацію сучасного українського мовлення також спричиняють: практика «розкутого» мовлення, зокрема письменників, що ставлять собі на меті переконати читача у доцільності вживання аргю через, так би мовити, його народність у літературно-нормативних жанрах; міграція з мовлення однієї соціальної групи до іншої; сприйняття і швидке засвоєння різноманітних жаргонізмів із мотивацією їх народності і спротив як окремих верств населення, так і окремих мовознавців, у роки зовсім недавні проектів нової редакції українського правопису, тобто стандартизації літературної мови відповідно до тієї ж народної основи. Нинішні роздуми щодо сучасних тенденцій функціонування української мови, активізації одних і байдужості до інших стилістичних ресурсів мають соціолінгвістичний характер. Стилiстичні зрушення у культурі, зокрема в мовленні, є закономірністю їх розвитку, але зміна якості ідеалу модерної людини, скасування у неї почуття сорому, продукують не тільки брудне і розхристане мовлення, а й руйнацію усієї структури духу. Зміни норм і правил, в тому числі й мовних, з метою їх удосконалення, зближення із загальнонародною практикою для української мови актуальні, проте творення норми за критеріями народності й історизму не повинне розхитувати принципи стандартизації й універсалізації.

Отже, нехтування магічною силою рідного слова, звуження його вживання до так званих естетичних жанрів і заповнення лакун жанрів професійних і корпоративних ненормативною лексикою не може бути виявом демократичних тенденцій у функціонуванні мови, а залишається все тією ж – подібною до суспільно-політичної – недисциплінованістю думки й діяльності.

Література:

1. N. Wright. Keep It Jargon-free. URL: <https://www.plainlanguage.gov/resources/articles/keep-it-jargon-free/>. (дата звернення 12.10.2023).
2. Л. Масенко. Усні форми побутування мови. Явище вульгаризації мовлення. URL: https://www.ji.lviv.ua/n35texts/masenko-usni_formy.htm. (дата звернення 12.10.2023).

LANGUAGE AND CULTURE RELATIONSHIP IN SOCIOLINGUISTICS

*D. Chornovol, Recipient of Higher Education OPSz-1-22;
Scientific supervisor: L. Semak, Candidate of Philological Sciences, Associate
Professor
Dnipro State Agrarian and Economic University*

An obligatory component of any society is its culture, therefore the problems of the relationship between language and culture fall into the subject area of sociolinguistics. Sociolinguistics in only one of its aspects investigates the issue of the relationship between language and culture along with the problems of language and ethnicity, language and history, language and the church. Linguistic and cultural problems of sociolinguistics appeal to consideration of the processes of influence of folk speech on literary language, interaction of dialects and literary language, folklore and literary language.

A learner's understanding of the language and culture relationship is essential. Culture and language are inextricably linked. You can't understand a culture without first learning a language. A specific language is usually associated with a particular group of people. You interact with the culture of the language's speaker when you communicate in their language. Learning a foreign language entails learning the alphabet, word order, and grammar rules. Also, learning about the culture and norms of the target community. When learning or teaching a language, it's vital to understand the culture in which it's spoken since language is deeply rooted in culture [2]. In fact, the object of sociolinguistics is language in its functioning.

At the same time, it is important to take into account all the factors that can influence the use of language – from the various characteristics of the speakers themselves (their age, gender, level of education and culture, type of profession, etc.) to the specifics of a specific act. «Sociolinguistics is a branch of linguistics that studies a wide range of problems related to the social nature of language, its public functions, the mechanism of influence of objective (various elements of social attitudes, values, etc.) social factors on language and the role that language plays a role in society. Separate disciplines of sociolinguistics: macrosociolinguistics, microsociolinguistics, theoretical (general) sociolinguistics, applied sociolinguistics, experimental sociolinguistics, prospective sociolinguistics, diachronic sociolinguistics, synchronous sociolinguistics, sociosemantics, sociostylistics, sociophonetics, etc» [1, p. 14]. Researchers distinguish three currents in

sociolinguistics: the first is oriented towards sociology (it studies the norms of language use, the purpose of choosing language variants, diglossia, the theory of codes depending on various social determinants), the second is aimed at linguistics and studies the heterogeneity of the language system in view of social parameters, as well as connection of language changes with social conditions; the third has an ethnographic and methodological orientation. The subject area of sociolinguistics is formulated extensively, based on three aspects: language and society, that is, all types of relationships between language and society; the choice of a language option - dialectal or literary, oral or written, speech of specific age and social groups. The subject field of sociolinguistics covers the problems of social differentiation of language at all levels of its structure, social aspects of bilingualism and diglossia, problems of effective language policy formation, etc. The main issues of sociolinguistics are language community, language situation, socio-communicative system, language socialization, communicative competence, language code, code switching, bilingualism, language policy, etc. Sociolinguistics uses sociological methods of analysis (questionnaires, experiments, surveys, observations) in combination with actual linguistic ones (descriptive and comparative methods).

As follows, the problems of sociolinguistics cover all the diversity of relationships between language and society based on the expansion of the list of mutually subordinate concepts that reveal the language-cultural connection.

Literature:

1. Bilokonenko L. A. Sotsiolinhvistyka [Sociolinguistics]: praktykum. Kryvyi Rih : KDPU, 2020. 106 s. URL: https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/4304/1/Білоконенко_СОЦІОЛІН_ГВ_практикум.pdf (дата звернення: 10.10.2023 р.).

2. Language And Culture Relationship – A Detailed Guide. URL: <https://thelanguagedoctors.org/what-is-the-language-and-culture-relationship/> . (дата звернення: 10.10.2023 р.).

НЕВЕРБАЛЬНІ ЕЛЕМЕНТИ ЯК КОМУНІКАТИВНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ

*О. Чорновол, здобувач вищої освіти МгФБС-1-22;
Науковий керівник: Л.Семак, к.філол.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Загальновідомо, що спілкування об'єднує дві сфери – вербальну й невербальну. Вербальна комунікація використовує слова для оформлення думки й передання усного й письмового повідомлення, тоді як під час словесної взаємодії неабияку роль відіграють і вираз обличчя, зоровий контакт, поза, жести мовців, що є елементами невербального спілкування. Такі невербальні засоби індивідууми використовують щодня, нерідко мимоволі й не замислюючись, проте саме ці сигнали зазвичай є, із одного боку, репрезентантами особистісних якостей мовця, а з іншого – стають чинниками

додаткового впливу на адресата, складником певної обраної комунікативної стратегії, тому постійно потребують ретельної дослідницької уваги.

Мета цієї наукової розвідки – проаналізувати невербальні комунікативні елементи як засоби впливу під час спілкування. Питання невербальних комунікативних засобів у своїх наукових працях порушували такі вчені, як С. Бацевич, Л. Макарук, І. Попік, І. Романюк, Я. Чернишова та ін. Науковці пропонують визначення невербальної комунікації, окреслюють її поняття, наводять класифікації невербальних засобів. Проте не проаналізованим досі залишається питання досягнення комунікативної мети через зумисне використання невербальних елементів під час мовного акту.

Як справедливо зауважує Л. Макарук, «характерною ознакою будь-якого дискурсу є мультимодальність, яку розуміють як використання мовних і позамовних засобів у межах одного тексту. Які одиниці передають більше інформації та мають сильніший потенціал, дає змогу визначити лише контекст. Безперечний і той факт, що іноді превалюють або вербальні, або невербальні засоби, іноді їх роль рівноцінна» [1, с. 142]. Невербальне спілкування – це те, як людина представляє себе іншим; це те, що вона випромінює, не промовляючи слова. До засобів невербального спілкування, за допомогою яких людина без слів презентує себе, свої почуття і відчуття, позицію, враження, вналежнюють: «міміку, кінетику, вокаліку, мову тіла й пози, проксеміку, погляд, тактильні відчуття, зовнішній вигляд, хронеміку, фізіологічні реакції» [2] тощо.

Міміка. Вигляд обличчя людини часто є першим, що ми бачимо. Посмішка, хмурий погляд або гримаса багато говорять про її настрій і про те, як піде подальша розмова. Вирази щастя, смутку, гніву та страху є універсальними емоціями та ключовими формами невербального спілкування.

Кінетика – це свідомі й несвідомі рухи тіла, як-от помаху, вказівки й показу великого пальця вгору чи вниз. Культура людини зазвичай визначає, які жести є соціально прийнятними, а які є грубими.

Вокаліка належить до аспектів вербальної комунікації, які не є самими словами. Тон, гучність і висота голосу є загальними аспектами парамови. Цей тип спілкування є надзвичайно потужним, оскільки зміна голосу змінює значення речення. Якщо говорити тихо, можна передати пригнічений настрій, а якщо – голосно, то можна зрозуміти вашу піднесеність або захисну позицію.

Мова тіла і поза – важливі невербальні засоби, що дають змогу декодувати особистість. Схрещування ніг або рук, кивок головою, сутулість або сидіння прямо – все це приклади справжньої мови тіла. Наприклад, розкриваючи постаті персонажів, автори художньої літератури й режисери кінофільмів неабияку увагу звертають на змалювання тіла і постави, у такий спосіб натякаючи читачу й слухачу про те, що не сказано словами. Однак цей вид невербальної комунікації складний і досить тонкий, оскільки те, що ви спостерігаєте рух, не гарантує, що ви розумієте значення.

Проксеміка. Дистанція і близькість означає, наскільки близько хтось знаходиться. Люди серйозно ставляться до особистого простору. Вони також

по-різному трактують фізичні відстані у взаємодії. Соціальні та культурні очікування, особисті уподобання і стосунки визначають відповідну дистанцію.

Погляд. Зоровий контакт є істотним чинником невербальної комунікації, оскільки він може дати підказки про те, що відчуває людина. Коли людина налякана, її зіниці розширюються через сплеск адреналіну. Коли її щось хвилює, вона дуже швидко моргає. Підтримання зорового контакту зазвичай означає, що хтось почувається комфортно й говорить правду. Навпаки, уникання зорового контакту може означати, що людина нервує або щось приховує.

Тактильні відчуття. Спілкування за допомогою дотику називається тактильним зв'язком. Дотик багато про що говорить, оскільки ним керують наші емоції. Наш соціальний клас, стать і, звичайно, наше виховання – все це визначає те, як ми реагуємо на дотики.

Зовнішній вигляд. Зовнішність – це ще один маркер, що його люди відразу помічає оточення. Зачіска, одяг, татуювання, пірсинг і навіть форма тіла видають риси індивідуума: усе це може спонукати до різких суджень інших людей.

Хронеміка – це роль, яку відіграє час в умовах комунікативної ситуації. Те, як люди визначають час і якого йому надають значення, може бути особистим, культурним маркером або пов'язаним із їхньою владою чи статусом.

Фізіологічні реакції. Тіло людини природним чином посиляє невербальні сигнали, що їх майже неможливо контролювати. Це нервові потовиділення, почервоніння або сльозотеча.

Отже, найважливіше у спілкуванні – це вміння розуміти не лише промовлені слова, а й почути те, що не було сказано. Кожна розвинена особистість щодня виконує невербальну комунікацію, намагаючись розпізнати несловесні коди й зашифрувати власні сигнали для досягнення своєї комунікативної мети. Проаналізований перелік невербальних засобів і цій науковій розвідці не є вичерпним і потребує в перспективі розширення і додаткового потрактування.

Література:

1. Макарук Л. Вербальні та невербальні засоби в англійській комунікації. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. РОЗДІЛ II. Комунікативна лінгвістика*. 2015. №4. С. 141 – 146.

2. What is nonverbal communication? 10 different types (with examples). URL: <https://www.betterup.com/blog/types-of-nonverbal-communication>. (дата звернення: 10.10.2023).

ЗМІСТ

Інформаційні системи і технології в аграрному секторі

<i>О. Karamushka</i> Digitalization of the agricultural sector of Ukraine	3
<i>Ievgen Lagoda, Yevhen Zdorovy</i> The usage of the google applications in the educational process of universities: realities and prospects	5
<i>V. Dmytriieva</i> Information excess problem: pros and cons of data science	7
<i>Inna Shramko</i> Automated accounting services for small and medium-sized businesses of Ukraine	9
<i>О.А.Колісник</i> Порівняльний аналіз розвитку аграрно-промислової галузі економіки України в першому півріччі 2023 року	11
<i>О.А. Колісник, А. Шкадова</i> Програмне забезпечення ветеринарного бізнесу	13
<i>С.І. Мороз</i> Онлайн сервіси для аналізу даних в бізнес контексті	15
<i>Д.В. Іванова</i> Діджиталізація обліку на малому підприємстві	17
<i>В.Д. Козенкова,</i> Географічні інформаційні системи як механізм підтримки прийняття рішень в аграрному секторі	19
<i>С. А. Нужна</i> Інформаційні системи та технології в логістичній діяльності підприємств аграрного сектору	22
<i>М.Г. Світенко</i> Інформаційні системи та технології як засіб внутрішньогосподарського контролю в аграрних підприємствах	25
<i>Д. Юшковський</i> Підвищення ефективності обліку податку на додану вартість на підприємстві за допомогою сучасного програмного забезпечення	26
<i>А. Telychko, N. Vasylieva</i> Online financing for agricultural purposes in ukraine	28
<i>О. Yu. Muravskyi</i> Information system for managing transfer pricing operations	30
<i>М.М. Бурилко</i> Інтернет як простір комунікацій інститутів публічного управління та суспільства	32
Облік, аудит, аналіз та оподаткування підприємств аграрному секторі	
<i>Д. В. Іванова</i> Принципи підготовки та складання фінансової звітності за МСФЗ	35

В. Панченко-Терещенко

Переваги роформування систем бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів 37

Д. С. Белов

Переваги здійснення бухгалтерського обліку за МСФЗ 39

В.О. Киричок, О.М. Губарик

Проблеми впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні та шляхи їх вирішення 41

В.Борщевич

Організаційні аспекти формування стратегії економічної безпеки на підприємстві 43

В.Бугаєску

Особливості формування собівартості та реалізації готової продукції вітчизняними підприємствами 45

Н.М. Прищак

Поняття та класифікація кредитних зобов'язань підприємства для цілей обліку 47

О. Одношевна, В. Якименко

Вплив обліково-аналітичного забезпечення на процедуру формування та відображення адміністративних витрат 49

К.Іонова

Методичні підходи до контролю амортизації основних засобів 51

А.Іванусь

Облікове забезпечення розрахунків з постачальниками на підприємстві 53

К. А. Шендрик

Автоматизація складського обліку виробничих запасів 55

Є.В.Шаповалов

Основні засоби як економічна категорія 58

В.О. Гавриш

Облікове забезпечення розрахунків з покупцями і замовниками на підприємстві 60

Д.Ю. Гончаренко

Особливості процесу реалізації продукції на сільськогосподарських підприємствах 62

Т. Дмитренко

Автоматизація внутрішнього контролю на сільськогосподарських підприємствах 65

О.Г. Залогін

Організація обліку витрат на виробництво продукції рослинництва аграрного підприємства 68

А.Залужня

Теоретичні аспекти аналізу доходів підприємства 70

О. Янко

Формування облікової політики аграрних підприємств щодо основних засобів 72

<i>Я. Ковальова, О. Ткаченко</i> Класифікація зобов'язань для цілей обліку	75
<i>Н.А. Климова</i> Удосконалення обліку інвестиційної діяльності підприємства	77
<i>В. Киричок</i> Особливості оподаткування сільськогосподарських підприємств податком на додану вартість	79
<i>А.Кудрявцева</i> Організаційні аспекти управління дебіторською заборгованістю підприємства	81
<i>О.В.Кірсанова</i> Проблемні аспекти обліку і контролю розрахунків з оплати праці	83
<i>О.А. Літвинчук</i> Використання інформаційних технологій з метою оптимізації податкового обліку на сільськогосподарських підприємствах	86
<i>І.П.Мартинюк</i> Теоретичні аспекти контролю діяльності малих підприємств	88
<i>С. Покидько</i> Особливості обліку запасів в зарубіжних країнах	90
<i>О.В.Чернецька, С.Д. Карнаух</i> Особливості обліку послуг в ІТ-сфері	92
<i>О.Одношевна, І. Кислиця</i> Особливості ведення обліку основних засобів через використання електронних платформ	94
<i>В.Панченко-Терещенко</i> Аналіз ефективності використання основних засобів і напрямки їх удосконалення	96
<i>Д. Петрова</i> Актуальні питання організації, методики обліку та аналізу фінансових інвестицій на підприємстві	98
<i>К. Полтавець, О. Ткаченко</i> Нормативно-правове забезпечення обліку готової продукції тваринництва	100
<i>І. Приходько</i> Трансформація фінансової звітності як спосіб гармонізації	102
<i>Н. Роздайбіда</i> Аудит підприємств аграрного сектору	104
<i>Саламашенко І.В</i> Особливості методики складання звіту про фінансові результати у зуботехнічній діяльності та використання даних в управлінській діяльності	107
<i>Р.О. Терещенко</i> Особливості складання фінансової звітності. Баланс як джерело аналізу фінансового стану підприємства	109

І.В.Хіміч

Шляхи удосконалення використання облікової інформації в системі сучасного менеджменту підприємства 111

В. Демченко

Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості підприємства 113

Т. Бугай, Л.Васільєва

Критерії визначення основного засобу 115

Н. Levchenko, L.Vasilieva

Formation of the system of internal economic control in agricultural enterprises 116

С.Самсонова

Проблемні аспекти організації та методики обліку, аналізу і контролю процесу фінансування бюджетних установ 118

А.Аппенков

Development of entrepreneurship in Kazakhstan 120

О. В. Артюх-Пасюта

Оцінка ризиків ІТ – системи замовника аудиторських послуг 122

В.О. Гусар, І.М. Ленетан

Методологічні аспекти бухгалтерського обліку вирощування енергетичних культур для виробництва біопалива 124

Г. Павлова, Л. Волчанська

Проблемні питання та вдосконалення обліку основних засобів підприємства 127

О.Ф.Томчук

Система показників як аналітичний засіб підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств 129

Н. Roshko

Digitalization of accounting 131

О.Френкель

Принципи формування витрат на виробництво продукції птахівництва як основа підготовки облікової інформації 132

Управління фінансово-економічно безпекою підприємства

В. Бондаренко, О. Губарик

Інформаційне забезпечення управління прибутком сільськогосподарського підприємства 134

А.В.Череп, В.С. Кармазіна

Аналіз інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку тов «НОВА ПОШТА» 136

В.Сергієнко, А.Сергієнко

Організація системи фінансово-економічної безпеки аграрного підприємства та її удосконалення 138

<i>О. Атамас</i> Актуальні напрями інноваційних інвестицій в сучасних реаліях економічної безпеки	140
<i>В. Дорофєєнко</i> Підвищення рівня економічної безпеки підприємства через запровадження санаційних та антикризових заходів	142
<i>О. Зубко</i> Управління фінансово-економічно безпекою підприємств в умовах воєнного стану	143
<i>А. В. Недокус</i> Методичні аспекти оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємства	146
<i>О. Ткаченко</i> Теоретичні основи аналізу беззбиткового виробництва	148
<i>М. Чеботару</i> Організаційні аспекти формування економічної безпеки підприємства	150
<i>Д. М. Чернецький</i> Організаційні аспекти формування інформаційного забезпечення системи економічної безпеки підприємства	152
<i>А. Міньковська, І. Остропович</i> Взаємозв'язок функціональних блоків стратегічних пріоритетів розвитку та управління підприємством	154
<i>Л. М. Васильєва, М. С. Земляний</i> Антикризова стратегія підприємства як важливий етап антикризового управління	156
<i>М. Izhboldin, L. Vasilieva</i> Key steps and approaches to ensuring information security in business activities	158
<i>Н. Григор'єва, Л. Васильєва</i> Значення фінансово-економічної безпеки для підприємства	159
<i>S. Makarenko, L. Vasilieva</i> Risk management in the system economic security of the enterprise	161
<i>Д. Москалець, А. Міньковська</i> Ключові аспекти стратегії кадрової безпеки при формуванні системи забезпечення кадрової безпеки підприємства	162
<i>А. Молчанов, А. Міньковська</i> Основні аспекти інноваційного менеджменту в аграрному секторі з метою підвищення ефективності діяльності підприємства	164
<i>О. О. Олійник</i> Організаційні передумови становлення фінансово-економічної безпеки в управлінні підприємством	166
<i>В. Г. Вершигора, П. В. Остафійчук</i> Органи місцевого самоврядування та ризику дефолту	167
<i>М. Безрідний</i> Наукові погляди щодо сутності категорії «зайнятість»	170

V. Molnar

Measures regarding the formation of strategy tools for ensuring the economic security of the enterprise 172

Ю.М. Тютюнник, С.В. Тютюнник

Використання інформації балансу вітчизняних підприємств в оцінюванні дотримання умов золотого правила балансу 173

E. Akyurek

Strategic model of the enterprise's economic security policy 175

Особливості фінансового забезпечення та страхування аграрного виробництва

S. Khalatur 177

Aspects of cash flow management in agricultural enterprises

О. Кузьменко

Особливості та види страхування діяльності аграрних підприємств 179

I. Солодовникова

Інтернет-трейдинг як основний інструмент масштабування фондового ринку України 181

О.П.Павленко

Індикатори функціонування та сучасні тенденції розвитку страхового ринку 183

Л. Бровко

Фінансова безпека сільськогосподарських підприємств України в сучасних умовах 185

Д. Гамага

Фактори впливу на підвищення платоспроможності та кредитоспроможності сільськогосподарського підприємства 187

С. Душацький

Переваги пільгового кредитування як інструменту фінансування аграрного бізнесу 190

С. Земелько

Особливості формування державного бюджету в умовах війни 193

К. Земсков

Пріоритетні напрями управління активами депозитних корпорацій в Україні 195

А. Коткова

Роль банків на вітчизняному ринку фінансових послуг 197

І. Курченко, Г. Доценко

Фінансовий механізм формування капіталу сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах 199

О. Лиса

Державна підтримка агропромислового виробництва в сучасних умовах 201

Є. Моголівець

Банківське інвестиційне кредитування сільськогосподарських підприємств 204

<i>Г. Олійник</i> Справляння податків до державного бюджету України	206
<i>С. Півкач</i> Кредитування сільськогосподарських підприємств як засіб підвищення їх фінансової стійкості	208
<i>А. Сірко</i> Концептуальні засади розвитку фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств в умовах війни	210
<i>К. К. Танкушина</i> Проблемні аспекти управління капіталом сільськогосподарського підприємств	212
<i>Т. Таран</i> Напрями подолання проблем мікрокредитування аграрних підприємств в Україні	213
<i>С. Ушаков</i> Порівняння форм фінансування підприємств малого агробізнесу	216
<i>М. Циліорик</i> Відновлення податкових зборів в Україні в період військового часу	219
<i>S. Kachula</i> State financial policy of ensuring sustainable development of the agricultural sector of Ukraine	221
<i>К.Белякова</i> Управління оборотними активами аграрного підприємства	225
<i>К. Безгінова</i> Управління платоспроможністю аграрного підприємства	227
<i>О. Водозазська</i> Кредитна політика держави як передумова стабільності та ефективності аграрного сектору	230
<i>М. Котюх</i> Принципи сільськогосподарського страхування	232
<i>Р. Курбаналієва, Ю. Масюк</i> Мікрокредитування як інструмент фінансового забезпечення сільського господарства Республіки Казахстан	235
<i>І. Михалькова</i> Оцінка ефективності фінансового менеджменту на аграрному підприємстві	238
<i>В.В. Коваленко</i> Фінансове забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України	240
<i>М. Lungu</i> Determination of factors that affect the level of risk at the enterprise	243
<i>І.Ю. Кисільова, Д.О. Матвієнко</i> Соціальний захист аграріїв в Україні в умовах війни: соціальне страхування	245

С.А. Шелудько

Банківський кредит у структурі фінансування агробізнесу в Україні 247

Інноваційні методи і технології в педагогічному процесі аграрних навчальних закладів

О. Казакевич

Особистісно орієнтоване навчання як відображення гуманізації в освітньому процесі 251

V. Marchenko

Improvement of directions of career guidance work in a higher educational institution 252

Культура професійного спілкування як складова професійної підготовки фахівців-аграріїв

К.С. Пантілеєнко

Особливості підготовки фахівців фінансово-економічного профілю культурі спілкування 255

T.V. Kratarenko

Artificial intelligence technologies in the system of higher education 256

К. Шейпак

Формування соціокультурної компетентності студентів немовних спеціальностей вищих навчальних закладів у процесі вивчення англійської мови 258

А.Вакуленко

Культура професійного спілкування в сільському господарстві: сучасні виклики та значення 260

В.Вітрова

Гендерна нейтральність у мові 262

О.І. Piddubtseva

Peculiarities of foreign language training of future agrarians for professionally oriented communication 264

В. Дев'яткіна

Розкриття сутності і взаємозв'язку термінів з компонентом "ризик" 266

Т.А. Купцова, І.А. Колієва

«Українізація» англійського ігрового сленгу 270

Е.Аджієва, О.Логвиненко

Мовна ситуація та її вплив на формування мовленнєвого ідентитету кримських татар. Дослідження мовних практик та ідентичності. 272

А. Лукіяничук

Культура української мови в інтернеті 274

Д.Маранди

Молодіжний сленг як важливий феномен культури мови 276

О.Назаренко

Виховання культури мови у студентів-аграріїв на заняттях з ділової 277

української мови	
<i>М. Пащенко</i>	
Медіаграмотність сучасного здобувача освіти	279
<i>О.Пікінер</i>	
Вплив культури мови та діалектів на сприйняття та комунікацію в сучасному світі	281
<i>L. Semak</i>	
Functional and stylistic possibilities of synonyms	283
<i>N. Datsii</i>	
Communication technologies in the social development of the territory	284
<i>А.Ю. Малих, В.В. Скринська</i>	
Аксіологічний вектор функціонування влади в умовах розвитку громадянського суспільства	286
<i>О.В. Сазанський</i>	
Управління формуванням та практичним втіленням молодіжної політики	288
<i>О.А. Стукало</i>	
Спілкування як інструмент професійної діяльності майбутнього фахівця аграрного сектору	290
<i>О.В. Трифонова, О.О. Іванова</i>	
Формування корпоративної соціальної відповідальності організацій	291
<i>О.В. Усатенко, О.О. Іванова</i>	
Емоціональна компетентність як емоційний інтелект на практиці	293
<i>А. Чорновол</i>	
Вульгаризація сучасного українського мовлення	295
<i>D. Chornovol</i>	
Language and culture relationship in sociolinguistics	297
<i>О. Чорновол</i>	
Невербальні елементи як комунікативні засоби впливу	298